GUIDO DA VERONA

Femeia care a inventat dragostea

Guido Da Verona

FEMEIA CARE A INVENTAT DRAGOSTEA

Traducerea M. Niculescu

Societatea Editorială VIVALDI

I

În seara aceea pe cînd Leonardo Passadonato se întorcea acasă era cu adevărat furibund. Cu toate că nu le crezuse în întregime, înștiințările sinistre ale comisionarului său Gallerani, îl scoseseră totuși din fire.

— Bagă de seamă, Leonardo ! spusese Gallerani, acest locotenent Gilli este o canalie desăvîrșită, îți jur că l-am văzut împreună, într-o mașină, nu mai departe decît ieri, către orele cinci după amiază. Am ochi pătrunzători, care nu mă înșeală niciodată.

— Ascultă, Galera ! îl întrerupse Leonardo, oprindu-se dintr-o dată și îndreptîndu-și ținuta, cu aerul amenințător. De foarte multă vreme mă plictisești în fiecare zi, cu această afacere stupidă. Știu bine că te-ai îndrăgostit de fata mea și că faci tot ce poți ca s-o compromiți, pentru că ea nu te vrea și că eu, nu țin deloc s-o mărit cu tine... Taci ! lasă-mă să isprăvesc ! continuă el, clipind din ochii răutăcioși și strîngîndu-și cu sălbăticie pumnii în buzunarele largului său pardesiu. Nu-mi place deloc să-mi irosesc timpul în cuvinte zadarnice și iată ce-ți spun : dacă ceea ce-mi istorisești este adevărat, vei vedea ce este în stare Leonardo Passadonato. Cu toate că este un cămătar, — și este mîndru de aceasta ! — el își are ideile lui asupra cinstei și nu se îndepărtează de ele niciodată !

— Bravo ! strigă Gallerani, un tînăr scund, cu înfățișarea grosolană, cu obrazul veștejit la fel cu acela al unui călugăr sau al unui luptător.

— Dar, termină Passadonato, ridicîndu-și cu mișcare de amenințare mîna la care strălucea un briliant mare, dacă

o discuți fără vină sau motiv, te voi lăsa pe drumuri și niciodată nu te voi mai lăsa să cîștigi un ban!

Gallerani ridică din umeri.

— Nu ți-am spus decît adevărul curat. Sînt gată să-l repet în prezența fiicei d-tale, pentru că după părerea mea, față de ea, te porți mai rău decît un neghiob de optzeci de carate.

Leonardo nu răspunse nimic, se întoarse și cu pași mari, se îndreptă spre casă. Pe drum, își scoase pălăria pentru a saluta doi domni care treceau prin fața lui, însoțiți de niște fete tinere. Ei îi răspunseră la salut strigînd: „La revedere, Leonardo!" Erau din clienții săi obișnuiți.

„Leonardo" era porecla pe care i-o dădeau în glumă. Tot orașul — sau aproape — îl cunoștea sub acest nume, dar cu toate astea și oricît de curios ar fi putut să pară, el se bucura de o reputație onorabilă. Cămătar conștiincios, el strînsese o avere imensă din afacerile sale. Vînzînd arginții cum se vinde oricare altă marfă, cu o anumită plus-valoare, bineînțeles, el era în legături de afaceri cu aproape toată societatea capitalei și din provincie. Toți pătimașii jocului de cărți, de curse, de femei scumpe, toți acei care, în liceu nu-și spărseseră capul cu dezlegarea regulilor de dobîndă compusă, veneau mai curînd sau mai tîrziu, dar soseau, să ia loc, cu un surîs binevoitor pe buze, pe divanul ros din micul salon turcesc.

Și Leonardo îi primea pe toți, surîzînd, îmbrăcat cu vechiul său halat albastru, spălăcit, cu mîinile vîrîte în buzunarele pantalonilor strîmți, pe cap o beretă mică de stofă, așezată cu semeție pe părul-i ciufulit și nesupus, — și cu ironie glumeață lucind veșnic în ochi, el începea spovedirea credincioșilor săi pocăiți.

În seara aceea, însă, urcă scara fără să fredoneze, după cum făcea de obicei și de îndată ce intră în anticameră unde papagalul Horațiu îi adresa o întreagă gamă de strigăte vesele, el trecu drept în camera fiicei sale.

Antonella se pieptăna. Îmbrăcată cu un jupon și cu o cămășuță, ea stătea în picioare în fața oglinzii, cu o mînă în aer, cu cealaltă ondulînd o șuviță din părul-i negru ca abanosul. Lumina a două lămpi aplecate deasupra oglinzii, dădea farmec goliciunii seducătoare a umerilor și a brațelor sale, ce păreau acoperite cu un fel de pulbere strălucitoare. Degetele subțiri se pierdeau în părul bogat. Zărind pe tatăl

său, avu un surîs frumos care trecu ca fulgerul în oglindă, iar buzele-i de un roşu aprins şi ochii săi strălucitori, îi trimiseră un salut prietenesc.

Era o fată tînără de douăzeci şi trei de ani, de statură înaltă, fermecătoare, mlădioasă, puternică. Avea trăsăturile bine conturate, un puf uşor deasupra buzei de sus, şi sprîncene negre adumbrind nişte ochi limpezi, strălucind de viaţă.

Camera era într-o dezordine strigătoare; pretutindeni erau îngrămădite rochii, bluze, eşarfe, pălării, nimicuri. Un raft dublu de încălţăminte, una mai frumoasă decît alta, ocupa tot spaţiul dintre cele două dulapuri. Moale, ca un ghem de lînă cenuşie, o pisicuţă vălătucită ca o mingie, dormea în pat, pierdută în adîncul pledului de catifea.

Leonardo apucă brusc pe fiica sa de cot şi o sili să se întoarcă. Din cauza mişcării neaşteptate, o cosiţă de păr se desfăcu şi resfirîndu-se, îi acoperi umărul.

— Tona, uită-te în ochii mei şi nu te gîndi să mă minţi! Altfel mă voi supăra.

— Oh!... Mă doare.

Leonardo strînse şi mai puternic braţul ei gol.

— Ce-ai făcut ieri cu locotenentul Gilli în automobil?

Antonella clipi din ochi, îşi muşcă buzele, îngălbeni. Înfăţişarea sa deveni răutăcioasă.

— Cu locotenentul Gilli? Eu! În automobil? Eşti nebun.

Leonardo îşi umflă pieptul său puternic şi gîfîi ca nişte foale de fierărie.

— Îţi spun, fetiţo... Sau îmi vei povesti ce s-a întîmplat sau...

— Lasă-mă în pace, răule! strigă fata şi îi dădu o lovitură în piept.

Leonardo se dădu înapoi cu doi paşi şi se lovi de patul de stejar care scîrţîi plîngător. Fiică-sa apucă o perie, o aruncă jos şi începu să ţipe cu atîta putere încît servitoarea apăru în pragul uşii.

— Ce vrei, urlă Antonella. Ce faci acolo? Şterge-o repede! Ai înţeles?...

Domolit sau aproape, Leonardo începu să se scarpine în cap şi-şi ciufuli părul, încît semăna cu un arici. El înşira cîteva cuvinte cu totul neînţelese, pe urmă întorcîndu-se, mîngîie pisicuţa, în timp ce tînăra fată se învîrtea furioasă prin cameră.

— Foarte bine! Atunci m-au văzut într-o mașină, nu? Mulțumirile mele! Crezi așadar, toate josniciile pe care le inventează acest mincinos de Gallerani? De altfel fac tot ce se spune. Ce motiv aș avea să fiu o fată sinceră, de vreme ce am un tată ca tine? Chiar dacă m-aș face călugăriță, voi rămîne mereu fiica lui Leopardo. Dar ce este? Nu-i adevărat, ceea ce-ți spun?

Tatăl nu sufla un cuvînt, dar fața-i deveni cadaverică, pămîntie, ca întotdeauna cînd auzea pe fiica lui vorbindu-i astfel.

— Îți pare rău? întrebă Antonella și se apropie de el ca și cum i-ar fi părut rău. Ia aminte că, așa cum sînt, mă simt foarte fericită, înțelegi? Nu mă plîng, — din contra. Numai că nu vreau ca tu să dai crezămînt tuturor bîrfelilor care se fac pe seama mea.

Fără s-o privească, Leonardo, trăgea pisicuța de coadă.

— Oh! tată! Nu-s adevărate toate astea, mă înțelegi? Atunci, crezi că nu sînt adevărate? Ți-am făcut rău, vorbindu-ți astfel, dar numai de necaz ți-am spus așa, numai de necaz, tată!

Pisicuța își îndoi spinărea ca o cămilă cu două cocoașe și căscă cu voluptate, arătîndu-și toți dinții, subțiri și ascuțiți.

— Tată, fă-mi un serviciu, încheie-mi bluza.

Ea își vîrî frumoasele-i brațe într-o bluză de dantelă fină și întoarse spatele tatălui său. Dar acesta nu se clinti, cu toate că obrazu-i se lumina din ce în ce.

În anticameră, papagalul Horațiu începu să țipe:

— Supa este servită... Ooo! Tona! Tona! Ooo! Papa!

Mînioasă, Antonella își apăsă umărul pe pieptul tatălui său și, întorcîndu-și fața cu ochii scînteietori, cu buzele roșii și surîzătoare, ea sărută obrazul înroșit al tatălui.

II

— Tatăl tău și-a băgat în cap să mă ruineze și dacă tu nu-mi dai ajutor, voi fi silit să-mi zbor creierii.

Emoționată, Antonella se așezase pe marginea unui fotoliu în salonul micului apartament, cu sabia ofițerului pe

genunchi, jucîndu-se cu teaca de piele, petrecînd dragonul prin mîner fără încetare.

Umbreluța, mînușile, pălăria de pai cu voal erau azvîrlite pe pian. Prin perdeaua trasă, lumina soarelui străbătea într-o pulbere aurie, în cameră. Fără să întoarcă fața, Antonella aruncă pe sub pieptenătura-i ondulată, o privire hotărîtă frumosului locotenent.

— Cît datorezi tatălui meu?

— Șaisprezece mii! De fapt, el mi-a dat mult mai puțin, dar asta n-are importanță.

— Și cînd trebuie să plătești? întrebă ea. Și nările-i tremurară, ceea ce îi mărea și mai mult farmecul.

— Astăzi, sau mai exact mîine. De data asta, tatăl tău este neînduplecat și înțeleg bine motivul. Nici nu vrea să audă de reînnoirea poliților și mi-a spus, fără înconjur, așa: „Sau îmi plătești cele șaisprezece mii de acum în două zile, sau mă voi duce să văd pe colonelul d-tale și-ți voi zmulge epoleții. N-ai decît să alegi!"

— Pot să-ți dau două mii de lire pe care le-am pus de-o parte, spuse Antonella, și cîteva din obiectele mele prețioase. Numai dacă ți-ar servi la ceva.

— Ah! ce prostii! întrerupse locotenentul cu o mișcare de nerăbdare care făcu să-i zornăie pintenii. Numai asta-ar mai lipsi, ca tu să-mi plătești datoriile! A! nu, nu te las! Asta nu! El începu să meargă prin cameră, ridicînd din umeri.

— De fapt ,aceasta nu mi-ar servi la nimic, pentru că n-aș putea să găsesc nici măcar cinci mii de lire.

— Nu ai deci nici un prieten în regimentul tău sau pe cineva printre nobilii clubului tău care ar putea să te ajute?

Cu dinții de o albeață extraordinară, locotenentul își mușcă unghia arătătorului, care scîrțîi.

— Oh! prietenii mei! ți-ai găsit! strigă el. Și oprindu-se în fața oglinzii și îndreptîndu-și statura, el începu să-și mîngîie minunatele-i mustăți blonde.

— Tatăl tău bineînțeles că vrea să mă umilească, dar asta nu-i va aduce noroc, crede-mă! El își dă foarte bine seama că n-am rude cărora să le cer niște bani și că astfel nu am mijlocul de a-mi plăti datoriile. Din cei doi cai ai mei, unul aparține regimentului și celălalt și-a rupt un picior, la ultimul concurs hipic și acum nu mai face două parale.

Passadonato este un om prea încercat pentru ca să nu înțeleagă că singurul mijloc de a mă face să plătesc, este să mă lase liniștit pentru moment. Dar nu! El nici nu vrea să audă! vrea numai să se răzbune pe mine. Ei bine! fie ce-o fi! Puțin îmi pasă! (Vorbind, el se privea în oglindă și-și surîdea disprețuitor). M-am săturat cu viața asta de ocnaș. Mîine am să-i trag un glonte în cap — și noapte bună! Pe curînd!

Antonella aruncă sabia pe divan, se ridică, se apropie repede de ofițer și se lipi cu tot corpul de el. Mai mică, ea era tot atît de elegantă ca el, și cu toate că el era foarte blond și că ea dimpotrivă era foarte brunetă, între ei era o asemănare ciudată.

— N-ai s-o faci! exclamă ea, cu o voce hotărîtă și plină de mînie.

— Oh! scumpa mea! Să nu crezi că oamenii de felul, meu glumesc cu astfel de lucruri.

— Bine! Îi voi vorbi chiar astă seară.

— Atunci, înseamnă că nu cunoști pe tatăl tău: o să fie mai rău!

Cu o mînă pe umărul tinerei fete, el începu cu cealaltă să-i mîngîie părul ei negru.

— Nu-i vorbi, nu-i spune nimic! Această convorbire nu va servi absolut la nimic; din contră, ne va trăda și va îndîrji și mai mult pe tatăl tău. Trebuie să-mi făgăduiești că n-ai să-i spui nimic. Nu, Antonella, nu este decît o singură scăpare și anume, aceea pe care ți-am spus-o adineauri. Și nu uita că mîine va fi prea tîrziu. Dacă într-adevăr, vrei să mă ajuți, ajută-mă fără întîrziere.

Ea lăsă capul în jos și nu răspunse. După un moment, își scutură fusta, plină de cenușă pe alocuri.

III

În fundul sălii afumate a cafenelei Maiochi, Passadonato juca cărți. Om cu purtări foarte plăcute, cu clienții săi nobili, el devenea un jucător înverșunat de îndată ce se regăsea în grupul său de cămătari. Închipuindu-și că ar putea învinge pe toată lumea cu forța de neînvins a banilor săi, nu băga de seamă nici acum că, timp de mai

mulți ani, fusese înșelat fără rușine de acești trișori dintre care cîțiva n-aveau ca mijloc de existență, decît banii, pe care îi cîștigau de la el. Cînd pierdea, Passadonato se enerva, se înfuria și furia aceasta se arăta prin înjurături de necrezut, prin cuvinte rușinoase, prin lovituri grozave de pumn, în masa care se clătina. Tovarășii săi îndurau cu o îngăduință exemplară aceste crize de nervi, știind că atunci cînd Leonardo era mai furios, cu atît mai mari erau pierderile sale.

Passadonato se credea un mare cunoscător de cai. El alerga din hipodrom în hipodrom, se strecura printre jucători și jocheі, mînuia pachete de bancnote în fața ghișeelor bookmakerilor, nădușea, ca un hamal, înjura ca un turc și se întîmpla destul de rar ca să nu se întoarcă acasă îngrijorat. Intra prin toate casele de joc, prin toate sălile unde se pierdea la ruletă, la popice, la biliard și care se deschideau din ce în ce mai numeroase în localurile de noapte ale orașului și cu toate că se credea un maestru de prima clasă, el pierdea în mod regulat pretutindeni. Ceva mai mult, avea slăbiciunea de a nu recunoaște niciodată înfrîngerile sale și pentru a stîrni invidia prietenilor, el găsea chiar cu cale să se laude *urbi et orbi* cu cîștigurile neîncetate și considerabile, dar figura-i posomorîtă și dispoziția sa arțăgoasă îl dădeau de gol fără doar și poate, mai cu seamă în zilele în care îl urmărise ghinionul.

Pe deasupra, era o ființă foarte ambițioasă, nesupusă, care ținea să stăpînească și să fie înconjurat de o mulțime de lingușitori. Și cu toate că era cît se poate de prudent în afacerile sale, oricine știa să-i cucerească simpatia, să-i intre în voie și să-i exploateze vanitatea, izbutea adesea să-i scoată banii fără garanții solide. Era tocmai cazul locotenentului Gilli.

Zi și noapte, cafeneaua Maiocchi slujea de reședință permanentă cămătarilor, negustorilor, comisionarilor, samsarilor arendașilor de la țară și mijlocitorilor de împrumuturi din oraș. Veneau aici cu toții, urmați de sateliții și de funcționarii lor și, în felul acesta, domnea în cafenea, o viață neîntreruptă și zgomotoasă, din zori și pînă la o oră foarte înaintată din noapte.

Înconjurat de un cerc restrîns de prieteni, care comentau mereu, Passadonato juca poker cu patru cămătari ca și el. Avea în fața lui pe „Vițelul" care-și datora porecla, staturii

sale mici, grăsimii și, mai cu seamă, înfățișării speriate de vită dusă la abator. Apoi „Șeful", care se îndeletnicise cu nobila meserie de bucătar mai înainte de a-și părăsi bonetul precum și marea să artă. Al treilea partener, cu numele său adevărat Lanfranchi, se numea „Senatorul", din cauza aerului solemn pe care i-l da barba lungă, argintată, și glasu-i declamator ce-i mai rămăsese din vechile năzuințe către arta teatrală. În sfîrșit, al patrulea trecea drept un „Don Clemente", deoarece îl învinuiau — pe nedrept bineînțeles! — că lucrează cu banii unui anumit preot.

— Pleacă de aici Galera, tu îmi porți ghinion! spuse Leonardo pentru a treia oară.

Și supus, Galerani se ridică. Se împărțiră din nou cărțile și din nou Leonardo nu luă nimic. Scos din sărite, ei rupse cărțile și le risipi în evantai în jurul mesei.

— Tu ai să plătești aceste cărți de joc! spuse unul dintre ei. Patronul nu se mulțumește cu prețul de speculă pe care-l trece în socoteala noastră.

— Bine, prăpăstiosule! răspunse Passadonato. Voi plăti aceste cărți de joc și, în plus, îți voi plăti o cutie de pastile pentru a-ți întări vocea ta de țînțar. De altfel ești în stare să le vinzi din nou.

Galeria începu să rîdă, gîdilînd astfel amorul propriu al lui Passadonato. Fu adus un nou pachet de cărți. Don Clemente dădu cărțile fără să le facă. Senatorul se opuse și le amestecă spunînd, fără să se sfiască „încrederea este bună, dar neîncrederea este și mai bună"... Don Clemente împărți cărțile cu cea mai mare liniște. Mîngîindu-și de trei sau de patru ori barba-i falnică, Senatorul împinse un jeton de cincizeci de lire și anunță cu vocea-i de bariton :

— Deschid!

Șeful primi miza.

— Cînd senatorul își netezește barba, asta arată foarte simplu că nu are nimic, spuse Passadonato, sentențios. O sută cincizeci!

Și, crezînd că-i va bate cu desăvîrșire pe adversarii săi, el scoase din portofel trei hîrtii de cîte cincizeci de lire pe care le puse pe o tăviță în loc de jetoane. Pe urmă dădu o lovitură de pumn în portofelul său plin, pe care-l păstra pe masă, ca și cum ar fi fost în așteptarea unor evenimente care ar fi putut să se întîmple.

— Merge la o sută cincizeci ! răspunse un glas ascuțit și slab.

— Dacă n-ai „ful" ar fi mai bine să-ți iei mîna. De nu pregătește-te pentru un faliment formidabil ! îl sfătui Leonardo.

Netezindu-și barba, Lanfranchi anunță cu aceeași voce de bariton :

— Merge o sută cincizeci !

Dimpotrivă, Șeful, după ce se gîndi îndelung, găsi cu cale să paseze. Jocul începu și, după al doilea rînd, Lanfranchi, netezindu-și barba, spuse liniștit :

— S-a făcut.

Sigur pe deplin de succesul strălucit al șiretleniei sale și chiar fără să se uite în cărțile pe care le primise, Passadonato, luă portofelu-i enorm și-l aruncă în mijlocul mesei, strigînd :

— Patru sute !

Cel care trebuia să răspundă cel dintîi, șovăi, cu gura căscată. El arătă cărțile tuturor acelora care-l înconjurau, își mîngîia fruntea bombănind, își apropia scaunul de masă, îl îndepărtă îndată după aceea, numără jetoanele, număra de asemeni banii din buzunar și șopotă neîncetat, cu vocea-i de țințar :

— Patru sute de lire... Patru sute de lire...

Passadonato se roși ca un ardei, în timp ce, printre spectatori, cîte unii se îngălbeneau. Unul din ei trăgînd Vițelul de haină, încerca să-l facă să înțeleagă cu semne expresive că va pune la bătaie o sută de lire în cazul cînd ar răspunde lui Passadonato. Dar acesta băgînd de seamă, scoase o înjurătură furioasă, care fu urmată, numaidecît, de o întreagă avalanșă de porecle, unele mai pitorești ca altele. Sărmanul păcătos fu tratat de cerșetor, de hoț, de trădător, de lipitoare, de parazit, de pungaș, etc.

Vițelul se ridică dintr-o săritură, dar în picioare, nu era decît cu foarte puțin mai mare decît cînd sta jos.

— Hotărăște-te odată, sau du-te la toți dracii ! urlă Passadonato, cu brațele întinse pe masă și lovind cu portofelul pe grămada de jetoane. Liniștea domnea adîncă și palpitantă. Timp de cîteva secunde, Vițelul își pierdu chiar mica-i voce ascuțită și slabă care se transformă dintr-o dată într-un țîrîit slab de greiere închis într-o cutie de carton.

— Pas... pentru că mi-e frică de Senator.

— Du-te la dracu ! strigă Passadonato şi se întoarse către Senator.

Acesta îşi netezi de trei ori pe rînd barba şi apoi anunţă cu vocea-i mîngiietoare :

— S-a făcut !

Passadonato aruncă cu putere cărţile, împinse masa, strînse toate jetoanele, o sută cincizeci de lire, patru sute de lire, aruncă totul Senatorului, îşi vîrî portofelul în buzunar, îşi încheie haina şi spuse cu glas răstit :

— Nu mai joc !

Don Clemente începu să rîdă. Senatorul clipi din ochi, Şeful îşi mîngîia pîntecul, Viţelul îşi regăsi vocea-i ascuţită şi începu să dea nesfîrşite lămuriri unui grup de spectatori. Galeria discuta cu acela care dăduse o sută de lire Viţelului contra lui Passadonato.

— Dă-i pace acestui biet mizerabil ! spuse Passadonato, mărinimos.

— Biet mizerabil, cine-mi spune aşa ? răspunse celălalt supărat.

— Leneş şi parazit ! repetă Passadonato şi înaintă înspre el, cu mîinile în buzunar. Asta ţi-o spune Passadonato căruia puţin îi pasă că a pierdut patru sute de lire din cauza unui pierde-vară, care i-a stricat jocul.

— Vrei să-ţi ţii seamă la vorbe ?

— Ta-ta-ta, mizerabilul, haimanaua ! Dacă nu taci numaidecît, îţi voi trimite un pumn devastator, încît ai să fii, din nou „spionul" care erai mai înainte de a deveni măsluitor.

Galera strîngea braţul stăpînului său, în timp ce alţii reţineau „mizerabilul". Dar, auzind cuvîntul „spion", acesta îşi pierdu orice stăpînire de sine, deveni furios şi strigă cu atîta putere încît fu auzit din stradă :

— Mai bine să fii spion decît să vinzi propria-ţi fiică !

Passadonato făcu o săritură atît de agresivă, încît nici Galera nici alţi trei spectatori, care dădură fuga, nu izbutiră să-l oprească. Se repezi asupra bîrfitorului şi începu să-l lovească atît de puternic cu picioarele şi cu pumnii încît celălalt se prăbuşi, în cele din urmă pe parchet ca un sac pe jumătate gol. Farfuriile, cana de apă, paharele se rostogoliră de pe mesele răsturnate. O mulţime deasă de oameni se aduna, se împingea, încerca să domolească pe Leonardo care împărţea lovituri năpraznice atît în stînga cît şi în

dreapta, fără să țină seamă unde cădeau. În sfîrșit izbutiră să-l scoată afară, în timp ce stăpînul cafenelei, ajutat de chelneri, închidea localul.

IV

Conducîndu-și stăpînul de braț spre casă, Galera încerca, cu mii de eforturi, să-l liniștească. În aerul nopții, mînia lui Passadonato trecu repede și el se tîra abătut, adus de spate, cu capul în jos, ca un biet bătrîn necăjit.

— Ai auzit bîrfelile acelea, Galera? Și cu toate astea, tu știi bine tot ceea ce am făcut pentru fiica mea.

— Da, da, Leonardo. Nu le băga în seamă. Numai un spion de felul acesta poate să inventeze astfel de nerozii. Nu te supăra!

— Am să-l ruinez!

— Și o să faci foarte bine, așa îi trebuie.

Vorbind astfel, ei sosiră în fața casei lui Leonardo.

— Ascultă, Galera, în cazul cînd aș avea nevoie aș putea să mă bizui pe tine?

— Drace! Gîndesc că da!

Passadonato îl țintui cu ochii lui — răutăcioși.

— Chiar dacă ar fi vorba de o afacere destul de urîtă?

— Da!

— Mulțumesc!

El vîrî cheia în broască și dispăru în întuneric. Antonella care încă nu dormea, îl auzi urcînd scările. În acel moment era așezată pe pat, dar de îndată ce răsunară pașii tatălui său, se strecură sub plapumă și închise ochii. Ea mai auzi pașii nervoși care străbăteau în anticameră și pe papagalul Horațiu, care se trezi, bătînd din aripi și apoi strigînd: „Noapte bună, papa!". Camera sa se găsea foarte aproape de aceea a tatălui său și nu era despărțită decît prin salonașul turcesc.

Passadonato era un om cu obiceiuri consacrate odată pentru totdeauna: în fiecare seară, de îndată ce se întorcea acasă, începea prin a turna un pahar mic de apă papagalului care, în semn de mulțumire, îi ura noapte bună, însoțind această urare cu sute de mîngîieri și drăgălășenii. După aceea, Leonardo trecea în bucătărie, unde lua o cănuță cu vin

roşu pe care o aducea în camera sa de culcare şi pe care o golea metodic, pe cînd se dezbrăca, pentru a-şi asigura un somn bun. Pe urmă, cu o lumînare în mînă, el deschidea încetişor, cu mii de precauţii, uşa camerei fiicei sale, se încredinţa dacă dormea cu adevărat, se apropia cîteodată de pat, pentru a vedea mai bine, îi trimitea o sărutare şi mulţumit, se înapoia. Intrînd în camera sa, lua o legătură mare de chei şi deschidea casa de bani zidită în perete la dreapta marelui pat conjugal, adică a aceluiaşi pat, în care, sînt cincisprezec ani de atunci, dormise soţia lui, astăzi moartă. Vechea fotografie a acesteia se afla pe masa de noapte, într-o ramă de abanos, o alta mai mare, încadrată cu catifea, ocupa un loc de cinste pe scrin : portretul lui, o schiţă în cărbune, era agăţat pe perete într-o ramă aurită, deasupra scrinului.

Leonardo deschidea casa de bani, se aşeza în cămaşa de noapte, pe marginea patului care nu-şi schimbase locul de cînd murise credincioasa-i tovarăşă şi cu portofelu-i voluminos în mîini, făcea cu amănunţime socoteala zilei care trecuse. Scria veniturile şi cheltuielile în vechiul său registru, dădea de o parte poliţele care puteau să mai doarmă cîtăva vreme în deplină linişte, punea în portofel pe acelea de care avea nevoie pentru a doua zi, golea cănuţa, închidea casa de bani, se întorcea în cameră, făcînd să scîrţîie podelele ; punea portofelul enorm sub saltea, stingea lumina, se vîra sub plapumă şi adormea.

Era cămătar, făcea banul său să producă, lua dobînzi peste măsură celor bogaţi şi, cu toate astea, se simţea un om aproape cinstit în momentul în care stingea lumina şi adormea, cu inima liniştită, pentru că avea aproape de inimă pe frumoasa lui fiică pe care o ştia dormind aproape de el, uşor, liniştit şi care însemna pentru el lumea toată şi care ţinea puternic în mîinile sale de catifea, inima violentă a tatălui.

Văduv de cincisprezece ani, el nu voise să se însoare din nou, pentru ca să nu dea o mamă vitregă, Antonellei. Frumoasă ca un boboc de trandafir, veselă şi atrăgătoare, ea îi rămăsese singura bucurie pentru viaţa lui de acum nefericită. Acest om obişnuit să facă afaceri cu oamenii foarte trufaşi, care-l nesocoteau sau cu tipi suspecţi care-l ţineau veşnic cu ochii în patru, acest om lipsit de prieteni, deoarece un cămătar nu poate avea nici unul şi care nu cunoştea altă

patimă decît aceea a cîştigului, pentru că nu este cu putinţă să iubeşti cu patimă două lucruri în acelaşi timp, — acest om, de îndată ce rămase singur cu fiinţa aceea micuţă într-o casă tot atît de goală pe cît era de mare, îngrămădi asupra copilului toate simţămintele calde şi vii pe care nu apucase încă timpul să le smulgă, să le ardă în duritatea existenţei cotidiene. El, care în timpurile trecute nu simţise deloc dragoste pentru familia sa, care nu dăduse femeii sale mai multă afecţiune decît unei slujnice oarecare, care socotea în general pe oameni ca pe nişte fiinţe mai rele decît cămătarii, o îndrăgise pe fiica sa, cu o dragoste pătimaşă şi egoistă în acelaşi timp, pînă într-atîta încît gîndul la ea, devenise pentru el singurul scop, al vieţii, singura ţintă a cîştigurilor, iertarea conştiinţei sale.

Cînd ea tuşea, oricît de uşor, el o dezbrăca cu mîinile lui, o culca grijuliu, o acoperea pînă la bărbie, îi istorisea poveşti cu zîne pentru a o linişti, a o adormi, îi tăia poze sau alerga prin odaie pentru a o face să rîdă. Şi fără să piardă timpul, el trimitea slujnica să caute, în acelaşi timp, trei sau patru doctori pentru ca să vină să îngrijească pe Tona, ca pe o fată de duce. Nu credea nici în Dumnezeu, nici în diavol, dar se ducea în fiecare zi la biserică atunci cînd era bolnavă comoara lui.

În felul acesta crescuse Antonella, voluntară, răsfăţată, mofturoasă ca o femeie din lumea mare, aprigă ca o fată din popor. Din ambiţie, el voia ca ea să se îmbrace la cei mai buni croitori, o silea să poarte multe bijuterii care nu se potriveau cu vîrsta ei fragedă. Cu toate că el însuşi abia ştia, mai mult rău decît bine, să întocmească o scrisoare de afaceri, ţinea morţiş ca fata lui să cînte la pian, să vorbească franţuzeşte şi să deseneze în acuarelă flori fantastice, pe care el le socotea mult mai interesante decît tablourile lui Tiţian. Cînd se plimba cu ea, duminica sau în zilele de sărbătoare, sau cînd stătea lîngă ea la spectacolele de gală, la teatru, era mîndru de fiica lui, îmbrăcată atît de elegant.

Acum era foarte bogat, îşi plasa banii în întreprinderile cele mai solide şi avea, în provincie, o vilă cu mai multe hectare de pămînt arabil. Singur pe lume, el s-ar fi lipsit de bună voie de tot felul de întreprinderi, în care risca şi risipea, fără grijă, banii care îi lipsiseră în tinereţe. Dar, în dorinţa de a face pe fata sa tot atît de bogată şi de

fericită pe cît era posibil, setea lui de bani nu mai cunoștea margini. Vroia ca fiica sa să aibă zestrea unei prințese moștenitoare, dar căuta mai cu deosebire s-o mărite cu un nobil adevărat care să fie foarte bine instruit, perfect educat și care, pentru nimic în lume să nu fi avut ceva comun cu murdara meserie de cămătar.

Dar iată că, deodată, pe cînd visa mai frumos, îi vine vestea că fiica sa este îndrăgostită de un locotenent de cavalerie. Și cine este locotenentul? Nimeni altul decît Rainiero Gilli, acest zăpăcit ruinat; acest domnișor din Piemont care călărește cu îndrăzneala unui paznic de cai și care n-are decît o țintă în viață: să încalece toți caii de rasă ai colegilor săi, la curse și la întrecerile hipice; acest îndrăcit care împrumută bani și de la un sergent, ceea ce nu-l împiedică de a vizita deseori casele cele mai aristocratice și de a fi răsfățatul tuturor balurilor și al tuturor serbărilor din lumea mare, pentru bunul motiv, că unele doamne din lumea bună văd în el un tînăr fermecător în toate privințele. El mînuiește sabia ca Cyrano de Bergerac; locuiește un mic apartament de nimica toată, pe care-l închiriază pe deasupra, în numele uneia din mătușile sale, pentru ca portărelul să nu poată pune sechestru pe cîteva ruini de mobile și acel pat sărăcăcios de aramă galbenă care ascunde desigur atîtea lucruri femeiești.

Și cu toate acestea Leonardo, Leonardo cel fără greș, n-a stat în cumpănă de a-i împrumuta mii și mii de lire contra unei simple polițe. Oh! rîseseră mult, acei cîini mizerabili de la cafeneaua Maiocchi, cînd le-a arătat cea dîntîi poliță cu semnătura locotenentului Gilli! Rîdeau ca niște nebuni, peste măsură, bătîndu-și joc de bătrînul vulpoi care credea că n-a făcut niciodată o afacere rea.

— Ei bine! ce este? Sînteți cu toții niște proști, în cîteva cuvinte. Pentru ce rîdeți? le răspunsese Passadonato. Locotenentul Gilli n-are bani în buzunar, o știu foarte bine, tot așa de bine ca și voi, dar, într-un fel sau altul un lucru este sigur: Gilli știe să folosească pentru el orice împrejurare, s-o transforme într-un avantaj bănesc, atît de util.

Cînd se vinde sau se cumpără un cal, este chemat numaidecît, el, locotenentul Gilli. Și dacă e vorba de o cursă foarte importanttă? Nu este organizată niciodată fără

Gilli! Dacă urmează să aibă loc un duel serios? Aleg ca martor întotdeauna pe locotenentul Gilli. În sfîrșit, băieți, am să vă spun încă un lucru care vă va convinge pe loc, cu siguranță. I-am dat banii pentru trei motive: întîi, îmi este simpatic și chiar dacă îmi pierd banii, puțin îmi pasă; al doilea, îmi este tot atît de ușor ca să-i dau bani, după cum lui îi este ușor să-i ia; al treilea: mie, îmi va plăti totul, pe cîtă vreme vouă, care nu sînteți decît o bandă de idioți din pătura de jos a societății, nu v-ar fi plătit nimic. Iată!

În felul acesta, afacerea se tergiversa trei sau patru ani, pînă ce datoriile locotenentului Gilli atinseseră frumoasa sumă de șaisprezece mii de lire și Antonella găsi cu cale să intervină, cea ce strică totul.

În seara aceea, cînd, cu lumînarea în mînă, Passadonato deschise ușa camerei fiicei sale, el se gîndea tocmai la acest concurs de împrejurări. Se gîndea îndelung, cu o tristețe apăsînd dureros pe bătrîna-i inimă. Stînd în pragul ușii, el înălță cu o mișcare de mare oboseală lumînarea tremurîndă în mîna lui, pentru a lumina mai bine patul în care îi dormea fiica. Văzu formele frumoase ale corpului întins sub plapumă, cu fața la perete, genunchii îndoiți ușor, părul negru răsfirat pe pernă, o mînă pierdută în mîneca de dantele ieșind de sub cearceaf.

Leonardo își privea fata și se gîndea că ea nu mai era mica sa fetiță, nici chiar tînăra fată cu care se mîndrea atîta, ci pur și simplu o biată femeie, de acum rănită de viață și care, poate mîine va plînge, va suferi, înșelată și părăsită de un om fără inimă.

Toată dragostea ce i-o purta n-ar fi deajuns pentru a o scăpa de soarta care o aștepta, nemiloasă: un tînăr seducător o va lua să se distreze cum se distrează cineva cu o jucărie și într-adevăr, ea nu era nimic — după cum spusese în diferite dăți — decît fiica lui Leopardo, fiica disprețuită a unui cămătar încă și mai disprețuit! Da, viața îl lovea drept în față, îl lovea drept în inimă, pe el, sărmanul tată care, timp de cinsprezece ani, nu trăise decît pentru copilul său.

Ridică lumînarea mai sus, mereu mai sus, pentru a vedea mai bine și zărea pe peretele luminat, umbra corpului său nemișcat; nu, ea nu mai este copila lui frumoasă,

fetița încăpățînată și mîndră... ea este acum victima propriilor ei sentimente. Un gînd nebunesc, de gelozie se amestecă neliniștii sale părintești.

— Dragă Tona ! murmură el.

Și un suspin cald i se urcă în gît. Două lacrimi picurară din pleoapele sale și îi arseră ochii, deoarece, se părea că Passadonato nu plînse niciodată. Căutînd să nu trezească pe Antonella, el închise ușa cu cel mai mic zgomot cu putință, străbătu salonașul turcesc, intră în camera sa și se apropie de casa de bani pe care o închise.

Dar Antonella nu dormea ; ea simțise zbuciumul tatălui și o dorință impetuoasă puse stăpînire pe inima sa de fiică iubitoare, o dorință care o împingea să sară din pat, să se ducă la el zîmbind și să-i înlănțuie gîtul cu mîinile. Avea de asemenea și două lacrimi în ochi ; dar fiica lui Passadonato nu trebuia să plîngă ; își opri suspinele. Auzi pe tatăl său închizînd casa de bani, făcînd să scîrțîie pantofii săi vechi, punînd cana pe masa de noapte și culcîndu-se. Ea aștepta ca el să înceapă să sforăie, dar auzi numai tic-tacul pendulei în salonașul turcesc și rarele trosnituri ale mobilelor, destul de puternice pentru a da impresia că erau gata să se sfarme. Auzi de asemenea pe papagalul Horațiu urcînd mica lui scară în formă de melc, făcînd să zornăie lănțișorul. Pendula bătu ora trei, trei lovituri răgușite, dar Antonella nu auzea deloc sforăitul puternic și în același timp liniștit care umplea de obicei apartamentul, ca semn că tatăl său adormea.

Atunci, încetișor, foarte încetișor, ea se strecură din pat, deschise cu nesfîrșite precauțiuni, ușa care dădea în salonaș și cu pași ușori, pe covor se apropie de camera lui Passadonato. Acolo, ea lipi urechea de ușă, și începu să asculte, cu inima bătîndu-i grozav. Nu auzea decît o respirație întretăiată, semănînd cu respirația zbuciumată a omului care cînd doarme, cînd se trezește și la care oboseala fizică, luptă cu neliniștea gîndurilor. Lîngă ușă era un fotoliu. După ce l-a pipăit, Antonella se așeză pe el. Cu mîinile pe genunchi, ea clănțănea ușor din dinți, cu toate că nu-i era frig. Privea întunericul cu ochii mari deschiși și i se părea că vede, că deslușește fără dificultate toate obiectele din cameră, chiar cele patru pene de păun vîrîte în dosul pendulei, Dumnezeu știe de cîți ani. Fireturile și canafurile fotoliului se înfigeau tari în coaspsele sale ; deodată ea

începu să simtă frigul și tremurînd simțea frisoane străbătîndu-i corpul. Din timp în timp ea se apleca înspre ușă pentru a auzi mai bine dacă tatăl ei adormise. În sfîrșit, ea se încredință că dormea, dar fiindcă somnul era încă foarte ușor și neliniștit, Antonella se hotărî să mai aștepte puțin. Se înapoie în camera sa, găsi cu greu un șal și aprinse un chibrit. Ceasul-brățară minuscul, se oprise la ora unu, dar își aminti imediat că pendula din salonaș bătuse ora trei. La flacăra chibritului care se stingea între degetele sale, avu timpul să arunce o privire pe ascuns în oglindă, apoi legă șalul cruciș pe piept, înnodă capetele la spate și apropiindu-se din nou de ușă, intuia că tatăl său dormea adînc.

Atunci, îngenunche și tremurînd ușor, se sili să deschidă ușa fără s-o facă să scîrțîie. Dar încercarea ei era zadarnică! Îndată, tînăra fată își vîrî capul, prin deschizătura ușii. Un picior îi fu prins între ușă și pervaz, dar încet, încet, cu opriri nesfîrșite, izbuti să scape în așa fel încît aceasta se închise fără zgomot. În patru labe, ea ajunse prin întuneric, la doi pași de patul pe care tatăl său sforăia neștiutor. Mereu mergînd așa și mușcîndu-și buzele, ea se tîrî pînă la covoraș și în această clipă fu cuprinsă de o frică de neînvins ca să nu tușească. Tatăl dormea de cealaltă parte a patului, dar el ar fi putut să-i atingă capul în cazul cînd ar fi întins brațul. Părul îi venea pe ochi, pe gît, umeri, îi pătrundea în gură, o apăsa, o gîdila, îi împiedica respirația. Plapuma cădea pînă pe parchet. Cuprinsă de o teamă de necrezut, Antonella o ridică binișor și vîrî cu aceeași grijă un deget între patul elastic și saltea, pe urmă strecură puțin cîte puțin toată mîna, pînă ce aceasta rămase nemișcată, o clipă, sub greutatea corpului tatălui, care continua să doarmă liniștit.

Încetișor, tremurînd de emoție, căutînd cu atenție ceea ce o interesa împinse mîna către căpătîiul patului pînă-n clipa în care se lovi de portofel. Strîngînd colțul cu două degete, începu să-l tragă cît mai încetinel cu putință, căutînd să se ferească de cea mai mică zguduitură, în timp ce lumina i se părea că nu mai bate și că genunchii țipau de durere. În sfîrșit, izbuti să-l tragă împreună cu mîna. Atunci îl luă între dinți și sfîrșită, se întoarse către ușă, de unde își reluă drumul înapoi, cu aceeași grijă. De îndată ce pătrunse, tremurătoare, în camera sa, ea aprinse lumina.

Niciodată inima nu-i bătuse astfel. Așezată pe pat ea deschise portofelul voluminos, căutînd să nu încurce așezarea hîrtiilor din el. Într-o despărțitură erau bani, bani mulți, dar ea nici nu se uită la ei. În despărțitura de alături, găsi hîrtiuțe îndoite, murdare, pline de însemnări, foi, scrisori, coli timbrate. În sfîrșit, dădu peste propria-i fotografie, ascunsă într-un pachețel care conținea mărci poștale și timbre fiscale. Văzu în sfîrșit, în ultima despărțitură, cinci sau șase polițe îndoite cu îngrijire. Îi fu de ajuns să le desfacă ușurel, pentru a recunoaște între ele, după scris, polițele lui Rainiero. Le scoase din pachețel, le strecură sub perna sa, închise portofelul, stinse lumina, apoi se întoarse în grabă cu pași înăbușiți, către dormitorul alăturat. Tatăl ei dormea. Cu multă grijă, ca mai înainte, ea repetă, în cîteva secunde, drumul de adineauri. Întorcîndu-se la ea, aprinse din nou lampa și băgă de seamă mai întîi că mîinile ca și cămașa-i de noapte, erau pline de praf. Își spălă mîinile și încercă să se liniștească, fără să se mai teamă că face zgomot și își puse altă cămașă. Pe urmă se așeză pe pat și începu să citească polițele. Una din ele era de șase mii de lire, cealaltă de zece mii.

La patru luni de la data... Domnului Leonardo Passa donato... la locuința mea... Rainiero Gilli de Montefalcone.

După aceea, luă o cutie de chibrituri, trecu în baie, arse cele două polițe și deschise robinetul pentru a face ca apa să ducă cu ea, cenușa prin care plătise datoria dragostei sale.

V

— S-a făcut! spuse Antonella, intrînd în salonașul în care o aștepta Rainiero. Am făcut ceea ce mi-ai cerut și am venit să te văd.

Cu obrazul palid, ea se opri în prag și fără să mai adauge ceva, își privi iubitul cu ochii nemișcați în care frica tremura concentrată. Întinzîndu-se fără grijă pe divan, Rainiero avea aerul unui om nepăsător și în același timp sfîrșit, care așteaptă, dormitînd, nenorocirea apropiată.

— Așadar, ce-ai făcut? întrebă el, ridicîndu-se puțin într-un cot pentru a o vedea mai bine.

— Am scos poliţele din portofelul tatei şi le-am ars. Deci tu nu-i mai datorezi nimic. Tata abia ieşise dn casă, că numaidecît se şi întoarce... A fost un adevărat iad. M-a tratat ca pe un hamal şi m-a gonit de acasă spunîndu-mi : „Du-te la el !“

Rainiero nu arătă nici o emoţie extraordinară. El îşi răsuci încet mustăţile şi pe urmă spuse cu glas liniştit :

— Nu prea înţeleg bine. Cum se face că tatăl tău şi-a închipuit că tocmai tu ai luat poliţele ?

— Tatăl meu nu este un naiv.

— Se poate ! Dar că tu ai făcut o prostie, asta este sigur ! Trebuia să negi, să negi !

O clipă îl privi în faţă cu o urmă de ură în ochii deveniţi aspri şi spuse disprepuitor :

— Ce brutal eşti !

— Ah ! Cum poţi să-mi vorbeşti aşa ? exclamă Rainiero, ridicîndu-se dintr-o săritură.

— Asta înseamnă numai, că m-am compromis pentru a te salva şi că pe deasupra, tu eşti acela care mă insulţi !

— Ascultă, mititica mea, spuse Rainiero cu un ton plictisit. Mai cu seamă nu-mi face scene, te rog. Nu este, într-adevăr momentul potrivit pentru a le face. Passadonato se va linişti în curînd... vei vedea ! Toate acestea nu sînt decît nemulţumiri trecătoare. Nu-ţi fie teamă !

— Te înşeli ! răspunse ea. Tata nu mă va mai primi înapoi, chiar dacă m-aş tîrî în genunchi.

— Şi atunci ?

— Atunci... tocmai ţie îţi fac această întrebare : şi atunci ? El m-a bătut, a întrebuinţat cuvinte insultătoare, cuvinte care nu se spun nici chiar femeilor de stradă, m-a împins afară din casă şi a închis uşa în urma mea.

Rainiero ridică din umeri şi apoi, cu mîinile în buzunare, începu să umble prin salon.

— Ţin să te înştiinţez, continuă ea cu asprime : să nu te gîndeşti că s-a sfîrşit totul între voi. Nici pomeneală !

— Adică ? întrebă ofiţerul, oprindu-se scurt.

— Din moment ce tatăl meu a reacţionat în felul acesta, înseamnă că nu va îngădui să-şi bată joc cineva de el.

— Dar ce poate să facă ? Tu ai ars într-adevăr acele poliţe blestemate, nu-i aşa ?

— De vreme ce ţi-am spus că le-am ars...

— Atunci?

El dădu din nou din umeri, apoi adăugă:

— Te asigur că este o chestiune de cîteva zile. Totul se va aranja.

Tristă și încordată, tînăra fată îl țintea cu o privire cercetătoare, încercînd să afle care erau gîndurile lui.

— De altfel, continuă Rainiero, nu vreau să mă dau în lături de la plata datoriei mele: am fost silit să mă servesc de acest mijloc pentru a mă pune la adăpost de răzbunarea lui, care ar fi putut să mă piardă, dar știu prea bine că-i datorez șaisprezece mii de lire și îi voi plăti exact șaisprezece mii, fii fără teamă.

— Îți mulțumesc, spuse Antonella, cu ironie, știu că ești un „aristocrat, nu e așa?

El îi răspunse cu aroganță:

— Sînt destul de nobil pentru a mă crede ca atare! De altminteri, puțin îmi pasă dacă tu te îndoiești de aceasta.

Furioasă, ea își scoase la repezeală mănușile, de asemenea și pălăria, își desfăcu eșarfa, haina și aruncă totul pe un fotoliu.

— Bagă bine de seamă, Rainiero! exclamă ea cu furie, nu te purta cu mine în felul acesta, pentru că nu pot să admit așa ceva.

— Ascultă, Antonella, răspunse ofițerul foarte liniștit. Astăzi ești foarte prost dispusă. Este ușor de înțeles, dar nu vreau să fiu de față la o tragedie, pentru că aceasta mă plictisește chiar la teatru. Atunci, înțelegi? Să încercăm mai degrabă să privim lucrurile cît mai înțelept cu putință. Fii cuminte, te rog.

— Bine, să fim veseli, dacă vrei! spuse ea. Și izbucni într-un rîs răutăcios. Rezemată de pian, ea răsturnă capul pe spate între două buchete de flori. Și pentru ca să ne distrăm din plin, voi începe prin a-ți spune un lucru care te va face să te amuzi, nu glumă!

— Ah! spune-l!

— Atunci, ți-l voi spune! Ei bine, iată: sînt însărcinată!

— Cum?

— Da, da sînt însărcinată. Acum de ce nu mai rîzi?

Și întorcînd fruntea pe care se agitau bucle întunecate ca niște flăcări negre, ea se porni pe un rîs atît de puternic încît îngălbeni. Apoi spuse :

— Așa ! Acum, poți să mă gonești și tu !

VI

— Domnule conte, binevoiți să mă ascultați, spuse Passadonato, cu o politețe rece și mușcătoare. Și-și puse coatele pe biroul în fața căruia era așezat contele Ancelati, care-l asculta netezindu-și barba albă. Sînteți un foarte bun tată de familie, nu este așa ? Și adorați tot atît pe fiica dumneavoastră, cît o ador eu pe a mea... Vă rog să nu vă supere această comparație, pentru că sînt sentimente care nu arată nici o deosebire între un nobil și un cămătar.

— Spuneți, spuneți, făcu contele cu bunăvoință.

— Iertați-mă, aș vrea mai întîi să vă cer un lucru, spuse Passadonato după o tăcere voită. Au trecut mulți ani de atunci, dar vă reamintiți, poate, că într-o zi, înainte de a vă căsători, lucrurile nu erau așa cum sînt în prezent... Am avut prilejul să vă fac un mic serviciu, un serviciu aproape prietenesc, deoarece pe vremea aceea, îmi făceați cinstea să mă tutuiți.

— Bine, foarte bine, spuse contele cu o oarecare grabă.

— Sînt fericit că vă reamintiți, domnule conte, iertați-mă că v-am adus aminte.

Era vorba de un lucru mic : contele Ancelati, jucător pătimaș, iubitor de femei, risipitor înrăit, văzîndu-se în pragul ruinării, apelase la un gest disperat. Chiar în ziua cînd promisiunile de căsătorie se schimbaseră între cele două familii, el semnă o poliță în numele viitorului său socru, al său nemaiprezentînd nici o garanție. Cămătarul grăbit și impulsiv, care avea în mîini polițele false, amenința să dea pe față faptul și contele Ancelati nu găsea nici pe pămînt nici în apă, banii trebuincioși pentru a scoate aceste documente compromițătoare. În ultimul moment, cu neîncrederea omului care-și dă foarte bine seama de toată stăruința-i nefolositoare, veni la Passadonato pentru a-i cere ajutorul său. Cei doi oameni rămaseră închiși o seară întreagă în discreta penumbră a salonului turcesc ;

dar a doua zi de dimineață, Leonardo răscumpăra confratelui său nerăbdător, teribilele hîrtii care puteau să cauzeze tînărului, atîtea neplăceri într-o viață care se prefigura fericită. El lăsa să doarmă în liniște aceste documente în casa de fier zidită în perete, îngăduind astfel nunta pompoasă a nobilului ruinat cu foarte bogata fiică a comerciantului.

Înțelept în afaceri, Passadonato știa că trebuie să păstreze cîteodată polițele, după scadență. De altfel la fel ca locotenentul Gilli, îi era groază de tragedii: era un cămătar plin de îngăduință.

— Domnule conte, reluă el, mă cunoașteți destul de bine. Sînt poate un om răutăcios? Nu mi-am ținut vreo dată cuvîntul cînd mi l-am dat?

— Ești un om cumsecade, Leonardo și sînt fericit să ți-o spun.

Cămătarul suspină adînc, ochii îi luceau în lacrimi iar emoția îl strîngea de gît.

— Ei bine! ascultați ce-am pățit. Un tînăr pe care l-am copleșit cu binefacerile mele, ur tînăr pe care doream să-l ajut pentru că era capricios dar simpatic, locotenentul Gilli, în sfîrșit, a venit în casa mea, s-a făcut iubit de fata mea, a luat-o, a dezonorat-o și a făcut din ea o... o... înțelegeți ce vreau să spun dar nu spun, pentru că acest cuvînt îmi arde buzele, domnule conte. Sînt un biet bătrîn care nu mai are nimic pe lume de cînd i s-a furat fata.

— Liniștește-te, liniștește-te, spuse contele văzîndu-l plîngînd cu hohote.

— Cum vreți să mă liniștesc? Nu se mai află un tată care să fi făcut pentru fiica lui ceea ce am făcut eu pentru a mea. Vedeți, sînt văduv, de cincisprezece ani și am îngrijit pe Antonella ca pe o bijuterie, înlocuindu-i mama zi cu zi. Mi-aș fi smuls ochii pentru a-i face plăcere. Deodată, un aventurier mi-o ia fără ca să bag de seamă și oamenii care fac astfel de lucruri sînt cotați drept aristocrați.

Cămătarul se frămînta în fotoliul său; lacrimi mari îi picurau din ochi și fața-i congestionată se împurpura de mînie.

— Leonardo, povestește-mi lucrurile cu mai multă liniște, îl îndemnă cu răbdare contele Ancelati și dacă pot să te ajut, fii încredințat că nu mă voi da înlături.

— Vă mulțumesc, domnule conte, puteți fără îndoială să mă ajutați și chiar pentru asta am venit să vă văd. Sînt hotărît, nu voi ierta niciodată. De data asta de asemenea, vă jur că mă voi răzbuna.

— Cred însă că nu este vorba să te răzbuni ?

— Ba da ! Îl cunosc...

— Cine este ?

— Un om din clubul al cărui președinte sînteți, în sfîrșit un nobil, un tînăr care probabil este primit în casa dumneavoastră.

— Nu, Leonardo, asta nu !

— Pe scurt, un om care frecventează persoane respectabile, dar care trăiește din mijloace nepermise și care va încerca poate să procedeze cu fata dumneavoastră, la fel cum a procedat cu a mea. Nu vă supărați, domnule conte, este în stare de așa ceva. Dar va vedea în sfîrșit, dacă într-adevăr Passadonato este neghiobul pe care-l crede. Ascultați : îi dădusem șaisprezece mii de franci, așa, din simpatie, după cum v-am mai spus-o, și mă mulțumeam să-mi aducă o parte din ei la calendele grecești, pentru că știam bine că locotenentul Gilli nu avea nici măcar cu ce să-și plătească ordonanța. Dar știi ce mi-a făcut ? Cînd a venit scadența, știind că de data asta îl voi face să-și piardă epoleții, el a convins pe fiica mea, care acum nu mai vede decît prin ochii acestui bărbat, a convins-o să-mi fure polițele, de sub salteaua mea, în timp ce dormeam și pe urmă să le ardă !

— Ah ! drace !

— Este tot atît de adevărat, pe cît este că sînt botezat, domnule conte.

— Și fata, a făcut acest lucru ?

— Le-a făcut, biata de ea, pentru că el o silește să acționeze cum vrea el !

— Canaliile ! Sînt niște canalii amîndoi ! exclamă contele cu o indignare sinceră.

Passadonato nu mai plîngea. Cu bărbia sprijinită în piept, cu capu-i mare vîrît între umeri, cu pumnul închis în palma celeilalte mîini, el se uita la bătrînul albit, cu un fel de recunoștință, simțindu-se de acum apărat de el.

— Sărmane Leonardo, spuse contele, după o tăcere lungă. Ceea ce-mi istorisești e o poveste îngrozitoare. Te plîng pentru că știu cît îți iubești fata.

— Mi-e inima zdrobită, domnule conte, dar cu toate astea, vă făgăduiesc că asta nu se va sfîrși așa.

— Și-ți dau dreptate, Passadonato !

— Ascultați, domnule conte, chiar dacă ar trebui să pierd toți banii cîștigați în patruzeci de ani, chiar dacă aș fi nevoit să dau pe față toate secretele pe care le dețin, — și am multe, ascultați bine ceea ce vă spun — chiar dacă ar trebui să ucid, vă jur că n-am să stau pe gînduri !

El se sculă și-și puse mîna pe piept ca și cum ar fi vrut să facă un jurămînt.

— Nu te pripi, Leonardo, mai cu seamă nu-ți pierde capul. Fără îndoială că ai dreptate, dar trebuie să nu te grăbești.

— Știți ce trebuie pentru moment ? Curaj și nimic altceva ! Curaj am și nu-mi mai pasă de nimic, acum cînd mi-am pierdut fata. Dacă nu ruinez pe acest pirat, nu mai sînt eu însumi.

— Ia spune-mi Leonardo, reluă contele cu blîndețe, unde se găsește fiica ta ?

— Nici nu vreau să știu. Sînt două zile de cînd am izgonit-o din casă și nu mai știu nimic de ea. Chiar dacă ar fi să se prăbușească lumea, nu vreau să mai aud de ea. Niciodată !

— Astea sînt numai vorbe, dragă prietene ! Spunem doar așa și pe urmă facem altfel. Copiii izbutesc întotdeauna să fie mai tari decît noi, poate pentru că ne iubesc mai puțin.

— Nu, domnule conte, eu o adoram, dar acum s-a sfîrșit. Onoarea contează pentru mine, Passadonato împrumută bani, este drept, asta-i este meseria. Dar fiica lui Passadonato, o fată tînără, bogată, frumoasă, inteligentă, trebuia să fie o femeie respectată, o mamă cinstită, pentru că tatăl ei, făcînd cămătărie, îi crease toate posibilitățile să trăiască, ca o doamnă de bune condiții. N-a fost ? Cu atît mai rău pentru ea ! Ducă-se la dracu cu bărbatul care îi place și pentru care m-a furat !

Contele deschise brațele și nu răspunse nimic. Passadonato începu să meargă prin cameră, apoi se opri locului.

— Sînt pe cale să pregătesc ceva pentru acest scump locotenent. Și dacă am venit să vă văd, v-o spun deschis, este pentru ca să-mi ajutați să-l ruinez.

— Dar eu...

— Nu ! îl întrerupse cămătarul, cu o voce aspră, puteți desigur ! Sînteți președintele unui club al cărui membru este acest tînăr, nu este așa ? Voi face să izbucnească un scandal și va trebui neapărat ca în acel moment, prietenii dumneavoastră să nu încerce a-l înăbuși pentru a scăpa pe acest om prin protecția lor.

— Dar, dragă Passadonato, eu nu am nici un amestec în toate astea. Nu am absolut nici un amestec și cred că n-ai vrea să mă gîndesc să insult pe locotenentul Gilli ?

— Nu, nu este vorba de asta, bineînțeles ! spuse cămătarul cu ironie. Este un alt membru al clubului, de asemenea nobil, pe care l-am plătit cu un pachet frumos de hîrtii de cîte o mie, ca să se ocupe de această afacere... Sînt un om care cunoaște obiceiurile lumii bune, pentru că din nenorocire am avut adeseori a face cu acești domni din nobilime.

— Ai devenit necuviincios, dragul meu, și nu pot să te mai ascult.

— Nu, domnule conte, aceste vorbe nu sînt pentru dumneavoastră. Pe cuvîntul meu de onoare, vă jur că vă respect cum nu respect pe nici unul din prietenii mei. V-am făcut odată un serviciu, l-am uitat. Astăzi aș putea să vă cer să-mi faceți un altul, dar n-o fac. Din contră, priviți ! Zicînd acestea, el scoase din buzunar o scrisoare murdară și veche. Priviți, sînt douăzeci de ani de cînd am acest document la mine, încheiat între noi, într-o seară de demult, vă reamintiți ?

— Da, da.

— Deci, n-am nevoie să vă mai spun altceva. N-am vrut niciodată să v-o înapoiez, pentru că sînt un om prevăzător. Astăzi, această scrisoare ar putea să aibă o anumită valoare pentru mine, de asemenea, o anumită putere convingătoare în fața îndoielilor dumneavoastră. Dar nu vreau să fac nimic cu ea și vedeți v-o înapoiez chiar astăzi.

Roșu de bucurie și de zăpăceală, contele Ancellati privea cu sfială vechea lui scrisoare în mîna cămătarului.

— Vă rog s-o luați, domnule conte. În felul acesta veți fi încredințat că n-am venit să vă văd și să vă amenințe. Am venit doar în casa unui aristocrat să-i cer un sprijin și sînt convins că mă va ajuta. Luați-o, vă rog.

Şi cum celălalt şovăia, Passadonato rupse hîrtia fără s-o desfacă şi aruncă bucăţele, într-o scrumieră.

— Iată. Nu mai există !

Mişcat, contele se sculă şi strînse mîna lui Passadonato.

— Îţi mulţumesc, Leonardo. Acum poţi să contezi pe mine.

VII

Între timp, Passadonato nu-şi pierdea vremea şi îl compromitea, fără nici o părere de rău, aşa încît frumosul Rainiero începea să devină tot mai neliniştit.

Cămătar de atîţia ani, după ce a ruinat şi a ajutat o mulţime de oameni, după ce a strîns în sufletu-i părintesc atîtea destăinuiri, a ascultat atîtea taine. Leonardo cel viclean ajunsese acum un fel de bătrîn medic de familie sau duhovnic binevoitor care cunoştea de minune toate păcatele şi toate slăbiciunile, mici sau mari, ale fiecărui nobil din oraş. Dar pînă acum puterea îi stă în tăcere, în încrederea, în discreţia lui absolută. De multe ori, făcuse să lucreze, ca proprii săi bani, bani care nu erau ai lui şi care produceau dobînzi oamenilor foarte onorabili care posedau maşini superbe, aveau servitori în livrea, se îndeletniceau cu opere de binefacere şi de morală publică şi se duceau în mod regulat la biserică Duminica şi în zilele de sărbătoare. Cunoştea mii de mijloace pentru a ajuta pe bărbaţii uşuratici să cheltuiască banii soţiilor lor arţăgoase, fiii risipitori să găurească pungile părinţilor avari, femei galante să încurce cu iscusinţă în datorii pe tinerii fără experienţă ; el mai ştia încă, prin mii de mijloace, să fie bancherul, în acelaşi timp cuminte şi generos al tuturor acelor aventurieri care nu găseau credit la bănci ; al jucătorilor, al imbecililor, al ambiţioşilor, al îndrăgostiţilor, al tuturor acelor nobili bogaţi care, — sărmanii ! — pentru un motiv sau altul, n-aveau nici măcar plăcuta putinţă de a se bucura în libertate şi pe faţă de bogăţiile pe care le dăruise, lor, bunul Dumnezeu.

Pe cît era de amabil, cu oamenii cuviincioşi, pe atît era de crud cu acei care căutau să-l păcălească. El îşi datora toată bogăţia, adîncii sale înţelegeri a inimii omeneşti sau

acelei părți a ei care este din nefericire în legătură directă sau indirectă cu hîrtiile de bancă și s-ar zice că se înșela foarte rar.

Avea un criteriu al lui, după care își prețuia sau nu clienții și de care, adesea colegii săi cămătari, „aceste minți obtuze și hrăpărețe, se amuzau ori de cîte ori li se ivea prilejul". El definea oamenii prin cifre; știa ce sumă se poate încredința cutărui sau cutărui om. Dar lucrul care-l interesa cel mai mult în viață, era să găsească clienții săi „un suflet hotărît să plătească". Spunea de obicei așa: „Dacă mi s-ar propune să aleg între un om îmbogățit și un nobil sărac, aș împrumuta bani celui de-al doilea și aș dormi mai liniștit".

În afacerile sale era condus de un simț psihologic simplu care n-avea nimic de a face cu morala. Astfel, de exemplu, el socotea drept un om bogat pe cel care mînuia bine spada, care avea amantă o femeie nobilă tot atît de bogată, pe cît de frumoasă, sau măcar atrăgătoare și sensibilă, mereu în pas cu moda acelor vremi; pe scurt, acela care știe să strălucească în felul specific astăzi atîtor frumoși bărbați.

Dar de data asta Passadonato hotărî să se răzbune. Și pentru a-și îndeplini „vendeta", puțin îi păsa că sacrifica discreția din care el își făcuse o regulă; de asemenea, puțin îi păsa dacă nenorocea vreo zece oameni onorabili în cazul cînd ei n-ar voi să-l ajute.

Rainiero Gilli nu se gîndea decît la poliței care se găseau în mîinile lui Passadonato; el nu-și mai amintea de altele, de acelea, de exemplu, care erau semnate de către unul din colegii săi — minte tot atît de ușoară ca și a lui — și scontate cu o dobîndă aproape legală de un mic colonel pensionar, care căuta să-și mărească mizerabila pensie militară, făcînd cîteva operațiuni mai productive.

El nu-și mai aducea aminte nici de alte poliță, mai importante, datorate unui alt negustor, care-i dăduse un oarecare credit pentru următoarele două motive, întîiul: mîrțoaga cea mai mizerabilă devenea un cursier superb în mîinile lui Gilli; al doilea: nici civilii, nici militarii nu cumpărau cai fără să consulte în prealabil pe cunoscătorul fără de greș care era locotenent Rainiero Gilli.

Dar Passadonato își adusese aminte la timp de toate acestea. El trimise pe Galera la locotenentul pensionar pentru a scoate poliţele uitate; pe urmă se duse să vadă în persoană pe cămătar şi îi puse în faţă, pe masă tot atîtea hîrtii de o mie de lire cîte arătau poliţele.

Bineînţeles că bietul om nu se aşteptase niciodată să-şi încaseze banii cu atîta uşurinţă.

În marea mulţime de poliţe, unele mai folositoare, decît altele, care trecuseră prin mîinile lui Pasadonato în timpul lungii şi anevoioasei salei vieţi, nici una nu-i făcuse atîta bucurie ca aceste hîrtii pe care le socotea, pe drept cuvînt, bani pierduţi. Din fericire pentru el, două poliţe ale datornicului erau trecute de scadenţă. Passadonato profită de aceasta, pentru a alerga, fără să piardă timp, la avocatul său, pe care-l rugă să înceapă proces imediat.

După aceea, fluierînd şi frecîndu-şi mîinile, se duse să vadă pe un anume Massimo Caddùllo, care era tocmai persoana despre care îi vorbise contelui Ancellati în termenii aceştia: „un alt membru al Clubului, de asemenea nobil, pe care l-am plătit...“

El găsi pe această persoană luîndu-şi dejunul. În halat, rău dispus, don Massimo avea ochii tulburi, datorită poate unei nopţi fără somn petrecută la vreo masă de joc şi o privire goală, obosită. Locuia un foarte mic apartament, în care era servit de portăreasa casei.

— Cavalere Passadonato, ia loc, te rog şi serveşte-te cu tot ce vezi pe masă! spuse el, vorbind foarte repede, cu aspru-i accent meridional. Ţin să te previn că, dacă ai venit să mă încasezi, ai ales o zi foarte rea, adăugă el cu o veselie aproape ursuză.

Fără vorbă multă, Passadonato scoase portofelul şi la fel cum răsfoieşti paginile unei cărţi închise, el îşi trecu degetul cel mare de două ori la rînd, pe un teanc minunat de hîrtii de bancă cu multe culori, care erau rînduite ca o cărticică, între scoarţe. Pe urmă el vîrî portofelul în buzunar, şi cu ambele coate pe masă, privi cu înţeles pe Caddùllo care, la acest spectacol sugestiv, lăsă friptura să se răsească.

— Spuneţi-mi, don Massimo, vă duceţi des la sala de scrimă?

— În toate zilele, cavalere.

— Bine! — Este un exercițiu perfect și o trecere de timp nu mai puțin plicticoasă! spuse Passadonato. Și dădu din cap în semn de aprobare. Și veți fi gata oricînd să mă ajutați să mă răzbun?

— Hm!... Cu un mic motiv „care se poate admite".

Drept răspuns, Passadonato scoase din nou portofelul și începu — mai domol de data aceasta — să-și treacă vîrful cărnos al degetului mare pe paginile „cărțuliei" sale.

— În sfîrșit, despre ce este vorba? întrebă don Massimo, curios.

— Trebuie să-l provocați pe locotenentul Gilli, dar în fața lumii, la Club și să-i spuneți cele ce vă voi învăța.

— Este vorba, cavalere, de povestea cu fiica dumitale?

— Așadar știți povestea?

— Fleacuri, cavalere! Licheaua asta se laudă cu ea pretutindeni și fără motiv, de altfel...

— Dar cunoașteți cele din urmă noutăți? Nu? Atunci, vă voi spune cum stau lucrurile: a silit pe fata mea să-mi fure polițele lui și copila le-a ars în ajunul scadenței. Pentru șaisprezece mii. Iată!

— Ah! drace! Ce spui? Ce îndrăzneală! Ah! sărmanul meu cavaler.

— Și atunci? îl întrerupse Passadonato, dornic să treacă la fapte.

— Singurul lucru pe care pot să ți-l spun, este că ți-a tras un chiul straşnic! E o lovitură de maestru! continuă totuși celălalt aproape cu admirație.

— Dacă chiulul ăsta este straşnic sau nu, nu putem să ne dăm seama decît mai pe urmă. Singurul lucru care mă interesează în momentul de față este să știu dacă veți avea destulă îndrăzneală pentru a-l provoca la duel?

Don Massimo dădu din umeri, își mișcă buzele sardonic și începu să se joace cu cuțitul pe care-l ținea strîns în mînă.

— Cavalere! Să nu vorbim de aceste prostii, vrei? Se poate face totul, absolut totul pe lume... dacă sînt motive... adică dacă condițiile convin. Gilli este un aristocrat în felul său, ca și mine de altfel... Astăzi sîntem prieteni, ceea ce nu ne împiedică mîine să ne certăm, dacă unul din noi are motiv pentru aceasta. Înțelegi cavalere, că în

acest caz fiecare lucrează după propriile-i interese. Mă întrebi dacă voi avea destulă îndrăzneală? Eu sînt don Massimo Caddùllo și puțin îmi pasă de toată armata italiană...

— Știți că scadența uneia din polițele dumneavoastră va avea loc săptămîna viitoare? întrebă Passadonato cu blîndețe.

— Este foarte cu putință! Din moment ce mi-o spui, am toată încrederea. Dar ca să ne întoarcem la chestiunea noastră, scumpul meu cavaler, nu te sfătuiesc să te superi prea mult, ah! nu! Aceasta va fi o afacere mai întîi foarte scumpă și care ar produce pe deasupra multe neplăceri. Cu atît mai mult cu cît Gilli este o spadă de primă glorie... fără a mai socoti că, a te lua la ceartă cu acest tînăr, înseamnă să pui foc la un întreg cuib de viespi. În orice caz, fii drăguț și mă pune la curent și pe urmă voi vedea ce aș putea să fac pentru a apăra onoarea dumitale, scumpul meu cavaler.

La aceasta, Passadonato își începu povestirea.

Don Massimo Caddùllo, marchiz de Tenda, baron de Vielico și Guiliarosa, cu vreo duzină de alte titluri aristocratice pe care le vom lăsa de o parte pentru a evita plictiseala, n-avea nici un fel de rude, și, în ceea ce privea moșiile sale strămoșești, nu-i mai rămăseseră nici măcar trei metri pătrați pentru a-și construi pe ei o colibă. Era un nobil, din vîrful ghetelor sale fine pînă la rădăcina părului: era un nobil cum nu poate fi decît un nobil napolitan, dar asta era tot! Viața lui era un mister; ceva mai mult, un munte de mistere. Se povesteau atîtea pe socoteala lui încît această faimă rea ajunsese să-l facă foarte interesant, dacă nu chiar atrăgător. Nu era nici o faptă rea care să nu-i fie pusă la socoteală, dar toată lumea găsea aceasta natural, atîta eleganță știa el să pună în cotcăriile-i întunecoase. De la Neapoli, el înaintă puțin cîte puțin de-a lungul peninsulei; o făcuse fără să se grăbească, în mod metodic, urcînd prin opriri mici către nord, pe măsură ce datoriile, scandalurile sau afacerile prea încurcate, îl sileau să emigreze pe rînd, din oraș în oraș. Era cum sînt oamenii a căror soartă este să fie veșnic bîrfiți. Toată lumea cunoștea afacerile-i deocheate, ceea ce nu-i oprea niciodată pe oameni să-l frecventeze, să-l primească la ei și să simtă chiar o oarecare mulțumire mîndră, de a-l putea număra printre prietenii lor.

Sceptic din fire, el nu dădea multă importanță cinstei semenilor săi și poate că ușurința cu care îi trata pe oameni, îi convingea pe aceștia, că de fapt, această faimoasă onoare, nu era un lucru absolut folositor. Din cînd în cînd, el se bătea în duel cu vreuna din cunoștințele sale și aceasta sporea imediat aureola sa de cavaler. Nimeni nu-l credea corect, dar juca cu el cărți, nimeni n-ar fi fost uimit să afle într-o zi că fusese trimis la ocnă, dar îl pofteau bucuroși la masă. I se întîmplase cîteodată unui om de bună credință de a cere un serviciu, de a merge de la un prieten la altul și de a se lovi pretutindeni de refuzuri cît se poate de politicoase. Don Massimo împrumuta bani cu o obrăznicie rară și nu se găseau oameni care să-i răspundă : nu.

Asta este viața !

— Atunci, dragul meu don Massimo ! încheie în sfîrșit Passadonato, mă învoiesc pentru suma pe care mi-o cereți, dar, în ceea ce privește plata, să facem astfel : veți primi jumătate pe loc ; cît despre cealaltă jumătate, vă voi da un cec pe care nu-l veți putea încasa decît după ce afacerea va fi aranjată. Vă convine așa ?

VIII

Passadonato nu se opri la aceasta, ci își puse ochelarii pe nas, ceea ce îngreuna și mai mult obositoarea muncă a scrisului și murdărindu-și degetele cu cerneală violetă pînă la încheieturi, el trimise colonelului o scrisoare asemănătoare :

„Domnule Colonel Bardagna
Comandor Giulio

„În viteazul regiment de cavalerie comandat de Excelența Voastră, servește un anume locotenent Gilli de Montefalcone, conte Rainiero, orfan, de moralitate rea, pentru a nu spune un infam. M-am hotărît să însărcinez pe avocatul meu să depună o plîngere contra lui pentru escro-

cherie. Îmi va părea rău de aceasta, din cauza neplăcerii pe care o cauzez Excelenței Voastre, care este apărătorul ofițerilor săi. Cu toate astea o voi face, chiar dacă lumea se va prăbuși.

De altfel, binevoiți să ascultați ceea ce mi-a făcut acest ofițer nedemn, care, după ce mi-a sedus fata, a luat-o ca iubită și aceasta ținea de cîtva timp fără ca eu să fi știut ceva. Am mers pînă acolo încît, pentru a-i ușura cariera sa militară, îi dădusem bani fără ca vreodată să-i cer o centimă, ca dobîndă pentru ce-i împrumutasem. În felul acesta, ajunsese a-mi datora șaisprezece mii de lire, iar poliţele sale aveau scadența chiar în luna aceasta. După ce l-am amenințat că-l voi face să-și piardă galoanele dacă nu-mi plătea de data asta pînă la ultima centimă, am băgat de seamă că își însușise onoarea fiicei mele.

Dar zisul ofițer, care este plin de datorii pînă în gît și care în diferite rînduri venise în casa mea să-mi ceară cîte douăzeci de lire pe care nu le avea niciodată, și pe care i le-am dat întotdeauna pentru ca prestanța lui să nu sufere. Lipsit de caracter a influențat-o pe buna mea fiică și a convins-o să-mi fure poliţele din portofel pe cînd dormeam și să le ardă, astfel că el nu mi-ar mai fi dator nici o centimă. Mi-a furat nu numai banii, ci și fiica lăsîndu-mă fără nici o mîngîiere, acum cînd sînt bătrîn. Vă întreb dacă acestea sînt fapte pe care să le facă un ofițer în activitate, și mă grăbesc să vă spun că în urma acestor fapte, a trebuit să gonesc pe sărmana mea fată din casă și s-o trimit la iubitul ei, care nu are nici cu ce s-o hrănească și o va face să fugă, Dumnezeu știe unde.

Dar eu nu glumesc cu onoarea de tată, și, deoarece fata mea m-a trădat, n-o mai recunosc. Am de gînd acum să fac un scandal mare, deoarece mi-am pierdut mințile și nu vreau să mor de durere.

Vă scriu pentru a vă spune că am izbutit, cumpărîndu-le, să-mi procur alte poliţe de ale locotenentului Gilli, poliţe care erau în circulație și din care două au și fost protestate ; celelalte vor constitui subiectul unui proces apropiat, deoarece el nu poate să le plătească ; caii săi vor fi puși sub sechestru, la fel, ca și cele cîteva lucruri pe care le mai are, pentru că un ofițer atît de nedemn nu trebuie să poarte onorabila uniformă a regimentului Excelenței Voastre.. Eu sînt Leonardo Passadonato, toți mă

cunosc și știu că nu glumesc; de asemenea îndrăznesc să vă spun, domnule colonel, că mai dețin și alte polițe, a opt ofițeri din regiment, chiar de la ofițerii superiori și cîteva pecetluite cu semnătura soțiilor lor. Le este greu acestor domni să-mi plătească în mod onest la scadență uneori refuz să reînnoiesc polițele, dar aceasta se întîmplă foarte rar. Dar dacă acest ofițer este pedepsit după cum merită, voi tăcea, deoarece nu veți avea desigur nici o plăcere să vedeți, un scandal în regiment, dar, în caz contrar, voi avea dreptul la o replică dură.

„Iertați-mi libertatea pe care mi-am luat-o, trimițîndu-vă această scrisoare. Vă voi da însă lămuriri mai concrete dacă-mi veți face onoarea și mă primiți într-o scurtă audiență".

Cu mulțumire,

Leonardo Passadonato

IX

Așezați unul lîngă altul în mijlocul micuțului salonaș din apartamentului ofițerului, Antonella și Rainiero cinau. Calabrezul, negru ca un Sarazin, cu mustăți splendide în formă de virgulă, dantură strălucitoare, nas drept, doi ochi frumoși de Don Juan care făceau să-și piardă capul pe toate doicile de prin vecinătate, Ricciotti, ordonanța, servea cina pe care o adusese de la un restaurant oarecare și eforturile lui de a juca rolul de majordom experimentat, făceau să rîdă pe tinerii noștri ,cu toate că erau departe de a fi veseli.

— Vin, Ricciotti, vin!

— Bine, domnule! răspunse Calabrezul.

Și umplu două pahare în așa fel, încît vinul dînd pe dinafară începu să curgă pe fața de masă.

— Neîndemînaticule!

Ricciotti se roşi ca o pătlăgică, pe urmă şterse gîtul sticlei cu dosul mîinii.

Mişca farfuriile cu un zgomot formidabil, cu riscul de a le sparge pe toate; nu ştia cum şi din ce parte să apuce solniţa, agăţa mobilele cu pintenii; se înţepenea nemişcat servind un fel şi cînd izbucnea vocea tunătoare a lui Rainiero: „destul!", el răspundea, tresărind: „bine, domnule!" Era fără îndoială fîstîcit şi neobişnuit să servească o doamnă atît de frumoasă, iar lui Rainiero îi plăcea să-l facă să vorbească cu scopul de a-l face iar să spună prostii. Cizmele-i lucitoare răspîndeau în salonaş un miros puternic de grajd.

— În sfîrşit! spuse deodată Rainiero, strîngînd mîna Antonellei. Ajunge cu prostiile! este timpul să luăm lucrurile serios. Ascultă, nu te supăra. Binele ca şi răul trec repede. Vei vedea că într-un fel sau altul vom găsi o scăpare. Eu sînt optimist! Şi te sfătuiesc să faci la fel. Mănîncă şi fii veselă!

— Crezi tu, scumpule, că mi-e frică pentru mine? răspunse Antonella.

Şi ea ridică asupra lui ochii săi mari cu privirea voalată.

— Dar atunci, pentru cine? Spune!

Ea îi apucă mîna, o ţinu strînsă în a ei, şi îi apăsă cu un deget pulsul ca şi cum ar fi vrut să spună: „Desigur că pentru tine!"

— Vezi tu, spuse Rainiero, cît despre mine, niciodată n-am dat multă importanţă vieţii. Pentru mine este o problemă pe care o dezleg în fiecare zi prin prima rezolvare care-mi vine în minte, fără să iau nimic în serios. La ce bun? După ce ţi-ai chinuit destul sufletul şi creierul, sfîrşeşti întotdeauna prin a-ţi spune că la urma urmei, toate acestea nu merită nici o osteneală, nu valorează nimic. Să gîndesc, mi-e groază. Cred că providenţa există cu toate astea undeva şi că ea poartă cea mai mare grijă acelora care nu o supără prea mult, care nu o cheamă în fiecare clipă... Tu, tu eşti o fată tînără, cu multă raţiune, foarte inteligentă şi prin urmare, tu trebuie să ştii întotdeauna ceea ce se va întîmpla. Atunci, dragostea mea, pentru ce să te neliniştesti? Eşti mulţumită în acest moment? Da? Atunci, opreşte-te! Nu mişca!

— Aş fi foarte mulţumită, foarte fericită dacă tu m-ai iubi, răspunse Antonella încet.

— Iată, mereu aceleaşi prostii ! Crezi că te iubesc aşa cum n-am iubit vreo femeie ? Ascultă, Ricciotti, vrei să-mi faci un serviciu ? Pune mîncarea acolo şi pleacă, pînă ce te voi suna.

— Bine, domnule !

— Iată ce îţi voi spune, reluă Rainiero, dacă vrei să cunoşti tot adevărul : este pentru întîia oară cînd mă îndrăgostesc, — îndrăgostit în felul meu, bineînţeles. Eu nu sînt făcut pentru ca să postesc, nici pentru a-mi smulge părul, nici pentru a face pe îndrăgostitul, mai cu seamă cînd nu sînt. Mulţumesc lui Dumnezeu, am cunoscut femei demne, pe cinstea mea, de a-ţi da osteneala de a rămîne cu ele, dar îţi jur că n-am simţit niciodată, niciodată pentru ele oricît de puţin ar fi fost...

— Atunci, pentru ce ai atîtea legături ?

— Iată o întrebare ! Este cu putinţă să fii ofiţer de cavalerie şi să nu ai iubite ? Să frecventezi societatea şi să nu faci curte doamnelor frumoase ? Le-am avut pentru că, mai întîi, este foarte natural să ai, pe urmă, din timp în timp, cîte unele îmi plăceau şi în sfîrşit şi mai cu seamă, le-am avut pentru că ele nu mă costau nimic. Ia aminte bine : pentru ele găseam întotdeauna vorbe frumoase, pe cîtă vreme pentru tine, nu găsesc niciodată, cînd eşti cu mine. Lucru curios şi îţi jur că este adevărat : chiar cînd urcam scările lui Passadonato, aveam bătăi de inimă teribile.

Un rîs de veselie aproape crud, întredeschise gura tinerei fete şi dinţii ei străluciră. Totuşi, el continuă :

— Ia ascultă, ce te nelinişteşte în acest moment ? Că tatăl tău te-a dat pe uşă afară ? Că ai venit la mine ? Ei bine, spune-mi : ţi-am zis oare, ceva neplăcut ? Şi nu te gîndeşti că nu este puţin lucru pentru mine să am o femeie pe cap, mai cu seamă în situaţia în care mă aflu ?

— Nu, tu nu mi-ai spus nimic, dar înţeleg foarte bine că te deranjez... În primul moment, ai fost foarte răutăcios, chiar grosolan.

— Da, poate în primul moment — Este atît de firesc. Toate acestea mi-au apărut grave şi foarte dificile. Dar acum, cînd văd că nu este nimic altceva de făcut,

întîmple-se orice și cum o vrea Dumnezeu. Nu sînt dispus să-mi pierd vremea să prevăd viitorul și e mai bine să fii așa. Mă ajunge o nenorocire? Caut numaidecît un leac sau altul pentru a o repara, dar nu merg niciodată mai departe. Cînd de exemplu ,tatăl tău m-a amenințat că mă ruinează, ți-am propus să-i șterpelești polițele mele. Dacă mîine izbutesc să cîștig bani, ei bine, îi voi plăti cu cea mai mare plăcere. Este logic!

— Da... dar copilul?

— Care copil?

— Copilul nostru!

— Ce spui!... strigă el nepăsător. Pentru moment este atît de mic! Să-l lăsăm în pace! Avem atîtea lucruri de rezolvat, mai înainte de a ne gîndi la el.

Antonella începu să rîdă.

— Nu-i cu putință să vorbesc serios cu tine!

— Dar este foarte natural, Nenella mea! Știi, tu-mi amintești de civilii cărora le place să ia parte la întrecerile hipice: se tem îngrozitor de zidul cel mare, încît cad la pămînt cînd ajung la primul gard. Scumpa mea, trebuie „să treci" obstacolul care se găsește acum în fața ta, cît despre zidul cel mare, ne vom gîndi la el mai tîrziu. Nu e așa?

— Da, micul meu! Da, tu ai dreptate, fără îndoială.

Ea se sculă și înlănțui gîtul lui Rainiero.

În acest moment, se auzi soneria. Ricciotti se duse să deschidă ușa și văzu în prag un om înalt, subțire, care întrebă dacă locotenentul Gilli voia să-l primească.

— Nu știu... Tocmai mănîncă și nu este singur, bineînțeles.

— Îmi place mult acest „bine înțeles" exclamă Don Massimo Caddùllo și adăugă: prezintă-i această carte de vizită!

Pe cartea de vizită, era o coroană, blazoanele marchizului, baroanei și multe alte atribute care înfrumusețau micuțul cartonaș.

— Domnule locotenent! anunță Ricciotti, intrînd în sălită, este un domn cu toate aceste nume care vrea să vă vorbească.

— Don Massimo ! strigă Gilli, pentru ce oare vrea să-mi vorbească don Massimo ? Fii drăguță, Antonella, ieși un moment, pentru că desigur vrea să-mi vorbească, între patru ochi.

Și după ce ea ieși, Ricciotti deschise larg ușa. Don Massimo intra cu mersu-i elastic, cu buzele strînse într-un arc nedeslușit pe obrazu-i ras proaspăt și cu un mare număr de cute mici în jurul ochiului strîns de un monoclu. Purta mănuși de un galben deschis, cravată albă, pantofi de lac, o garoafă la butonieră și în mînă un baston de bambus.

— Dragă conte, iartă-mi, te rog, această vizită neașteptată și poate chiar nepotrivită.

— Nu face nimic, nu face nimic. Luați loc, vă rog.

— Cum văd, întrerup cina pe care abia ați început-o...

— Spuneți mai de grabă : cina pe care am terminat-o... tocmai luam cafeaua.

— Atunci iată ! spuse Don Massimo, scoțînd fără grabă o mănușă. Este adevărat că pînă azi, nu eram în termeni de intimitate, dar am fi putut fi prieteni, fără îndoială. Și tocmai simțămîntul de fraternitate care trebuie să ne unească, mă determină să vă vorbesc de un lucru, cum să vă spun ?... foarte intim, iată !

— Ei bine, vă ascult.

— Nu, nu, strigă don Massimo, schimbînd atitudinea. Atunci nu mă înțelegi. Dacă doriți, pot să plec chiar fără să fi deschis gura. Dar dacă vreți să știți pentru ce sînt aici, renunțați la această politețe artificială și priviți-mă în ochi în așa fel încît să văd limpede că vom putea să ne înțelegem. Și luați aminte că am venit să vă fac un serviciu.

— Vă mulțumesc cu toate că nu știu despre ce este vorba, pentru că în vremurile noastre, oamenii îndatoritori sînt tot atît de rari sa și prietenii adevărați.

— Asta-i adevărat, domnule locotenent ! Cînd oamenii doresc să aibă prieteni, ei au întotdeauna cîți voiesc. Nu trebuie decît să știe să aleagă. Deci, iată ! Cunosc afacerile dumneavoastră, după cum le cunoașteți pe ale mele ; însă orice artificiu nu v-ar fi de nici un folos. Am aflat că vă amenință o nenorocire și am venit să vă ofer o scăpare. Puteți să gîndiți tot ce veți vrea, dar eu sînt don Massimo Caddùllo și nu joc rolul unui prieten fals.

— Aș vrea să știu care este nenorocirea care mai poate să mă amenințe? spuse locotenentul cu un suspin. Mai am atîtea, încît ar trebui o imaginație mai mult decît bogată pentru a inventa încă una.

— Ascultați-mă bine, dacă v-aș întinde mîna, cum se face între oameni, acolo, în țara mea, cu gestul care vrea să însemne : „unire și tăcere“ dumneavoastră, don Rainiero, ce ați face ?

— Dumnezeule !... Dar... aș strînge-o și încă tare !

— Foarte bine ! Iat-o !

Și don Massimo clipind din ochi, iar Rainiero, privindu-l în față cu o vădită încordare, își strînseră mîinile ca niște camarazi buni.

— Am simțit întotdeauna o mare simpatie pentru dumneavoastră, reluă Caddùllo, pentru că, și v-o spun deschis, nu-mi plac deloc oamenii pe care opinia publică îi numește „oameni de bine“.

— Nu v-am jignit niciodată, gîndindu-mă la dumneavoastră în felul ăsta ! îi răspunse repede Rainiero.

— Bravo ! don Rainiero. Iată un răspuns frumos ! exclamă don Massimo și aplaudă cu vioiciune. Acești „oameni de bine“, ființe veștejite și inactive nu sînt în stare să înțeleagă că numai noi sîntem cu adevărat demni de acest titlu.

— Să ne întoarcem la scopul întrevederii, don Massimo. Dacă nu mă înșel, doreați să-mi faceți un serviciu, nu este așa ?

— Militarilor le place totdeauna un atac de front. Mie însă nu. Don Rainiero, afacerile dumneavoastră merg destul de prost.

— Ce spuneți ! /

— Și am venit să vă înștiințez că este *cineva* care vrea să vă pregătească o mare cacialma.

— Passadonato !

— Chiar el ! Ați ghicit ! Dar el nu este singur, scumpul meu prieten. Vă veți mira poate că vă vorbesc deschis despre acest lucru. Dacă o fac, don Rainiero, este că a venit un moment favorabil.

— Vă mulțumesc mult, don Massimo. Nu vă îndoiți de sinceritatea mea și credeți-mă că vă prețuiesc din toată inima.

— Așa, prietene... deoarece sîntem sinceri între noi, trebuie să recunoaștem că viața pe care o ducem, nu este deloc simplă!

Nu sînteți de părerea mea? întrebă Caddûlo, scoțîndu-și monoclul și apropiind de Rainiero obrazu-i slab și boțit.

— Da, e foarte dificilă existența noastră, încuviință Gilli ridicînd din umeri. Dar puțin îmi pasă. Cînd îmi va merge rău, foarte rău, voi găsi întotdeauna destulă putere pentru a mă sinucide fără multe regrete. Este un principiu foarte bun, dar care nu place la toată lumea.

— Nu, prietene, asta-i lașitate, pentru că, la nevoie, te poți oricînd sluji de acest mijloc. Dacă natura ne-a dat rațiune, este tocmai pentru ca să putem ieși din încurcătură și să ne ferim de acest deznodămînt. Ești nepăsător, dragul meu acesta era cel dintîi lucru pe care voiam să ți-l spun. Cum? Se țese un complot contra ta, se pregătesc să te ruineze, iar tu rămîi aici liniștit, resemnat și trăiești fericit numai cu dragostea ta. Nu, nu, dragă locotenente, ceea ce faci, este un lucru de neiertat.

Rainiero zîmbi:

— Chiar dacă m-aș întoarce cu capul în jos, trebu-rile mele n-ar merge mai bine. Dar în sfîrșit, aș putea să știu ce inventează contra mea acest suflet blestemat?

— O să vă lămuresc în două cuvinte: acest suflet blestemat vrea să vă lase pe drumuri, alungat din armată și dezonorat.

— Ah! asta nu, la dracu! izbucni Gilli, și trînti cu piciorul. Asta nu.

Don Massimo deschise brațele, se uită țintă la Rainiero cu multă atenție.

— Și va izbuti de data asta, spuse el cu hotărîre, după o pauză.

— Aș dori mult să știu cum? întrebă el cu un glas șuierător.

Atunci, cu o mișcare domoală și nepăsătoare, don Massimo își aprinse o țigară, scoase cîteva rotogoale de fum, pe urmă își puse un picior peste celălalt și continuă:

— Dragă Rainiero, dacă izbucnești așa, vei face numai greșeli. Îți spune acest lucru, un om ai cărui nervi sînt de o sută de ori mai puternici.

— Dar eu sînt în stare să mă apăr, baroane ! întrerupse Rainiero, mergînd prin cameră. Drace, crezi într-adevăr că mă predau fără să lupt, fără să mă apăr ?

— Nu, dragă prietene, nu te poți apăra ! răspunse Caddùllo, cu un ton hotărît. Passadonato are prea multă lume obligată lui. Și toți se vor coaliza cu el împotriva ta.

— Să i se supună, la ce ?

— El îi va sili să te osîndească, dragă prietene, să te ruineze și să te ocolească cu ostentație, cînd va izbucni scandalul.

— Cît despre asta ! O să vedem ! Toți acești domni, vor regreta nespus...

— Sînt prea mulți, și prea uniți, ca să se teamă de dumneata.

— Toți aceștia sînt niște lași, niște fricoși !

— Dar ia spune-mi, întrebă don Massimo mieros, ce vei face dacă printre acești oameni, te-ai găsi de exemplu față în față cu mine, în duel ?

Rainiero se îngălbeni.

— Contra dumitale ?

— Da, contra mea ! Pentru că și eu fac parte din acești oameni.

Plin de uimire, locotenentul Gilli dădu capul pe spate, ridică din umeri și spuse :

— Nu înțeleg !

Don Massimo îl privi cu un surîs liniștit și batjocoritor, continuînd să fumeze cu o încetineală voluptoasă, ca și cum ar fi vrut să guste într-adevăr toată plăcerea rotogolului de fum pe care-l scosese din gură.

— Ei bine, ascultă, don Rainiero ! Ți-am spus că am venit pentru a-ți face un serviciu : din această cauză mă văd silit să-ți vorbesc cu toată sinceritatea posibilă. Dar ceea ce îți voi spune, trebuie să fie îngropat între acești pereți, pentru că dacă mîine la club, voi sesiza că ai vorbit, mă voi supăra.

— Dar te rog, spuse Rainiero, apropiindu-se de el, cu aerul hotărît, mărturisesc că mi-e cu neputință să ies din această încurcătură. Spune-mi cît se poate de deschis și cît se poate de clar despre ce este vorba, lămurește-mă, ce aș putea să fac pentru mine sau pentru dumneata... și atunci cu siguranță ne vom înțelege.

Don Massimo se ridică :

— Vrei să-ţi spun tot ?

— Şi cît mai repede cu putinţă !

Caddùllo privi mai întîi vîrful pantofilor săi strălucitori şi după aceea îşi aşeză monoclul la loc.

— Bine, prietene. Pentru sentimentele pe care ţi le port, te rog să cîntăreşti bine ceea ce îţi va spune don Massimo Caddùllo. Nu-ţi rămîne decît un lucru de făcut : să-ţi dai demisia şi să te căsătoreşti cu fiica lui Leonardo Passadonato.

Rainiero părea că se prăbuşeşte...

— Ah ! Să te ia dracu ! strigă el după o clipă, şi ameţeala îl făcu să se clatine.

— Foarte mulţumesc, locotenente ! răspunse Caddùllo cu o voce glumeaţă.

— Dacă ai venit să rîzi de mine...

— Don Rainiero, pentru Dumnezeu, ce vrei ? Doreşti să-ţi spun aberaţii ? Dacă te-am rănit cumva, poţi să mă ierţi ? Chiar dumneata mi-ai cerut să-ţi vorbesc sincer.

Făcu o pauză şi apoi reluă :

— Ei bine, prietene, fumează o ţigară şi căieşte-te că ai dorit răul singurului om care, în acest moment atît de greu pentru dumneata, se sileşte să-ţi aranjeze cît mai bine treburile.

Zicînd acestea, el întinse ofiţerului cu un surîs fin şi plăcut, port-ţigaretul său. Rainiero luă o ţigară şi cum voia s-o aprindă, don Massimo, îi dădu foc de la a lui.

— Aşadar, ascultă-mă bine : încă două cuvinte, şi nu vom mai vorbi nimic. Îţi făgăduiesc sincer că dacă sînt silit să mă bat în duel cu dumneata, adică, dacă sînt silit să joc acest rol contra dumitale — deoarece în lumea aceasta de o mie de ori blestemată, sîntem adeseori forţaţi să ne facem prietenul duşmanului nostru şi să ne batem cu omul pe care-l iubim ! — spun dacă aceasta se întîmplă, nu uita de strîngerea noastră de mînă şi aminteşte-ţi întotdeauna că, dacă don Massimo Caddùllo joacă de nevoie mai multe roluri în comedii, el nu are totuşi decît o singură inimă !

— Adică... cum să spun... murmură Gilli, atît cît pot să-mi dau seama, ţi s-a încredinţat...

— Da ! răspunse Caddùllo cu o sinceritate spontană. mai înainte chiar ca Gilli să fi putut sfîrşi fraza sa.

— Și dumneata?

— Și eu, adăugă el în grabă, am primit. Am primit din două motive: mai întîi, dacă n-aș fi făcut-o, un altul ar fi primit și situația ar fi fost mai rea pentru dumneata. Al doilea, am fost încredințat, după cum sînt acum, că această catastrofă nu se va întîmpla. Și tocmai, pentru a o înlătura, am venit să-ți vorbesc, cu speranța că vei putea înțelege și prețui loialitatea mea.

Gilli zîmbi sceptic:

— Ei bine, află: Passadonato a făcut ocolul tuturor caselor, în care pentru un motiv sau altul, oamenii sînt în mîinile sale. Acum, sînt trei zile de cînd nu te mai duci la club, acolo se știe ce s-a petrecut, toți vorbesc de polițele pe care le-ați ars. Toată lumea vorbește de ele și te asigur că nu este un singur om, care să arate oarecare bunăvoință pentru dumneata. Colonelul dumitale, de asemenea, este pus la curent, fără a mai socoti că Leonardo i-a scris o scrisoare plină de amenințări. Și încă o veste proastă: Passadonato a intrat în posesia tuturor polițelor tale.

— Care polițe?

— Nu știu exact; dar cred că este vorba de polițele pe care le-ai dat unui negustor, alta unui colonel în retragere și mai știu eu care? Prin urmare, ceea ce nu ți s-a întîmplat data trecută datorită acestei fete, ți se va întîmpla, fără îndoială de data asta și nici un sfînt nu te va putea scăpa.

Gilli palid, îl privea stăruitor cu ochii săi frumoși plini de mirare și nedumerire.

— Dar dumneata... bîlbîi el.

— Ascultă! îl întrerupse Caddùllo. Te rog să fii atît de drăguț și să nu stărui prea mult asupra rolului pe care-l joc în această afacere. Ți-am spus chiar mai mult decît trebuia și nu uita că, dacă greutățile dumitale sînt serioase, ale mele îmi trec peste cap. Ca și dumneata sînt cu totul în mîinile lui Passadonato și ceva mai mult, fata lui nu mă iubește... pentru că în cazul celălalt lucrurile ar fi stat cu totul altfel.

— Vorbești serios? întrebă Rainiero cu un surîs nehotărît.

— Bineînțeles, bineînțeles, prietene! Ești atît de nepăsător, încît nu dai nici o atenție norocului care îți iese în cale și care se strecoară singur în existența dumitale. Dar,

don Rainiero, va trebui să te gîndeşti la aceasta: o fată frumoasă cum nu sînt multe altele şi care pe deasupra, îşi datorează necazurile sale, destul de mari, numai ţie. Aşa că, fără chiar să îndrăznesc să te dojenesc, găsesc că n-ar fi decît drept şi cinstit din partea dumitale „să repari lucrurile", cum spun burghezii. Ia aminte că în cazul de faţă, ai putea mai curînd „să repari" afacerile. Ai de partea ta pe unica fiică a unui milionar, o avere părintească strălucită, un tată, care cu toate că este un cămătar, o adoră... Şi atunci? Ba nu zău, don Rainiero, mă întreb, într-adevăr, dacă nu cumva aştepţi ca fiica ducelui de Montmorency să vină să te ceară în căsătorie.

Locotenentul ridică din umeri surîzînd.

— Nu, nu aştept pe nimeni, nici nu doresc să dobîndesc ceva extraordinar, dar nu uita că mă trag dintr-o familie foarte respectabilă, dragă Caddùllo...

— Închipuieşte-ţi, exclamă don Massimo, rîzînd din toată inima, că în actul meu de naştere, sînt pomenite de asemenea, cinci sau şase familii respectabile. Cu toate astea, îngăduie-mi să te asigur că, pentru a pune capăt acestei existenţe penibile, m-aş fi însurat nu numai cu fiica lui Passadonato, care este printre altele, un om civilizat, ca dumneata şi ca mine, ci chiar cu fata unui negustor de sclavi şi îţi jur că aş fi izbutit să fiu mai mult sau mai puţin fericit, la urma urmelor. Numai că, eu nu mai am douăzeci şi şapte de ani ca dumneata şi, pe de altă parte, nenorocul m-a făcut întotdeauna să dau peste femei cu care nu puteam să mă căsătoresc — pentru bunul motiv că ele erau toate mai sărace decît mine.

Gilli începu să rîdă şi bătînd pe don Massimo pe umăr, exclamă:

— Îmi pare rău că nu te-am cunoscut pînă astă seară, pentru că, fără îndoială, eşti un tip minunat!

— Fleacuri, locotenente. Avem destul timp ca să fim prieteni. În dragoste, din contră, trebuie să baţi fierul cît e cald. Aşadar, gîndeşte-te la ceea ce ţi-a spus Massimo Caddùllo, care a trăit mult şi a văzut multe lucruri în viaţă. Dacă mîine, te dă afară din armată — şi cum să nu te dea? — ce-o să faci? Nu uita că mizeria este ceva aproape vesel atît timp cît izbuteşti s-o înşeli, într-un fel sau altul, dar de îndată ce ea începe să te muşte vei ajunge, s-o vezi aşa cum este, goală, flămîndă.

În acel moment a spune că te sinucizi, nu este decît o frază frumoasă, luată dintr-un roman ieftin, oarecare. Ce este? Tatăl ei e un cămătar? Da, aceasta poate fi plictisitor! Dar, cînd te vor vedea în automobil cu contesa Gilli, nimeni nu-şi va mai aminti nimic. Banul este cea mai bună decoraţie pentru a înfrumuseţa orice mijloc prin care a fost cîştigat. Pe urmă nimeni nu vă sileşte să trăiţi aici. Duceţi-vă şi stabiliţi-vă, de exemplu, la Neapole şi primiţi pe don Massimo în palatul vostru. La Neapole nu se dă nici cea mai mică atenţie la astfel de prostii, mai ales în ceea ce priveşte pe oamenii care vin din Nord; de altfel ca şi aici, unde nimeni nu se îngrijeşte de originea celor care vin din Neapole. Aşa că, don Rainiero, ca să terminăm, am să vă spun că vă părăsesc pentru ca să vorbiţi cu frumoasa Tona care vă aşteaptă; dar după aceea, cînd lumina va fi stinsă, încercaţi să vă reamintiţi, chiar dacă ar fi numai pentru o clipă, ideea care i-a venit în minte lui don Massimo Caddùllo. Mă invit să dejunez mîine la voi, şi nădăjduiesc că-mi veţi da un răspuns fericit. In orice caz, îmi veţi face cunoştinţă cu încîntătoarea fiică a cavalerului Passadonato.

Locotenentul surîdea, mîngîindu-şi încrezut mustăţile lui blonde.

— Eşti cu adevărat, un om remarcabil!

— Deoarece mă găseşti un tip minunat, putem, dacă îţi convine, să ne tutuim de pe acum, propuse Caddùllo...

— De acord!

— Şi atunci, pentru că ne vom tutui de aici înainte, dă-mi voie să-ţi spun, scumpul meu locotenent, că vei fi un dobitoc, în trei silabe, dacă laşi să-ţi scape din mîini acest prilej fără pereche.

— Mulţumesc!

— Cît despre cererea în căsătorie pe care va trebui s-o faci tatălui...

— Dar nici nu vreau măcar să mă gîndesc la aceasta...

— ...Mă voi ocupa eu de ea. Mai întîi ştiu să vorbesc şi pe urmă, ca să-ţi spun deschis, am de gînd să-ţi şterpelesc cîteva zeci de mii de lire din zestrea viitoarei tale soţii.

— N-ai decît! spuse vesel Rainiero, turnînd un pahar de coniac oaspetelui său, care rîdea.

X

Într-adevăr, de îndată ce lumina fu stinsă, fantezia lui Rainiero începu să lucreze. Era poate pentru întîia oară în viaţa sa, era pradă gîndurilor. În felul acelora care nu sînt obişnuiţi să şovăiască în hotărîrile lor, nu voia ca acţiunile lui elaborate îndelung să fie sortite eşecului.

Ferestrele se deschideau spre curtea interioară. Se auzeau din timp în timp vecinii trîntind poarta şi intrînd. Cîteodată, trăsurile care treceau prin faţa casei făceau să tremure ferestrele. Dar, de îndată ce liniştea devenea desăvîrşită, Rainiero nu auzea decît tic-tacul grăbit al micului orologiu de pe masa de noapte şi respiraţia liniştită a Antonellei care adormise.

Tînăra fată dormea culcată pe spate, cu capul ascuns în adîncul pernei, iar părul negru şi ondulat îi ascundea conturul feţei, resfirîndu-se şi lucind în razele amăgitoare ale lunii. De sub cuvertură ieşea la iveală un piept minunat, gol, de o albeaţă ca zăpada, care se mişca liniştit şi ritmic, iar la încheieturile mîinilor scînteiau numeroase brăţări; genele aplecate sub pleoapele-i violacee, desenau pe figura sa, două semicercuri lungi, negre. La gît purta un lănţişor subţire de aur, — o imagine a Maicii Domnului în email alb, care alunecase pe umărul încă acoperit de o cămaşă de noapte cu dantele.

Rainiero începu s-o privească şi privind-o, nu se gîndea decît aşa: are o frumuseţe agresivă şi dominatoare, o frumuseţe care-l atîţa. Începea să simtă un fel de gelozie fizică, numai la gîndul că un *altul* ar putea s-o vadă aşa cum era ea în acel moment. Lipsit de fantezie, dragostea lui nu-l chinuia niciodată atît de mult, încît să se gîndească la astfel de fleacuri. Pe de altă parte, numeroasele brăţări de aur de la mîinile Antonellei îi păreau că sînt simbolul bogăţiei şi Rainiero le privea îndelung, cu speranţa, ca şi cum ele şi numai ele, făceau să se nască, în gîndul lui imensitatea bogăţiilor pe care le poseda ea.

Rainiero se îndrăgostise de ea la început din capriciu, pe urmă cu patimă, fără ca totuşi să meargă mai departe decît dorinţa de a o avea. Pentru acest seducător experimentat cum era, frumoasa fată a cămătarului, nu putea să fie

decît o pradă ușoară. El, fermecătorul locotenent găsise că este bine și firesc de a o cuceri și de îndată ce băgă de seamă că Antonella era de asemenea îndrăgostită de el, nu mai șovăi să dobîndească o victorie ușoară după cum mai tîrziu, în pragul pericolului apropiat, găsise natural să îndemne pe iubita lui să fure tatălui polițele care îi amenințau existența.

Dar acum, în tăcerea nopții, cuvintele lui Don Massimo Caddùllo apăreau unul cîte unul, în mintea lui, iluminînd cu o lumină vie haosul vieții sale întunecate.

Să se însoare cu fiica unui cămătar? El, Rainiero Gilli din Montefalcone, fiu de nobili piemontezi, aristocrați, independenți ca vasalii unui rege din veacul de mijloc, — să se însoare cu fiica unui cămătar? Fără îndoială că aceasta ar fi o prostie de nereparat... Dar, — vocea nevăzută a lui Caddùllo îi sufla: ar fi încă și mai prost ca să ajungă la urmă, voiajorul unei fabrici de cuie. Ceva mai mult, el era orfan; din frumosu-i nume care suna bine pe timpuri, nu mai rămînea alt zgomot decît acela pe care-l făcea sabia sa lungă și pintenii săi scurți. Nu avea rude apropiate, afară de o mătușă care era tot atît de săracă pe cît era de bătrînă. Nimeni, dar nimeni n-ar mișca un deget pentru a-l scoate din încurcătură, în ziua în care pericolul s-ar anunța definitiv. Nu-i mai rămînea deci decît să-și găsească scăparea prin propriile sale mijloace: iată ceea ce îi era mai evident ca oricînd.

Fata unui cămătar? Ceea ce ar fi mai supărător ar fi titlul, deoarece pentru cea mai mare parte dintre oameni, deosebirea este făcută mai cu seamă de numele pe care-l poartă.

Passadonato este un cămătar, e limpede, dar la drept vorbind, eu l-am furat cu mult mai mult decît el pe mine. Dacă l-aș întîlni undeva aiurea — în afara afacerilor noastre personale, — n-aș putea să spun cu hotărîre dacă el este mai rău decît alți nobili care îmi fac cinstea să mă tutuiască. Și încă, și încă... Apoi Antonella, n-are nici un amestec în toate acestea!

„Antonella! O fată minunată, cultă, elegantă, care vorbește mai multe limbi (pe cînd eu abia dacă vorbesc puțin franțuzește!); o fată care dansează ca o americană, cîntă din mandolină și la pian, pictează, a citit o bibliotecă întreagă în vreme ce eu, cum deschid o carte, adorm numaidecît; ea

este abonată la toate revistele pariziene, se îmbracă cu un gust rafinat, rareori chiar ostentativ, dar este tocmai ceea ce-mi place mai mult. Într-un cuvînt, o fată pe care nu o întîlnești în saloanele pe care le frecventez eu și care este gata să prețuiască mai presus dragostea adevărată, decît căsătoria!

El o privea mereu și i se părea că deosebește de pe acum semnele maternității, pe figura delicioasă a Antonellei. Se uita la gura obosită, la genele negre și nemișcate care înconjurau ca un ciucure de dantelă pleoapele întunecate de o trăsătură fără cusur; privea la gîtul rotund, fruntea ascunsă pe alocuri sub păr, plapuma pe care respirația pieptului modelat ca de un sculptor, o ridica încet la intervale destul de lungi. Un simțămînt adînc, aproape trist își făcu loc în inima lui. Continua s-o privească, voia s-o sărute, dar lacrimi îi veniră deodată în ochi, la gîndul că pentru întîia oară în viață, avea lîngă el, în patul lui pustiu, în patul, necredincios, o fată ajunsă mamă, o tînără de douăzeci și trei de ani care nu cunoscuse decît dragostea lui.

Se aplecă ușurel asupra ei și căutînd să nu o trezească, o sărută pe frunte. Ea pronunță adormită, cîteva cuvinte pe care el nu le înțelese, pe urmă deschise ochii, îl privi și rîse:

— Ce este?

— Antonella! spuse deodată Rainiero și glasu-i tremura, ascultă... trezește-te...

— Da, da... răspunse ea pe jumătate adormită, și se întoarse spre el.

Rainiero făcu o pauză lungă strîngîndu-i în același timp pumnii și mîngîindu-i încet brațul, mîna.

— Ascultă-mă, Nenela... ce gîndești tu despre mine... ți-am făcut mult rău...

— Ce anume? Pentru ce?

— ...Dacă m-aș duce mîine la tatăl tău pentru a-l ruga să mi te dea de soție? Ce-ai spune tu? încheie el, pronunțînd cuvintele cu grabă.

Ea se sculă dintr-o dată de pe pernă, îl privi mai întîi cu mirare, apoi cu bănuială și în sfîrșit cu mînie.

— Ah! te înțeleg! exclamă ea și începu să rîdă cu răutate. Bunele sfaturi ale prietenului tău, te-au făcut să dai atenție averii tatei. Nu, mulțumesc.

În loc să se supere, Rainiero lăsă capul în jos și răspunse foarte simplu:

— Da, e adevărat, tatăl tău este bogat... dar eu te iubesc și fără asta. Și dacă tu ai fi sărac, nu s-ar schimba cîtuși de puțin ceea ce ți-am spus. De altfel n-am nevoie de nimic. Și tăcu.

După o tăcere lungă, Antonella căută sub plapumă mîna iubitului ei.

— Rainiero...

— Nu, nu...

Dar ea se lipi de el și fericiți au făcut planuri pînă în zori.

XI

Passadonato nu se mai ducea la cafeneaua Maiochi și trimitea acum pe Galera acolo, pentru a-i raporta toate zvonurile care se spuneau pe seama lui. În felul acesta se ținea, zi de zi, la curent cu întîmplările. Lovitura polițelor furate înveselise pe prietenii lui Passadonato și jucînd poker, ei făceau glume grosolane asupra nevoii de a asigura pe viitor polițele contra furtului sau focului.

„Passadonato, Passadonato care nu greșește, se lăsase în sfîrșit înșelat de o pușlama mai îndemînatică decît el", cleveteau satisfăcuți cu toții. „Marea lui îndemînare se prăbușea în ironie, și el n-ar mai avea de aici înainte, acel ton disprețuitor vorbind cu tovarășii săi de meserie!

O săptămînă, sau aproape, se scursese deja de la cele întîmplate, dar fiica lui nu se înapoia, nu dădea nici o veste, nu făcuse nici o încercare pentru a domoli mînia îndreptățită a tatălui său. Ea scrisese doar cîteva rînduri servitoarei, cerînd acesteia să-i trimită la adresa unei prietene, cîteva lucruri de care avea mare nevoie.

Gonind-o, Passadonato nu ascultase, desigur, decît de o pornire naturală de mînie, și chiar în seara acelei zile, el aștepta ca Antonella să se înapoieze acasă pentru cină, la ora obișnuită, dar cînd masa fu strînsă și cînd, pentru întîia oară după atîția ani îndelungați, patul fiicei sale rămase gol, începu să sufere, să se neliniștească și inima i se strînse încît i se păru că nu cunoscuse niciodată, pînă-n ziua aceea, ce era într-adevăr durerea. Și atunci, își dădu

seama în sinea lui, că de acum era un om sfîrșit, care nu mai valora nimic, care nu va mai avea nici o dorință, nici o bucurie, că nu era într-adevăr, decît o biată ființă obosită și dezamăgită, pentru că frumusețea vieții nu era deloc ceea ce crezuse la început. Să strîngă bani și să se bucure de puterea pe care aceștia i-o dădeau, nu erau idealuri din moment ce nu mai auzea răsunînd în jurul lui rîsul proaspăt și vesel al acelei tinere pe care el o chema „Tona" care era fiica adorată a unui cămătar, fată dispărută care dormea acum, în patul iubitului ei.

Bietul om! El nu va mai găsi pe nimeni care să-i spună o vorbă de îmbărbătare... Nu avea decît dușmani care rîdeau și-și frecau mîinile aducîndu-și aminte de pățania întîmplată cămătarului. Bietul om! În viața lui brutală, nu simțise niciodată nevoia de a căuta o dragoste și acum cînd singura ființă pe care o iubea, îl trăda, el rămînea singur între cei patru pereți ai casei sale, în război cu toți, fără ca fata lui să fi avut un pic de milă pentru el, sărman bătrîn.

Îl durea inima, dar cu toate astea, chemînd în ajutor toată puterea-i bărbătească, își spuse că nu trebuia să se lase zdrobit, pentru că nimeni nu trebuia niciodată să bage de seamă o lacrimă în ochii lui Passadonato! Fiica lui! Dar ea nu era decît o ființă nerecunoscătoare, frămîntată de patimi și de mîndrie, pe care el trebuia de aici înainte s-o pedepsească fără să se emoționeze, fără chiar să sufere că a pierdut-o.

Mai curînd sau mai tîrziu ea se va întoarce acasă, dezamăgită, și își va da seama că la urma urmelor, un tată bun și milionar, face întotdeauna mai mult decît un mic locotenent ruinat. Și atunci va fi venit momentul de a face o mică socoteală cu ea. Atunci — și numai atunci! — cînd va avea din nou nevoie și dorința de pălării, de rochii, de parfumuri și farduri, într-un cuvînt, de toate acele lucruri fine, pline de cochetărie, cu care le place tinerelor să se împodobească.

Își pregătea astfel în minte răzbunarea, amintindu-și de capriciile costisitoare ale fiicei sale pe care el le satisfăcuse fără să se gîndească. „Plata croitoresei? Da, scumpo, iată trei mii! Aceea a blănarului? Foarte bine, mica mea comoară, iată încă două mii! Coaforul? bijutierul? negustorul de ciorapi? cizmarul? Da, scumpo! Foarte bine, scumpo!"

Şi acum priviţi această frumoasă schimbare de situaţie! De aici înainte tata va răspunde: nu! şi iar nu! şi nu! „Casa Georgette", sau „domnul Ambroise coafor din Paris" să meargă să fie plătiţi de contele Gilli din Montefalcone! Nu mă mai amestec şi mă spăl pe mîini!

Rugăminţi? Zadarnice! Cu totul zadarnice! Trebuia să se gîndească mai înainte la aceasta, acum e prea tîrziu, aşa, aşa! Du-te la iubitul tău! Şi pe deasupra, ţin să-ţi spun un lucru, pentru că sîntem asupra acestui subiect: nu crede că situaţia ta se va îmbunătăţi după moartea mea, pentru că nu voi lăsa decît suma necesară înmormîntării mele care va fi chiar modestă. Mai bine decît să te fac să moşteneşti o centimă, prefer să-mi dau toată averea operelor de binefacere, iată! În felul acesta, într-o zi îmi vor ridica chiar o statuie...

Întorcîndu-se şi reîntorcîndu-se în patul său, el îşi vorbea sieşi, aproape cu voce tare, fără să izbutească să adoarmă. Din timp în timp, i se părea că aude în ecoul nocturn al casei, susurul apei proaspete pe care tînăra o lăsa să curgă pentru toaleta ei, cînd se dezbrăca; dar numai decît după aceea, de cum ciulea urechea, îşi dădea seama că o tăcere pustie venea din camera alăturată, a fiicei sale, care nu mai era acolo.

Iar, în salonaşul turcesc, pendula îşi bătea tictacurile, iar papagalul Horaţiu se ducea şi venea de sus în jos, în colivie, pe scăricică şi făcea să răsune în urma lui ochiurile lănţişorului.

Ar fi omorît cu plăcere această pasăre cu gîtul strîmb care spunea în fiecare dimineaţă servitoarei: „Buon giorno stupida!" apoi începea să croncănească în fereastra anticamerei: „Buon giorno, Tona... Buon giorno, papa!"

XII

— Aşa cavalere, s-a rezolvat totul! strigă don Massimo aşezîndu-se călare pe un scăunel în salonul turcesc.

Passadonato îl primi în pantofi de casă, cu haina peste cămaşa de noapte. El aruncă o privire neîncrezătoare lui Caddùllo şi apoi zise:

— Cerul să fie lăudat! Credeam că veţi veni să mă anunţaţi că încercarea noastră a eşuat...

— Răbdare! spuse pe un ton liniștitor, don Massimo, ridicîndu-și arătătorul. Ești grozav de nerăbdător, scumpul meu cavaler. Cu graba dumitale nu vom face niciodată ceva bun.

— Și atunci? întrebă Passadonato încheindu-și pantalonii, pentru că, sculîndu-se la repezeală din pat nu avusese timpul să dea multă atenție nasturilor săi și ieșise așa cum era.

Don Massimo își aprinse pe îndelete o țigară și zîmbi compătimitor.

— Atunci, i-ați și dat o pereche bună de palme? A izbucnit scandalul? Iată ce mă interesează mai mult! întrebă Passadonato.

Don Massimo începu să se legene încetișor cu scaunul, care își păstră cîtva timp echilibrul, dar după un moment mica mobilă se transformă într-un fel de gondolă, pe valuri, din care Don Massimo risca să cadă jos. Se opri pe neașteptate.

— Ascultă, cavalere, vrei să-ți spun deschis părerea mea, ca și cum mi-ar fi rudă? Pentru că, mărturisesc, sînt foarte bine intenționat cu dumneata. Vrei?

Passadonato dădu din umeri, semn că îl enervau șovăielile celuilalt. Caddùllo dădu drumul în aer la trei rotogoale de fum și în sfîrșit zise:

— Norocul dumitale este că don Massimo Caddùllo s-a amestecat în afacerea aceasta. Pentru că la drept vorbind, așa cum ești în acest moment, ești în stare să săvîrșești cea mai mare prostie pe care poate s-o facă un om în locul dumitale.

— Oh! oh! oh! exclamă cămătarul. Pentru ce să ne înșelăm?

Celălalt luă un aer foarte distins.

— Sînt aici. Don Massimo Caddùllo a spus: sînt aici. Sînt aici și voi rămîne aici ca să înțelegi clar ceea ce vreau să-ți spun. Caută să mă înțelegi bine, dragă cavalere. Totul merge bine. Numai că lucrul se face după voința mea și nu după cum ți-ai dori. Toată deosebirea este aici. Caută să mă înțelegi.

După aceasta el își puse monoclul la ochiul stîng.

— Dar în sfîrșit! strigă Passadonato ,pierzîndu-și răbdarea, vreau să-ți spun un lucru...

— Nu, te rog, nu spune nimic. Eu voi vorbi cel dîntîi și după aceea va fi rîndul dumitale. Dacă aceasta te interesează, pot să încep prin a-ți spune că am văzut pe fata dumitale, foarte frumoasă...

— Ah !... Cum ? făcu Passadonato și vinele i se zbăteau la tîmple.

— Este sănătoasă și vrea să te vadă. Îngăduie-mi, cavalere, să-ți spun în mod confidențial că are o inimă de aur și că arde de dorința să te vadă.

Passadonato se roși, îngălbeni, pe urmă dădu din cap :

— Minciuni !

— Nu vrei să mă crezi ? E foarte rău ! Dar dacă-ți spun că ea îți trimite salutări și că este gata să se înapoieze la dumneata, oricînd vei dori ?

— Să se întoarcă la mine ? Niciodată ! Știi ce înseamnă cuvîntul „Niciodată !“ Spune-i pe față și foarte simplu în numele meu.: „niciodată și niciodată !“...

— Te rog ascultă-mă atent ! Să admitem că scandalul s-a petrecut. Prietenul dumitale, don Massimo Caddùlo se bate mîine în duel cu contele Rainiero, Gilli din Montefalcone, locotenentul de cavalerie. Atunci, după bunul său obicei, don Massimo dă o lovitură bună de sabie peste obrazul locotenentului și-l desfigurează. Incidentul se răspîndește în jurnale, prin saloane, pe străzi și toată lumea este de acord că don Massimo a comis o mîrșăvie.

— Vrei să fii mai scurt ? îl întrerupse Passadonato. Nu vrei să respecți înțelegerea ?

— Pentru Dumnezeu, cavalere, nu mă întrerupe ! Numai după rezultatele definitive se judecă efectele și oportunitatea unei acțiuni întreprinse. Nu este așa ? Atunci, să vedem împreună rezultatele care ar urma faptei noastre. Ne putem aștepta la două urmări : mai întîi am pune nouă sau zece cusături pe obrazul drept al locotenentului Gilli și pe urmă, acesta ar dispărea pentru cîteva luni din viața societății noastre.

— Pentru cîteva luni ? Adică... cum ?

— Foarte limpede, ce naiba ? Este cu putință ca pe deasupra, să-l silești să-și dea demisia ; mai este cu putință, de asemenea, ca să-i faci un mare rău din punct de vedere moral, deoarece, ești sigur că îl poți distruge definitiv.

— Te cred și eu, hm !

— Așa, așa. Dar scumpul meu Passadonato, crezi dumneata, care ești un om încercat și cu mare experiență, crezi cu adevărat că oamenii îndatorați ție, nu o să dorească să se răzbune... fiind siliți să se plece în fața poruncilor dumitale ?

— Puțin îmi pasă de ce se va întîmpla, odată ce scopul va fi atins.

— Care scop, spune te rog ? Să ucizi, ca să zic așa, un om mort ? Frumos scop ! Dar, scumpul meu prieten, toți acești domni — numai pentru ca să-ți facă oarecare neplăceri ! — supunîndu-se dumitale pe față, vor întinde în ascuns, o mînă de ajutor osînditului. Și odată trecută gălăgia scandalului, acești oameni pe care dumneata îi vei fi silit să te aprobe în disprețul pentru Gilli, se vor uni fără nici o îndoială, contra dumitale, contra puterii pe care o întrebuințezi împotriva lor. Te întreb : crezi cu adevărat că un om de felul dumitale, oricît de bogat ar fi și oricît de numeroase ar fi secretele pe care le ține în mîinile sale — ar fi în stare să poruncească unui cerc întreg de persoane care, la urma urmelor, sînt de o sută de ori mai puternice decît el ? Asta e nebunie ! curată nebunie !

— Ah ! o să vedem ! exclamă Passadonato, dînd cu îndrăzneală din umeri.

Don Massimo se ridică și cu un aer nepăsător, începu să privească un portret în cărbune al lui Passadonato, făcut cînd acesta era mai tînăr. După aceea, ca și cum ar lăsa să-i scape observația la întîmplare, spuse, ațintindu-și privirea pe fața nemilosului cămătar :

— Vendeta dumitale ar trebui să fie alta ! Și adăugă, admirînd mereu fotografia : și ca să spun drept, găsesc de mirare că dumneata nu te-ai gîndit încă la ea. El se întoarse leneș și întrebă : spune, cavalere Passadonato, cine ți-a făcut cadou, acest desen nereușit ?

În loc să răspundă, Passadonato încruntă din sprîncene.

— Vrei să-mi spui din ce se compune răzbunarea la care nu m-am gîndit, după părerea dumitale ?

— Să vorbim deschis, cavalere, propuse Caddùllo cu ușurința, care îi era obișnuită. În toată afacerea aceasta, la ce ții mai mult : la bani ? la fata dumitale ? sau la amorul propriu ? Spune-mi-o, pentru că pînă aici, nu-mi este clar...

— La ce țin mai mult?... bineînțeles... este... Dar la naiba, pentru ce vrei să știi la ce țin mai mult? Asta nu te privește! încheie Passadonato, care, poate nu știa exact nici el însuși, să răspundă la această întrebare.

— Vrei să ți-o spun? reluă Caddùllo cu glasul său cel mai dulce. Se prea poate să fie fiica dumitale, dar în cazul de față, nu te gîndești la ea și nici la dumneata, ceea ce te arde, este că amorul propriu ți-a fost rănit și cauți o răzbunare stupidă deși nu recunoști că există deja una.

— Și care? întrebă, de data asta, Passadonato, holbînd ochii.

Massimo ridică în aer unul din brațele-i lungi și slabe și scoase o exclamație:

— Dar, silește-l să se căsătorească cu fiica dumitale.

Și în calitatea lui de bun scrimeur, făcu un pas înapoi pentru a judeca efectul loviturii.

Celălalt era, după cît părea, copleșit, înmărmurit. Zăpăceala lui era așa de mare, că nici nu mai avea forța de a gîndi, de a înțelege situația.

— Să-l silesc să se însoare cu fata mea. Dar dumneata glumești, don Massimo? Fata mea și acest pungaș! Și pe urmă...

— Și pe urmă? strigă Caddùllo cu putere. El a necinstit-o, da sau nu? Atunci s-o ia în căsătorie! La noi, dragul meu, în cercul nostru, nu este o altă ieșire: e singurul mijloc de a ieși din încurcătură. Chiar fiul unui rege sau orice ar fi, nu poate face altfel, fiindcă e pierdut. Și crede-mă, dragă cavalere, la noi nu se glumește cu onoarea!

Passadonato își strînse pumnul cu palma celeilalte mîini și începu să-l frece cu putere.

— Îți dai seama că-ți vorbesc contra propriilor mele interese, afirmă Caddùllo cu seriozitate. Pentru că în cazul în care vei lua hotărîrea pe care ți-o propun și dacă duelul nu va avea loc, eu nu voi avea nici un drept la micul cec făgăduit. Dar ce vrei? Conștiința nu îmi îngăduie să asist la pierderea fiicei dumitale care este o splendoare de fată, fiindcă e fermecătoare, și, pe de altă parte, nu pot să ruinez pe acest sărman locotenent care, dacă ar avea cîțiva bani în buzunar, ar fi cel mai încîntător diavol din lume.

— Da, da! O canalie desăvîrșită care va sfîrși în ocnă.

— Exagerezi ! Cu atît mai mult, cu cît mai înainte de a-ţi fi jucat această cacialma, locotenentul era mult mai bine văzut de dumneata. Din contră, chiar ai mărturisit uneori că aveai un fel de slăbiciune pentru el.

— Da, îl găseam simpatic... un escroc simpatic... nimic de spus.

— Îţi voi spune mai mult, cavalere. Este un nobil, un tip curajos şi încîntător, care place tuturor femeilor, pentru bunul motiv că lui îi sînt indiferente... N-are un ban, dar se zbate cît poate pentru viaţa sa. Şi la urma urmelor, ce vrei să facă ? În situaţia în care se află, nu are altceva de făcut decît să-şi folosească sabia şi să rişte să-şi frîngă gîtul la întrecerile hipice. Nu-i aşa ?

— Dacă este adevărat că puţin îi pasă de femei, pentru ce mi-a luat fiica ?

— Ah ! iată o întrebare ! Doar pentru că o iubeşte ! Ţi-o jur, că de data asta este îndrăgostit de-a binelea.

— Minciuni ! N-are decît o singură ţintă în toată afacerea asta : să-mi scoată bani şi să silească pe fata mea să-mi fure poliţele lui, pentru a termina cu datoriile. Acestui pungaş nici prin cap nu-i trece ce-i aia să se îndrăgostească, să iubească, etc...

— Te înşeli ! Dă-ţi osteneala şi cercetează ceva mai adînc cazul şi-ţi vei schimba părerea, fără nici o îndoială. Ştii bine că eu n-am fost niciodată un om prea îngăduitor cu cei din jurul meu, şi din moment ce-ţi spune că acest tînăr este un nobil, asta înseamnă că este într-adevăr un nobil. Oricum ar fi, un lucru este sigur : dacă ar fi totuşi un bandit după cum o spui, cînd fata dumitale s-a dus la el, gonită de dumneata, fără un ban în buzunar, şi, pe deasupra, şi însărcinată...

— Însărcinată ?

— Da, scumpul meu domn, însărcinată fără doar şi poate !... un alt om în locul lui i-ar fi închis uşa în nas şi s-ar fi retras din această legătură.

— Şi însărcinată ? urlă Passadonato, dîndu-şi cu pumnii pe genunchi.

— Nu-ţi face sînge rău, cavalere : lucrurile acestea se întîmplă cîteodată, mai ales între tinerii îndrăgostiţi. Dar, chiar aşa bandit, el s-a purtat în faţa răspunderii ce îi revenea, într-un fel în care n-ar fi procedat mulţi din oamenii zişi cinstiţi. A spus fiica dumitale : „Totul e în

regulă! Iată casa mea, și eu sînt aici! Ștergeți ochișorii, Antonella și totul se va aranja cum e mai bine, într-un fel sau altul". Se poate pălăvrăgi oricît, iată însă în ce situație ne găsim: dumneata ai gonit-o pe stradă și el a primit-o. Eu sînt un cinic și am văzut multe lucruri în viața mea, dar îți jur că acest tînăr este un om cumsecade.

Passadonato sări în sus, își umflă pieptul enorm și-și întoarse privirea pentru a-și ascunde emoția care străluci deodată în ochii lui. Pe urmă își frecă brațele ca și cum ar fi simțit niște furnici alergînd de sus în jos.

Între timp celălalt continua:

— Vrei să știi ce mi-a spus chiar azi de dimineață? Sînt cuvintele sale pe care le repet întocmai: „Trebuie să mă duc astăzi să văd pe colonelul nostru, pentru că Passadonato i-a scris o scrisoare prin care ne-a denunțat, pe mine pe camarazii mei. Pe de altă parte, am aflat că a cerut scadența și pentru alte polițe. Nu știu cum le-a strîns, dar sînt dezolat, fiindcă, de data asta am pățit-o, s-a sfîrșit de-a binelea, mă vor goni din regiment. Îmi pare rău de uniformă, pentru că o port de atîția ani... Era palid, dar un se lamenta, ah! nu! Numai vîrfurile frumoaselor sale mustăți tremurau ușurel. Și a adăugat: „Dacă cel puțin aș fi singur... ar fi foarte simplu! Mi-aș fi tras un glonț în cap și noapte bună! Dar o iubesc cu adevărat pe Antonella și nu pot s-o las să moară în stradă, cu copilul pe care-l poartă în pîntece, nu este așa? Cît despre tatăl său, cînd a spus un lucru, îl face. Nu este nici o nădejde ca s-o ierte. De altfel, chiar dacă ar veni s-o ia de la mine, nu aș mai da-o înapoi, desigur. Sînt în grea cumpănă și nu știu ce să hotărăsc..."

— Și nu este aceasta o simplă comedie? murmură cămătarul, aținind o privire cercetătoare asupra interlocutorului său.

— Ascultă! îi întoarse vorba acesta pe un ton scurt, o neînțelegere afară din cale, devine cu timpul o insultă și eu, crede-mă că nu sînt deloc obișnuit ca cineva să se îndoiască de cuvîntul meu de onoare. Ți-am spus ceea ce gîndesc și ți-am dat o idee. Dar, la urma urmelor, fiica dumitale... nu mă privește, și nici micul locotenent. Fă tot ce vei găsi că este mai bine, cît despre partea mea, te rog să mă eliberezi, de orice fel de angajamente și îți voi înapoia, bineînțeles, toți banii pe care ai binevoit să mi-i împrumuți.

Evident că el trebuia să fie sigur de izbîndă pentru a-și îngădui să facă o astfel de ofertă.

— Stai ! spuse Passadonato, cum se explică această grabă furioasă ?

— O să-ți lămuresc îndată, cavalere. Cînd ai venit la mine, zilele trecute, cunoșteam, foarte puțin pe Gilli și cunoșteam și mai puțin afacerea. Dar acum că știu, mai mult sau mai puțin cum stau lucrurile, conștiința mea, nu-mi mai îngăduie să joc un rol atît de urît în viața acestor tineri. Prefer să dau fuga acasă și să-ți aduc banii pe care ți-i datorez și asta e !

— Să vedem ! Să vedem ! murmură Passadonato, fără să pară că bagă-n seamă ultimele cuvinte ale musafirului său. Dumneata îmi spui : căsătorește-i ! Dar pe urmă... după căsătorie ?

— Ah ! dragul meu... Asta nu este decît o idee, nimic decît o idee. Bineînțeles că nu i-am vorbit de ea lui Gilli. A iubi este ceva și a se căsători este cu totul altceva. Cînd te numești conte Rainiero Gilli din Montefalcone și cînd aparții nobilimii piemonteze, unei vechi familii de soldați, chiar dacă ești mai sărac decît Iov, nu te însori atît de ușor cu fiica unui...

— Haide, spune pe deantregul : „cu fiica unui cămătar !“

— Ba nu, ba nu, să spunem foarte simplu : cu fiica unui om care nu se îndeletnicește cu o meserie cinstită, o meserie onestă, dar pentru practicarea căreia sînt oarecare riscuri, iată. Se înțelege de la sine că dacă ai dori să-ți măriți fata — chiar dacă toate aceste istorii nu s-ar fi întîmplat — vei întîmpina întotdeauna greutăți, afară numai dacă n-ai dori s-o măriți cu — știu eu ? un negustor de vinuri, cu un misit, cu un tînăr oarecare, — într-un cuvînt cu un om mediocru, cu care fiica dumitale nu are nimic comun, nici prin educație, nici prin avere, nici prin înfățișare, nici, în sfîrșit, prin structura ei.

— Asta e adevărat, încuviință Passadonato cu o bunăvoință involuntară, dar foarte vizibilă.

— Toată vina este a dumitale : nu trebuia să faci din ea o domnișoară care nu vrea acum să se mărite decît cu un aristocrat.

— Adică cu un cerșetor !

— La urma urmelor, dragul meu prieten, totul, dar totul în lumea aceasta, se bizuie pe un fel de schimb: cel care are naşterea, vrea bani; cel care are bani, caută noblețe. Şi încă este un noroc mare în cazul nostru că dragostea a găsit cu cale să se amestece. Este limpede că dacă Gilli ar mai fi avut cîteva milioane de la bunicul său, el n-ar fi intrat în casa dumitale. Dar dumneata, spune fără nici un înconjur, ţii oare ca fiica dumitale să facă o căsătorie de interes?

— Nicidecum! Am atîţia bani încît nu ştiu cum să-i cheltuiesc.

— Ce om norocos! oftă Caddùllo cu o privire posomorîtă şi reluîndu-şi rolul, continuă: cred că aceasta ar trebui să-ţi dea o satisfacţie destul de plăcută să-ţi vezi fata frecventînd lumea bună, cu perspectiva de a se numi „contesă" şi să fie în cîţiva ani intimă cu toată aristocraţia italiană.

— Dar scumpul meu don Massimo, cine ar primi pe această „contesă", soţia unui cerşetor şi fiica unui cămătar?

— Cine? Ascultă puţin. Vineri, sînt invitat să cinez într-o familie, nu prea aristocratică, dar din cea mai avută burghezie şi al cărei fiu s-a însurat cu o fostă călăreaţă de circ, care are onoarea de a fi una dintre acele faimoase contese romane, cu toate că acum poartă perucă şi dinţi falşi. Singurul lor fiu se însoară în curînd cu o „divă" care face senzaţie într-un teatru de varietăţi. Această casă, foarte primitoare de altfel, este frecventată de floarea aristocraţiei noastre, printre care se numără — nu pot să-i spun numele! — o fostă spălătoreasă, de exemplu. Dragul meu, trebuie să te chemi don Massimo Caddùllo din Villio şi Giularosa pentru a fi cu totul sigur că nu ai cîteva altoiuri plebeiene pe arborele genealogic. Cît despre fata dumitale, cavalere, ea n-a făcut alt rău decît că s-a îndrăgostit de un om superior prin naştere şi sînt cu totul sigur că odată căsătorită, ea va cinsti toate casele pe care va dori să le frecventeze.

— Halal băiat! exclamă cămătarul, mişcat. Nu te-aş fi crezut niciodată în stare de astfel de înţelepciune!

— Am experienţă, cavalere! Nimic decît experienţă, şi cunoştinţa acestei întregi lumi de o mie de ori blestemată, unde am văzut atîtea lucruri. Spune-mi, cine porunceşte astăzi printre oameni? Cine triumfă pretutindeni şi întotdeauna? Nu, banii? Dumneata îi ai şi atunci dumneata eşti stăpînul. Meritul, geniul, cinstea, toate acestea sînt fleacuri care nu

valorează nimic. Pentru a face război, sînt necesare trei lucruri, după cum a spus Napoleon : bani, bani și iar bani ! Și dacă vrei să mă crezi, sînt utili nu numai pentru război, ci și pentru ca să trăiești în pace. Nu te îndoi de acestea, cavalere ; cu frumusețea fetei dumitale, numele lui Gilli și milioanele socrului, nici o ușă nu va putea rămîne închisă în fața unui astfel de treimi. De altfel, va fi cu totul posibil să nu se stabilească aici. Ar putea foarte bine să decidă să se instaleze la Neapole, unde îți garantez, că în mai puțin de un an, îi voi face să pătrundă pretutindeni și unde, cu cîteva mici cheltuieli, aș putea să obțin o Cruce de Comandor pentru socru. Ți se pare simplu, nu e așa cavalere ?

— Aproopo ! strigă Passadonato, răsuflînd vesel, pentru ce îmi spui mereu „cavalere "?

— Dumnezeule !... dar pentru că, înțelege, un om fără titlu îmi pare un om în cămașă de noapte. Și pe urmă, sînt sigur că-l vei avea, mai curînd sau mai tîrziu. Așadar, vrei să mă ocup de aceasta ?

— De ce anume ?

— De căsătoria aceasta, ce naiba ? Ai noroc că afacerea aceasta a căzut în mîinile mele ! Profită !

Cămătarul privea pendula de pe cămin, neștiind ce să răspundă. Cele două arătătoare tocmai se întîlneau deasupra orei amiezei. Orologiul începu să sune douăsprezece lovituri lungi și răgușite. Și deodată, în fața ochilor săi apăru pe neașteptate, sala cafenelei Maiocchi, joasă și plină de fum, unde tovarășii lui cu fețele bănuitoare și aplecate deasupra șahului sau a paharelor cu alcool și cu vin, îl așteptau cu nerăbdare pentru a-și bate joc care mai de care, mai bine, de nenorocirea lui. De cîteva zile toți acești oameni vînau știri, zvonuri, anecdote, făceau tot felul de comentarii unele mai nepotrivite cu altele, cu speranța unanimă de a-l vedea în sfîrșit acoperit de rușine și de dispreț.

Ideea că această căsătorie neașteptată ar produce efectul unei explozii, îi așternu pe față, fără voie, un surîs răutăcios. În același timp se uită spre camera fiicei sale și se gîndi că ea se va înapoia poate chiar în seara aceea, că vocea ei va răsuna din nou în micul coridor, că încîntătoru-i cap s-ar reflecta ca odinioară, ca întotdeauna, în oglinda din spatele scaunului din sufragerie și că mai tîrziu, — după cum spune Massimo, — o viață de fericire, o viață strălucitoare s-ar deschide în fata acestei ființe adorabile care pentru el, rămînea micuța lui copilă.

Se gîndea în sfîrșit să izbutească, odată cu ea, să iasă din această mocirlă, în care petrecuse toată viața — și ideea de a putea, de asemenea, să-i spună „fiul meu" acestui tînăr, puternic și bine făcut, ca un luptător, și care îi fusese întotdeauna simpatic, acum îl prețuia și mai mult după cele spuse de Caddùllo — toate acestea se iviră în mintea lui într-o clipită, vag, confuz, așa cum țîșnește o vedenie a viitorului care se desfășoară în vis; fu atît de tulburat încît ar fi vrut să-l ia în brațe pe acest om minunat care îi spunea „cavalere" și care era o canalie, fără îndoială, dar oricum, o canalie cît se poate de agreabilă.

— Ei, atunci?... întrebă din nou Caddùllo, care, la rîndul lui, văzu apărînd în zarea întunecată, o sumă atrăgătoare în hîrtii de cîte o mie de lire. Nu uita mai ales că n-avem mult timp de pierdut: la orele patru don Rainiero trebuie să meargă la colonel.

— Și eu de asemenea, trebuie să fiu la el, la orele șase, spuse Passadonato, ușor îngrijorat.

— Atunci?

Passadonato își aprinse o țigară:

— Atunci, spuse el zăpăcit, dacă vor să se căsătorească, eu sînt de acord. Eu nu mai spun nici o vorbă; asta nu-i privește decît pe ei.

— Bravo, cavalere! În sfîrșit! Greu mi-a fost să scot de la dumneata această hotărîre! exclamă don Massimo cu un oftat de ușurare.

— Dar pentru că nu vreau... adăugă Leonardo, pentru că nu vreau ca de acum încolo să fiu păcălit încă o dată, să ne înțelegem și să sfîrșim această poveste! Vreau să scriu colonelului că am dureri reumatice și că voi întrerupe toate afacerile mele pentru 24 de ore. Nici un ceas mai mult. Merge așa?

— Bine, cavalere! spuse celălalt cu mărinimie. Nădăjduiesc că vei vrea să-ți amintești că don Massimo Caddùllo ți-a dat de acum destule dovezi de prietenie sinceră și de îngrijorare pentru familia dumitale. A! da, uitam: nu te apuca să strigi în toate părțile că fata dumitale este însărcinată. Este un lucru prea delicat și nu se cade să-l spui peste tot. Rainiero mi l-a încredințat într-un moment de descurajare morală și mulțumesc lui Dumnezeu, că afară de mine nimeni nu știe despre aceasta.

De îndată ce au ajuns în stradă, Caddùllo spuse vesel :

— Pentru cîteva motive cu totul particulare, mi-ar fi mai comod să încasez mîine suma despre care am vorbit adineauri. Oare te deranjează mult dacă schimbi data, cavalere ?

— Nu, bineînțeles, că nu.

XIII

Domnule Colonel Bardagna,
Comandor Giullio,

Mă găsesc în pat chinuit de dureri reumatice. Sînt deci foarte necăjit și chiar întristat că nu pot, cu toată părerea de rău, să vin acasă la Excelența Voastră, la orele 6, după cum mi-ați cerut în scrisoarea pe care am primit-o, ieri. Cu toate astea, pot să vă dau știrea bună că totul este în regulă, și că locotenentul Gilli din Montefalcone Rainiero este un gentilom desăvîrșit. Nu știu cum a făcut, dar azi de dimineață a venit să-mi plătească dobînzile tuturor poliţelor semnate de el și dobînzile acelora care au fost protestate. După aceea, ne-am lămurit în privința poliţelor arse ; este vorba de o simplă greșeală. Vă voi explica cum s-au petrecut lucrurile. Eu trebuia să trimit aceste poliţe spre încasare ; uitîndu-le pe masa de lucru a fiicei mele, aceasta a aruncat în foc din greșeală, poliţele, împreună cu alte hîrtii. Nevrînd să-și recunoască greșeala — am crezut bineînțeles că făcuse aceasta premeditat pentru a-și scăpa iubitul. Dar mi-a jurat cu tărie că nu era adevărat ; Sînt convins de asemenea că nu era amanta locotenentului Gilli din Montefalcone Rainiero, dar că sînt îndrăgostiți nebunește unul de celălalt. Judecați dumneavoastră înșivă, dacă îmi îndeplinesc rău datoria de tată crezîndu-i. Am convingerea că este mai bine să nu se răspîndească toate aceste lucruri, mai întîi pentru a feri pe Excelența Voastră de orice neplăceri și supărări, deoarece știu că ați pretins corectitudine și loialitate în regimentul dumneavoastră.

În același timp mă grăbesc să vă liniștesc că în ceea ce privește poliţele celorlalți ofițeri ai regimentului dumneavoastră, lucrurile s-au remediat și am constatat că domnii ofițeri erau mai corecți cu plățile lor decît unii civili. Nu vă puteți

închipui cît sînt de mulțumit, cu toată suferința mea cînd mă gîndesc că totul a reintrat în normal. Regret că dintr-o eroare am fost convins că fiica mea și Rainiero ar fi săvîrșit această faptă nedemnă și dăunătoare. Rog pe Excelența Voastră să-mi ierte îndrăzneala ce mi-am luat, tulburîndu-l de două ori cu aceste probleme de familie și îl rog, să primească omagiile foarte umilului vostru,

„Leonardo Passadonato"

XIV

În sala plină de fumul țigărilor, a cafenelei Maiocchi, obișnuiții casei își consumau partida de poker, sub privirile curioase ale mulțimii. Galera își făcu apariția. Fără a privi pe cineva, el trecu într-un colț unde se așeză în fața mesei goale. Un smoc de păr răzvrătit îi ieșea de sub pălăria-i mototolită. Scrîșnind din dinți și plin de nerăbdare, lovea podeaua cu picioarele. Apoi strigă cu mînie chelnerului care venise să-l servească : „Un gin !"

— Ce s-a întîmplat ? Ți-ai îngropat stăpînul ? întrebă cineva.

— Să crape ! răspunse acesta, fără să-și ridice privirea de pe paharul care i se servise.
Un glas dintre privitori spuse cu batjocură :

— Cum drace, nu știți ? Nu-i cu putință ! Doar a fost ales acum membru al Clubului și joacă în toate zilele cu locotenentul Gilli.

Un alt glas adăugă :

— Pe cuvînt de onoare, acest locotenent știe bine să ducă cu vorba pe toată lumea !...

Galera sări dintr-o dată și se apropie de jucători, cu paharul în mînă.

— Numai oamenii bogați știu să facă așa ceva, cît despre săraci ca noi, sîntem veșnic în mizerie ! spuse el cu un ton morocănos.

— Lasă nu-l mai apăra, spuse unul din jucători.

— Eu ? Să-l apăr, urlă Gallerani ca înțepenit. Atunci, vreți să vă povestesc cele mai proaste vești ?

Jocul se opri, privitorii se înghesuiră în jurul lui.

— Spune !

— Passadonato nu mai este cămătar ! spuse cu voce tare comisionarul. Se retrage din comerț și-și mărită fata.

— Nuuu !...

— Ba da !

Se produse o învălmășeală de nedescris. Cei care stăteau jos, se sculară dintr-o dată ; alții mișcîndu-se, răsturnară scaune ; chelnerii dădură fuga îngrijorați ; stăpînul sosi.

— Passadonato !

În vacarmul dezlănțuit, întrebările veneau din toate părțile, cu toții de-a valma uimiți pronunțau, aceleași nume, în timp, ce obosit, cu fruntea plină de sudoare, Galerani repetă :

— Închide prăvălia, mă lasă pe drumuri, nu mai vrea să cunoască pe nimeni, nici pe mine, nici pe dumneavoastră, pe nimeni ! Își mărită fata și pleacă cu tinerii soți.

— Unde ? unde ? Cu cine o mărită ?

— Cu cine ? Drace, cu locotenentul Gilli. Iată un nobil care-și plătește datoriile și cumpără milioane cu titlul său de conte.

Și se făcu tăcere, o tăcere lungă, amețitoare. Pe urmă se auzi o voce subțire care începu să rîdă.

— Și eu, înțelegeți ! încheie Gallera, nu voi mai putea să cîștig un ban.

— Vei avea întotdeauna ceea ce-ți va trebui, Galera ! pronunță deodată un glas în spatele său.

Toată lumea se întoarse uimită : Passadonato era acolo și rîdea cu hohote.

— Scumpii mei ! spuse el cu veselie, dacă vreți să vă fac o „chintă" la pocher, haideți ! Dar am venit numai să vă spun că niciodată în viață n-am făcut o afacere nerentabilă.

PARTEA A DOUA

I

Căsătoria s-a făcut într-un orășel în care Passadonato era proprietarul unei vile minunate și al unei mari ferme. Vinul a curs în valuri și mandolinele au cîntat pînă la o oră înaintată din noapte în toate ulițele și tavernele. La sfîrșitul banchetului nupțial, primarul pronunță, în zgomotul aplauzelor, o cuvîntare emoționantă.

Rainiero își privea soția cu un fel de fericire resemnată. Nu era încă sigur că era cu adevărat ginerele, el, locotenentul Gilli, conte din Montefalcone, și că această fată frumoasă care-i plăcea ca iubită, era într-adevăr soția lui, iar socru, acest brav Leonardo care îi servise de cămătar. Urmase sfatul lui Massimo Caddùllo fără să-i dea multă însemnătate, se însurase pentru a ieși dintr-o încurcătură cît se poate de grea.

Pasiunile care-l dominau, erau caii și apoi cărțile de joc, tovărășia veselă a camarazilor săi, femeile frumoase, sabia-i strălucitoare, țigările „Virginia" și dansul. Acum, după ce-și dăduse demisia și după căsătoria de la primărie și de la biserică, părea că înțelege pentru prima dată ce înseamnă cuvîntul „a se căsători".

Vila era situată într-un parc uriaș. Era acolo un regat de flori de toată frumusețea și de o varietate extraordinară! Passadonato obținuse vila, parcul și pămîntul pentru un preț derizoriu, de la o veche familie în decadență. Starea materială precară a foștilor proprietari își pusese amprenta nu numai pe casă, ci și pe mobilele grele și impunătoare. Era nevoie de un stăpîn mare dar și bogat.

Antonella ieși pe terasă, se înfășura în vălu-i de mireasă și privea cu atenție grădina părăsită peste care cobora noaptea melancolică. Cu toate că era noaptea nunții sale, Antonella se simțea puțin singuratică. Vorbăria neîncetată, a acestor provinciali, amețiți de vin o plictisea; tatăl ei îi părea caraghios; Rainiero, nelalocul lui; Caddùllo de nesuferit. Fără să simtă o bucurie amețitoare, ea își repetă acest titlu de contesă pe care toată lumea îl pronunță în jurul ei cu atîta plecăciune. Într-un fel particular, Caddùllo introducea în acesta un accent ușor de ironie; dealtfel, el o privea cu

îndrăzneală, cu familiaritate și-și îngăduia chiar să strecoare cu un glas înăbușit, cuvinte insidioase. De aceea ea aștepta cu nerăbdare ora să ia trenul pentru a părăsi aceste locuri.

Antonella privea macii mari, roșii care părea că înăbușă cu culoarea lor puternică, toată vegetația grădinii.

Printre toate aceste lucruri, printre toți acești oameni străini, nu era nimeni și nimic care să-i fie drag, să-i fie apropiat.

Fără să vrea simți pătrunzînd în inima-i tare și mîndră, un val de adîncă tristețe și începu să-și amintească cu părere de rău, primele zile din trecutul său atît de zbuciumat, primele zile în care ea făcuse cunoștință cu Rainiero, atunci cînd o sărutase pentru prima oară și începuse pentru ea o nouă viață.

Se întîlniseră în micul apartament al ofițerului. Venise, convinsă că nu este posibilă nici o primejdie, deși educația ei îi spunea că greșește. Ziua nostalgică de septembrie se pierdea în amurg, iar luminile roșii ale soarelui care părăseau orizontul o amețeau.

Pentru ei înșiși, se căsătoriseră în seara aceea de septembrie, în cămăruța inundată de crepusculul aurit, atunci cînd nu era nimic oficial care să-i unească, nimic afară de nebunia și murmurul dragostei lor nesfîrșite.

Își aducea aminte toate amănuntele acelei seri. Se întorsese acasă, disperată, tristă și umilită, cu inima bătîndu-i dureros la gîndul că ochii pătrunzători ai tatălui său ar putea s-o privească cu neîncredere, s-o urmărească bănuitori... Ca și cum toate acestea se urcau din străfundurile unei alte ființe, care nu mai era ea, fu copleșită pe neașteptate de atîtea amintiri care constituiau farmecul dragostei ei.

Oare, ce mai rămînea din toate la sfîrșitul acestei seri nupțiale uriașa vilă a tatălui său, unde ea nu venea aproape niciodată ? Un soț tăcut, un tată plictisit, o mulțime dansînd în sunetul *valsului cavalerilor Lunii.*

Călătoria de nuntă dură trei luni. În acest timp, sarcina Antonellei se apropia de sfîrșitul ei firesc, și Leonardo, ajutat de îndatoritorul Caddùllo, le pregăteau un apartament confortabil la Roma.

Cînd era vorba de mobile, tapete, porțelanuri, cristale și argintărie, Don Massimo se pricepea mai bine ca oricare alt specialist.

Cînd se vorbea în faţa lui de mobile moderne, se putea foarte uşor să fie luat drept un vînzător al mărfurilor respective.

Mai presus de toate, el avea o ştiinţă care era, într-un anumit fel, sinteza acestei erudiţii; ştia să ia, cu o îndemînare elegantă, un procent ridicat de la negustorii cărora le dădea comenzi pe seama prietenilor săi bogaţi.

Passadonato se desfăta mult în tovărăşia acestui napolitan vesel, căruia îi dădea puteri depline şi îi îngăduia tot felul de critici.

Dar cînd soţii se înapoiară, Antonella suferea din cauza maternităţii sale. Era obosită, palidă la faţă, ofilită, nu dorea decît să se culce numaidecît, nici măcar nu aruncă o privire în apartament.

Passadonato, mai cunoscător, chemă imediat un doctor. După lămuririle fiicei sale, el înţelese că era la începutul lunii a noua. În calitatea sa de bunic, începu să aibă sentimente cu totul neobişnuite, împărtăşite aproape în întregime de don Caddùllo care de asemenea avea impresia că este rudă cu copilul ce urma să se nască. În aşteptarea evenimentelor, el se stabili, la o anumită doamnă Lavinia, care contra unei chirii moderate îi puse la dispoziţie un apartament drăguţ şi foarte spaţios, în cartierul Pincio.

Don Massimo îşi petrecea zilele şi serile în casa lui Gilli, avînd aerul unui stăpîn agreabil. Împărţea sfaturi la toată lumea, vorbea fără să obosească, se amesteca în toate, încît nimic, nu se făcea fără învoirea lui. Zilele treceau. Cu toate că era impresionat de ideea apropiatei sale paternităţi, Rainiero suferea îngrozitor că nu-şi mai poate continua viaţa lui obişnuită. În sufletul lui şi-ar fi dorit ca dar din partea socrului un cal pur sînge, cu care să obţină adevărate performanţe.

Şi astfel se întîmplă că într-o dimineaţă, copilul lui veni pe lume în timp ce el galopa, în goana mare. Întorcîndu-se acasă, îl găsi pe Passadonato aplecat peste umărul doctorului care ţinea în braţe un copil micuţ, dolofan, şi roşcat iar de cealaltă parte, aplecat la fel, era don Massimo Caddùllo. Sosirea lui nu interesa pe nimeni. De altfel, cei prezenţi îl tratau ca pe un musafir oarecare. Cînd încercă să intre la Antonella, socrul său îl opri cu asprime :

— Antonella doarme. Te rog, las-o în pace.

Şi don Massimo adăugă şi el :

— Scoate-ţi cizmele. Crede-mă că miros urît !

Rainiero aruncă o privire asupra fiului său și încercă un simțământ straniu : dacă micuțul nu se născuse normal ? O întrebă pe infirmieră :

— Ei da ! spuse ea, este un copil minunat ! Dar era cît pe aici să se înăbușe... Nu vă fie teamă, nădăjduiesc să-l scăpăm.

„Să-l scape ? Atunci este cu putință să moară" ? se gîndi Rainiero fără să simtă nici o teamă. În dimineața aceea, el dejună singur și mîncă cu poftă. Încercă să se gîndească la fiul său care venise pe lume, dar nu găsea nici un sentiment adînc de adevărată afecțiune. Fumă jumătate din pachetul de țigări și merse în vîrful picioarelor spre camera soției sale care era și camera sa de culcare. Dar află numaidecît că, fără să i se ceară încuviințarea, i se destinase o altă cameră. În vestiarul Antonellei, el găsi medicul, care vorbea cu don Massimo.

— Nu o tulbura, te rog, spuse acesta încet.

— Du-te la dracu ! răspunse Rainiero pe același ton.

Și Caddùllo nu mai stărui. Atunci, tot în vîrful picioarelor, Rainiero intră la Antonella, care dormea. Passadonato, afundat într-un fotoliu, adormise. Malvina, frumoasa cameristă, în genunchi, lîngă pat, mîngîia mîna stăpînei suferinde. Perdelele trase cu grijă micșorau în dormitor lumina puternică a zilei. Un sentiment nespus de frică puse pe neașteptate stăpînire pe Rainiero. Avea impresia că toți, îl priveau cu un fel de ură. El se așeză în genunchi, încet, de partea patului unde dormea deobicei. Antonella tresări ușor. Întinzînd un braț peste plapumă, el se aplecă asupra soției sale atît de aproape, încît mai că o atingea cu buzele.

— Cum te simți ? întrebă el cu o voce înăbușită, dar ea nu răspunse. Nici ochii, nici fruntea Antonellei nu se mișcară. Nella... vorbește, Nella, ai suferit mult ? Ea închise ochii și-și întoarse fața.

— Băgați de seamă, nu apăsați prea mult patul ! îl înștiință Malvina.

El își puse o clipă buzele pe fruntea soției sale și simți că era udă și rece. Îi veni să plîngă fără să știe pentru ce.

Către seară, copilul muri. Passadonato înjură ca un turc ; infirmiera mergea în vîrful picioarelor ; doctorul zîmbea cu un surîs vesel. Călare pe un scaun, don Massimo citea cu atenție un jurnal.

Cînd Rainiero văzu copilul mort în brațele doicii care plîngea, avu impresia că intrase într-unul din acele muzee în care sînt expuse figuri, de ceară. Puțin îi pasă că fiul lui era mort, deoarece el nici nu avusese timpul să înțeleagă că este tată.

Trei zile după aceasta, Antonella se simți mult mai bine ; peste cîteva zile părea ușor întremată, și tristețea ei o făcea mai frumoasă, mai distinsă.

Un eveniment așteptat cu interes era balul-Carnaval. Cu dominoul lui încrețit și cu o mască lungă pe ochi, Leonardo ar fi putut face concurență unei măști din tragedia greacă. Așezat în apropierea scenei, el glumea cu măștile din lojile vecine. Fata în domino violet, ca un trandafir, argintiu, părea că se plictisește. Rainiero avea o înfățișare posomorîtă. Don Massimo își punea apă minerală în șampanie.

Se dansa pe scenă, se dansa în balcon ; se dansa în foaier, pe coridoare, pretutindeni. Aerul încălzit era plin de miros de șampanie.

Erau ani și ani, de cînd Passadonato nu se mai ducea la serbarea Carnavalului și mai mult timp de cînd nu trecuse pragul teatrelor elegante. Tînăr, se ducea la baluri însoțit de fete modeste și sărace. Mai tîrziu, pe cînd era un mare cămătar „la modă", se ducea la teatru cîteodată pentru a face pe placul unei curtezane costisitoare, sau pentru a se distra privindu-și clienții. Dar ca să meargă așa ca un om de lume, cu mănuși albe, îmbrăcat cu o pelerină neagră, numai așa ca să fie alături de cei aristocrați, nu, asta n-o făcuse niciodată. Poate că era efectul muzicii sau acela al vinului, dar îi era cu neputință să se descurce în propriile-i senzații : toată mișcarea aceasta de dute-vino, gălăgia, veselia, agitația, mulțimea, îi dădeau, mai cu seamă la început, impresia că se amuză într-un cerc de provincie, sau că se pierde într-un oraș mare japonez luminat ca ziua. Îi era grozav de sete, și bău vin cinci sau șase pahare ca și cum ar fi fost apă goală. Caddùllo îmbrăcat cu un domino, luă pe Antonella de braț și o conduse prin mulțime : din fundul unui coridor, un duce de Mantua și un mare senior din epoca lui Filip al II-lea, îi urmăriră de aproape ;

Leonardo mărturisi cu sinceritate lui Rainiero, că era în căutarea dragostei. Acesta își amintea cu nostalgie de balurile mascate din timpurile în care el mai era încă ofițer de cavalerie, de aventurile neașteptate, și dansurile nebunești, de fetele tinere pe care le dezbrăca în loji. Tinerețea cînta și dansa în sîngele lui ca un vals vienez. Cu toate că părea abătut și trist, dispoziția sa se schimba dintr-un minut într-altul.

Ieșiră împreună. Passadonato nu se ținea destul de bine pe picioare, ciupea, cu pericolul de a provoca certuri, pe toate dominourile care treceau prin fața lui și striga, adresîndu-se femeilor : „Mască, te cunosc !"

Trecu un Maur care începu cu el o convorbire destul de aprinsă. Passadonato îl luă în serios și voia să-l conducă pe Maur la bufet pentru a aplana orice conflict. Un tînăr frumos, deghizat în femeie, mișcînd din șolduri, căuta pătimaș prin mulțime o ființă care să-i fie pe plac, și de care să se îndrăgostească. Dar culorile albăstrii ale obrajilor săi se zăreau prin stratul teribil de fard ; mîinile-i mari ieșeau, trădătoare, din mănușile cu nasturi, iar picioarele-i strînse în niște pantofi de satin cu tocurile tocite, erau dezagreabile.

— Te cunosc, mască !

— Da ? Atunci ia un somnifer !

Și cu aceasta, mulțimea îi despărți. Rainiero coborî la parter.

Loja Clubului Verde era îndeosebi luată cu asalt. Cîteva femei tinere încîntătoare erau înconjurate de un grup de tineri foarte eleganți. Cîteva bacante pudrate și acoperite cu pietre prețioase „năvăliră" asupra lui Rainiero, în timp ce tinerii se îmbulzeau spre Passadonato, care cu dominoul în dezordine, cu masca strîmbă, era însoțit de două străine; o andaluză drăguță și o odaliscă scînteietoare. Micul grup se oprise lîngă scara cea mică și cele două femei continuau să povestească, desigur, glume privitoare la țările lor, îndepărtate. Rainiero lăsă pe Passadonato seducătoarelor sale exotice, dar de îndată ce se urcă într-un foaier, întîlni un locotenent care avea la fiecare braț cîte o femeie ; aceeași statură, aceleași mînuși negre lungi pînă la cot, același costum venețian de dantelă neagră, ochi fermecători.

— N-aș putea să-ți spun cine sînt, spuse locotenetul, dar dacă vrei, pot să-ți cedez una din ele.

— Primesc ! răspunse Rainiero.

Voia să renunțe la tînăra blondă știind că este preferința lui Rainiero. Dar ea refuză.

— Atunci cum să fac? glumi Rainiero.

— Atacă-le! îi îndemnă celălalt.

Și toți patru, se repeziră împreună în învălmășeala balului, în sunetul repede al unui foxtrot îndrăcit.

Oh! foxtrotul ăsta! Nu era pe lume nici un necaz care să fi putut rezista mult timp acestui mare vrăjitor! Rainiero apucă aproape cu forța pe una din necunoscute și începu să se învîrtească cu ea ca într-o uitare nesfîrșită. Desfătare, dar ce desfătare! Să dansezi... să dansezi...

— Cum vă numiți? (Tăcere).

— Sînteți din Roma? (Un surîs).

— Aveți un corp frumos. (Un alt surîs).

— Dansați bine! (Un surîs trist).

Să dansezi... să dansezi...

— Nu v-am făcut rău? (O strîmbătură).

— De ce nu-mi răspundeți! (Zîmbet fugar).

— Unde vă duceți să supați? (Un semn de întrebare din ochi).

— Aveți vreun prieten? (Un alt semn).

— L-ați trădat? (Un al trilea semn).

— Îmi dați voie să vă sărut? (Mai multe semne).

Totuși dansul continua...

Dar sărutul nu se sfîrșise și deodată o palmă teribilă îi despărți. În locul lui Rainiero fusese lovită drept în obraz încîntătoarea venețiană.

Uitînd că nu trebuie să vorbească, tînăra scoase un țipăt! lung și ascuțit. Și cel care dăduse palma grozavă, era un frumos domino violet cu trandafir de argint, care părăsise pentru această faptă brațul unei pelerine negre, misterioase. Urmă o învălmășeală generală, o dezordine amețitoare în timp ce masca insultată dispărea. Rainiero, dezorientat și agitat rămăsese țintuit locului. Antonella își acoperi cu amîndouă mîinile obrazu-i mascat, iar don Massimo, care era chiar personajul cu pelerina misterioasă, încerca în felul său agreabil, să împace lucrurile.

Mulțimea deveni și mai veselă și lăsă să treacă în voie pe cei trei, în timp ce, știrea palmei date, pe neașteptate de un domino violet cu trandafir de argint, se amplifica, făcînd ocolul teatrului.

Întorcîndu-se în loja lor, ei găsiră acolo pe Passadonato mereu în frumoasa tovărășie a celor două tinere care cîntau cu un glas destul de puternic aria din *Carmen*.

Apariția familiei sale nu-l tulbură decît foarte puțin, deoarece i se părea firesc ca la balul Carnavalului, să dispară toate treptele sociale : din moment ce toată lumea bea același vin, trebuia să domnească chiar pentru o seară aceeași dragoste printre toți. Gata să conducă pe cele două doamne să cineze, rămase uimit cînd îl auzi pe Caddùllo :

— Nu vreau să vă supăr, dar vă rog să fiți atît de drăguțe să vă retrageți, spuse el pe un ton rece și distant ?

Odalisca, floare de Istambul, părea calmă, destinsă, dar andaluza, mîndră ca toate femeile din țara sa, schiță un gest de revoltă.

Passadonato se ridică și făcu mai întîi o plecăciune perfectă celor două doamne și apoi familiei sale. După aceea își aranjă vocea și se pregăti să țină o cuvîntare :

— Așteaptă, o să vă lămuresc... Voiam tocmai...

— Începe prin a duce de aici pe aceste fetișcane ! stăruia Caddùllo.

— Mi se pare... spuse Passadonato.

— Nu-i loja lor !

— Mi se pare...

— Fii politicos, te rog... Nu vezi oare că doamna stă în picioare ?

— Mi se pare...

— Ei bine, ce ? spuse don Massimo cu o voce convingătoare și îi strînse încheietura mîinii cu multă putere.

— Mi se pare că loja a fost plătită de mine, nu ? Pentru că mi se pare că Pantalone plătește întotdeauna. Ei ! Carmen, Cinzia, veniți cu mine. S-o ștergem, s-o ștergem, vă rog, nu vreau să ne certăm. Ascultă, don Massimo : Spaniola îmi place mai mult decît turcoaica, dar turcoaica îmi place și mai mult decît spaniola. Atunci, nu știu cum să mă hotărăsc. Totuși este curios că Turcoaica se numește Carmen iar spaniola Cinzia ! Cinzia este mai degrabă un nume turcesc, mi se pare... Aș vrea mult să mă hotărăsc pentru că, înțelegi, aceea care se cheamă Carmen are un piept frumos, dar cealaltă are un frumos... puf... Și în sfîrșit aș vrea să știu dacă, într-adevăr, Cinzia este un nume turcesc.

Pălăvrăgind mereu, el străbătea coridorul, însoțit de doamnele sale, cărora Massimo le clipea din ochi, ca și cum ar fi vrut să-și ceară iertare că le-a dat afară. Pe urmă, luă pe Passadonato încetișor de braț și împingîndu-l într-un colțișor, îi spuse la ureche :

— Ascultă, cavalere, cred că ai băut cam mult.

— Mi se pare...

— De aceea ar fi destul de primejdios să păstrezi bani prea mulți în buzunar. Ia atît cît îți trebuie și dă-mi portofelul, mie care beau apă cu șampanie.

— Ești un farseur ! spuse el.

— Cum ? Eu sînt Don Massimo Caddùllo !

— Și eu sînt Leonardo Passadonato și așa beat cum sînt, îmi este absolut cu neputință să ajung pînă acolo încît să încredințez portofelul meu oricui. Chiar dacă tatăl meu s-ar scula din mormînt, i-aș spune frumușel : „Nu te supăra, bătrînule, dar nu pot să-ți dau portofelul" ! Și nu uita că foarte onoratul meu tată era un om din cale afară de cinstit, atît de cinstit încît a murit în mizerie. Pentru Dumnezeu, don Massimo, nu-ți pune în minte să ajungi într-o zi și dumneata, un om cinstit ! Ai fi ruinat ! Fără îndoială, ai fi ruinat ! De altminteri, acest pericol nu te amenință. Cinzia, Carmen, veniți, veniți repede ! Cu toate astea aș vrea să știu, totuși, dacă Cinzia este un nume turcesc.

Supărat, don Massimo se răsuci pe loc. În micul vestibul al lojii, el găsi pe tinerii căsătoriți, rezemați de perete, tăcuți, posomoriți.

— Ce este ? Ce s-a întîmplat ? Plouă oare de stați lîngă perete ?

— Pentru un mic tur de fox-trot ! murmură Rainiero cu un aer inocent.

— Mai curînd pentru un sărut ! îndreptă don Massimo cu acea dreptate care-l deosebea, dar sărutul de Carnaval este fără semnificație ! toată lumea poate să le primească și nimeni nu are dreptul să se supere că le-a dăruit.

— Chiar așa este ! aprobă autorul sărutului.

— Aș vrea mult să știu cine era femeia cu care ai dansat ? spuse Antonella.

— Tocmai ceea ce mă întrebam eu însumi cînd a primit acea palmă teribilă.

— A ! atunci nu o cunoști ? Așa !

— Pe cuvînt de onoare că nu o cunosc ! Mi-a fost cedată de un locotenent care dansa cu două fete. Am sărutat-o pentru a o face să vorbească.

— Închipuiți-vă ! strigă Antonella, că tot el e gelosul. Nu vroia să mă ducă la bal. Așteaptă puțin, micuțul meu, mai avem de discutat !

— Pentru un sărut banal ? Pentru un sărut și pentru o femeie pe care nici măcar n-o cunosc !

— Sînt tocmai sărutările cele mai periculoase ! își dădu cu părerea don Massimo, pentru că sînt sărutări *adevărate !* Ar trebui ca toate iubitele noastre să ni se dea mascate : dragostea ar fi mai ușoară, mai sinceră și de asemenea mai puțin complicată.

— Este drept ! întări în acel moment un domino curios care tot timpul ascultase cu atenție convorbirea din lojă. Observația este demnă de acest filozof oportunist care se numește don Massimo Caddùllo, persoana care știe să trăiască. Din prevedere îmi schimb vocea, dar tu nu mă cunoști de altfel. Eu însă te cunosc. Sînt oameni care pretind că tu porți mereu o mască mai neagră decît a mea. Nu cred. Tu joci la loterie în toate săptămînile. Îți voi da trei numere cu care vei cîștiga. Ascultă, 82, care înseamnă *obrăznicie ;* 37, simbolizează un vapor încărcat și de asemenea, *pielea aproapelui* tău ; 9. numărul cu care se poate cîștiga la baccara. Nu uita : 9, 37, 82 ! Începe cu loteria din Neapole și înaintează ! Nu-ți pot spune mai multe. Dar știu că luna trecută, într-o vineri, ai făcut cunoștință unei doamne la care ai oarecare speranțe : ar fi mult mai bine dacă i-ai da pace. Dacă nu mă înșel, dumneavoastră amîndoi sînteți amestecați în afacerea cu palma ; dacă nu mă înșel sînteți soț și soție. Nu-mi mai aduc aminte numele dumneavoastră, dar pot să vă spun strada în care locuiți și numărul casei. 22 ! Joacă cu acest număr care aduce fără îndoială noroc, pentru că înseamnă speranță în viitor. Dumneavoastră, doamnă, sînteți foarte frumoasă și este cineva la Roma care vă dorește la nebunie ; este un senior foarte nobil care vorbește pretutindeni de dumneavoastră și care vă urmărește cu discreție pas cu pas, ca un licean îndrăgostit. Dar trebuie într-adevăr să vă spun că sînteți foarte severă. Mi-e sete și vreau o cupă cu șampanie rece. Peste un an, cinci luni și două zile, vă voi spune cine sînt.

În timp ce i se turna de băut, el se făcu nevăzut. Această vizită nu-i înveseli. Dimpotrivă, se priveau cu îngrijorare și teamă. Caddùllo spuse în sfîrșit :

După puțin, braț la braț, două măști, un bărbat și o femeie, amîndoi foarte eleganți intrară în joc. Nu mai afișau discreție, erau veseli și se sărutau cu multă intimitate. El purta pe un umăr urmele fardului și rujului prietenei lui și lăsa să se vadă sub dantela măștii sale o gură senzuală, și surîzătoare care cu toată dantura impecabilă te făcea să te gîndești că sub mască se ascunde înfățișarea unui om mai în vîrstă. Tînăra fermecătoare care-l însoțea, era mai degrabă voinică, dar subțire, nu prea înaltă, dar bine făcută. El îi spuse :

— În sfîrșit, am găsit o lojă unde vom fi singuri. Avem atîtea lucruri să ne spunem și cu toate astea rămînem atît de rar singuri. Ultima oară, te-am văzut pe Corso în fața vitrinei unui bijutier și pe urmă nu te-am mai întîlnit. Sînt cinci zile de atunci.

— N-aveți un alt colțișor pentru a vorbi de afacerile dumneavoastră, întrebă Caddùllo, turnînd șampanie perechii necunoscute.

Masca cu picioarele frumoase strigă cu un oftat :

— Oh ! Don Massimo ! E bine să aveți înțelegere pentru doi îndrăgostiți !

Și acela care făcea pe îndrăgostitul pătimaș adăugă :

— O iubesc pe această femeie și vreau să fie a mea, chiar dacă universul s-ar prăbuși în ruine !

Fără îndoială, prevăd oarecare greutăți ; dar sînt gata la cele mai mari sacrificii. Nu izbutesc să-i scot masca, dar vreau să vă spun numai că ea are cele mai frumoase, picioare din lume !

— Nu știi nimic ,prietene ! spuse rușinoasă, masca.

Apoi cavalerul se aplecă și începu să-i vorbească pe un ton foarte intim ca și cum ar fi fost singuri în lojă :

— Sărutările unei femei frumoase se aseamănă, într-adevăr, cu linia gurii sale : iată de ce le vezi chiar cînd femeia le refuză. Sînt aproape două luni de cînd îți fac curte. Foarte adesea te văd la *ceaiurile de la Excelsior*, destul de des la teatru și aproape în fiecare zi te admir cînd te întîlnesc pe stradă. Am vrut, în mai multe rînduri, să-ți vorbesc înainte de seara asta, dar nu îndrăzneam, pentru că se spune că ești inabordabilă. Este așa ?

— Nu pot să-ți răspund! îi tăie vorba masca. Poți să profiți acum, dar eu nu vreau. Lasă-mă în pace și du-te mai bine să stai de vorbă cu frumoasa doamnă care se află în fața ta. Cît despre mine, vreau să mă distrez.

Și începu să vorbească cu atîta pornire îndrăcită, încît laolaltă, Rainiero și Caddùllo nu ibzuteau s-o urmărească. Ea dădu dovadă de atîta veselie, încît Rainiero, începu din nou să simtă furnici în picioare și dorința irezistibilă de a dansa, în timp ce Caddùllo se lăsă convins să facă o plimbare cu masca de-a lungul sălilor. Femeia, fără a pierde timpul, îi prinse pe amîndoi de braț, jurînd fără încetare că este o signora fără amant, făgăduind să-și arate pulpa-i încîntătoare pînă la jumătatea coapsei, cu condiția ca ei să fie spirituali. Și vorbind astfel, îi cucerea prin drăgălășenie, farmec și inteligență.

Atunci, necunoscutul prinse emoționat mîna Antonellei și o apăsă pe buzele sale.

— Cunoașteți numele meu...

— Nu!

— Ba da! Cunoașteți numele meu și trebuie să știți de asemenea, vă dau cuvîntul de onoare, că, dacă am venit la bal, este numai pentru ca să vă văd. Numai pentru dumneavoastră.

— Vă rog, vă rog! îl întrerupse ea cu sfială. Dar de ce m-au lăsat singură?

Tăcut, el se așeză foarte aproape de ea, ceva mai în umbră și aplecîndu-se cu tot corpul, o împingea către parapetul lojei, de care ea își sprijinea brațul gol. Apoi, spuse cu un glas care tremura de emoție:

— Nu vă cer o aventură ușoară și trecătoare, ci vă rog să-mi acordați fără teamă măcar o oră din viața dumneavoastră, pentru ca să vă pot vorbi mai bine, decît pot s-o fac aici. Și vă cer acest lucru de luni de zile, cu o dragoste tăcută; vă rog în genunchi, cu toată duioșia pe care un om poate s-o pună în pasiunea lui.

Ea închise ochii și răspunse:

— Ce motiv aveți, să-mi cereți un lucru pe care nu voi putea să-l fac niciodată?

— Spuneți-mi: da! o întrerupse el, ridicîndu-și masca pentru a o privi cu ochi arzători.

Ea rîse încetișor, un rîs în care știa să pună mînie și blîndețe și privi cu ochi disprețuitori figura fără tinerețe a omului care o iubea. Spuse apoi :

— Sînteți prințul Equicola, nu-i așa ?

— Da !

— Atunci ! ce aveți să-mi spuneți ? întrebă cu o asprime feminină.

— Pentru moment, numai un lucru, spuse el, și vocea sa deveni tristă. Am nevoie să rămîn lîngă dumneavoastră, ca și cum ar fi lucrul cel mai esențial al vieții mele. Am mare nevoie să vă spun că la sfîrșitul unei zile în care nu v-am văzut, mă simt un bătrîn muribund.

Ea se ridică dintr-o dată, ca și cum i-ar fi venit pe neașteptate o idee bizară în minte. Privi teatrul în delir și se sprijini de brațul prințului.

— Însoțiți-mă ! Vreau să mă amuz.

Cînd Caddùllo se întoarse, și găsi spre disperarea lui loja goală, se repezi pe scară în fugă, pentru a căuta pe Antonella. Obrazul i se făcu atît de palid încît, văzîndu-l, măștile se distrau. El își croia drum prin mulțime pentru a regăsi frumosul domino violet împodobit cu un trandafir argintiu enorm. În sfîrșit, după ce alergase mult, îl găsi în fața barului unde, ridicînd cu mîna-i înmănușată marginea măștii sale de dantelă, Antonella sorbea dintr-un pahar cu șampanie. Cavalerul ei îi vorbea de aproape, evident tulburat și fermecat de prezența ei.

— Așadar ! Vă găsesc în sfîrșit ! strigă Caddùllo, deschizînd brațele. Nimic de spus, dispariția dumneavoastră furtunoasă este într-adevăr... foarte ingenioasă.

Antonella nu răspunse. Prințul abia se uită la el și-i întoarse spatele cu mîndrie.

— Este aproape o jumătate de oră de cînd vă caut peste tot, stărui Caddùllo.

— Ascultă, don Massimo, spuse Antonella cu o nedisimulată ironie, nu poți găsi altceva mai interesant decît să mă plictisești chiar în seara carnavalului ?

Prințul Equicola începu să rîdă cu hohote.

— Dar Rainiero vă caută, răspunse Caddùllo încurcat.

— Mă caută ? Atunci trimiteți-l aici !

Fața lui Caddùllo se întunecă și, din nou, ca un cîine rătăcit, plecă în căutarea lui Rainiero. Îl văzu dansînd nebunește cu aceeași mască cu picioarele frumoase. Toate sforțările pe care le făcu don Massimo pentru a potoli această pasiune fură zadarnice pînă în momentul cînd muzica se opri.

— Nevasta ta, cochetează cu un necunoscut !

— Ei și ! Foarte bine ! răspunse Rainiero.

— Las-o să fie fericită ! glumi masca cu picioarele frumoase, cu buclele răzvrătite, ieșite de sub bonetă.

— Oh ! ce greșală ! strigă cu revoltă Caddùllo.

— Ascultă, Massimo, ce ai astăzi ? îl întrebă vesel Rainiero. Pentru ce îmi faci morală ?

Rainiero, se aruncă din nou cu toată ființa în valurile furtunoase ale unui vals care străbătea teatrul, ca fluxul și refluxul unei maree.

Atunci, don Massimo deveni furios. Deodată, un suflu de gelozie se abătu asupra lui și înțelese în acel moment că o iubea pe Antonella, că o iubea cu o dragoste imensă și tulburătoare.

— Antonella ! strigă cu furie.

Era atît de tulburat încît o chema pe nume, ca și cum ea i-ar fi aparținut. Destul !Să mergem ! o îndemnă Caddùllo.

Prințul se întoarse repede și îi aruncă o privire disprețuitoare.

— Dar, la urma urmelor, ce vrea acest om ? spuse el cu o voce nervoasă.

— Nu, interveni Antonella punîndu-și mîna pe pieptul lui. Nu, vă rog.

El lăsă mîna pe aceea a femeii care îl oprise. Apoi își aplecă fruntea și tăcu. După o clipă, cu degetele-i care tremurau, își scoase încet masca. Atunci ieși la iveală un obraz blînd și mîndru, care avea transparența unei camee sub lucirea metalică a părului alb și în flacăra care îi încălzea ochii ageri, de un albastru închis, cu privirea extraordinar de intensă. Fără să spună o vorbă, îl privi îndelung pe Caddùllo și apoi își puse din nou masca.

Don Massimo își pierdea agresivitatea cu care începuse discuția...

— Don Massimo... fredonă Antonella cu un surîs liniștit, trecîndu-și mîna pe sub brațul cavalerului său. De multe ori mă întreb dacă, din întîmplare, n-ai înnebunit ? Vrei să ceri iertare prințului Equicola ?

— Nu știam că este el, murmură Caddùllo.

— Dar știai bine că nu mă numesc Antonella... că nu mă numesc Antonella pentru don Massimo Caddùllo !

— Dacă m-am înșelat, voi trage consecințele pentru greșeala mea, spuse Caddùlo pe un ton aspru, cu o mișcare scurtă.

Și se întoarse să plece.

— Don Massimo ! porunci Antonella. Dacă nu ești un om fără onoare și dacă mai vrei să fii primit în casa mea, cere iertare prințului pentru afrontul făcut, care ne-a compromis și pe el și pe mine.

Don Massimo deveni palid. Făcu un pas înainte și spuse :

— Ei bine ! iată. Rog pe prințul Equicola să primească scuzele mele.

— Dată fiind situația în care ne aflăm, răspunse celălalt, sînt nevoit să le primesc. După aceea adăugă :

— Îngăduiți-mi, doamnă contesă, să vă însoțesc la loja dumneavoastră.

— Foarte bucuroasă, spuse ea.

Don Massimo își aprinse o țigară, pe care începu s-o fumeze cu furie. Un paznic îl preveni însă că fumatul era cu desăvîrșire oprit.

La ieșirea din lojă, don Massimo se încrucișă cu prințul care ieșea. Acesta nici nu-l privi. Caddùllo făcu la fel. Scoțînd masca, Antonella se pudra, în fața oglinzii.

— Don Massimo, spuse ea ironic, vom mai vorbi, nu este așa ?

— Nu aici, vă rog ! răspunse don Massimo dînd din umeri.

— Desigur că nu aici... mîine, mîine. Și bărbatul meu, unde este ?

— Idiotul ăla ? Știu eu ? Dansează...

— Și tata ?

— Passadonato ? L-am văzut acum o clipă, se distrează destul de zgomotos cu cele două măști ce-l acompaniază. Vă jur că va termina seara la comisariat.

— Faceți-mi plăcerea, și căutați-l !.

— Sper că nu doriți să rămîneți din nou singură.

— Bine, spuse Antonella, hotărîtă, în cazul ăsta mă voi duce eu însămi.

— Dar vă e imposibil în mulțimea aceasta !

— Atunci du-te dumneata !

— Din fericire, Rainiero intră în acel moment, abia răsuflînd, vesel, ca pe timpul carnavalelor nebunești ale serviciului său militar.

— E bine ! întrebă el cu un aer candid. Ce s-a întîmplat ?

— Oh ! făcu don Massimo cu blîndețe, nimic !

Aruncă o privire întrebătoare Antonellei și ieși din nou să caute pe Leonardo. De îndată ce rămaseră singuri, Antonella luă pe bărbatul ei de mînă, îl trase în interiorul lojei și îi puse brațele în jurul gîtului.

— De unde vii ?

— Dansam.

Cu mine de ce nu dansezi ?

— Dacă nu vrei.

— Cine ți-a spus că nu vreau ?

— Mi se părea...

— Spune-mi... strigă Antonella, lipindu-se cu tot trupul său arzător de Rainiero. Spune-mi, este aici o mască care-ți place ?

— Nici una, ți-o jur. Nici una ! Vreau însă, numai să dansez.

— Bine... spune-mi : îți mai plac ?

— De ce mă întrebi ?

— Pentru că...

Nu răspunse, dar fața i se întunecă deodată. O strînse, o luă de braț, cu o dorință tăcută. Pentru el era încă „fata frumoasă" de odinioară, de acolo, din camera lui de ofițer, cînd o săruta pe gură cu un fel de durere.

— De ce mă întrebi ? repetă el cu glasul schimbat, admirînd frumusețea decolteului ei.

— Pentru că... murmură ea încetișor.

Și închise ochii. El își apropie gura încet, aproape amețit de respirația ei, cu aceeași dorință ca și altădată. Mlădios și puternic, corpul Antonellei se înfigea în brațul lui cu patimă.

— Nu mi-ai spus... murmură ea.

— Ce anume ?

— Nu mi-ai spus dacă îți plac.

El o sărută îndelung pe fruntea ei lăsată pe spate, pe obrazu-i adumbrit de dorință, pe genele-i tremurînde de un fior arzător, pe nările-i calde, pe urechea catifelată pe gîtu-i minunat de alb și numai după aceea răspunse :

— Da !

Își adînci mîinile în părul bărbatului ei, și-i desfăcu buclele bălaie, cu degetele fine.

— Și pe urmă, spune-mi altceva.

— Ce ?

— Îți plac mai presus de orice ?

— Da, da... mai presus de orice.

— Atunci... murmură ea lipindu-se din nou de el și vorbind cu o voce vibrîndă : atunci ia-mă.

— Cum ? aici ? Nella...

— Da, aici, dacă vrei.

— Dar nu e cu putință, dă-ți seama.

— Închide loja !

— Cu neputință... Vom fi văzuți...

— Atunci ! ascultă... vrei ?

— Ce anume ?

— Să mergem... amîndoi, singuri ca odinioară... vrei ?

— Da !

— Bine !

Se repeziră înainte, coborîră alergînd scara, braț la braț, rîzînd. Niciodată de cînd se iubeau, nu simțiră inimile bătîndu-le atît de puternic. Cînd ieșiră în stradă, începură să meargă cu pași mari pe lîngă zid. Un băiețaș, văzînd pelerina violetă umflîndu-se de vînt, alergă sărind după ei.

— Unde mergem ?

— Unde vrei.

— Nu acasă !

— Ah ! nu ! Să mergem să cinăm. Mi-e foame.

— Și mie.

Luară o trăsură acoperită. Se opriră la o tavernă bine cunoscută pentru racii umpluți și pentru divanele sale largi. El comandă în grabă o cină complicată. Îndată ce aceasta fu servită, Rainiero spuse chelnerului : poți pleca, și închide ușa cu cheia. Din saloanele alăturate veneau valurile de rîsete ale clienților. Era cald. Un divan larg, moale, se afla de-a lungul peretelui. Un ciorchine de becuri electrice se termina printr-un ciucure de pietre colorate.

Rainiero începu s-o sărute pe Antonella, s-o sărute cu aprindere, cu bucurie, cu patimă. Deasupra divanului era atîrnată o oglindă, nu vertical ci puțin înclinată.

— Ascultă, Nero... spuse ea, în seara asta capul îmi este plin de idei periculoase.

— Spune-mi-le !

— Nu pot să ți le spun, pentru că ai să crezi că te-ai însurat cu o femeie impudică.

— Dar asta îmi place.

— Da... dar, pe urmă ?

— Pe urmă îmi vei plăcea și mai mult.

Ea rîse.

— Hai să mîncăm raci, spuse ea.

— Așteaptă să te servesc.

— Bine, dă-mi ; gustă-i.

— Sînt foarte buni, excelenți !

— Oh ! ce calzi sînt ! Dă-mi de băut, mi-e sete... Oh ! ce bun e ! Apoi o să dansăm... Vrei ? Acum dă-mi o sărutare... încă una... încă... Nu ! Ce faci ! Nu, te rog, nu mă dezbrăca !

— Da, lasă-mă puțin.

— Oh ! iată o oglindă... nu o vezi ?

— Ba da, o văd.

— Și atunci ?

— Închide ochii !

— Nu pot închide ochii.

— De ce nu poți ?

— Pentru că-mi placi.

El îi dezgoli brațul, un umăr, un sîn. Ea strălucea ca o floare de preț ; rîdea, scînteia, se înveselea, nu era nici cea mai mică umbră pe albeața minunată a goliciunii sale.

— Dă-mi să beau... mi-e sete. Așa — și acum mîngîie-mă. Vreau să-ți spun un lucru, Nero. Poate că nu știi cît de mult, cît de des, te doresc în tăcere...

— Da ? și de ce nu mi-o spui ?

— Pentru că mi se pare de asemenea, că adeseori te urăsc. Oh ! bineînțeles, tu nu poți să știi multe lucruri pentru că, fără îndoială, nu înțelegi nimic !

— Cum, nu înțeleg nimic ?

— Am vrut să spun, că nu știi... că sînt lucruri pe care nu le înțelegi. Pentru că, vezi tu, sufletul unei femei este altfel...

— Vezi, în seara asta... Nu, e în zadar, nu mă vei înțelege.

— Atunci tu crezi fără îndoială că eu nu înțeleg nimic?

— Aproape nimic, micuțul meu, aproape nimic. Dar asta n-are importanță. Numai că, atunci cînd dansai cu tînăra aceea, încercam un sentiment ciudat care nu era gelozia.

— Nu? atunci ce?

— Bucurie! Da, o bucurie cu totul aparte, o bucurie foarte aţîţătoare pentru că în momentul acela nu l-am văzut pe bărbatul meu, ci l-am văzut din nou, — ți-l mai reamintești? — pe acel locotenent Gilli care ne venea în casă. Toate acestea sînt lucruri de care nu-ți dai seama cum de altfel nu-ți dai seama pentru ce vreau în seara asta, să te iubesc într-un fel nou, ca și cum ai fi încă iubitul meu. Tu nu vrei?

— Ba da, cum să nu. Aș vrea să știu un lucru. De ce ai rămas cu un alt bărbat și cine este?

Ea își curbă tot trupul, își lungi gîtul dezvelit, brațul gol.

— De ce îmi pui această întrebare? Oare n-ai văzut că eu m-am aruncat de gîtul tău? Deci nu mă întreba nimic. Va veni poate ziua, cînd mă vei înțelege.

— Ce tot spui?

— Oh! Nero... dacă nu-mi dai de băut, o să adorm. Să nu mai vorbim! Îmbrățișează-mă cu putere, strînge-mă la tine și spune-mi numai un lucru: spune-mi că încă îți plac. Nimic altceva, nimic mai mult, nu vreau să aud altceva.

— Și eu? Îți plac?

— Tu? Ei bine! iată!... vezi tu, nu pot să-ți răspund.

— De ce?

— Nu-i nevoie. Nu-i nevoie! Poate că te-am urît cîteodată, este adevărat. Pe urmă, îndoielile au pus stăpînire pe mine... Spune, Nero, știi să dansezi tango?

— Cred și eu.

— Și eu la fel. Atunci putem să ne întoarcem la bal să dansăm?

— Dacă vrei.

— Dar trebuie să pun din nou masca, nu-i așa?

— Fără îndoială.

— Și acum adoarme-mă.

— Să te adorm? Cum?

— Cu gura ta, încet, foarte încet... cu buzele tale, așa. Trebuie să-ți mai spun ceva: sentimentele mele devin din ce în ce mai bizare, îmi vin în minte idei pe care nu le-am avut niciodată. Poate că le-am citit într-o carte. Tu nu citești, nu-i așa?

— Eu... nu...

— Faci bine. Dacă ai ști la ce mă gîndesc adeseori?

— Povestește-mi.

— Oh! nu pot. Dacă vrei, îți voi povesti într-o zi. Dar trebuie să am curaj. Tu n-ai fost încă iubitul meu.

— Eu?

— Da, tu! Și asta-i prima oară cînd te-am sărutat cu adevărat. Da, pentru întîia oară. Dormeam, acum m-am trezit. Este un lucru care mă neliniștește... Aș vrea să știu, dar nici vorbă, n-ai să-mi spui adevărul.

— Ce anume?

— Tu te-ai căsătorit cu mine, obligat nu este așa? În fond, nu-ți plăceam.

— Dar ești nebună, Nenella! Ești nebună!

— Ba da, ba da, îți plăceam bineînțeles, dar... așa, ușor, nedeslușit, pentru cîteva luni, și după aceea ți-ai fi luat ca iubită o doamnă din lumea mare, cum făceai întotdeauna... ai avut atîtea!... Într-un cuvînt, a trebuit să mă iei de soție, dar asta este altă poveste.

— Dar, Nenella, nu știu cum să-ți răspund. Mă întreb numai cine ți-a băgat ideea asta în cap? Don Massimo?

— Oh! Dă-i pace! Taci, taci! Dă-mi buzele tale și nu vorbi. Ești un băiețel mititel. Înțelegi: băiețel mic.

— Se poate... de vreme ce o spui. La drept vorbind, de cînd ne-am căsătorit, noi n-am discutat foarte deschis...

— Te iubesc mult.

— Și eu la fel.

— Atunci taci! Ce fac oamenii aceia? Se bat?

— Poate.

— Plăcere care se plătește.

— Ce mănînci?

— O mandarină.

— Și nu-mi dai și mie? Ah! ce dulce e! Cît sînt de bune aici, mandarinele? Ți-am desfăcut părul!

— Nu-i nimic!

— De ce este atît de blond, părul tău?

— Nu știu, Nenella, mama este...

— Era frumoasă, mama ta ?

— Ce-ţi trece prin cap ?

— Da, aşa e ! O idee ! Răspunde-mi : era frumoasă ?

— Foarte frumoasă, sărmana ! Dar să nu mai vorbim de ea, de vreme ce e moartă.

— Nici eu nu mi-o amintesc pe mama.. Cît este de trist, cînd te gîndeşti ! Îmi vine să plîng.

— Să plîngi ?Ah, nu ! Dacă este aşa să plecăm numaidecît.

— Nu, nu, sîntem foarte bine aici şi nu plîng. Dar mi-e sete mereu. Dă-mi un pahar îngheţat, rece ca gheaţa... fierbe... bine... aşa. Şampania se încălzeşte, dar e şi mai bine. Capul mi se învîrteşte puţin, ştii tu, capul mi se învîrteşte. Al tău nu ?

— Nu încă.

— Tu ce faci ?

— Tac.

— Ce faci ?

— Nimic.

— Nero... nu aşa.

— Atunci cum ?

— Cu tine.

Băură îndelung, fără să se oprească, dintr-un izvor nesfîrşit. Şi atunci, în braţele femeii sale, el simţi pentru întîia oară patima care se născuse în ea. Frumuseţea ei împrăştia un parfum care-l zăpăcea. Era cea mai frumoasă aventură de dragoste din viaţa lui, cea mai puternică, senzaţia cea mai uimitoare pe care o găsise vreodată în dragoste. Toate acestea se născuseră într-o clipă, între un cuvînt şi o sărutare, în vîrtejul ameţitor al carnavalului, fără ca unul sau altul să poată ghici motivul. Se întîmpla cu ei ceea ce adeseori se întîmplă într-o căsnicie, cînd, pentru a înlocui dragostea care lipseşte, se dau trup şi suflet, cu o înţelegere neaşteptată, cu îndîrjirea întunecată a disperării.

Părul ei desfăcut cădea în inele mari pe pînza pernelor albe, adumbrind obrazu-i cu o paloare caldă.

Rainiero regăsea în ea, toate amintirile, — cu mult mai picante ! — ale cinelor sale elegante de altădată. El auzea din nou din gura Antonellei, unele mlădieri de glas nedesluşite care se săpaseră în amintirea lui ca o muzică îndrăzneaţă de voluptate.

Rainiero nu fusese creat pentru a înțelege frăgezimea unei fete tinere, romanțioase, sau bunăvoința onestă și în același timp trainică a unei femei temătoare. Avea nevoie de o femeie care să-i aducă în patul nupțial un parfum de café-concert, să-i vorbească de dragoste în limbajul unei mici balerine. Și pe neașteptate găsea toate acestea în brațele soției sale, într-o seară de carnaval, atunci cînd i se părea că nu o mai iubea...

La orele șapte dimineața, Passadonato trecea în mașină pe străzile Romei, amețit de-a binelea între turcoaică și andaluză, la fel de bine dispuse ca și el. Își pierduse jobenul, butonii de la cămașă, memoria și echilibrul. Mai păstra asupra lui doar portofelul, pe jumătate gol și pelerina sa neagră.

Compusese o mică cantoentă în cinstea lui Carmen și a Cinziei. Strîns înlănțuiți, străbăteau orașul, urlînd cît îi ținea gura, noua melodie.

Plictisit, șoferul își pierdu în cele din urmă răbdarea și spuse amabililor săi clienți să coboare repede.

Passadonato debarcă pe frumoasele sale doamne, ale căror peruci erau demult căzute, iar obrajii erau brăzdați de rîulețe de fard uscat. Fără să mai piardă timpul prețios, el chemă altă mașină și spuse șoferului să-i conducă la Vatican, unde trebuia de urgență să vorbească cu Papa, căruia voia să-i explice situația turcoaicei, care ținea să se facă catolică fără întîrziere.

Dar aerul admirabil și generos al dimineții le reîmprospătă ideile. Mai mică și mai puțin voluminoasă, spaniola băuse, fără îndoială, mai puțin decît prietena sa și iată pentru ce ea, cea dintîi, își aduse aminte de locuința lor. Ajunși în sfîrșit la această casă puțin cam depărtată de centru, urcară scara, răsuflînd greu și ținîndu-se de mînă; cînd veseli și cîntînd, cînd văicărindu-se, ei se așezau jos la fiecare cinci sau șase trepte, pînă ce apăru portăreasa, o femeie voinică, cu mătura ridicată. Dar ajunse sus, doamnele nu fuseseră în stare să găsească cheia. Scotociră peste tot, se căutau una pe alta, plîngînd cu lacrimi fierbinți, pe urmă spaniola, care avea o prezență de spirit cu adevărat extraordinară, începu să strige :

— Bersabea !... Oh ! Bersabea... cheia !

Atunci, aplecîndu-se peste parapetul scării, toți trei începură să strige.

— Bersabea ! Oh ! Bersabea... cheia !

După cîteva momente, blestemînd, cu măturа mereu ridicată, femeia-Hercule urcă scara și ușa se deschise.

După un timp, don Massimo Caddùllo se întoarse acasă în toanele cele mai rele, după ce căutase în zadar prin gălăgia balului pe principalii actori dispăruți în noapte. Către șase dimineața, se duse la locuința lui Gilli și scuală din pat pe portar pentru a afla dacă stăpînii se întorseseră. Portarul răspunse că n-a văzut încă pe nimeni.

— Dar ce-or fi devenit aceste suflete blestemate ? Dansează încă ? Nu cumva au fugit ? Nu s-a întîmplat vreo dramă ?

Nu primi nici un răspuns la aceste întrebări... Ridică din umeri, aprinse a patruzecea țigare din noaptea aceea nenorocoasă, privi cerul care se albăstrea cu repeziciune și apoi își spuse, cu un aer de filozofie amară : dragă baroane ! — avea obiceiul să-și spună astfel în monologele adresate propriei sale nobleți, — în situația în care te găsești, n-ai decît să-i trimiți la toți dracii ; pe cheltuiala lor, bineînțeles și să te duci să dormi în liniște !".

Să doarmă în pace ? Era ușor de spus ! Dar Massimo Caddùllo nu închise aproape deloc ochii, iar cînd ațipise pentru o clipă, avu un vis scurt, plin de întîmplări triste. Ardea de dorința de a afla cum s-au petrecut lucrurile. La orele două după amiază el se scuală pentru a da fuga la Gilli. Venanzio, filosof grăsun în livrea, îi comunică amănuntele precise :

— Domnul Leonardo nu s-a întors încă ?

— Ah ! Dar pentru moment ol este în Turcia...

— Cum ?

— Adică în Spania. Mai departe !

Doamna contesă doarme ; domnul conte a poruncit o baie pentru orele trei, un cal la orele patru.

— Perfect, perfect. Ia spune, la ce oră s-au întors azi de dimineață ?

— Cam pe la șapte !

— Împreună ?

— Cred și eu. Și chiar...

— Curaj, prietene, curaj ! Spune-mi totul.

— Este un amănunt delicat, domnule baron. Totul face să se creadă că au dormit din nou în aceeași cameră. Cu atît mai bine !

— Sînt fericit pentru asta ! Sînt fericit şopti don Massimo.

Date fiind împrejurările, don Massimo găsi cu cale să se amuze. Recăpătînd în timpul acesta pofta de mîncare, el luă drumul Clubului Verde unde fu servit cu sandvişuri şi un pahar de porto.

— La naiba, ce mină ! murmură Caddùllo.

Şi plecă.

La orele cinci după amiază el se duse din nou acasă la Gilli.

— Ei bine ! Venanzio, vrei să-mi spui noutăţi ? S-a reîntors şi bătrînul ?

— Nu de mult, don Massimo. Trebuie să-l vedeţi, pe cinstea mea ! S-a culcat în pat, plîngîndu-se de stomac.

— Şi doamna ?

— Doamna contesă s-a supărat îngrozitor, şi pe urmă Malvina i-a pus comprese calde. În acest moment, Malvina este la doamna contesă.

— Şi contele ?

Venanzio făcu o mişcare de a se sui pe cal.

— Galopează.

— Bine, bine. Spune-i doamnei că sînt aici. El intră în salon, puse la locul lor cîteva obiecte care, după părerea lui, erau schimbate, trase o perdea, înghiţi un anason, străbătu cu privirea *L'aviso olla Spettabila clientela*, un fel de reclamă a unei cristalerii, îşi umplu cu ţigări tot ţigaretul atît cît putea să ţină în el. Pe urmă, fiindcă îl făcea să aştepte, străbătu sala coridorului, micul studio şi se apropie de uşa cu geamuri a vestiarului Antoniettei. Acolo el ciocăni uşurel cu un deget îndoit.

— Pot să intru ?

— Un moment, ce Dumnezeu !... un moment.

— Ah ! bine, bine !

El auzi zgomotul unor mici obiecte strînse în grabă de pe masa de toaletă.

Deschise în sfîrşit, uşa şi aproape că se izbi de el — parfumată, proaspătă, veselă. Spuse :

— Bună ziua ! Mi-aţi face o mare bucurie dacă aţi pleca repede !

— De ce ?

— Aşa. Fără glumă, astăzi, n-am nici o plăcere să vă văd.

Don Massimo începu să rîdă.

— Şi scumpul nostru papa ? spuse el.

Antonella ezită o clipă şi apoi răspunse :

— Are crampe. La vîrsta lui... şi cu două femei, nu-i de mirare ! Malvina, du-te de-i schimbă compresele !

— Bine, doamnă !

— Atunci ! don Massimo, să mergem pe aici.

Ei străbătură micul studio, coridorul şi trecură într-o săliţă, unde se opriră. Ea luă o floare în gură, muşcă din tulpină şi, apropiindu-se de Caddùllo, care fuma, îi spuse pe neaşteptate :

— Sînteţi omul cel mai murdar pe care l-am văzut vreodată în viaţa mea.

— Dar !... cum ? De ce ?

— Pentru că... aşa !

Ea făcu o pauză şi apoi adăugă, privindu-l cu toată puterea ochilor ei limpezi şi negri :

— Dacă vreodată vă veţi îngădui cea mai mică şi mai îndepărtată aluzie la cele ce s-au petrecut ieri seară, sau dacă vorbiţi despre aceasta lui Rainiero sau oricui ar fi, vă jur, don Massimo, că se va sfîrşi pentru veşnicie cariera dumneavoastră de echilibrist ! O femeie care ştie ce spune, vă spune hotărîtă acest lucru, şi puteţi să credeţi ! Bună seara !

— Dar... Antonella...

— Bună seara ! Ne vom revedea la cină, nu este aşa, don Massimo ? încheie Antonella cu glas schimbat, pentru că grasul Venanzio trecea în acel moment prin coridor.

V

Malvina era o fată frumoasă. Caddùllo o observă într-o zi, cînd se urcase la croitoreasă nu numai să-şi coase un nasture, ci mai ales să stea puţin de vorbă cu Malvina. Purta un şorţuleţ încîntător de dantelă albă peste o rochie colorată : cei douăzeci de ani ai ei nu-i dădeau încă o înfăţişare prea serioasă. Avea în păru-i bălai, o panglică mică de catifea neagră, care-i şedea de minune. Privind la ochii ei, şi văzînd-o mergînd, ghiceai, fără pericol de a te înşela, că ea nu-şi dăruia ziua liberă, în întregime mamei sale. Ceva mai mult, era din Bolonia, unde fetele tinere nu numai că cunosc multe lucruri, dar ştiu să şi pună teoria în practică.

Cu un aer foarte aferat, Malvina își puse în deget un degetar, făcu un nod mic firului negru și, începu să coasă nasturele.

— Oh! dacă aș avea o cameristă ca dumneata! Ce noroc ar da peste sărmanele mele cămăși!

Malvina se roși ușor, făcu o strîmbătură cu năsucu-i cîrn.

— Într-adevăr cămășile dumneavoastră sînt foarte frumoase dar sînt prost spălate.

— Ah! Să nu mai vorbim de asta, pentru Dumnezeu! După cinci sau șase spălături, gulerele încep să-mi tortureze gîtul iar o cămașă de o sută de lire nu mai e bună de nimic; devine o zdreanță...

— Mare păcat, domnule baron!

— Îți repet: am nevoie de cineva îndemînatic ca tine... și cu mîini așa de harnice.!

Oh! Domnule baron, înțelegeți... cînd lucrezi...

— Nu, nu, arată-le. Zicînd acestea, el îi apucă o mînă cu vîrful degetelor subțiri și lungi. Îți jur că multe doamne ar fi făcut o carieră strălucită cu niște mîini așa de frumoase pe care le-aș săruta cu cea mai mare plăcere.

— S-a făcut! Domnule baron, n-o să mai pierdeți acest nasture.

— Păcat! Aș vrea să pierd în fiecare zi un nasture pentru a avea prilejul de a mi-l coase dumneavoastră.

— Oh! vă bateți joc de mine!

— Nicidecum, nicidecum! Ia să vedem dacă nu mai sînt alții care se clatină.

— Nu, nici unul nu se clatină, domnule boran,lăsați-i în pace.

El se sprijini cu amîndouă coatele pe măsuța de lucru și prin monoclu, o privea provocător.

— Spune-mi te rog, Malvina, care sînt zilele dumitale libere?

— Joi și duminică, domnule baron. Dar cîteodată cer voie în timpul săptămînii, cînd doamna lipsește.

— Bine, perfect! Vrei să-mi faci o plăcere?

— Dacă pot, foarte bucuroasă.

— Am acasă două dulapuri pline cu haine de care nu mă pot folosi; lucruri noi și foarte frumoase, pe care nu pot să le port, pentru că, ori lipsește un nasture, ori căptușeala

s-a desfăcut, sau catarama nu mai merge. Pe scurt, lucruri mici care fac totuși vestimentele de neîntrebuințat, iar o mică reparație ar îndrepta situația. Așadar, vrei să treci într-o zi pe la mine, să-mi remediezi aceste lucrușoare?

Malvina rîse și începu să se joace cu șorțul său de dantelă.

— Dar, domnule baron... înțelegeți...

— Nu e nevoie să vorbești despre asta, aici în casă. Rămîne între noi.... Dealtfel, un mic cîștig suplimentar nu ți-ar prinde rău. Să știi că nu sînt pretențios și totuși mi-ai face un adevărat serviciu, pentru că ciorapii mei, de exemplu... ciorapii mei, pentru a spune adevărul, mă duc la disperare.

— Așa e! ciorapii se rup cîteodată.

Malvina rîse din nou și își ascunse mîinile în buzunarele șorțului său de dantelă.

— Bine, bine, mă voi gîndi.

După aceea îi apucă bărbia între două degete și cu o privire irezistibilă prin monoclu-i strălucitor, îi dădu toate amănuntele privitoare la strada, numărul casei și etajul unde locuia.

Prințul Lanzo Equicola se convinsese că era îndrăgostit.

Nu-și mai aducea aminte, că avea o soție cu părul alb și solemnă ca portretul strămoșilor săi din vechile rame, un fiu, la „Tordi Quinto", altul la „Școala Navală". De asemenea nu se mai gîndea că avea în apartamentu-i aristocrat o fată de măritat, fragilă, limpede ca o zi de primăvară. Își reaminti numai că Antonella îi spusese: „Voi veni sîmbătă la ora patru". Era ora patru, patru și un sfert... Era sîmbătă și el aștepta...

Din vazele de cristal și de argint se ridicau încîntătoare parfumurile celor mai delicate flori din grădinile Romei. În așteptare, prințul Lanzo avu slăbiciunea de a se privi de trei ori în oglindă. I se părea că o femeie frumoasă ar mai putea încă să treacă, cu o oarecare voluptate, degetele ei nervoase prin părul lui de argint. Dragostea îl întinerise cu fiorul său magic și îl împiedica să-și simtă bătrînețea.

Antonella, cu toate că nu-i era nici o teamă, constată în ea o dorință copleșitoare de a plînge. Era pentru întîia oară cînd ieșea din casă pentru a se duce la un amant. În viața unei femei, aceasta se întîmplă, fie din dragoste, fie din răzbunare. Inima îi bătea mai puternic ca oricînd, într-un

fel cu totul deosebit de acela din zilele îndepărtate, cînd se furișa, acasă la ofițerul de cavalerie. De data asta simțea o senzație complicată, alcătuită în același timp din mîndrie și remușcări, din curiozitate și îndoială, că nu va reuși să placă !

— Vedeți... am venit...

Și privi în jurul ei, ușor ametită, crezînd că datora aceasta luxului și mirosului florilor. Dar, chiar în același moment, se gîndea cu teamă și vinovăție la Rainiero și la tatăl ei, sălbaticul ei tată cu principiile lui de cinste, principii sănătoase ,bătrînești, desigur, dar bine croite.

Rîse, se uită la frumosul cap argintiu al prințului Lanzo și-și dădu numaidecît seama că inima ei bătea mai liniștită.

— Așadar, în casa asta primiți amantele dumneavoastră ? întrebă cu un glas vesel.

— Cum puteți spune așa ceva ?

Rămăsese în picioare, cu coatele sprijinite pe spătarul unui fotoliu și părea cu totul prinsă de legănarea sacului său de mînă, din platină și aur, a cărui cataramă avea un arabesc de briliante mici. Pe urmă spuse :

— Știți că este „cea dintîi aventură a mea" ?

Pe obrazul palid al omului care o iubea în tăcere, trecu repede un surîs trist.

— Nu vreau să vă înșelați asupra mea, prințe : încă nu vă iubesc.

— O știu, Antonella. Poate că nu vei avea niciodată pentru mine decît o prietenie distrată, prietenia unei femei tinere pentru un om matur... Dar îți cer numai să nu rîzi de mine, dacă îmi îngădui iluzia, că această prietenie poate ajunge, cu timpul, ceva care să se asemene cu dragostea.

Ea îl întrerupse cu un surîs :

— Venind aici, am vrut de mai multe ori să mă întorc acasă.

— Pentru ce ?

— Pentru că mi se părea fără rost și superficial să dau curs invitației unui bărbat pe care l-am cunoscut la un carnaval.

Ce gîndiți despre asta ?

Spuse acestea cu blîndețe, fără să se uite la interlocutorul ei, și împletind mereu lănțișorul sacului ei de mînă cu degetele-i lungi și subțiri.

— Am procedat rău ? întrebă el.

— Prinţe, aş îndrăzni să spun din contră că aţi procedat foarte bine, de vreme, ce totuşi am venit şi totul vi se pare acum mai simplu.

— Eu nu cred, Antonella, că te gîndeşti serios la cele ce spui, altfel n-ai fi aici.

— Vă înşelaţi, prinţe. O femeie preferă mai cu seamă oamenii care ştiu să se poarte cu eleganţă. „Respectul" este un cuvînt de care ne servim adeseori, dar, de fapt, el n-are multă valoare. Cît despre mine, sînt foarte departe de a vă certa că n-aţi găsit cu cale să-mi arătaţi prea mult „respect".

Vorbea, mîngîind o floare, pe un ton de o extraordinară uşurinţă şi melancolie blîndă, totuşi cu o sfiiciune şăgalnică dar sinceră.

— De altfel ştiţi bine, continuă ea, că n-am venit pentru a fi amanta dumneavoastră... în orice caz, am înţeles dintr-o dată că n-am venit pentru asta.

— Şi cum se face că aţi înţeles-o aşa dintr-o dată ?

— Pentru că sentimentul pe care-l încerc în acest moment este un fel de răzvrătire contra mea însămi şi contra dumneavoastră, prinţe, pentru că, într-un fel sau altul, sînt aici, la dumneavoastră şi nu-mi reamintesc — vă jur ! — nu-mi mai reamintesc cum s-a întîmplat !

— Aşadar... vă pare rău ?

— Nicidecum... Nu este vorba de păreri de rău. Numai mă întreb cum de am cedat invitaţiei dumneavoastră cînd ştiu că nu sentimentele ,nu dragostea vă cheamă spre mine.

El răspunse cu neîncredere :

— Nu, Antonella, motivul trebuie să fie cu totul altul.

Există între noi, desigur ceva mai de neînvins decît teama, capriciile, ori remuşcările „celei dintîi aventuri". Dacă este ceva temeinic care ne desparte, după cum ţi-am mai spus-o, e părul meu alb.

— Oh ! prinţe ! vă defăimaţi singur ! exclamă ea rîzînd. Pe urmă adăugă :

— După cît se pare, nu vă daţi sama, că a te da, adică a-ţi oferi corpul aceluia pe care-l iubeşti, poate fi o dovadă de dragoste, cea mai simplă, dar în acelaşi timp

și cea mai grea. Eu, de exemplu, n-aș putea să fiu a unui om care ar fi în stare să mă uite. Și dumneavoastră, mă vreți numai pentru ca să mă uitați, odată ce v-ați îndeplinit dorința, fără a mai socoti că mă doriți într-un fel nefavorabil pentru mine. Vă place desfătarea pe care v-aș putea-o procura.

— Nu! răspunse el cu disperare. Nu! te iubesc ca și cum aș avea douăzeci de ani, ca și cum aș începe abia azi viața... și dumneata știi foarte bine, fără îndoială, cu toate că nu vrei să o crezi.

Ea strînse cele două arcuri ale sprîncenelor și o cută răutăcioasă îi brăzda fruntea.

— Prințe, spuse ea schimbînd tonul, vrei să-mi arăți casa?

— Bucuros!

O tăcere misterioasă, vinovată, trecea prin încăperile, goale, ciudat de liniștite, și s-ar fi zis că din această singurătate concentrată pătrundea un aer fin și plin de pericol, o ispită nedeslușită și tulburătoare. Prințul zise:

— Cînd o să vrei să-mi hărăzești o oră din viața ta, sau, cînd din întîmplare, te vei simți puțin singură, puțin tristă și vei avea nevoie de vorbe tandre și adevărate, de o clipă din intimitatea aceea care nu se găsește pretutindeni și nici chiar întotdeauna în propria casă, adu-ți aminte, Antonella, că eu te aștept fără să mă plictisesc vreodată și reamintește-ți mai cu seamă, că pentru mine ești singura frumusețe care există, singura dragoste care poate fi.

El vorbea aplecat asupra ei, aproape că o atingea. În spatele lor, de cealaltă parte a perdelelor pe care le umfla și dezumfla vîntul, un balcon dădea spre o grădină pustie. Antonella privea umbra lungă care alerga spre cele trei camere așezate una după alta și spuse în sfîrșit:

— Prințe...

— Antonella?

— Dar nu... nu pot să-ți spun ceea ce aș vrea...

— De ce?

— Nu pot: este încă prea devreme... sau nu știu.

El îi apucă mîna, o strînse în a sa care tremura de dragoste, de tăcere, de dorință.

— Poți să-mi încredințezi chiar ceea ce n-ai spune nimănui și cred că te voi înțelege mai bine ca oricine.

— Prinţe, spuse ea deodată, ca şi cum luase o hotărîre neclintită, aş vrea să mă ajuţi să ies dintr-o viaţă încîlcită, care mă duce la disperare. Dumneata care eşti un om tare şi foarte încercat, dumneata care pretinzi că mă iubeşti, dumneata, prinţe, trebuie să-mi arăţi viaţa.

El o atrase la pieptul său cu o mişcare de dragoste duioasă şi după o tăcere îi spuse :

— Singura mea fericire ar fi să pot face ceva pentru dumneata. Spune-mi, Antonella, sincer, ce te aduce la disperare ? Soţul ?

— El, alţii, tata... toată lumea ! răspunse ea pe scurt, cu un glas surd.

— Şi atunci, ce ai dori ?

— Aş dori să scap de jugul lor, să devin cu totul alta, să fiu mai independentă, în sfîrşit să pot iubi cu adevărat, pe cineva...

Ea îl privea cu privire atentă, nemişcată, dar el nu vedea în ochii ei decît o lumină ameţitoare şi orbitoare. Numai brăţările zăngăneau uşor la încheietura mîinii neliniştite.

— Oare ai putea să mă iubeşti ? întrebă el şi îl trecu un fior. Răspunde-mi adevărat, Antonella. Ai putea să mă iubeşti ?... cu toate că nu sînt de vîrsta dumitale ?

Ea îşi ridică privirea către ochii lui şi zîmbind şopti :

— E posibil să fiu o femeie bizară, dar fapt este că n-aş putea să iubesc decît un om pe care l-au iubit multe alte femei înaintea mea. După părerea mea, farmecul unui bărbat constă în aceasta, şi adevărata sa tinereţe nu se cuprinde decît în această oboseală parfumată care rezultă din dragostea de mai înainte. Altfel, pentru ce aş fi venit să te văd ?

El savura aceste cuvinte ca şi cum ar fi primit o mîngîiere sau o sărutare delicios de înceată, perversă şi voluptoasă.

Ea începu să povestească, vorbind încet cu un glas catifelat, îngăduindu-i prinţului să-i mîngîie fruntea. Îşi scoase pălăria şi mînuşile, albe. Braţele sale erau albe şi delicate, iar gîtu-i gol, ieşea captivant dintr-un guler de dantelă, sub un îndoit şir de mărgăritare irizate.

Povestind, ea se privea, din timp în timp, în oglindă. În scobitura decolteului, se zărea începutul sînilor, iar sub ţesătura străvezie se ghiceau panglicuţele albastre ale cămăşii sale.

Punea în cuvinte o pudoare negrăită, povestind acestui om îndrăgostit de ea, toate neplăcerile unei femei frumoase, neînțelese. Se juca cu dragostea ca și cum nu făcuse nimic altceva în viață. Făcea să se simtă tot pericolul frumuseții sale; fermecîndu-l cu vocea ei chemătoare, îmbătîndu-l puțin cîte puțin cu parfumul său... În unele momente, părea că vorbește cu seriozitate, — pentru că se întîmplă adeseori că femeile vorbesc serios, deși ele se lasă cu totul în voia imaginației lor.

Dacă ar fi avut douăzeci sau treizeci de ani, prințul Lanzo s-ar fi folosit pe neașteptate de această comedie sinceră, în care, în cele din urmă credea chiar protagonista... Ar fi apucat-o de umerii săi albi, cu una din acele mișcări furioase care rănesc în mod plăcut, cu acel fel de brutalitate care devine un rău delicios. Atunci ea ar fi plecat mulțumită și pedepsită, cu un pic de ură în suflet și cu simțurile mulțumite. Poate că ar fi văzut-o surîzînd, punîndu-și în ordine coafura deranjată, ridicîndu-și spre el o privire indignată, dar mărturie a unei feminități biruitoare.

Antonella se ridică, își puse din nou pălăria, apoi spuse grăbindu-se:

— Ah! Sărmana de mine... e foarte tîrziu. Nu, prințe, te rog... destul pentru astăzi...

Afară în dosul ferestrei, întocmai ca și o flacără neîntreruptă, ardeau mirosmele galbene ale salcîmilor în floare, în amurgul primăvăratic, în aerul aurit și parfumat.

VII

Antonella citea un roman care primise de curînd premiul „Goncourt", dar gîndurile îi zburau la alte o mie de lucruri.

După dejun, trecură în salon pentru a lua cafeaua. De aproape o jumătate de oră, Caddùllo ieșise luînd cu el pe Passadonato pentru a-l duce să viziteze un imobil și a-l convinge să ia o ipotecă tot atît de mare pe cît de folositoare. Sigură că Rainiero ieșise cu ei, Antonella se hotărî să cheme pe Malvina, pentru ca aceasta să-i pregătească rochia pe care ea voia s-o îmbrace în după amiaza aceea, cînd deodată, Rainiero nervos, intră în salon. Văzînd că soția lui era de față, spuse, fără nici o noimă:

— Ah! ești aici?

— Mi se pare că da, răspunse Antonella, dacă nu mă înșel, sînt chiar aici.

— Citești ?

— Vezi bine.

— Ce citești ?

Ea luă cartea pe care o ținea pe genunchi și începu, legănîndu-se, să citească :

„Căsătoria lor fusese o căsătorie din dragoste. Dar după doi ani, soții Bethenard se duseră fiecare la un om al legii pentru a cunoaște amănunte despre ce privește divorțul..."

Pe neașteptate, Rainiero se întoarse și spuse soției sale :

— Ascultă, prefer să știi și tu ! Sînt într-o situație foarte grea și nu știu ce să fac.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nu-i din vina mea. Sau dacă vrei, este numai din vina mea. Oricum trebuie să mă descurc !

— Ce s-a întîmplat ?

— Ascultă o clipă, o să-ți explic. Înțelegi bine că nu este cu putință ca să vorbesc serios cu tatăl tău.

— Ce s-a mai întîmplat ? Ai nevoie de bani ?

— Nu... nu... e și mai rău !

— Cum mai rău ?

— Încă și mai rău. Mîine trebuie să plătesc două polițe la doi cămătari...

— Dumnezeule ! strigă Antonella. Dar tu ești nebun !

— Ce vrei să fac ! Am avut de plătit un cal... și Caddùllo mi-a spus : semnează ! Am semnat.

— Canalia ! exclamă ea printre dinți.

— Cine ?

— Caddùllo !

— Ah !... înțeleg !

— Și tu la fel, prietene, și tu la fel.

— Ai dreptate.

— Care este calul pe care trebuie să-l plătești ?

— „Holiday" ! Calul pe care-l antrenez pentru întrecerea hipică. Face sărituri extraordinare : doi metri și cinci, îți dai seama ?

— Nu mai spune ! Spune-i complimente din partea mea ! Cît costă ?

— Pentru ce întrebi de preț ? Față de cît valorează în realitate, l-am plătit foarte puțin.

— Să spunem chiar că n-ai plătit nimic și că nu vei plăti nimic. Așadar, spune-mi cît fac polițele, dacă nu calul?

Rainiero își ascunse mîinile în buzunare și-și încreți nasul:

— Este o afacere foarte urîtă, scumpa mea. Am semnat polițe de optsprezece mii de franci.

— Bravo, Nero! Mii de mulțumiri! Sîntem ruinați cu totul!

— De ce?

— N-am un ban, și nu numai atît: am datorii, aproape douăzeci de mii de lire, pe care le va plăti tata.

— Foarte bine! Atunci n-ai decît să adaugi și polițele mele pentru ca tatăl tău să le plătească o singură dată.

— Eu? Ești nebun!

— Mulțumesc.

— N-ai pentru ce! Și vreau chiar să te rog să-mi faci serviciul de a nu spune nimic tatălui meu în privința polițelor tale mai înainte de a fi plătit datoriile mele.

— Oh! Poți fii liniștită, n-am să suflu o vorbă.

— Trebuie, dragul meu, să fii puțin mai cu judecată, pentru că mergi prea repede. Drace, să plătești mai bine de optsprezece mii de lire pentru un cal! Dar acest cal trebuie să facă sărituri extraordinare!

— Să spunem mai curînd că din acești bani n-am văzut decît două treimi!

— Și restul?

— Restul! Restul, evident, a rămas în mîinile acelor doi pungași și ale lui don Massimo. Înțelegi că în aceste condiții.

— Atunci trebuie să-ți spun, că pe deasupra, mai ești și prost. Și fiindcă te afli în situația avantajoasă de a nu avea nimic, ai fericita ocazie de a nu plăti nimănui.

— Ia te uită, cît de simplu! Numai că o să vedem...

— Ascultă, Nero, lasă-mă în pace, pentru că trebuie să plec. E chiar tîrziu...

— Ascultă-mă... ajută-mă încă o dată.

— Nu, scumpule, nu pot. Ți-aș da banii dacă i-aș avea, dar sînt în aceeași situație ca și tine. Atunci?

— Nenella, fii bună! Spune-i tatălui tău. Dacă îi vorbesc eu, va fi furtună.

— Care se va abate și asupra mea, fii fără teamă. Dar te rog, lasă-mă ,trebuie să mă îmbrac.

— N-o să mai putem vorbi acolo. Malvina...

— Atunci pleacă !

— Vezi ce egoistă ești ?

— Adevărat ? Aș vrea să știu cum ai cheltuit toți acești bani.

— Pot să-ți fac foarte repede socoteala. Uite...

— Ah ! nu. Acum, n-am timp. Fă-ți mai de grabă socotelile cu scumpul tău don Massimo și să se ocupe el de ele !

— Bravo ! tocmai el m-a sfătuit să-ți vorbesc !

— Așa va să zică ! Atunci, fiindcă don Massimo ți-a dat acest sfat bun, n-am să mă amestec chiar dacă m-ai ruga în genunchi. Și acum pleacă !

— Nenella, fă-mi acest serviciu.

— Ți-am spun nu ! Adio !

VIII

Afacerea căzu în mod fatal în mîinile ingeniosului baron don Massimo Caddùllo. Nu era deloc ușor să convingi pe Leonardo Passadonato să plătească optsprezece mii cinci sute de lire.

Cu toate acestea, don Massimo era în stare să facă orice, pentru a ajuta un prieten. Folosindu-se de un moment care i se păru prielnic scopului său, el luă pe Passadonato de o parte și începu să-i vorbească de ginerele său :

— Acest băiat drăguț devine omul cel mai fericit din lume, îndată ce încalecă pe cal și se găsește pe cîmpul cu obstacole.

În șa, este ușor ca un fulg. Armata nu are un săritor mai îndemînatic ca el : dacă ar izbuti să cîștige Cupa Regală la viitorul concurs hipic, ar fi o mare cinste.

— Bine, bine ! spuse Passadonato cînd Caddùllo ajunse la acest punct. Știu bine că a cîștiga Cupa Regală este o izbîndă foarte frumoasă, dar ar fi și mai bine dacă într-o zi și-ar frînge gîtul.

— Mă îndoiesc, mă îndoiesc mult, spuse Caddùllo fără să clipească. Un măgar viu face întotdeauna mai mult decît un învățat mort.

— Spui lucruri curioase, dragul meu cavaler, dar gîndesc că în fond nu le crezi nici dumneata. Cu atît mai mult cu cît, să vorbim drept, tînărul nu le merită. Nu îndrăznesc să afirm că el este acela care a inventat praful de pușcă, dar orișicum, are o inimă, mare cît cupola. Sfîntului Petre și cu caii săi, cu înfățișarea lui frumoasă și datorită mie care l-am învățat să se îmbrace bine, este cu adevărat un soț decorativ.

— Așa este! spuse Passadonato, răutăcios, știu bine că la Neapole, sînt numiți „decorativi" acei bărbați care sînt lipsiți cu totul de decor, Din partea mea, aș spune că duce chiar o viață de paiață și nu pot pricepe, ce a găsit fata mea la el, pentru ca să se îndrăgostească în halul ăsta?

— Ei, scumpul meu cavaler, femeile gîndesc în felul lor și ar fi zadarnic de a încerca să înțelegi. Eu, de exemplu, fără să mă laud, pot să vă spun că m-am bucurat totdeauna de trecere la femei.

— Oh, desigur, nu mă îndoiesc! Cred că chiar ai făcut să sufere multe femei...

— Ei da! Și cu toate astea, n-am izbutit să înțeleg dacă plăceam pentru înfățișarea sau pentru deșteptăciunea mea.

— Vrei ca să-ți spun părerea mea?

— Te ascult.

— Placi prin „savoir fair-ul" dumitale, deoarece cu femeile, cînd nu este vorba de „a ști să dai" — și nu este cazul dumneavoastră! — este vorba de „a ști să faci". Eu din contră, cu femeile, merg drept la țintă și discut deschis: cît?. Atît și atît! Plătesc și bună seara!

— Văd că orice s-ar spune, ești întotdeauna, același om de afaceri, chiar și în dragoste.

— Așa este, dacă nu te superi, scumpe don Massimo.

— Ascultă, deoarece ne ocupăm de acest subiect, vreau să-ți fac o remarcă; ceva care mă uimește la Rainiero, anume că de cînd s-a însurat, nu se mai uită la femei.

— Oh! Aș vrea să-l văd că o înșeală pe fata mea! Fără o vorbă, l-aș goni din casă.

— Nu, dragă prietene, ești nedrept cu acest tînăr.

— Eu nedrept? Pentru ce?

— Vreau să spun că nu ai destulă îngăduință, pentru el. Vorbești de el întotdeauna cu un fel de răutate.

— Nu este adevărat! Dar nu uita că eu sînt cel care are banii și-i asigură existența. Cred că are tot ce-și dorește. Se plînge, că-i lipsește ceva? Nu înțeleg ce-mi reproșezi...

— O să înțelegi în ziua în care vei primi vestea că trebuie să-i plătești polițele.

Aceste cuvinte electrizară pe Passadonato; a fost scînteia care a aprins flacăra...

— Polițele sale! exclamă el cu furie. Polițele sale? Va trebui să-i plătesc polițele? Eu, Leonardo Passadonato!

— Da, desigur!

— Atunci acest escroc a falsificat semnătura mea?

— Da de unde? cavalere, nicidecum. Puțină răbdare, te rog!

— Ce tot îmi dai zor cu răbdarea? Alerg la Procurorul Regal și dacă și dumneata ești amestecat în această afacere murdară, îți jur că veți pleca la ocnă amîndoi.

Don Massimo ridică din umeri și privi pe furiosul Leonardo cu un aer de îngăduință trufașă.

— Văd că n-ai înțeles nimic din cele ce-am spus.

— Cum? n-am înțeles? Mi-ai spus că o să primesc o înștiințare pentru plata polițelor...

— Exact! Dar pe cît îmi amintesc, nu am afirmat că Gilli a contrafăcut semnătura cuiva.

— Dar atunci? făcu Passadonato. Și scoase un oftat de ușurare.

— A semnat polițele cu propria-i semnătură pentru o cifră foarte importantă și le-a transmis la doi cămătari care au pentru dumneata o foarte mare considerație.

— Vrei să spui pentru el?

— Ba nu, am spus pentru dumneata.

Passadonato își frecă mîinile.

— Cît i-au dat? iată ce aș vrea să știu. Ciți bani i-or fi împrumutat, idioții ăștia? întrebă el, bufnind în rîs.

— Șaptesprezece sau optsprezece mii, cred.

— Foarte bine! Passadonato bătu din mîini: perfect! Este pentru prima oară cînd această canalie a inventat ceva bun.

— Chiar așa este, dragul meu Leonardo, reluă Caddùllo. Și dacă vrei să vorbim serios, trebuie să-ți spun că după părerea mea, trebuie să plătești numaidecît această sumă și să dai de aici înainte ginerelui dumitale resurse care să-i îngăduie de a nu mai semna polițe.

Passadonato se îndreptă cu toată măreția persoanei sale impresionante, privi pe Caddùllo drept în față și îi răspunse cu o voce tăioasă:

— Asta să o spui altuia! Apoi, ca și cum se îndoia că a vorbit destul de clar, adăugă: să plătesc, niciodată! Să-i măresc „leafa", niciodată! Poate să semneze orice vrea, însă eu, îți repet: puțin îmi pasă!

— Nu mă gîndesc, scumpul meu prieten, decît la un lucru: că, și c-o poliță a lui neachitată poate duce chiar la multe neplăceri. Și mă gîndesc că scadența acestor polițe este peste două zile.

— Poate să se prăbușească lumea întreagă! spuse Passadonato, eu nu voi plăti nici un sfert de centimă!

XI

După ce s-a gîndit puțin, Malvina se hotărî să pună ordine în rufăria lui don Massimo Caddùllo.

— Ar trebui să angajați o cameristă, domnule baron, își dădu ea cu părerea.

— Necazul este că nu sînt mulțumit în ceea ce privește camerista. Camerista mea ideală ar trebui să aibă o mulțime de calități și nu se găsește în felul acesta decît una la mie.

— De exemplu? întrebă Malvina, vîrîndu-și o mînă într-un ciorap fin.

— De exemplu... aș vrea ca ea să aibă o figură simpatică, să fie serioasă, să vorbească puțin, să nu fie prea curioasă și nici geloasă.

— Și să fie în același timp tînără, nu este așa?

— Bineînțeles, draga mea! Pentru că, vezi, eu sînt o fire melancolică și prezența unei femei bătrîne mă întristează în mod deosebit. Deci, aș vrea să fie tînără, frumoasă și cinstită. Tînără pentru ea, frumoasă pentru mine și onestă pentru alții.

În ziua acea Malvina era și mai frumoasă ca de obicei. Văzînd-o îmbrăcată cu atîta drăgălășenie, nimeni nu și-ar fi putut închipui că ea era o biată cameristă. Pălărioara-i simplă, nu era lipsită de o cochetărie provocătoare; o fustă cam strîmtă punea în valoare și cu o preciziune tulburătoare forma tinerească a șoldurilor și relieful genunchilor săi frumoși. Ea mai purta o voaletă mică, mănuși și un buchet încîntător de violete proaspete în centura dublă, încrucișată sub sînu-i de o rotunjime admirabilă.

— Malvina! propuse baronul don Massimo Caddùllo cu o voce hotărîtă, dacă am lăsa pentru un moment toate aceste lucruri atît de plictisitoare?

— Dar bine, domnule baron ,dacă am venit, este tocmai pentru asta...

— O știu bine și chiar prea bine! Dar pentru că nu ai nici ață nici ac...

— Credeam că aveți dumneavoastră...

— Eu? Mă crezi atunci în stare să am astfel de virtuți casnice? Pentru moment, te rog să mergem în salonașul meu unde... să-i îngădui lui don Massimo Caddùllo, o frumoasa mea Malvina, să-ți arate cît de mult te dorește...

Tînăra roși de sfială și-și ascunse obrazu-i surîzător în dosul unei pijamale extrafine.

— Domnule baron... Într-adevăr nu mi se pare... spuse ea cu o voce plină de rezistență atrăgătoare.

— Scumpă Malvina, o încurajă don Massimo luînd-o de braț, ai înțeles, nădăjduiesc, că te iubesc și că mi-e teamă că niciodată n-am să găsesc o altă Malvina, atît de frumoasă, atît de delicioasă și atît de plăcută ca dumneata.

— Oh! Domnule baron, vreți cu tot dinadinsul să mă faceți să roșesc.

— Bineînțeles, femeia care roșește este o femeie care începe să înțeleagă dragostea.

— Oh! Dumnezeule! Dacă aș fi știut asta, m-aș fi ferit să vin aici.

— Pentru ce, Malvina? Îți sînt într-adevăr nesuferit?

— Nicidecum, domnule baron, nicidecum!

— Atunci?

— Este puțin cam periculos, înțelegi. Apoi, sînt atît de surprinsă... și mai cu seamă, dacă ar ști doamna!

— Singurul mijloc ca ea să nu știe nimic, este de a nu-i spune nimic. Ce crezi?

— Chiar așa e... dar ascultați...

— Ce anume?

— Dați-mi voie să plec...

Cu o mișcare liniștită, cu nu aer de protecție afectuoasă, don Massimo îi puse mîna pe umăr și privind-o cu dragoste, îi spuse:

— Ascultă-mă bine, Malvina: poți să pleci dacă ții atît de mult, dar vreau să-ți spun numai că de îndelungată

vreme îmi placi nespus de mult, încît mă întreb cum de a putut să i se întîmple așa ceva unui om atît de blazat cum sînt eu? Nădăjduiesc că ai înțeles că toată povestea cu rufăria era o invenție.

— Spune-mi adevărul, Malvino : iubești pe cineva ?

— Nu, deocamdată, nu ! lăsă ea să-i scape.

— Atunci, ai iubit ?

— Da, odată.

— Și temeinic ?

— Da !

— Ah !

— Ce vi se pare ciudat ?

— Așa ! Îmi închipuiam că n-ai iubit încă pe nimeni. Dar de vreme ce spui „prea" ce pot crede ?

— Dar nu înseamnă nimic, domnule baron.

— Hm... hm... e adevărat ?

— Desigur !

— Și ești încă ?... Vreau să spun... nimic rău, în sfîrșit ?

— Pentru ce-mi puneți toate aceste întrebări, domnule baron ? strigă tînăra fată, întorcîndu-și fața care ardea.

— Văd că nu-mi răspunzi nici „da" nici „nu" ; semn rău !

— Dar dumneavoastră spuneți lucruri foarte curioase ! E o nebunie !

— Poate, Malvina ! Și lucrul cel mai curios este că într-adevăr sînt cam nebun. Drace ! Ești încîntătoare ! Ești strălucitoare !

— Cred că ați mai văzut și alte fete !

— Bineînțeles ! Dar asta nu mă împiedică să-mi placi într-un fel extraordinar și aș vrea să știu dacă acest noroc... Ascultă : cine era ?

— Un șofer, domnule baron.

— Am înțeles ! Va să zică, totul este pierdut !

— De ce ?

— Și-l mai iubești încă ?

— S-a înapoiat la Nisa cu stăpînii lui. Era un francez. Din cînd în cînd îmi trimite cărți poștale. Drăguț, nu este așa ?

— Scuză-mă, eu te întreb dacă îl mai iubești ?

— Hm... cîteodată...

— Ce înseamnă acest „cîteodată "?

— Însemnează că poate l-aș iubi dacă s-ar întoarce la Roma, dar este atît de departe de aici și apoi... dumneavoastră știți, francezii ăștia ! Eu cred că nu sînt serioși deloc.

— Malvina ! ce ai spune dacă te-aș săruta ?

— V-aș spune : domnule baron, vă rog să nu faceți așa ceva...

— Malvina !

— Domnule baron !

— Haide în salon, să stăm puțin de vorbă. Scoate-ți pălăria... Ai fi foarte drăguță dacă ne-ai prepara o ceașcă cu ceai. Îți place ceaiul ?

— Mult.

— Aș prefera cafea, dar asta n-are nici o importanță.

— Și eu la fel.

— Atunci să facem cafea. Cred, scumpă Malvina, că va fi mult mai bună dacă o vei face dumneata !

— A ! da, o fac foarte bine.

Ea aprinse flacăra unei cafetiere de metal alb și se așeză frumușel pe marginea unui fotoliu, așteptînd ca apa să înceapă să fiarbă. Don Massimo o privea cu niște ochi plini de voluptate.

— La ora asta, spuse el, toate femeile din Roma se găsesc la cei pe care îi iubesc. Dumneata, Malvina, ești aici și mi se pare că n-aș putea să doresc mai mult.

— Aveți desigur obiceiul să primiți doamne frumoase ?

Don Massimo se întinse în fotoliu, și-și puse piciorul unul peste altul, apoi spuse blazat :

— Da, scumpa mea, da, dar doamnele mă plictisesc îngrozitor. Ele sînt toate la fel ; sînt nesuferite : nu vorbesc decît de bărbații lor.

Malvina începu să rîdă :

— Iată o idee frumoasă !

— Tocmai : iată o idee frumoasă ! Ele cred că trebuie să mă intereseze psihologia soților lor ; bagă bine de seamă, Malvina că ele numesc „psihologie“ răceala sau căldura omului în raporturile strict conjugale.

— Ah ! Este adevărat ? făcu Malvina, fără ca să fie prea mirată de această definiție.

— Dacă ați ști ce gîndim noi, cînd, dimineața, punem ordine în paturile stăpînilor noștri. Dacă ați ști cîte spune un pat ! Cu puțină experiență și spirit de observație, patul îți povestește tot, dar tot ce s-a petrecut în el.

— La ora asta, continuă don Massimo, toată Roma furnică de bărbații care se ascund pentru a nu fi surprinși de soțiile lor, care de asemenea se ascund pentru a nu fi surprinse de soții lor. Acest moment voluptos este cît se poate de favorabil în concepția unui număr grozav de copii legitimi, deoarece imprudența iubiților este desigur una din cauzele cele mai rodnice ale continuării rasei omenești.

— Și care sînt impresiile pe care le scoateți din asta?

— Oh! Dumnezeule!... E nostim!

Apa începuse să fiarbă încetișor și aburul cafelei împrăștia un miros plăcut în toată casa. Malvina reluă:

— Cîteodată stăpînele se poartă rău. N-au dreptate. Pentru că, dacă am vrea să ne răzbunăm, o! la! la! Credeți-mă, camerista, știe mult și astfel ea ajunge să fie începutul cu începutul complicea tuturor. Observați că dacă patul vorbește, rochia strigă cu voce puternică cînd o doamnă vine de la întîlnire; nu este de ajuns mai mult decît o privire, pentru a înțelege tot ceea ce s-a petrecut.

— Dar cum, Malvina?

— Ah! domnule baron, sînt lucruri greu de povestit. Eu știu cînd nasturii încheiați de mine, au fost desfăcuți de altcineva... Se întîmplă ca doamna să spună: „am fost la croitoreasă...“ dar, vedeți, croitoreasa are felul ei de a încheia nasturii unei rochii. Și pe urmă ar mai fi și alte observații... Doamna care vine de la o întîlnire de dragoste, se uită într-un fel particular și special în oglindă, ca să știe dacă e frumoasă, dacă părul nu s-a desfăcut, și nu o trădează. Scaunele, divanele, covoarele lasă, în general, crețuri destul de compromițătoare și poate chiar nu știți că o doamnă care se întoarce de la o întîlnire de dragoste are de cele mai multe ori ciorapii atît de suciți încît adeseori le găsești cu greu fața. Este o observație pe care am făcut-o în mai multe rînduri, fără să înțeleg vreodată motivul.

— Voi încerca să te lămuresc, spuse baronul.

Și el lămuri Malvinei:

— Pasiunea unor îndrăgostiți se poate consuma fulgerător... Sau eu mai mult calm, și atunci este timp și pentru renunțarea la veșminte, dacă nu intervine pudoarea.

Apa fierbea acum cu zgomot. Inelușe de aburi, se izbeau de perete și lăsau pe oglindă cercuri străvezii de umezeală.

Malvina ridică, cu două degete, capacul și turnă în filtru cîteva linguriță de cafea.

Cînd termină, se întoarse la locul ei și se așeză.

— La ce vă uitați, domnule baron ?

— Admir picioarele dumitale încîntătoare, cărora nu le-am dat atenție pînă acum și care, se remarcă mai ales prin zvelțețea lor.

Tînăra fată încercă să-și ascundă picioarele sub fustă dar aceasta era prea scurtă.

— Malvina, fă-mi un dar.

— Cu plăcere, domnule baron. Dar lăsați-mă să torn cafeaua în cești.

Apoi, zîmbind, întrebă :

— Așadar, despre ce dar este vorba ?

— Dă-mi două din violetele dumitale și pune-mi-le la butonieră.

— Ah ! Ba nu zău !

Don Massimo, mereu în genunchi, făcu un pas înainte, în timp ce Malvina scotea din centură un buchețel de violete. Degetele mlădioase ale tinerei fete, puseră repede violetele în butoniera baronului, care, se aplecă și sărută mîinile Malvinei.

— Domnule baron... lăsați-mă... domnule baron !

— Cît ești de frumoasă ! Ce delicioasă fată !

— Lăsați-mă !

— Malvina, văd în ochii dumitale, că nu-ți plac.

— Oh, domnule baron, nu mi-aș îngădui niciodată să vă supăr...

Tînăra, ușor crispată nu mai întrebă nimic, dar tăcerea ei era semnificativă. Atunci, el îi puse un braț în jurul taliei, dar ea nu mișcă, ca și cum n-ar fi băgat de seamă.

La un moment dat, Malvina sesiză că mîna lui Caddùllo, nu se mai mulțumea să rămînă în jurul taliei sale. Crezînd necesar să domolească spiritul întreprinzător al baronului, o făcu sub o formă delicată :

— V-ați supăra, domnule baron, dacă ați renunța să mă mai mîngîiați ?

— Pot s-o fac, dacă-mi ceri, dar nu-ți ascund, scumpă Malvina, că mîinile mele sînt cu adevărat fericite cînd îți simt pielea atît de catifelată.

— Aș vrea să știu, strigă ea deodată, cu ce scop m-ați invitat în casa dumneavoastră ?

— Ce vrei să spui ?

— M-ați păcălit, ați inventat un motiv nevinovat ca apoi să deveniți, foarte agresiv.

— Mi se pare că ţi-am mai spus o dată, Malvina. Mă gîndesc de mult timp la dumneata şi tot de mult timp te doresc.

— Înţeleg să mă doriţi, asta da! Dar nu este decît un capriciu, una din acele fantezii care trec prin mintea tuturor bărbaţilor şi pe care ei le uită foarte curînd, domnule baron. Nu sînt decît o biată cameristă, care însă, ţine la onoarea ei.

Don Massimo făcu un pas înapoi şi aprinse o ţigară. Se uită la frumoasa Malvina cu ochii săi strălucitori şi pătrunzători.

— N-aş fi crezut niciodată să te supăr. Dacă te-am rugat să vii la mine, este pentru că, doream să-ţi vorbesc în voie. Acum, pentru că eşti aici, pot să-ţi spun că ar fi fără temei, de a numi „capriciu" sentimentele profunde şi adevărate pe care le am pentru dumneata. Dumneata nu eşti o prinţesă, dar eşti fără îndoială cea mai adorabilă tînără pe care o cunosc, în Roma. Don Massimo Caddùllo din Giuliorosa nu mai este tînăr, dar nici prea urît nu este... ce gîndeşti, micuţo?

— Domnul baron are tocmai înfăţişarea care place femeilor, răspunse dulcea Malvina cu un ton serios.

— Or, scumpa mea, nu ezit să-ţi spun că don Massimo Caddùllo, dornic de a-ţi da dovada intenţiilor serioase pe care le nutreşte faţă de dumneata, te poftеşte să-ţi petreci, în această căsuţă, toate orele libere ale săptămînii. Iată! Şi cu un gest de mare cavalerism, îi făcu o adîncă plecăciune.

În timpul acesta, vicleanul baron apropiindu-se de ea şi poate, tulburat, în mod sincer, în adîncul sufletului său, de parfumul tinereţii pe care îl împrăştia încîntătoarea Malvina, găsi în vocea sa, intonaţii aproape drăgăstoase pentru a repeta cu stăruinţă că acesta nu era un capriciu, ci un sentiment adînc.

Era obosit, bietul don Massimo, de legăturile pretenţioase, artificiale, mofturoase şi plictisitoare pe care le avusese şi care înţelegeau dragostea ca un joc de „răbdare" complicat şi stupid. Simţea nostalgia unei iubiri simple, naturale şi calde, a unei dragoste fără fard, fără comedie, cu o fată tînără, proaspătă şi veselă.

Deci, nu era vorba de un capriciu oarecare, din contră, Malvina era pentru el, fără exagerare, iubita ideală... Și Malvina fără să se mai împotrivească, îl privi cu ochii deveniți tulburi.

— Malvina...

— Domnule baron!

— Te rog, nu, te rog să-mi spui „tu"

— Și după aceea? întrebă Malvina și fatalitatea iremediabilă îi sună în glas.

— După aceea, fie ce-o fi! răspunse baronul, cu o voce, șoptită.

— Aș prefera să mai aștept puțin, spuse ea, recăpătînd curaj, pentru că mi se pare mai ușor să vă dau o sărutare decît să vă spun „tu".

Malvina închise ochii și îl lăsă pe Caddùllo să facă ce vrea. O clipă avu impresia că buzele nu o mai ascultau.

O oră mai tîrziu, în camera pe jumătate întunecată, în neorînduiala plapumei, a cearceafurilor și a părului său despletit, Malvina, în cămașă, pe patul baronului fuma în tăcere țigara pe care o luase de pe buzele lui don Massimo Caddùllo.

Chiar în seara în care don Massimo ținuse lui Passadonato faimoasa cuvîntare privitoare la polițe, în casa lui Gilli izbucni un scandal fără precedent. A trebuit toată blîndețea Antonellei, precum și toată îndemînarea surprinzătoare a lui Caddùllo, pentru ca socrul și ginerele să nu se ia la bătaie. Mai tîrziu, cînd Antonella rămase singură cu tatăl ei, ea luă apărarea soțului.

„Nu era nevoie s-o mărite cu un om de lume pentru a se purta cu el mai rău decît cu un servitor, să-l sugrume cu propria-i bogăție, ca să simtă și mai rușinoasă sărăcia lui. Dacă ar fi fost puțin mai generos sau, numai, ceva mai afectuos cu Rainiero, el n-ar fi avut nevoie să semneze polițe".

Passadonato îngălbeni. El voi să se disculpe, să se apere, dar văzu numaidecît că ar fi zadarnic și din dragoste pentru fiica sa, consimți să stea de vorbă cu acești „doi banditi de drumul mare". Fără să piardă timp, îi convocă prin foarte onorabilului Caddùllo la orele cinci fără un sfert, pentru că lui Leonardo îi plăcea punctualitatea. În așteptare, era atît de preocupat de întîlnire, încît nu mîncă aproape nimic la dejun. Pe măsură ce ora hotărîtă se apropia, el era tot mai întărîtat și cu puțin înainte de ora fixată, se duse în camera sa și-și puse redingota.

Deodată se auzi soneria ; se făcu alb, apoi roşu, îşi încreţi fruntea, îşi frecă mîinile şi cînd Venanzio bătu la uşă pentru a-i spune că sosiseră doi domni, el răspunse cu o voce aspră :

— Să aştepte !

În acest timp, în salon, Caddùllo oferea ţigări celor doi vizitatori sinistri şi toţi trei cu glasul înăbuşit, schimbau vorbe răutăcioase despre Leonardo Passadonato.

— Aşadar ! încheie Caddùllo, să nu vă miraţi prea mult dacă voi fi silit să-l susţin. O voi face în aşa fel încît să nu vă aducă vătămare. Dar iată-l ! Văzîndu-l, don Massimo nu putu să-şi ascundă un surîs fugitiv, pe urmă îi prezentă pe unii altora, cu graţia-i particulară :

— Domnii Constantin Fielloca şi Zeno Dondin ; socrul contelui Gilli, cavalerul Leonardo Passadonato.

— Încîntaţi ! răspunseră cei doi oaspeţi cu respect.

— Foarte fericit, făcu Passadonato cu un ton scurt.

— Luaţi loc, vă rog ! spuse Caddùllo, după o tăcere, pentru că Passadonato nu se grăbea.

Cu paşi apăsaţi, cu mîinile la spate, Leonardo cercetă cu ochii săi mici şi răutăcioşi, pe cei doi bandiţi care veniseră să-i fure banii.

Amîndoi surîdeau lui Passadonato în acelaşi timp. Acesta făcu un pas înainte, un altul înapoi şi se opri în sfîrşit în faţa lor.

— Ei bine, domnilor ! spuse el pentru a începe.

Deoarece răspunsul era de prisos, cei doi vizitatori se mulţumiră cu un alt surîs.

— Nu ştiţi, exclamă Pasadonato pe neaşteptate, că oamenii care împrumută bani aceluia care nu are nimic, sînt în pericol de a pierde şi cea din urmă centimă ?

— Pentru noi semnătura contelui Gilli este din acelea care se respectă, preciză unul dintre ei.

— Spuneţi-mi — pentru simplă curiozitate ! — aveţi în portofelul dumneavoastră multe semnături tot atît de respectabile ?

— Aşadar, începu din nou Leonardo, atîta cît am putut să mă dumiresc, aţi venit aici pentru ca să vi se plătească o poliţă a ginerelui meu, nu este aşa ?

— Mai exact, spuse Constantin, baronul Caddùllo ne-a rugat să nu depunem la bancă poliţa, pentru că ar fi preferabil să se plătească direct, de către dumneavoastră.

— Atunci baronul Caddùllo are intenția de a o plăti cu banii săi, deoarece în ceea ce mă privește, un asemenea blestem nu cred să mă urmărească... vă spun clar că nu voi plăti nici o poliță a ginerelui meu.

— Rămîne să știm, întrebă unul din cămătari, cu un aer posomorît, pentru care motiv ne-ați făcut să venim aici ? Și oricum, polițele nu sînt la bancă. Iată-le !

— Asta nu mă interesează ! spuse Leonardo și aruncă o privire pe furiș la polițe, apoi întoarse capul numaidecît. Vă ofer cincizeci la sută, bani pe masă !

— Niciodată ! strigară cu tărie cei doi.

— Vă repet numai ceea ce v-am mai spus : dacă polițele trec la bancă ; nu voi plăti nimic. Sînteți liberi și eu la fel, de a face ceea ce voim. Vreau să vă spun numai că ne vom distra.

— Mi-e teamă că această distracție o să ne coste prea scump pe toți, cavalere.

— Da, înțeleg, dar mă voi distra oricum. Deoarece sînt gata să cheltuiesc o sumă de trei ori mai mare cu avocații și cu procesele, pentru ca voi să vă pierdeți banii împrumutați.

Făcu o pauză, se uită cu un dispreț mîndru la cei doi creditori zăpăciți și pe urmă adăugă pe un ton ironic :

— Se spune — și cu adevărat ! — că judecătorii nu prea sînt blînzi față de oamenii de afaceri dubioase.

— Și ce ne poți da ?

— Voi fi darnic, răspunse cavalerul. Vă ofer suma dată, plus dobînda legată de cinci la sută.

— Merge ! repetă Constantin. Douăsprezece mii două sute douăzeci și șapte de lire, o liră mai mult pentru mașină. Ne-am înțeles ! Zicînd acestea, el întinse lui Leonardo polițele.

— De acord, tinere ! consimți Leonardo, lovindu-l pe umăr. Nu poți să știi niciodată : se prea poate să recîștigăm împreună ceea ce pierdem acum amîndoi.

— Foarte bine, aprobă Caddùllo cu admirație. Acum văd că acela care pierde mai mult în această afacere, sînt eu. Fără îndoială !

— După mine, dacă nu aveți vreo obiecțiune ! spuse cu un aer abătut și melancolic Zeno Dondin, retrăgîndu-se.

XI

— Dacă stilul este omul, nu același lucru se poate spune despre o femeie care scrie. Poate că una din cauzele acestei afirmații, este că femeia vrea să pară frumoasă, chiar cînd scrie, pentru că ea se privește, ca să spunem așa, în cerneală ca într-o oglindă.

Cînd femeia scrie are întotdeauna în sufletul și inima ei amintirea cărților pe care le-a citit. De aceea toate scrisorile femeilor, sau aproape toate, au în ele un răsunet nedeslușit de literatură falsă. Se pare că orice femeie crede că literatura este mai ales o înclinație feminină, o artă de a ști să împletești ghirlande încîntătoare cu fraze gata, luate din romane, ca și cum ai înșira boabele unor mătănii sau mărgăritarele unui colan strălucitor. Cînd femeia scrie, ea face în același timp trei lucruri : inventează propriul ei suflet, încearcă să ajungă prin orice mijloc, la un scop și mai cu seamă își murdărește degetele de cerneală. Femeia parfumează hîrtia scrisorii pentru ca să trimită iubitului ceva din goliciune ei. Ca regulă, în scrisoarea unei femei, găsești de toate, afară de ceea ce voia ea, să spună. Își amintește de aceasta dintr-o dată la sfîrșitul scrisorii și cîteodată scrie alta. În felul acesta iau naștere pasiunile epistolare cu totul nefolositoare pentru mărirea natalității, dar foarte folositoare pentru finanțele Statului. Feriți-vă de femeile care știu să scrie cu o măiestrie rafinată, pentru că inteligența lor este rareori binefăcătoare !

Iată scisoarea de rămas bun pe care Antonella a scris-o prințului Lanzo Equicola, după ce l-a amăgit săptămîni întregi.

Acasă în seara de miercuri, 26 aprilie 19.....

„Bunul și sărmanul meu prieten,

„Scrisoarea dumitale de ieri mi-a făcut rău, un rău adînc și în același timp, un rău foarte plăcut. Vă scriu această ultimă scrisoare, așezată în fața micului și credinciosului meu birou, care-mi cunoaște toate gîndurile. La lumina caldă, de culoare trandafirie, dintr-o ramă de email, mă privește portretul dumitale drag. Sînt singură, singură cu gîndul la tine, la îmbrățișările tale. Unde și cum de ai izbutit să găsești un email atît de minunat ? Are culoarea unei flori de salcîm, culoarea aceasta care poate că păcălește cu cît o

privești mai mult. Și mă simt bine aici, cu dumneata, în acest colțișor, al casei mele. Este singurul moment al zilei cînd mă simt bine. Vulgaritatea care mă înconjoară a dispărut... Sînt atît de departe de tot, de toți, și îmi îngădui să trăiesc, eu singură, în lumea visurilor mele, care mi-e dragă.

Pentru ce-mi trimiți scrisori care-mi fac rău ? Dacă nu pot, dacă nu trebuie, nici acum nici vreodată să fiu fericită, pentru ce nu vrei să-mi îngădui, cel puțin, să mă reîntorc la indiferența mea liniștită, către acea mare renunțare care trebuie să fie singura muzică a sărmanei mele inimi adormite ?

„Nu voi fi a nimănui !“ Aceasta ți-o făgăduiesc încă o dată. Voi rămîne pentru totdeauna sclava supusă a vieții mele mediocre, a nemăsuratei mele plictiseli, a visului meu neîmplinit, a dragostei mele care mi-a adus tristețe și nefericire. Și vor trece anii, unii după alții și sufletul meu la fel ca și sentimentele, vor fi vindecate, de acest mare leac, care este timpul. Dumneata... dar nu, pentru dumneata este altceva. Fără îndoială ai tot ce poate dori un om. Chiar astăzi, chiar fără mine, viața îți este plină de frumusețe, de idealuri, de împliniri. Eu, prințe, eu nu pot să-ți dau nimic, din toate acestea.

De cîte ori am cedat insistențelor și dorințelor tale dominatoare, sau poate învinsă de chemarea pe care nu izbuteam s-o înăbuș, mi-am părăsit casa pentru a ajunge la locul unde ne întîlneam. Simțeam o dorință nebună care mă îndemna, să alerg spre tine, în timp ce în sufletul meu își făcea loc un sentiment de teamă și de revoltă contra acestei nestăvilite iubiri pe care ți-o arătam. Acest sentiment din urmă, mărturisesc, era mai puternic decît celelalte.

Și totuși, prințe, ce-ai găsit la mine ? O femeie potolită, o femeie tăcută, căreia îi era frică să fie bună, căreia îi era teamă de asemenea de bunătatea dumitale și care v-a refuzat de mii de ori, ceea ce ea dorea mai mult decît orice“.

Ascultă-mă bine : nu spun decît adevărul curat. Nu mi-e frică de nimic, nu mi-e teamă nici de mine însămi nici de altcineva, nici chiar de consecința faptelor mele. Nu-mi aparțin decît mie însumi și pot face ceea ce vreau, dacă iubesc un om, cum poate că te iubesc pe dumneata prințe... E nevoie să fiu mai lămurită ? Mai brutală ? Atunci iată : dacă în loc de a te numi prințul Lanzo Equicola ai fi

purtat un nume mic-burghez, poate că prima zi cînd am păşit pragul casei dumitale, ar fi fost ultima a rezistenţei mele şi poate de asemenea cea dintîi a fericirii noastre ! Îmi plăceai, simţeam pentru dumneata o afecţiune adevărată şi profundă.

Trebuie să mă înţelegi că n-am venit împinsă de una din acele dorinţe care au aruncat cîteodată femeile în braţele dumitale. Cînd te-am întîlnit, nici nu ştiam măcar cine eşti. Cînd ai pronunţat numele dumitale, eu, îl auzeam pentru prima oară. Dacă am venit, era că aveam impresia că mă duc să găsesc o pace nouă pentru spiritul meu, ceva ciudat şi necunoscut care mă atrăgea spre tine. Poate că nu te iubeam încă. Dar simţeam că în ochii dumitale limpezi, în glasul, în cuvintele dumitale era tot ceea ce o femeie poate să dorească mai mult, de la un om, pe care începe să-l iubească. Numai că eu nu mai puteam. Mii de gînduri, unele mai dureroase decît altele, se năşteau în mintea mea.

Căci trebuie să ţi-o spun : în dragoste, cel puţin pentru „dragostea mea", este necesar un lucru : egalitate ! Aş putea, dacă este nevoie ,să continui a trăi, ca în exil, în condiţii şi printre oameni cu care firea mea n-ar avea nimic asemănător. Dar ceea ce n-aş putea fără îndoială, este să fiu a unui bărbat care m-ar socoti mai prejos decît el. Poate tot ceea ce îţi scriu îţi va părea o nebunie. Dar îţi fac pentru ultima oară, cea mai tristă, rugăminte pe care ţi-am mai făcut-o în alte rînduri, bunul meu prieten, sărmanul meu prieten, era o speranţă zadarnică, un vis fără rost... Să-l lăsăm să moară !

Îţi spun *rămas bun,* cu mîna aşezată pe fruntea ta frumoasă, ca şi cum aş vrea să-i transmit toată pacea pe care inima mea o păstrează pentru tine.

Acum nu mai am inimă... Îţi spun rămas bun din tot adîncul fiinţei mele. Îţi spun rămas bun, cu ochii închişi ca să nu văd speranţa pe care am pierdut-o.

„E tîrziu. Nu ştiu dacă ţi-am spus ceea ce voiam să îţi spun. Dar singur gîndul : „este pentru ultima oară..." îmi strînge inima astfel că aş vrea să pun în cuvinte tot sufletul meu. Adu-ţi aminte de prietena dumitale curajoasă şi acum, pentru ultima oară, în gînd, cuprinde-mă în braţe, iar eu te voi săruta, spunîndu-ţi adio !"

Şi astfel, Antonella, făcuse trei lucruri în acelaşi timp : şi-a inventat sufletul, a căutat să ajungă la scopul urmărit, şi, mai cu seamă, şi-a murdărit degetele cu cerneală.

XII

Iubind caii, Rainiero, nu ţinea să aibă un automobil, însă don Massimo îşi dorea unul, din toată inima. Era convins că o patriciană ca Antonella nu se putea lipsi de maşina sa personală fără a se face vinovată de o lipsă de eleganţă supremă.

Rainiero întins în fotoliu, legănîndu-şi picioarele pe rezămătoarea unui scaun de brocard, îşi pierduse privirea şi sufletul în valurile de fum ale ţigării pe care parcă o savura.

— Lasă-ţi picioarele jos ! îi spuse soţia sa, ai să-mi strici brocartul.

Ascultă fără să se grăbească şi începu să se legene încetişor. Mereu îndatoritor, Caddùllo şterse locul unde soţul neglijent îşi pusese tălpile-i obraznice şi după aceea reîncepu aceeaşi discuţie de fiecare zi, menită să-l convingă pe bătrîn despre necesitatea unui automobil :

— Automobilul, scumpii mei prieteni, este un lux, dar un lux cît se poate de rafinat. În zilele noastre automobilul rezumă caracterul, situaţia şi bunul simţ al unei familii. Arătaţi-mi, vă rog, o familie aristocratică — dar cu adevărat aristocratică ! care să nu aibă astăzi maşina sa ! Această frază scurtă „Are un automobil..." devine de aici înainte un fel de indicaţie suplimentară care rezumă şi înglobează tot, sau aproape tot. „Are automobil..." înseamnă că afacerile merg de minune, că veniturile sale sînt sigure şi că persoana respectivă are o situaţie materială prosperă. Şi pe urmă, ce este mai agreabil, decît să vorbeşti de şoferul personal ?

L-au ascultat fără să dea mare atenţie vorbăriei sale, pentru că erau obişnuiţi cu lungile lui pălăvrăgeli. Rainiero continua să se legene cu atîta putere încît fotoliul-balansoar începu să scoată zgomote de avertisment. Passadonato îşi savura coniacul iar Antonella îşi pierdea timpul cu o pasenţă.

— Aşadar, dacă într-adevăr vrei să-ţi cumperi un automobil, nu mai sta pe gînduri ; cumpără un Capponi. Sînt cele mai bune automobile.

— Dar și Fiat, este de asemenea excelent! afirmă, Passadonato.

— Cît despre Italia, marca aceasta este și mai bună, spuse Antonella.

Don Massimo luă aerul de mare senior pe care știa să și-l împrumute, cînd cineva se împotrivea părerii sale.

— Știți cel puțin cum se construiește un motor?

— Nu, într-adevăr.

A vizitat cineva dintre dumneavoastră vreodată o fabrică de automobile?

— Nu... De ce?

— Ați făcut vreodată un circuit în Italia, sau la urma urmelor, în străinătate?

— Nu...

— Puteți să-mi jurați că ați făcut zece sau douăzeci de mii de kilometri cu o mașină de turism?

— Nu, seniore, nu îndrăznim nici măcar să ne gîndim la aceasta.

— Aveți printre prieteni, cîțiva fabricanți de automobile sau, cel puțin, știți să conduceți o mașină de-o sută de cai putere?

— Bineînțeles că nu! recunoscură cu umilință amîndoi în același timp.

— Și atunci, credeți-l pe don Massimo Caddùllo, care a fost unul dintre cei dintîi care s-a ocupat de ele în Italia.

Zicînd acestea, el începu să descrie cu amănunțime și cu patimă motorul, carburatorul, radiatorul și celelalte părți ale mașinii Capponi, demonstra cum și de ce, era cea mai plăcută mașină, încît Passadonato și Antonella înțeleseseră că dacă într-adevăr, voiau să cumpere un automobil, ei n-ar fi putut alege decît un Capponi.

Deoarece îi fusese interzis de a se mai legăna după placul lui în fotoliu și de a pune picioarele pe rezemătoarea scaunului, Rainiero trase un pui de somn, însoțit chiar de un sforăit ușurel.

— Destul cu sforăitul! îi spuse soția lui. Îți spun drept că mă calci pe nervi!

Foarte ascultător, el deschise ochii limpezi, puțin cam umflați de somn ca și cum ar fi fost tulburat în mijlocul unui vis frumos, căscă cu un aer nevinovat și se adresă soției sale cu un surîs blînd, copilăresc.

XIII

— Uite, Nerin !

— Ba nu zău ! tu ești Nini !

Erau îndrăgostiți, unul de altul acum cîțiva ani și iată că se întîlnesc pe neașteptate în mulțimea de trecători, pe marginea unui trotuar. Surpriza fu atît de mare încît Rainiero se înroși. Ea de asemenea simțea o emoție puternică și vocea îi tremură, trădînd-o dintr-o dată.

Și iată, că, pe neașteptate ei se regăsiră ca odinioară cînd se iubeau atît de mult. Povestea unui om și a unei femei reînflorește cîteodatată și foarte adeseori, chiar în momentul în care amîndoi o cred uitată pentru totdeauna.

Se priveau în ochi și surîdeau, dar simțeau că nostalgia după zilele de altădată îi copleșește. Fiecare își amintea ceea ce i se păruse mai minunat în povestea dragostei lor triste. El nu uitase nestatornicia ei, iar ea păstra încă amintirea durității și voluntarismul firii lui.

— Ia spune, ce faci la Roma? întrebă în sfîrșit Rainiero pentru a rupe tăcerea.

— Dar locuiesc în Roma.

— Atunci, de ce nu te văd niciodată ?

— Într-adevăr ! Eu însă, te-am văzut.

Și rîse din nou. Rîsul iubitei de odinioară păstrează întotdeauna ceva pe care bărbatul îl regăsește în amintirea sa, cu o bucurie iritantă, cu o plăcere adormită, ca un afrodiziac care a rămas cu încăpățînare în cutele memoriei celor douăzeci de ani veseli. În ceea ce privește femeia, omul iubit odinioară, el este singurul și adevăratul iubit, căruia ea i-a dăruit floarea frumuseții ei și care este și rămîne pentru ea oglinda azurie în care strălucește pe nevrute rîsul tinereți sale pierdute.

— De ce nu vii să mă vezi, într-o zi ?

— Să te văd ? Dar unde locuiești ?

— Foarte aproape de aici. A treia casă... la etajul întîi.

— Și unde te duci acum ?

— Acasă.

— Nu știi că sînt însurat ?

— Ba da... ba da... o știu... Cum s-ar putea să nu știu ? strigă Nini cu un surîs misterios, plin de subînțelesuri.

— Da ? Ce vrei să spui ?

— Nimic, nimic! răspunse Nini, strîngîndu-și buzele fără să izbutească totuși să-și ascundă pe deplin dinții săi strălucitori.

— Atunci, povestește-mi ce faci la Roma.

— Nu știi că de trei luni sînt... cu onorabilul domn Bregondi?

— Complimentele mele! E un om bogat!

— Adevărat, foarte bogat, foarte idiot și foarte încornorat. Merită să fie deputat!

— Bravo! Atunci tu ești aceea care-l încornorează?

— Nu eu! Nevasta lui mai cu seamă.

— Și tu? Desigur că și tu.

— Nu încă. Sînt în așteptare și nu găsesc pe nimeni care să-mi placă. Tu știi foarte bine cît sînt de mofturoasă.

— Știu, într-adevăr! zise el pe un ton de gravă satisfacție. Bine, acum te las.

— Pentru ce? Ți-e frică poate că sîntem văzuți împreună, spune?

— Nu mi-e teamă, dar sigur va fi comentată întîlnirea noastră.

— Așteaptă un moment... Ascultă, Nerin. Spune-mi un lucru, dar spune-mi adevărul. Ești îndrăgostit de nevasta ta?

— Eu?

— Bineînțeles că tu! Cred că nu eu.

— De ce mă întrebi?

— Pentru că vreau să știu, ce naiba! O iubești?

— Desigur.

— Bravo!

— Mi se pare firesc să fie așa. Adio, mă așteaptă...

— Nerin, fă-mi un serviciu, însoțește-mă pînă la poarta casei.

— E departe?

— Nu. Este a treia casă de aici. Uite, acolo! Vezi?

— Atunci, hai.

Și îndată ce se găsiră în dreptul casei, Nini îl rugă:

— Ascultă, Nerin, te rog intră să bem o cafea.

— Nu, nu. Îți mulțumesc, dar nu pot. Mă grăbesc. Altădată...

— Altădată... n-ai să mai vii. Te rog, numai pentru cîteva minute... să-ți povestesc o istorie foarte bizară. Dar, la urma urmelor, nu ai de ce să te temi de mine!

— Frică ? Nicidecum !

— Atunci de ce vrei să fii ridicol ?

— Dacă nu merg la tine, am motivele mele... Dacă aș face-o poate că aș regreta mai tîrziu.

— De ce ?

— Mă cunosc, iată... În sfîrșit, nu vreau... și n-am să merg.

— Dacă refuzi să-mi faci o mică vizită, ești un băiat prost crescut. Cred că am putea să rămînem tot prieteni buni... acum, cînd nu te mai iubesc.

— Dar pentru că tu nu vrei... spuse Nini după o tăcere destul de lungă... deoarece nu vrei, fă cum îți place. Dă-mi mîna și bună seara ! Vroiam numai să-ți ofer un pahar de vermut, pentru că după cîte îmi amintesc, odinioară îți plăcea vermutul.

— Ai memorie bună, Nini. Atunci cedez, nu vreau să te supăr.

— Nu dragă, prietene, acum este prea tîrziu. Nu mai vreau eu. Totuși îți mulțumesc. Cred că-ți reamintești : eu sînt o fată bună, dar capricioasă. Asta e păcatul meu !

— Ascultă, Nini, spuse el rîzînd : nu-ți spun pentru ca să te critic, dar cît despre defecte, mai ai și altele : mi le reamintesc foarte bine.

— Da ? Ți le reamintești ? Dacă cel puțin ar fi adevărat !

— Adevărul adevărat ! Numai, că nu trebuie să rîzi ! Îți mărturisesc că de cînd m-am căsătorit, n-am uitat nici o clipă de fidelitatea conjugală.

— Nici cea mai mică strengărie ? Juri ?

— Jur !

— Interesant !

— Cum „interesant" ?

— Nimic ! am făcut o reflecție, asta-i tot. Vreau să spun că ești foarte îndrăgostit de nevasta ta.

— Aș dori s-o pot spune cu hotărîre, dar nu sînt sigur.

Și atunci, din moment ce nu mai faci prostii, dă-i înainte. Continuă la fel. Este cu mult mai bine.

— Crezi ?

— Da, este părerea mea.

— Haide, Nini oferă-mi vermutul promis !

— Nici nu-mi trece prin gînd.

— Vezi cum ești...

— Nimic de făcut, așa sînt eu... Mai cu seamă că este destul de tîrziu. A trecut de ora șase, și cred că acasă mă așteaptă de acum vărul „onorabilului", un tip agreabil care mă supraveghează și-mi face curte cînd celălalt lipsește din Roma.

— Ah ! drace !...

— Vrei tu să facem mai curînd altceva ?

— Ce ?

— Ești liber seara ?

— Uneori, da.

— Astă seară ?

— Mi se pare că da.

— Atunci, vino diseară după ora zece. Dacă poarta este închisă, vei fluiera și-ți voi arunca cheia ! Vrei ?

Rainiero nu dădu un răspuns precis, dar simți numai o mică bucurie nervoasă. De multă vreme nu simțise ceva asemănător.

— Atunci ! ai să vii ? întrebă Nini, cu un zîmbet ademenitor.

El tăcea, dar îi luă mîna înmănușată, o strînse cu putere, o ținu îndelung în mîinile sale, simțind, că în sufletul său renaște la fel de puternică dragostea de odinioară.

— Numai să nu-ți închipui, încheie Nini, că voi încerca să te ademenesc, să te oblig să-ți uiți principiile.

— Da, te-am înțeles bine, Nini.

— Îți vorbesc foarte serios. Dacă vii, vom vorbi o clipă de trecut, pentru că eu, regret că-ți fac această mărturisire, te iubesc încă...

— Da, da, cum vrei.

— Nu. Jură-mi.

— Îți jur.

A fost al doilea jurămînt, în timpul celor din urmă zece minute.

— Și acum te înapoiezi acasă ? întrebă Nini pe neașteptate.

— Bineînțeles.

— Atunci, dacă poți, mulțumește-i soției tale pentru palma teribilă pe care mi-a dat-o în seara ultimului bal mascat.

— Ce spui ?

Ea rîse cu șiretenie.

— Cum ? nu-ți mai reamintești ? Cînd am dansat un foxtrot ?

— Așadar, tu erai ?...

— Eu eram ! Vezi, este deajuns să ai o mască pe față, pentru ca un vechi iubit să nu te mai recunoască. Da, micuțul meu, eu eram.

— Oh ! sărmana Nini ! strigă Rainiero, plin de uimire... Ți-a făcut rău ?

După o scurtă tăcere ea răspunse :

— Rău ? O ! la ! la ! M-a făcut să văd stelele în plină zi ! Are o mînă de fier și te sfătuiesc să te păzești.

— Ce întîmplare ciudată !

— Nu-ți face sînge rău, Nerin. Numai că asta dovedește că tu ești și rămîi mereu cauza ruinei mele. Cu atît mai rău pentru mine, nu este așa ?

— Dar trebuie să-ți spun, mărturisi Rainiero, ca și cum voia să o consoleze, că dansezi foxtrot de-a dreptul minunat !

Strada era aproape întunecată. Magazinele se luminară, unele după altele.

Sub poarta întunecoasă, unde rîsul lui Nini răsuna din ce în ce mai dulce și se pierdea vesel, Rainiero auzea îndepărtîndu-se, în foșnetul mătăsii, tropăitul repede al tocurilor mititele... De departe, se auzi în sfîrșit, vocea ei :

— La revedere, Nerin !

— La revedere, Nini !

În seara aceea, cina i se păru cea mai fără de sfîrșit din toată viața sa de familie. Prezența, glasurile altor comeseni îl apăsau îngrozitor. Își amintea, cu nostalgie de fosta lui iubită. Cu o limpezime extraordinară îi năvăli în minte ziua cînd o cunoscuse. Era la Turin, într-o seară de iarnă cînd ningea... Sub mica blană de lutru, pe care o purta frumoasa Nini, scînteiau o mulțime de mărgăritare mititele, fulgi rotunjori, de zăpadă. Sub voaletă, pe marginea buzelor sale întredeschise, se ivea și dispărea un șir de dinți la fel de albi ca și zăpada. Stătea dreaptă, cu capul ușor dat pe spate, în fața lui și cu mîinile într-un manșon. Îl privea cu un surîs tulburător :

— Ascultă, domnule locotenent Gilli, mi s-a spus că ești ofițerul cel mai vesel din garnizoană.

— Ce spui ? Adevărat ? Dar cine ți-a spus ?

Era ora cinci. Lîngă Nini, se afla iubitul ei, un om caraghios, de statură mică, plat, bogat și cu aerul serios. Prin fața lor treceau ofițeri, cu pelerinele fluturate în vînt, cu fete

tinere vesele și gălăgioase : Aceste imagini ale trecutului renășteau în ochii visători ai lui Gilli, făceau să i se urce în inimă un văl de melancolie.

Deoarece Nini trăia cu un iubit bogat și serios, locotenentul Gilli aștepta cu răbdare să-i ofere farmecele ei. Aceasta se întîmplă pentru întîia oară în ajunul unei curse hipice. Locotenentul Gilli pierdu întrecerea, sosind al doilea, cu o distanță bună, deși călărea pe Persifleur, cel mai iute pur sînge al școlii de cavalerie. Se lăsă să fie întrecut de un echipaj mediocru, astfel că mai toți ofițerii se amuzau pe seama lui. Femeia care știuse să-l facă să piardă o cursă militară pe faimosul locotenent Gilli trebuia să aibă, fără îndoială, virtuți rare. Și într-adevăr, Rainiero își reamintea acum...

Rainiero reînvia în memoria sa, nopțile de dragoste cu frumoasa Nini : caracterizate prin cîteva lacrimi de gelozie ale unei femei cochete, cu experiență, și mai ales prin lipsa de măsură a unei midinete. Pe timpul acela, îi lipseau cîteva luni pentru a împlini cei douăzeci de ani și nu se simțea niciodată așa de bine, așa de liberă și atît de fericită ca atunci cînd rămînea fără văl, toată goală.

...Puțin mai înainte de ora zece, Rainiero a putut în sfîrșit să se elibereze de datoriile vieții sale de familie. Soția lui rămase cu don Massimo, care consimți cu plăcere să-i țină companie. Ducîndu-se către casa vechii sale prietene, Rainiero era stăpînit de o bună dispoziție mai intimă, mai complicată în care sălășluia, amăgitoare, dorința de a se reîntoarce, ca printr-o lovitură de baghetă magică, la timpul frumos de odinioară, la zilele libere, nebune cînd era încă un fericit locotenent de cavalerie.

Cu puțini bani în buzunar, dar multe aventuri : femei frumoase care surîdeau, cai voinici care-l duceau după placul lui, un escadron de soldați, care era ținut în lipsuri dar căruia trebuia să-i capete dragostea și stima, un colonel curios, ale cărui capricii era obligat să le suporte cu răbdare, o locuință modestă, dar primitoare, cîteva polițe, niciodată achitate, cîteva premii cîștigate cîteva lovituri de spadă, aceasta era viața...

Din contra, în casa luxoasă a socrului său, în belșugul căsătoriei sale de interese și de dragoste, toate acestea nu mai existau de mult ; era o poveste moartă.

Sosit în fața porții închise, el fluieră ușor.

Atunci în dosul unei perdele de la primul etaj, apăru umbra Ninei care deschise fereastra, aruncă cheia în stradă și rîse.

În capul scării, ascunsă în dosul ușii, Nini îl aștepta surîzătoare. Ea exclamă :

— Bravo, Nerin, bravo !

Și bătu din mîinile-i, puțin cam grase, încărcate cu bijuterii.

— Ești singură ?

— Da, așa mi se pare.

— Unde este onorabilul ?

— A plecat în Catania.

— Pentru mult timp ?

— N-aș putea să-ți spun. Îmi va telegrafia. Șezi, fii în largul tău, fumează și povestește-mi ceva.

Rainiero făcu toate acestea și încă ceva. Începu pe neașteptate să țintească pe Nini și simți o ușoară părere de rău. Gîndul la Antonella îl cuprinse dintr-o dată.

Mirosul particular și plăcut al unei femei îngrijite umplea camera. Nini din Turin era mult mai frumoasă acasă, în intimitate, decît pe stradă. Dar pentru ce, drace ! punea ea atîtea bijuterii ? Pentru a face să se vadă că era bogată ? Iată că-l lăsa cu totul nepăsător.

— Cunoști pe Brigondi ? întrebă ea.

— Nu scumpo.

— Iată fotografia lui.

Un om chel, cu barba pătrată, care se îmbrăcase ca de sărbătoare pentru a se fotografia. Vechiul iubit aruncă o privire repede spre fotografie, dar nu-și dădu nici o părere.

— Cum ți se pare ?

— Așa și așa !

Ea puse din nou fotografia la locul ei, cu oarecare respect.

— Ce-ai povestit soției tale pentru ca să fii liber ?

— Nimic. Sînt liber cînd vreau.

— Adevărat ? Dar mi-ai spus atunci, că pînă-n prezent n-ai făcut „prostii". Hm !

— Și e adevărul curat. Aș face altfel, dacă aș avea dorința sau ocazia. E însă o prostie să cauți aceste ocazii : ce zici ?

În loc să răspundă, ea întrebă :

— Cți ani sînt de cînd ne cunoaștem ?

— Patru ani, aproape cinci, cred.

— Oh!... cum am îmbătrînit! strigă ea.

Şi oftă cu cochetărie. După ce se aşeză, puse încetişor mîna pe capul lui Rainiero, ca şi cum voia să se convingă că părul lui bălai era mereu tot atît de mlădios. Deodată, el înlănţui cu amîndouă mîinile corpul atrăgător al Ninei, şi-şi ascunse faţa în căldura sînului.

— Aşteaptă un moment.... Vreau să aprind o ţigară pentru tine.

Cu un aer aproape trist, mărturisea :

— După tine, n-am iubit pe nimeni, Nerin...

O privi şi văzu că era emoţionată.

— Trebuie să te cred ?

— Cum vrei, micul meu. Dar nu ştiu pentru ce ţi-aş spune-o dacă n-ar fi adevărat... Şi începu să vorbească cu o voce de departe, ca dintr-un vis, cu ochii în tavan, răsturnînd pe spate părul-i bogat, fără să facă cea mai mică sforţare pentru a-şi ascunde sînu-i pe jumătate gol, care palpita. Era fericită că şi-a regăsit vechiul iubit lîngă ea, şi îi plăcea să simtă mîinile lui, foarte cunoscute în jurul mijlocului său.

— Bineînţeles că de atunci, am mai avut iubiţi. Unii mi-au plăcut, alţii m-au învăţat ce e pasiunea într-un fel foarte savant ; alţii ,cîteodată au fost foarte buni, cu mine. Mă convingeam singură că sînt îndrăgostită... dar cu tine, înţelegi, cu tine, cînd mă iubeai ,era altceva. Tu nu eşti ca toată lumea, tu erai şi eşti Nerin şi eu nu te-am uitat niciodată.

Îl privea, cu ochii pe jumătate închişi şi lucitori, nemişcată, transfigurată. El simţea că ea îi vorbea din toată inima despre viaţa lor îndepărtată. Amintirile îl copleşiră şi începu să-i mîngîie braţul, încetişor, fără nici o şovăire.

— Îţi mai aduci aminte? reluă ea. Veneam la tine în fiecare zi, înainte de cină, cînd nu puteam să-ţi dăruiesc nopţile. Aveai un apartament mititel de patru camere, dar drăguţ şi soldatul tău se numea Paterno. Se numea Zante Paterno. Unde o fi acest băiat de treabă, care-mi spunea mereu : „Domnul meu locotenent m-a rugat să vă spun că...“?

— S-a însurat cu o fată din satul lui. Pînă anul trecut, mi-a scris destul de des. Acum nu mai ştiu nimc despre el.

Nini îşi puse amîndouă mîinile pe umerii lui Rainiero şi cu braţele întinse, îl privea pătimaş.

— Nu înțelegeam pentru ce te iubeam atîta, dar, cîtva timp am fost bolnavă de dragoste pentru tine. Totul îmi făcea rău, cum îți face bucuria cînd este puțin cam tare. Eram geloasă, ca o nebună. Nu mă gîndeam decît la tine, numai la tine, în fiecare ceas, mereu, pretutindeni. Mă făceai să plîng, cînd soseai cu zece minute întîrziere. Cît eram de proastă, Dumnezeule! Astfel de lucruri nu ni se întîmplă decît la douăzeci de ani!

După o pauză, ea spuse cu părere de rău:

— Acum că te revăd, îmi dau seama că nu mai sînt aceeași.

El o trase pe genunchi cu o mișcare violentă.

— Îmi placi... murmură el.

Și o sărută pe gura-i umedă care rîdea. Ea se lipi de el, pradă ușoară, împărțită între frica delicioasă și voluptate, se ascunse la pieptul lui, ca și cum ar fi vrut să uite că nu mai era al ei. Rochia nu o acoperea îndeajuns, aproape deloc. Era dintr-o stofă atît de fină și caldă ca și ea.

— De ce nu vrei să mă săruți, întrebă el, cam iritat.

— Lasă-mă, lasă-mă, te rog.

— Dar de ce nu vrei?

— Nu pot, Nerin. Simt că sărutul tău mi-ar aduce nefericirea. Și așa sînt zile cînd imaginea ta îmi stăpînește inima.

— Atunci, îți mai amintești cîteodată? Exclamă el. Și o strînse puternic în brațele sale. Tăcură un moment și apoi Rainiero puse întrebarea următoare:

— De ce oare ne-am despărțit?

— Nu mă mai voiai și atunci pretindeai că te înșel.

— Și era adevărat!

— Nu!

— Ba da! ba da! Cu un sublocotenent de la Școala de război, Cezar Pratellino, care e acum în garnizoană la Foggia.

— Dar îți spun că te înșeli! Sînt atîția ani de atunci, încît aș putea să mărturisesc că așa a fost. Ți-o jur, în fața lui Dumnezeu că acest Pratellino nu mi-a fost niciodată iubit.

— Ba da, îl iubeai, afirmă Rainiero cu încăpățînare. Și, la drept vorbind, nici nu știu măcar ce ai găsit la el, pentru că nu era nici frumos, nici deștept, nici simpatic, nici măcar bogat. Atunci? Dar femeile, sînt femei!

— Ascultă, Nerin, exclamă Nini.

Şi ea se ridică dintr-o săritură, apoi continuă cu glasul de odinioară :

— Dacă nu vrei să mă superi serios, fă-mi plăcerea de a nu mai stărui asupra acestui Cezar Pratellino !

El se mulţumi să dea din umeri, cu un mic surîs binevoitor dar încăpăţînat.

— Îmi făcea curte, asta-i adevărat ! mărturisi ea.

— Iată o noutate foarte veche ! Nu numai că îţi făcea curte, dar venea la tine, în casa ta... Nu spune nu, pentru că într-o zi ne-am întîlnit pe scară.

— Pentru că-mi ceruse voie să-mi cînte romanţa lui : cum puteam să-l refuz ?

Cu o privire iute, neaşteptată, ea îşi dădu părul pe spate, îşi descoperi fruntea cu trăsăturile perfecte şi privi pe Rainiero în faţă, cu o privire directă, aprinsă şi în fine spuse :

— Vrei să ştii tot adevărul ?

— Cu plăcere, dacă mi-l spui !

— Iată tot adevărul : n-am fost iubita lui Pratellino pentru bunul motiv, că tu mă părăsiseşi mai înainte ca acest lucru să se poată întîmpla. Şi apoi, era prea tîrziu...

— Ia te uită, ce finețe !

— Nu, strigă ea enervată, nu mă înţelegi. E ridicol cînd o femeie spune adevărul, dar puţin îmi pasă deoarece de atunci au trecut atîţia ani trişti pentru mine. Tu nu mă mai voiai, o simţeam, sufeream îngrozitor din această cauză şi mă gîndeam să cochetez cu acest bărbat mediocru. Din dorinţa de a te face gelos.

Rainiero lăsă capul în jos şi nu spuse nimic. El revăzu numai, ca într-o imagine ştearsă a unui vis îndepărtat, cele patru camere ale apartamentului său turinez unde Nini venise să-l vadă pentru ultima oară, şi de unde, de asemenea, pentru ultima dată, ea plecase înlăcrimată.

Sărmana fetiţă ! Era frumoasă... Îi dăruise trupul la fel ca şi patima sa feciorelnică, aşa cum prezinţi cuiva un buchet de trandafiri strălucitori de prospeţime, pentru ca să se îmbete din parfumul lor. Şi el luase aceste flori, le lăsase să se ofilească, le risipise şi le aruncase, pentru că, nu se obosise să descopere sufletul acestei copile de douăzeci de ani, căreia îi plăcea dragostea pentru dragoste.

— De altfel, continuă Nini, nu-ţi păstram ranchiună. După ultima noastră întîlnire, am devenit mai tare, mai nepăsătoare, şi într-adevăr tu ai fost acela care m-ai făcut

să înțeleg viața; bineînțeles, această a fost pentru mine o mică, o foarte mică tragedie, dar n-are importanță. Orice femeie păstrează, în sufletul ei, adînc ascunsă, sub o grămadă de nimicuri, puțină melancolie!

Își dădu din nou părul pe spate și o clipă își astupă ochii, cu mîna-i plină de bijuterii; după aceea, făcu o mișcare repede ca și cum ar fi vrut să gonească o umbră și spuse pe neașteptate, rîzînd:

— Privește! port mereu la gît, micul medalion pe care mi l-ai dăruit, într-o zi. Poate ai uitat. Era iarnă, venisem la Savigleano, să te văd, cu toate că era un ger aprig. Pe atunci mă iubeai încă și mi-ai dat această mică iconiță de aur.

Spunînd acestea, ea începu să caute la piept, între sînii ei straniu de albi și pe care nu se gîndea să-i ascundă. Atunci, Rainiero văzu vechiul lănțișor subțire, de aur fin și mărgăritare, purtind un medalion în formă de migdală cu imaginea Fecioarei Maria. În interior era portretul său, o miniatură.

— Privește! spuse Nini și pieptu-i se umplu de emoție, nu l-am deschis niciodată pînă acum.

Ea voi să întoarcă capul, își mușcă buzele, dar prin genele-i negre, două lacrimi mari străluciră și alunecară pe obraji.

Cuprins de o tristețe care-l făcu aproape să tremure, Rainiero se sculă, își aruncă brațele de gîtul Ninei și își apăsă mustățile-i blonde de genele umede ale tinerei femei...

XIV

Săptămîna concursului hipic, începu printr-o serbare de binefacere...

Este evident că o femeie frumoasă simte nevoia de a fi văzută frumoasă și în momentul cînd vine în ajutorul nenorociților. Era tocmai cazul contesei Gilli din Montefalcone, care dărui suma de zece mii de lire „Comitetului italian de ajutor", înscriindu-și în felul acesta, prin măreția darului său, numele pe lista pe care figurau numele ilustre ale aristocrației din Roma. Într-o zi, prințul Lanzo i-a trimis o scrisoare aproape misterioasă: „Una din doamnele patronajului nostru, vă roagă să luați parte la sărbătoarea de binefacere. Vă rog să primiți". Într-adevăr, după

amiază, baroneasa de Santamarta veni în vizită la Antonella și nu rămase decît zece minute. Scopul vizitei sale era: „să mulțumească contesei Gilli, în numele comitetului pentru darul său princiar și să o roage, în același timp, să binevoiască a ajuta Comitetul, luînd parte la vînzare. Fără îndoială, colțul său va fi cel mai căutat și astfel bietele văduve la fel ca și sărmanii orfani vor avea un prilej în plus de a fi adînc recunoscători „prea frumoasei contese lombarde".

Serbarea ținu trei zile. Bazarul Antonellei era luat cu asalt de seducători savanți, care lăsau acolo bani mai mulți sau mai puțini, după cum erau de generoși. Apoi mai conta impresia pe care ei voiau să o lase frumoasei Antonella. Prințul Lanzo cheltui acolo o avere, dorind s-o cucerească pe tînăra contesă.

Prințul îndrăzni chiar să prezinte pe contesa de Montefalcone prințesei Equicola, soția sa, o patriciană cu părul alb, solemnă, distantă și mîndră care semăna, într-un chip ciudat, cu răposatul cardinal Mazarin. Aceasta răspunse cu o mișcare de cap abia vizibilă și cu un surîs atît de rece încît o îngheță pe Antonella, pe cînd ea își îndoia genunchiul pentru a face o reverență perfectă bătrînei doamne.

Dimpotrivă, fiul mai mare al prințului, Gian Carlo Equicola, ofițer de cavalerie la școala din Tordi Quinto, se arătă mult mai prietenos. Era un băiat frumos, cu aerul liber, mai mult locotenent decît prinț, avea ochii și fruntea Equicolilor, dar profilul de vultur al mamei sale.

În prima zi, Antonella se mulțumi să fie foarte serioasă și să rămînă aproape tăcută. A doua zi, începu să vorbească; a treia zi făcu cîteva întîmpinări pline de drăgălășenie și în același timp de strălucire. Într-o parte prețiosul don Massimo, de cealaltă Malvina, care servea pe unele din aceste foarte nobile doamne, îi dăduseră multe informațiuni, de un gen cu totul intim, asupra aristocrației romane al cărui prag era pe cale să-l calce.

Fermecătoarea Antonella, făcu senzație fără nici o îndoială și atrase tot atîta curiozitate cît și simpatie... Pretutindeni, cronica mondenă începea să se ocupe tot mai insistent de luxul și misterul care învăluiau căsătoria lui Gilli. Splendizii cai pur sînge ai locotenentului Rainiero, costisitoarea eleganță și severa singurătate a contesei Gilli făceau de asemenea să mărească și să biciuiască curiozitatea oamenilor.

Patima prințului Lanzo ieșea dintre pereții tăcuți în care ea își căutase zadarnic un refugiu. Această frumoasă și tînără nepoftită, care, cu drăgălășenia ei nouă, ducea de nas pe ilustrul prinț roman, apăru pe neașteptate demnă nu numai de cea mai vie simpatie, dar și de recunoștința deosebită a femeilor. De altfel, aristocrația este mult mai severă în aparență decît în fapt; acela sau aceia care-i dau un motiv de desfătare, un subiect de bîrfă, și chiar de calomnii nostime, își cîștigă prin acest fapt, un drept la protecția ei și nu din cele mai mici! Dacă, pe de altă parte, norocosul știe să facă, pe nesimțite, puțină curte lumii bune, aceasta nu rămîne niciodată nesimțitoare. Cel care știe să se poarte cu grația care se potrivește împrejurărilor, ajunge, de îndată, ca prin farmec, copilul răsfățat al înaltei societăți.

Dar prințul Lanzo, văzînd-o strălucind de frumusețe, își trăda dragostea. Baroneasa din Santamarta, fără a pierde un moment din ochi pe prinț, repeta de fiecare dată doamnei Valeria Pareto:

— Bietul prinț! Într-adevăr și-a pierdut cu desăvîrșire capul!

Ah! femeile! Și baroneasa, își repetă în mai multe rînduri: „Femeile! aceste cochete ciudate!...“ Poate că aceste gînduri o făcură să se întoarcă către contesa Gilli și să-i spună cu un ton prietenos:

— Sînt acasă în toate duminicile. Dacă veniți să mă vedeți, îmi veți face o plăcere nespusă.

Antonella răspunse cu modestie, înclinînd capul, aplecîndu-și pleoapele-i întunecate peste ochii strălucitori, ca pentru a-și ascunde surîsul de nedescrisă bucurie care-i lumină fața pe neașteptate.

Fără să-i pese de șoaptele ironice ale celor din jurul său, prințul Lanzo o conduse pe contesa Gilli pînă la automobilul care o aștepta și, punînd o sărutare respectoasă pe mîna ei înmănușată, murmură cu un glas rugător :

— Atunci, pe mîine... o să vii, nu ?

— Da !

Dar, cînd urcă în fugă scările palatului ei și cînd străbătînd holul se lovi de tatăl ei care fuma o țigară nesuferită, o duioșie neașteptată îi încălzi inima, și puse stăpînire pe toată ființa ei. Atunci, surîzătoare, își aruncă brațele în jurul gîtului bătrînului său tată, al credinciosului protector și, ca și cum ar fi fost fetița mică de altă dată, începu să plîngă în timp ce-l săruta... În clipa aceea ea revăzu căsuța în care se născuse, salonașul turcesc, orologiul, portretul în cărbune al lui Passadonato tînăr și, în sfîrșit, papagalul Horațiu care suia și cobora scăricica trăgînd după el lănțișorul și strigînd dimineața și seara :

— Bună ziua ! Noapte bună !

Holiday era un cal venit pe lume pentru a sări.

Mulți cai nu pot s-o facă chiar dacă sînt biciuiți pînă la sînge.

Holiday, săritor fără pereche, nu era deloc mîndru de picioarele-i puternice, cu toate că-și cunoștea înalta valoare.

Holiday nu putea să-și dea seama pe deplin pentru ce stăpînul lui încerca să-l facă să sară cîțiva centimetri mai mult în fiecare zi ; dar drept este că făcea tot ce putea pentru ca să-l mulțumească, știind că oamenii sînt avari că ei nu dau degeaba ovăzul bun. Cînd a sosit ziua concursului hipic, el făcu o săritură atît de năpraznică, încît cîștigă Cupa Regelui.

S-a aplaudat mult ; i s-au făcut mii de complimente și cu toate că Holiday, cal bun englezesc, nu avea firea unui actor de rînd, laudele acestea îi făcură plăcere. Iar în ceea ce privește cupa, nici nu se osteni să o privească. Dar luă în considerație mulțumirea deplină a stăpînului său și prieten bun, se bucură că i-a dat satisfacție. Stăpînul lui îl dărui cu o mulțime de mîngîieri drăgăstoase pe care el le prețui la adevărata lor valoare.

Contele Rainiero Gilli fu chemat în tribuna regală. Majestatea Sa îi strînse mîna. Majestatea Sa Regina îi acordă un surîs foarte binevoitor.

În timpul acesta, prinţul Lanzo se plimba cu contesa Gilli. Cît despre Passadonato, fie din economie, fie din dorinţa de a nu se amesteca „cu această aristocraţie îmbrăcată pentru sărbătoare", se mulţumi cu un loc modest de trei lire la tribună. Roşu de mîndrie şi de entuziasm, el striga, urla, şi preamărea strălucita izbîndă a ginerelui său.

— Dacă nu vă supăraţi, contele Gilli este chiar ginerele meu. Mă numesc Passadonato, da, Leonardo Passadonato şi sînt tatăl contesei Gilli, bineînţeles ! Holiday... L-am cumpărat cu banii mei, vă jur. Mă costă o sută douăzeci de mii, pe cuvîntul lui Passadonato. Şi locuinţa mea se află în cutare stradă, la numărul cutare. Dacă nu mă credeţi, veniţi să mă găsiţi acolo. Cu multă plăcere !

Dar momentul cel mai frumos fu acela cînd se găsi în faţa Malvinei, încîntătoarea cameristă, care nu-i displăcea de fel. Ce fată frumoasă, oh ! la ! la ! Dacă n-ar fi camerista fiicei sale... hm !... Venise şi ea să asiste la spectacolul alergărilor stăpînului ei. Don Massimo Caddùllo, fire generoasă, îi dăruise un loc în tribună de trei lire. În entuziasmul lui, Passadonato, o apucă cu familiaritate de braţ şi o conduse la bufet :

— Ce luăm, dragă Malvina ?

— Ce vreţi, domnule.

— Şampanie ! hotărîse Passadonato. Să golim o sticlă de şampanie. Dar stai jos, micuţa mea.

Din respect, Malvina stătea în picioare.

— Stai jos, ce naiba ! Ştii că regele i-a strîns mîna ?

— E adevărat, domnule ?

— Cum „dacă este adevărat !" Din moment ce am văzut cu proprii mei ochi şi toată lumea a văzut. Întreabă pe oricine, dacă nu mă crezi. Majestatea Sa l-a chemat în tribuna regală şi i-a strîns mîna, şi Majestatea Sa Regina. Bea, pentru numele lui Dumnezeu !

Şi ridică o urare zgomotoasă în sănătatea Majestăţii Sale, împreună cu Malvina şi omul şaşiu.

PARTEA A TREIA

I

Strîngerea de mînă a regelui, după strălucita izbîndă a lui Holiday, fu lovitura de teatru care plăcu mult publicului și înveseli pe toți ceilalți spectatori ai acestei mici comedii. De atunci totul merse ca pe roate. Uitînd cu totul neînțelegerile lor de mai înainte, socrul și ginerele ajunseră — lucru de necrezut! — cei mai buni prieteni din lume. Să cumpere atîția cai, cîți îi place, acest tînăr drag și simpatic! Passadonato nu se mai zgîrcea ca înainte; cu timpul, luă chiar obiceiul de a se duce din cînd în cînd pe cîmpul de antrenament, unde își dresa Rainiero caii pentru curse. Fostul ofițer, în calitatea sa de mare cunoscător al hipismului, îi dădea adeseori informații bune, asupra cailor care, zece contra una, trebuia să cîștige la cursele de pe hipodromul din Campannella.

Antonella continua să-și petreacă timpul cum credea de cuviință. Viața mondenă cu evenimentele și cancanurile ei o atrăgea în mod deosebit. Își păstra însă, cu toate eforturile, prestanța dobîndită de curînd în lumea înaltei aristocrații.

În timp ce contele Gilli, nu era decît un locotenent de cavalerie, soția lui devenea, cu eleganță, adevărata contesă Gilli din Montefalcone. Banii tatălui nu tocmai onești, se transformau în sunetul muzical, din săculețul de aur și de platină al tinerei contese și toată lumea îi primea ca pe bani de cea mai curată origine. Pentru că, orice s-ar spune, pașaportul care se cere unei femei este frumusețea, singura, adevărata și sugestiva valoare recunoscută. La urma urmelor, rivalele sale, ele însele, sînt cîteodată silite s-o respecte. Femeia frumoasă este o speranță deschisă tuturor, o putere căreia toată lumea ar vrea să i se închine.

Într-una din serile plăcute, cînd în grădinile Romei plîngeau singuratice mandoline, Antonella şi don Massimo erau pe terasa castelului, amîndoi, tăcuţi, osîndiţi a petrece seara împreună într-o intimitate forţată. Din cînd în cînd, se priveau în faţă. În sfîrşit, Antonella luă o broderie. Lucra fără atenţie, ca şi cum amesteca în canavaua lucrului, motivul şerpuitor al gîndirii sale fugare.

Luară ceaiul împreună, lăsîndu-l să se răcească îndelung în ceştile străvezii ca petalele florilor de măr. Don Massimo făcu observaţii grasului Venanzio, pentru că nu filtra destul de bine ceaiul. El voia chiar ca bietul Venanzio să facă din nou ceaiul după toate regulile cu care îl învăţase cu atîta trudă, dar Antonella se împotrivi. Ea îşi pierduse răbdarea şi propuse să joace domino. Baronul primi şi cîştigă trei partide una după alta.

— Este de necrezut, scumpa mea, dar nu faci nici un progres. Şi cînd te gîndeşti că repeţi mereu greşelile. Acum două luni jucai mult mai bine.

— La drept vorbind, sînt foarte distrată astă-seară. Şi pe urmă... îmi place să-ţi atrag atenţia asupra greşelilor mele.

Baronul surîse şi începu nesfîrşita-i conferinţă despre domino, dar nu putu să meargă pînă la sfîrşit, deoarece, în momentul cel mai serios, Antonella îi spuse :

— Da, înţeleg, înţeleg foarte bine, dar găsesc că este jocul cel mai greu din lume... Şi acum, scumpul meu don Massimo — îţi urez noapte bună !

— Cum ? ! Dar nu este încă unsprezece !

— E drept, dar trebuie să scriu.

— Să scrii ?

— Da. Te miră acest lucru ?

— Dacă n-ar fi indiscreţie din partea mea, aş vrea să te întreb, cui vrei să scrii.

— Ah ! făcu Antonella cu un ton enigmatic, rezemîndu-se pe spătarul scaunului. Ah !... Eşti foarte curios !

Baronul se ridică cu o mişcare nervoasă :

— Atunci... dumneata... începu el. Şi nu mai isprăvi.

— Ce anume ? Eu... ei bine ! ce ? strigă ea provocatoare.

— Eşti grozav de răutăcioasă şi tocmai pentru asta te iubesc... nu pentru altceva.

— Mulţumesc.

— Ba nu, ba nu ! spuse el, n-ai de ce să-mi mulţumeşti.

Și adăugă cu glas hotărît :

— Vrei să-mi răspunzi o singură dată fără ironii ?

— Vreau.

— Atunci spune-mi de ce ?...

Dar se întrerupse din nou.

— Curaj, don Massimo !

— De ce iubești pe altcineva ?

Ea nu clinti. Rămase senină și liniștită.

— Iubesc ? Vai ! nu spune asta ! Cum se poate ? Ți se pare cu putință să cad în brațele unul alt om înainte de a trece prin ale dumitale ? Haide, prietene, nu te insulta singur.

Caddùllo se clătină, ca și cum ar fi făcut o sforțare teribilă să nu sară asupra ei, apoi, întunecat, tăcut, începu să umble prin cameră. După o clipă își reveni, se apropie de Antonella și îi apucă mîna.

—Ascultă, Antonella... buna, marea mea prietenă, să nu faci asta... să nu mai faci asta !

Antonella nu mai rîdea. Își încolăci degetele, aplecă fruntea, și tăcea.

I se părea că aude bătînd inima lui Don Massimo. Și nu mai era don Massimo Caddùllo. Era un om pradă dorinței ; era un om cuprins de o dragoste umilitoare și nefericită.

Se apleca și mai mult asupra ei, care tăcea mereu, și cu toate că se temea să nu înceapă să rîdă tare ca de obicei, el își puse mîna-i rece pe umărul Antonellei, care rămase nemișcată.

Vorbea încetișor, aproape cu jumătate de glas, cu o ironie tristă, inventa cuvinte pe care, poate, nu le spusese nimănui :

— Pînă în ziua de azi n-am făcut decît să te ascult orbește, să-ți servesc capriciile și să-ți mulțumesc ambițiile. Doream să fac orice pentru tine, să știu, că ești fericită. De ce ? Fiindcă fără voia mea, te iubesc ! Da, Antonella, te iubesc.

— De ce ?

— A sosit clipa să-ți vorbesc : nimic mai mult ! Nu mă crezi ? Tristețea glasului său emoționă pe Antonella.

Mandolina ! Ah ! Cine cîntă din mandolină ? Ea se gîndea : dar pleacă, înțelege odată ! Lasă-mă în pace, mi-e somn. Dar ce spune el ?

Cu o mișcare bruscă, impetuoasă, el îi strînse mîna într-a lui, ca și cum voia să o insulte și s-o sărute în același timp.

— Spune-mi... este o prostie, este o nebunie, dar puțin îmi pasă. Vreau să aud... odată pentru totdeauna. Spune-mi: da sau nu?

El o fixa, o ținea ca pe o pradă, în timp, ce, alb de mînie abia stăpînită, repeta cu un glas tremurător:

— Odată pentru totdeauna: da sau nu?

— Dar ești nebun de-a binelea în seara asta. Du-te să iei puțin aer. O să-ți facă bine! Du-te!

Aceste cuvinte îl loviră cu cruzime. Se clătină din nou și pricepu îndată că această femeie dispărea pentru totdeauna din viața sa. Întocmai ca un șarpe lipicios, rușinea îl strînse în cercurile sale și înăbuși dintr-o dată toată dragostea pe care o avea pentru ea. Și atunci el îi aruncă sfidarea:

— Drace! spuse el foarte încet, cu un aer batjocoritor, de care numai don Massimo Caddùllo era capabil, după cum ești în stare să te vinzi unui bătrîn ramolit... credeam că nu te-ar deranja prea mult să-mi dai și mie puțină dragoste.

Lividă, și foarte mînioasă, Antonella se repezi înainte cu furie, întocmai cum făcuse, într-o zi, tatăl său în cafeneaua învăluită de fum. Dar în loc să-și lovească dușmanul, lăsă să-i cadă mîna și își stăpîni mînia. În acel moment nu era frumoasă, nu mai era ea însăși și s-ar fi zis că nu mai respira.

— Pleacă! strigă ea îndată ce-și regăsi vocea. Ieși imediat!

Nemișcată, fără cel mai mic regret cu mîna întinsă, ea îi arătă ușa. Nemulțumită de acest gest, apăsă pe butonul soneriei.

— Antonella... făcu don Massimo, șovăind.

— Ieși!

În ușă, făcu o plecăciune frumoasă, o foarte lungă și foarte frumoasă plecăciune.

— Îmi iau libertatea de a-ți spune, anunță el, că partida dintre noi nu este încă terminată.

Și plecă.

III

Tatăl său se reîntoarse cel dintîi, cu valiza doldora de pachete, mici și mari. El povesti multe lucruri interesante.

— Uite, cumpărăturile tale! Mi-am pierdut capul alergînd prin magazine. N-am găsit tot ce-ai scris pe notă. De exemplu, nu era stofă cu „moar" și am luat pe aceea care, mi s-a spus, că este aproape la fel. Ia privește.

— Ce face Nero, se distrează? întrebă Antonella, desfăcînd încet pachetele.

— Și scumpul don Massimo, ce mai face? întrebă la rîndul lui Passadonato.

Antonella desfăcu stofa, o examina la lumină, o pipăi cu degetele.

— Acest scump don Massimo... da, stofa este cam ușoară și puțin cam străvezie, dar nu face nimic... Acest scump don Massimo... l-am dat pe ușă afară.

— Cum? Adevărat? Dar de ce?

— Pentru nimic... o glumă. Crezi că-mi convine să rămîn la infinit sub cizma acestui scump don Massimo? Îmi ajunge atîta timp, cu atît mai mult cu cît, îndrăznesc să spun că-l găzduim în casa noastră și că el abuzează în toate felurile. Vrei să știi ce s-a petrecut între noi? Ei bine, iată! Într-o seară a venit să-mi spună că am un iubit... Și deoarece am un iubit, ar vrea și el să fie iubitul meu. Înțelegi... Pentru că mă iubește... Pentru că nu poate trăi fără mine... îți închipui! A încercat chiar să mă sărute... Ei bine, l-am luat la goană imediat, cum era și firesc... Credeam că se va întoarce, dar de atunci, nu l-am mai văzut. Asta-i tot!

Mai întîi, Passadonato nu răspunse nimic. Nemișcat, cu ochii mici, el o privea pe fiica sa. În sfîrșit spuse:

— Da, înțeleg. Dar rămase posomorît și țintea mereu pe Antonella. Apoi adăugă:

— Bine ai făcut!

Dar în ochii lui, de tată și cămătar, era atîta cinste și atîta îndoială, încît fiindu-i rușine de această privire strălucitoare, Antonella întoarse capul și începu să se uite de aproape la o rochie neagră pe care o primise de la croitoreasă.

— Înțelegi ,spuse Antonella revenindu-și, dacă din întîmplare sau din capriciu, i-ar trece prin minte să povestească această istorie soțului meu, n-ar fi prea plăcut.

— De ce ? exclamă tatăl. Ţi-e teamă de ceva ?

— Mie ? Nu ! Dar înţelegi că don Massimo este în stare să comenteze chiar pe Dumnezeu. Şi pe urmă, cînd mînia pune stăpînire pe un om, totul s-a sfîrşit ,nu mai judecă. El m-a insultat şi eu l-am gonit.

— Este ciudat, oricum, murmură bătrînul. Şi cine ar putea să fie acest iubit ?

— Nu ştiu. Nu mi-a spus.

— Asta-i curios ! Nu-i cu putinţă să nu-ţi fi spus.

— Ba da ! Mi-a spus : un bătrîn ramolit. Poate a făcut aluzie la prinţul... adică la prinţul Equicola, care dealtfel este mai puţin scrîntit decît el ?

— Ah !... Ah !... făcu Passadonato fără nici o convingere. Pe urmă se scărpină în cap şi adăugă :

— Văd că aş fi făcut mult mai bine dacă nu plecam.

— Iei lucrurile prea în serios.

Passadonato se apropie de ea şi aruncîndu-i o privire plină de dragoste, spuse :

— Dacă don Massimo şi-a luat această îndrăzeală, el, care nu este deloc prost şi al cărui interes este să fie în termeni buni cu noi toţi, gîndesc că trebuie să fie foarte sigur de învinuirile sale.

— Atunci spune-mi şi tu că am un iubit... dar spune-o mai repede, te rog....

Şi deoarece tatăl său nu-i răspunse, ea adăugă :

— Ei bine, spuneţi-o amîndoi lui Nero şi o să ne distrăm.

— Copilă ce eşti ! spuse el. Mai întîi de toate sînt tatăl tău şi gîndul că pot să-ţi fac rău, n-ar trebui să-l ai nici în vis. Dar cum, pe de altă parte, sînt un om destul de drept, trebuie să-ţi mărturisesc că şi eu am oarecare îndoială.

— Oh ! Şi care sînt îndoielile, spune-mi odată ?

— Aşa este, copila mea... aşteaptă puţin, o să-ţi explic. Tu eşti frumoasă, eşti inteligentă, eşti plină de atracţie. Dar pentru a ajunge unde eşti, gîndesc că singură, n-ai fi putut ajunge atît de repede.

Fiica sa dădu din umeri.

— Ce ştii tu ?

— Eu sînt un bătrîn, comoara mea şi apoi sînt tatăl tău : te observ, te cunosc.

Nervoasă, ea făcu o mișcare repede și zise :

— Voi toți, cu toate că sînteți trei, nu mă cunoașteți la urma urmelor. Sînt așa cum sînt și gata ! Fac ceea ce gîndesc că este mai bine. Dacă vreți să credeți că am un iubit, nu aveți decît ! În cazul cel mai rău, mă voi înțelege cu bărbatul meu : dintre voi, el este singurul căruia sînt datoare să-i dau socoteală.

— Lui, singur ? întrebă Passadonato. Și eu cine sînt ?

— Tu ești prietenul lui don Massimo, după cîte văd. Îți spun că m-a insultat și iată mai bine de o jumătate de oră, de cînd îl aperi.

— Asta nu, ! exclamă Passadonato, arzînd de remuș-care. Dacă vrei să vezi cum te apără tatăl tău, mă duc numaidecît la el !

Ea rîse amuzată, trecînd dintr-o mînă într-alta un cornet cu mărgăritare mici, splendide, de culoarea azurului, care luceau și zăngăneau ca niște ace de argint. După o clipă, goli o mînă și înconjură cu brațul, gîtul tatălui său.

— Tată, sînt lucruri grele cu toate că sînt mititele, se-rioase și mari, dacă vrei... dar numai femeile instruite știu să se descurce. Lasă-mă pe mine, mă voi aranja cum e mai bine. Pentru tine, trebuie să gîndești numai că fetița ta este acum femeie.

— Dar acest don Massimo, acest scump don Massimo este, la urma urmelor, o canalie de prima clasă ?

Toată înfățișarea Antonellei arăta îndoială, dar ochii ei rîdeau, enigmatici.

— Nu chiar, răspuns ea, cu un aer vesel. Un fel de canalie, oricum.

— Foarte bine ! Dar cînd se va înapoia la noi ?

— Cine știe ? Se prea poate să se întoarcă dintr-un mo-ment într-altul, după cum este, de altfel, posibil să nu-l mai vedem timp destul de îndelungat.

Atunci tatăl ei pricepu că n-a înțeles nimic.

IV

Cînd intră Malvina, don Massimo tocmai terminase o scri-soare de afaceri. El îi trimise un surîs foarte prietenos ; dar nu se sculă de la masă decît după ce-și puse în josul pa-ginii foarte nobila și foarte complicata lui semnătură.

În vremea aceea, Malvina își repeta vizitele cu o frecvență destul de exagerată. La drept vorbind, baronul nu avea temperamentul unui mare îndrăgostit, și, odată cel dintîi capriciu satisfăcut, această dragoste dobîndită prea ușor, deci neatrăgătoare, începea să-l plictisească. Poate că se temea să nu se istovească cu micuța cameristă, care, pe lîngă altele, era foarte drăgăstoasă iar în orele intime, păcătuia cu indiscreții.

Cum toate străzile duc la una singură, tot așa, toate femeile duc la o singură femeie. Pentru motive cu totul particulare, don Massimo ținea ca subreta Antonellei să fie unealta lui, gata să facă orice pentru el. Dintre cele două mijloace de corupție care sînt banii și dragostea, el alesese, bineînțeles, pe acela care însemna în același timp o oarecare despăgubire dar și o oarecare economie : dragostea.

Dar, cum întîlnirile se repetau cu o regularitate perfectă, de două ori pe săptămînă, leneșul baron începea să sufere agasat de obligația de a se dezbrăca. Sau cel puțin, credea că suferă din cauza acestei îndatoriri obositoare. Desigur că mai era și un alt neajuns, acela de a fi silit să facă dragoste în aceleași zile : duminica și joia. Din cauza asta primi pe Malvina cu ușoară nervozitate :

— Mi se pare, spuse don Massimo, că vii ceva cam devreme ?

Aruncă o privire către ceas și își spuse în minte ; „Nu-i nimic de făcut, o să te am aici cel puțin o oră..."

— Ba nicidecum ! exclamă frumoasa Malvina. Mai curînd tu ești în întîrziere.

— Bine ! primi cu bunăvoință baronul.

În ziua aceea, accentul polonez al Malvinei era o plictiseală în plus printre atîtea altele. Cel mai mic motiv era bun pentru a o critica și a o enerva.

— Dragă Malvina, nu prea știu de ce, dar am impresia că mă trișezi sau că ești pe cale.

— Eu ? Cum crezi ?

— Așa... o simplă intuiție, o bănuială, nimic mai mult... Tu nu crezi că un om și mai cu seamă un om cu experiență, poate avea un fel de presimțire ? De altfel, ești liberă să faci tot ce vrei.

— Ah ! Mulțumesc !

— Ce vrei ? Aceasta este atitudinea mea în fața femeilor. De îndată ce văd că sînt pe cale să mă părăsească, le las în pace.

Își scoase voaleta și se apropie de el.

— Nu ești în apele tale, astăzi?

— Nu...! N-aș putea să spun că sînt în toane rele, dar am atîtea griji, necazuri din cauza afacerilor.

— Poate că vrei să plec?

— Ei vezi? Oare nu ți-am spus că te gîndești la altcineva? Vezi acum că am intuiție!

— Nu vrei nici măcar să-mi dai o mică sărutare?

Don Massimo lăsă să-i cadă de pe buze cea mai neprihănită sărutare din viața sa și după aceea spuse:

— Ce face Antonella? E cam mult timp de cînd n-am mai văzut-o.

— E foarte bine.

A ieșit?

— Cred că da. Înainte de a pleca, i-am pregătit o rochie.

— Ce rochie?

— Rochia de catifea cu zibelină.

— Ah! O știu, e frumoasă!

— Zilele trecute, Antonella a fost foarte ocupată? căuta să afle baronul, cu privirea mefistofelică.

— Într-adevăr... Mi se pare că acum frecventează casele cele mai aristocratice.

— Înțeleg, răspunse baronul, fixînd pe Malvina, se duce pretutindeni chiar unde n-ar trebui, nu?

— Aș vrea să te întreb ceva, spuse Malvina, șovăind.

— Spune! o încurajă darnicul său iubit.

— Pentru că e mult timp de cînd n-ai mai venit la noi... aș vrea să știu s-a petrecut ceva între voi?

— Nu s-a petrecut nimic, să-ți spun drept. Numai că, eu sînt prietenul lui Rainiero și mi-am îngăduit să-i fac Antonellei cîteva observații cam dure...

— Înțeleg... și s-a supărat?

— Nu ea ci eu m-am supărat!

Malvina scoase un ofltat lung.

— Ah! înțelegi tu, doamnele acestea... ceva pe aici, ceva pe acolo...

— Dar, în orice caz, un lucru ți-l recomand călduros: să nu vorbești.

— Cum crezi?

— Da, așa, e, dar vezi, femeile... ar trebui trimise toate la dracu! Toate dintr-o dată și în același sac.

— Și eu?

— Fără tine, răspunse don Massimo, gîndindu-se la altceva. Tu eşti o femeie minunată.

Pauză.

— Ascultă, Malvina, nu cumva ştii, din întîmplare, unde îşi ţine Antonella scrisorile ei de dragoste ?

— În biroul, mic, închis cu cheia.

— Şi cheia ?

— O poartă mereu cu ea, sau cel puţin, crede întotdeauna că o poartă cu ea, pentru că o uită foarte adeseori acasă, cînd pleacă.

— Îmi închipui că ai găsit mijlocul de a citi scrisorile ?

— Dar... bineînţeles.

— Asta-i bine.

— I-am văzut chiar fotografia... un om frumos. Cu toate că este bătrîn, este un om frumos.

— Da... prinţul Lanzo Equicola.

— Per Dio !

— Ascultă, Malvina, nu se spune : „Per Dio"... Oamenii bine crescuţi se feresc să o spună.

— Vrei să-mi faci un serviciu, mica mea Malvina ?

— Da, ţi-l fac bucuroasă ,dar nu mă atinge.

— Aş vrea să citesc şi eu aceste scrisori : ia-le şi adu-mi-le.

— Şi pe urmă ? Şi dacă doamna bagă de seamă ?

Ochii ei erau de acum puţin tulburi, puţin voalaţi şi în aceasta consta cel mai mare farmec pe care însuşi don Massimo îl recunoaşte. Convingători, ochii aceştia îl înduioşară, dar totuşi răspunse :

— Cum vrei să observe ? nu există femeie care să cunoască exact numărul scrisorilor sale de dragoste.

— Ce vrei să faci cu ele ? Dar stai liniştit, te rog.

— O simplă curiozitate. Spune, ai să mi le aduci ?

— Nuuu...

— Ai să mi le aduci, Malvina ? întrebă încă o dată don Massimo servindu-se în acelaşi timp de ochii, buzele şi mîinile sale pentru a o convinge. Mîngîierile lui o ameţeau, o făceau să-i promită orice.

— Bine, dacă vrei, cum vrei tu... suspină femeia supusă, cu ochii închişi.

V

Știind că bărbatul său trebuia să se întoarcă în dimineața aceea, pe la orele nouă, Antonella se sculă mai devreme ca de obicei. Era în baie, chiar în cadă. Rezemat de un prosop, părul său bogat, era în parte cufundat în apă care se mișca în valuri ușoare, abia simțite și o învăluia cu aburi vicleni și mîngîietori. Culcată pe spate, ea simțea o senzație de plăceri voluptoase. Sub această apă domoală, în mișcările circulare care o adormeau, sînii săi ceva cam tari,se legănau într-o mișcare de bucurie impudică. Genunchii, de o formă desăvîrșită, făceau să se vadă în cadă, sclipirea a două cercuțe perfect rotunde.

— Cine e acolo? strigă deodată Antonella, băgînd de seamă că se deschide ușa.

— Cum, cine e acolo? Eu sînt! Nu pot intra? spuse Rainiero închizînd ușa după el.

— Tu ești, Nero? Cum puteam să-mi închipui? Te-ai întors cu bine?

Și rîzînd, ea se mișcă în apa străvezie, parfumată și vaporoasă care trăda toată splendoarea corpului său tînăr, culcat pe spate. Apoi, ca și cum ar fi fost prinsă de o pudoare subită, începu să-și acopere goliciunea cu prosopul, în timp ce ruga pe soțul ei:

— Nu te uita la mine! Nu te uita la mine... Mi-e rușine... Totuși Rainiero se apropia...

— Nu, rămîi acolo! Rămîi o clipă acolo, pentru că vreau să ies din apă și nu pot să fac acest lucru, atît timp cît mă privești.

— Nu poți?

— Nu... nu pot.

Atunci el se supuse și se întoarse. Dar o văzu în oglindă. Îi văzu corpul ridicîndu-se cu totul din cadă și-roind de picături strălucitoare. La mișcarea pe care o făcuea, pentru a ieși din cadă, un fior îl străbătu pe Rainiero, În acel moment, Antonella aruncă o privire în oglindă și înțelese că bărbatul ei o vedea. Zîmbi, dar în acest surîs era o teamă copilărească; dădu un strigăt ușor și voi să-și ia halatul, pentru a se îmbrăca. Nu izbuti. El făcu o mișcare iute, apucă halatul, îl deschise larg, și acoperind-o cu halatul o strîns în brațe, sărutînd-o pătimaș.

— Bine ai venit, strigă Antonella. Dar fii atent, mi-am spălat părul!

— Bine, bine, am să-l usuc!

Zicînd acestea, el începu să-i sărute încetișor ceafa, acolo de unde pornea părul umed.

— Ce faci, Rainiero? exclamă Antonella încolăcindu-se în brațele lui. În jurul picioarelor sale goale, apa forma pe covor, un cerc umed. El luă un prosop și încerca să-i usuce părul. Nu-i plăcuse niciodată atît de mult ca în acest moment și nu gîndise niciclnd că pielea ei putea să fie atît de plăcută și de atrăgătoare, încît ar fi mîngîiat-o necontenit. Docilă, supusă în strînsoarea lui, Antonella se făcea tot mai mică, se ghemuia, înconvoindu-și umerii, în brațele lui puternice.

— Și acum, lasă-mă, spuse ea; cheamă pe Malvina, spune-i să mă șteargă și să-mi onduleze părul.

— Dar nu vreau s-o chem, Nenela. Pentru ce vrei s-o chem? Oare eu nu sînt în stare, să fac la fel ca ea?

— Tu?

— Da, bineînțeles. Nu crezi? Am să-ți dovedesc. Începu să rîdă cu putere și o ridică în brațe.

— Nu, nu... trebuie să pleci... Fii drăguț, pleacă!

— Dar pentru ce, scumpo?

— Mă supăr...

— Nu-i cu putință! Te superi pe mine?

Ea se așeză în micul divan, tăcută, cu genunchii la gură.

— Vezi, tu nu știi! Dar m-ai lăsat singură pentru întîia oară și ai lipsit peste douăzeci de zile.

— Știi bine că din cauza curselor.

— Da, da, desigur, cursele! asta e! O scuză foarte bună! Dar acum, nu te mai vreau eu!

Îngenuncheat lîngă divan, Rainiero, vesel, rîdea și încerca s-o sărute. Totuși, Antonella îl respingea, cu un aer indulgent și hotărît în același timp.

— Nu și nu, nici să nu te gîndești! din moment ce nu mă mai iubești, n-ai decît să te întorci acolo unde te distrai atît de bine.

— Ai într-adevăr un caracter bun!

— Poate nu este adevărat că te-ai distrat acolo?

— Nu te-am rugat să mă însoțești? De ce n-ai vrut?

— Pentru că am vrut să văd, dacă ai să pleci singur.

Începuse să se enerveze, în dorința care punea din ce în ce mai multă stăpînire pe el. El o îmbrățișă cu patimă, sărutînd-o și șoptindu-i cuvinte drăgăstoase.

— Spune, Nenello, pentru ce inventezi toate aceste ciudățenii? Te-am dorit în fiecare noapte, în toate nopțile, cu un adevărat zbucium, cu o nerăbdare pe care tu nu poți să ți-o închipui.

— Iată ceva care nu cred.

— Chiar dacă-ți jur?

Ea își legăna capul.

— Admit chiar că m-ai dorit cu atîta putere, că ai căutat să-ți mulțumești dorința în brațele altei femei. Spune-mi... este adevărat?

— Nu și iar nu! răspunse el cu o mînie abia stăpînită și își apropie buzele sale dornice de ale ei. Numai tu îmi placi să știi.!

— Nu vreau să fiu a ta, pentru că nu pot. Pentru că m-ai făcut să plîng, să sufăr. Pleacă!

— Nenella!

— Nu, du-te, îți spun!

Glasul ei îl respingea, dar brațele-i trădau o bucurie supremă, se întindeau către el fără împotrivire. Desigur, era geloasă, geloasă de toată dragostea ei adîncă și adevărată și era îndrăgostită de el mai puternic ca oricînd. Pentru moment, nu era decît o dorință, ce-i cotropise trupul și sufletul, dar știa cu o intuiție fină de femeie, că acum, ar fi fost o slăbiciune de neiertat de a nu ști să se împotrivească acestei ademeniri.

— Lasă-mă, repeta ea, nu trebuie...

— Îți fac rău?

— Da!

Halatul alunecase de pe umeri și păru-i greu cădea în bucle capricioase pe ceafă, umbra surîsului apărea în colțurile gurii. Goliciunea ei nu fusese niciodată atît de orbitoare.

— Tu nu vezi că trebuie să mă îmbrac? E destul de tîrziu... O să vină Malvina și are să ne vadă... Dacă nu mă lași, o s-o chem.

Posomorît, el se supuse: o cută de durere îi brăzda fruntea.

— Așadar, tu ești aceea care preferi acum să rămîi singură, nu eu.

— Poate.

Ea îl privi cu ochii mereu pe jumătate închişi şi era tot atît de palidă ca şi el.

— Bravo, Nero! Aşează-te acolo şi taci. Acum mă îmbrac, spuse ea şi începu să se pieptene cu degetele.

— Ascultă, trebuie să-ţi spun un lucru, continuă ea, cu faţa ascunsă de păr, Don Massimo nu mai este aici.

— Cum, nu mai este aici? A murit?

— Pentru noi, el este mort.

— Nu înţeleg.

— Sînt nouă zile de cînd nu mai vine la noi. L-am dat afară.

— Oh! oh!... Şi el... a plecat?

— Se pare.

— Dar cum ai făcut? Şi pentru ce?

— Ascultă Nero...Mai înainte de a-ţi povesti acest incident, trebuie să ne înţelegem bine. De nu, prefer să nu spun nimic. Dă-mi cuvîntul tău de onoare că nu faci nimic fără să-mi spui.

— Spune-mi ce s-a petrecut şi pe urmă îţi răspund.

— Atunci n-am să-ţi spun nimic. Să-ţi povestească el însuşi.

— Aşadar e ceva grav!

— Te rog să mă ierţi. Ai puţină încredere în mine? Oare nu ţi-am dat pînă acum probe de seriozitate şi de prudenţa mea? Tu, din contră... eşti chiar furia şi nimic altceva.

— Şi atunci?

— Dă-mi cuvîntul de onoare.

— Pe cuvîntul meu de onoare!

— Întinde mîna.

— Iată mîna mea.

Ea făcu o pauză impresionantă şi reluă:

— De la un timp pe care nu mi-l amintesc, don Massimo îmi făcea curte.

— În glumă... întrerupse el.

— Da şi nu. În parte în glumă, în parte în serios. La început, era uşor, stupid, cîteodată distractiv; pe urmă ajunse plictisitor, apoi agasant şi, în sfîrşit, revoltător. Îţi aminteşti, fără îndoială... m-ai întrebat de mai multe ori de ce mă tot supăram pe el, de ce imi era atît de antipatic. Ei bine, de cîtva timp nu aşteptam decît un prilej mai mult sau mai puţin potrivit pentru a izbuti să scap de el. Ţi-am spus, mi se pare?

— Da... dar mi-ai spus ca și cum ai fi spus lucruri lipsite de temei.

— Nu, eu nu vorbesc niciodată cu ușurință. Așadar ascultă: într-una din seri, Caddùllo venise să-mi spună că dacă frecventez societatea, voi ajunge desigur să-mi iau un iubit, că poate, chiar am unul. Că în caz contrariu, ar fi bine să încep cu el...

— Oh! făcu Rainiero, a spus-o în glumă... pe acel ton caraghios care-i place, care este felul său. Nu?

— N-aș putea să spun hotărît... se poate! admise Antonella. Cît despre mine, i-am făcut o scenă și l-am trimis la plimbare.

Urmă o tăcere scurtă.

— Sărmanul don Massimo! exclamă în sfîrșit bărbatul și glasu-i aminti pe acela al tatălui ei. Pe cinstea mea, nu izbutesc să cred că a vrut să te insulte cu adevărat. Știi cît este de voluntar.

— Dacă tu numești voluntar un om care vrea cu orice preț să se culce cu mine... sîntem înțeleși.

— Destul cu prostiile, Nenello! Mi-ai spus tu însăți, că ai profitat de cel dintîi prilej ca să scapi de el și eu nu cred că ceea ce a făcut era serios. Altfel, l-aș arunca pe fereastră.

— A făcut-o din glumă, dacă vrei, dar într-un fel sau altul n-am vrut să-l mai văd lîngă mine, mai cu seamă cînd eram singură în casă.

— Bineînțeles, am să-i vorbesc.

— Tu? nici o vorbă! Mi-ai dat cuvîntul tău de onoare.

— De ce nu?

— Nici o vorbă, ți-o repet! Dacă vrea să se întoarcă la noi, cunoaște drumul. O lecție îi va prinde bine, cred.

— Și eu cred la fel.

Ea rîse, cu gura-i roșie de mincinoasă îndrăgostită.

VI

Începuse să se înnopteze. În strada aproape întunecată, pavajul strălucea albăstrui. Antonella ieșea, grăbindu-se, din casa tainică a prințului, cînd deodată recunoscu pe partea cealaltă, pe don Massimo Caddùllo. El se apropie de marginea trotuarului și o salută curtenitor, dar ironic. Ea se prefăcu că nu bagă de seamă și trecu prin fața lui.

— Antonella ! strigă în spatele ei o voce, care o învălui.

I se păru necesar să alerge cît putea mai repede, dar în loc de aceasta, se opri în loc, nemișcată. Don Massimo era în spatele ei și, cu mîna înțepenită pe marginea pălăriei, o privea cu un aer nesigur. În cîteva zile îmbătrînise mult, slăbise și părea că poartă pe fața sa urmele unei boli ascunse. El spuse la repezeală.

— Nu ți-am făcut încă nici un rău. Mi-e frică de mine însumi. Dragostea pentru tine este așa de puternică încît sînt în stare de orice nebunie. Trebuie să te hotărăști. Totul depinde de dumneata : alege !

Nu era decît un pas între ei. Antonella învinse acest moment greu de șovăială : o făcu cu o sforțare puternică și răspunse lui don Massimo :

— Nu este nimeni stăpînul meu !

— Antonella, ești în mîinile mele... gîndește-te !

— M-am gîndit și îți răspund : nu !

Apoi dintr-o dată Antonella plecă, și la intersecția dintre cele două străzi se urcă în mașina, care o aștepta.

Don Massimo o urmări cu ochii visători pînă ce mașina dispăruse.

În noaptea aceea, don Massimo nu închise ochii. A doua zi dimineață el se sculă, foarte hotărît să facă ceea ce gîndea. Dar mai înainte de a-și îndeplini groaznica-i hotărîre, ezită, și se reîntoarse acasă. Încerca să se înfrunte pe el însuși pentru a-și impune o viață care-i era necesară, și care, cu toate astea, fugea de el. Din cînd în cînd, ca și cum ar fi vrut să se chinuiască o dată în plus, el recitea cele trei scrisori pe care Malvina i le adusese. Își dădea seama că această femeie era pierdută pentru totdeauna, pentru el ! Niciodată nu va fi a lui. Nu mai putea să înțeleagă dacă din dragoste sau din deznădejde și orgoliu, simțea acest zbucium îngrozitor.

Își puse pălăria, mănușile și ieși în stradă. Se uită la ceas : erau orele trei trecute. Se gîndi că va găsi pe Rainiero la hipodrom. Pentru a scurta drumul, luă un taxi. Dar Gilli nu era acolo și el se hotărî să-l aștepte.

Mai tîrziu își aminti de o cafenea unde Rainiero se ducea în fiecare zi sau aproape, dar în seara aceea el nu era acolo. În sfîrșit la ora cinci, îi telefonă.

— Eu sînt, don Massimo. Te rog să nu spui nimic la ai tăi.Trebuie să-ţi vorbesc negreşit.

— Da ? spuse Rainiero pe un ton îndoielnic. Cînd vrei ?

— Ieşi în seara asta, după cină ?

— Poate.

— Vino atunci la mine, numai pentru cinci minute, te rog. Dar nu spune nimic, nimănui.

— Bine.

Veni la ora zece. Don Massimo îi deschise uşa, ţinînd sub braţ cartea pe care tocmai o citea. Şi văzîndu-l, nu spuse nici o vorbă. Amîndoi aveau un aer îngrijorat şi îşi strînseră mîna în tăcere.

— Ce mai faci ? întrebă Caddùllo.

— Bine. Şi tu ?

— Mie nu-mi merge bine.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, dar nu mă simt bine. Şezi.

Dar celălalt rămase în picioare.

— N-ai spus nimic acasă, cînd ai plecat ?

— Nimic.

Don Massimo luă din nou cartea, o deschise, şi după aceea o închise numaidecît. Făcu acest lucru cu grijă, pe urmă citi titlul de pe scoarţe.

— Vrei să-mi spui ce motiv ţi-a invocat soţia ta pentru a explica lipsa mea ?

Rainiero încruntă din sprîncene.

— Mi-a spus că i-ai făcut curte într-un mod insuportabil şi că n-ai fost respectuos cu ea.

— Este adevărat.

Figura lui don Massimo se făcu pămîntie. El adăugă, revenindu-şi :

— Nu ţi-a mai spus altceva ?

— Ba da ! Mi-a spus că îi atribui un iubit, sau ideea de a-şi lua unul şi că, în aşteptare, o sfătuiai să înceapă cu tine. Nădăjduiesc că glumeai.

— Nu. N-am glumit. Citeşte !

Zicînd acestea, el scoase din buzunar trei scrisori ale prinţului şi le aruncă pe masă. Groaza pe care i-o inspira fapta sa, făcea să-i tremure glasul. Totuşi, el continuă :

— De trei sau patru luni, nevasta ta este iubita prințului Lanzo Equicola. Și pentru că am îndrăznit să i-o spun, m-a gonit din casa voastră.

Rainiero se strînse, ca un om căruia i se dă o lovitură puternică în stomac, și apucă pe Caddùllo de haină.

— Oh ! ce spui tu ?

— Citește ! răspunse don Massimo, livid.

Rainiero luă scrisorile, și le citi la repezeală.

— Dar ce este? bolborosi el, nu văd nimic. Ascultă... te ucid dacă născocești vreo prostie.

Indiferent, Caddùllo scoase din tabacheră o țigară și o aprinse.

Iartă-mă... dar...

Aplecat sub lampă, cu figura concentrată, recitea cu înfrigurare scrisorile.

— Dar nu văd nimic rău în ele... spuse el după aceea. Sînt scrisorile unui om îndrăgostit, nimic mai mult... Ah ! iată ! El citi cu glas tare : „...pentru ce nu vrei să fii a mea ?... „cînd mă părăsești, rămîn singur cu disperarea mea...“

— Bine ! spuse Caddùllo. Acum liniștește-te. Ai dreptate, nu sînt decît scrisori de dragoste. Dacă aceasta poate să-ți facă plăcere, să admitem că nu este vorba de nimic altceva. Dar sînt scrisori cam de mult. Poate că, de cînd „disperarea lui“ a fost mîngîiată n-a mai scris.

— Dă-mi-le ! strigă Rainiero, ale cărui mîini tremurau ca într-un atac de friguri.

— Nu, răspunse Caddùllo. Ți-am spus ceea ce trebuia să-ți spun, dar scrisorile sînt ale mele. Adică ale prințului Equicola și tu nu poți să mi le ceri.

— Dar... făcu Rainiero, ca și cum ar fi vrut să se agațe de ultima îndoială. Cum le-ai căpătat ?

— Nici asta nu te privește. Și nu mă întreba, pentru că n-am să-ți spun niciodată. Dacă te îndoiești de autenticitatea lor, n-ai decît să cauți : nevasta ta trebuie să mai aibă și altele, numai dacă nu le-a distrus.

— Atunci... la revedere ! spuse Rainiero.

Și se întoarse brusc, dar don Massimo îi tăie repede calea.

— Stai ! Ce vrei să faci ?

Rainiero ridică mîna.

— Asta, nu te privește. Lasă-mă să trec.

— Zadarnic ! N-ai să pleci de aici mai înainte să vreau eu. Nu ţi-am spus încă tot ceea ce aveam să-ţi spun.

— Ce mai este ?

— Mai este încă o chestie de onoare. După cum vezi, am făcut cea mai urîtă faptă pe care un om de bună credinţă poate s-o facă, dar n-am comis-o din prietenie.

— Asta nu mă interesează. Lasă-mă să plec.

— Încăpăţînat şi liniştit, don Massimo repetă totuşi :

— Nu din prietenie .Este altceva. Ceea ce am făcut se numeşte răzbunare. Da, dragul meu, este răzbunare. Pentru că nu aceşti domni care se servesc de cuvîntul „disperare", ştiu cu adevărat ce înseamnă acest cuvînt.

— Lasă-mă să plec !

— Da, dragă prietene ! Ai fost orb şi surd timp de luni întregi şi iată acum cinci minute ţi se par prea mult. Dar ascultă ! Eşti liber să faci tot ce vrei : goneşte-ţi nevasta, omoară pe prinţ, pune foc Romei... puţin îmi pasă ! Nu poţi să-ţi închipui cît de puţin îi pasă lui don Massimo ! Doar un lucru nu-l admit...

Rainiero făcu cîţiva paşi înapoi. S-ar fi crezut că neliniştea şi mînia îşi pierduseră din putere şi că acum privea, cu ochii îngroziţi, adevărul drept în faţă.

— Nu admit să-i faci rău ! spuse don Massimo, cu glas hotărît. Vezi tu, Rainiero, dacă îi faci vreun rău, eu... care am învins-o, o voi apăra.. Fii cu băgare de seamă !

— Oh ! făcu Rainiero. Dar tu ce, eşti de partea ei ?

— Eu ? Nimic ! Amîndoi ştim că eu nu contez. Cu toate astea, îţi repet : să nu-i faci vreun rău... Nu uita !

VII

Antonella tocmai se dezbrăca. Braţele sale goale străluceau în cele două oglinzi opuse. În seara aceea, baroneasa de Santamarta venise pentru a-i ţine de urît. Fumînd, făcînd pauze scurte, ea îi relatase cu o voce caldă, povestea celor trei bărbaţi ai ei. Antonella îşi reamintea acum aceasta, uitîndu-se în oglindă cu un surîs distrat. Cu un aer leneş, ea îşi mişcă degetele-i încărcate cu inele scînteietoare. Şirul de mărgăritare pe care şi-l scosese de după gît, căzu cu un murmur de cristal pe măsuţa în faţa căreia stătea. Lăsă să treacă mult timp pînă să-şi scoată rochia, care căzu cu un foşnet rece de mătase.

Cînta încetişor o arie oarecare. Era în micul ei regat de femeie frumoasă, printre mii de lucruri delicate şi care umpleau camera.

Deodată Rainiero intră în cameră. Cu obrazul palid, el se apropie de Antonella şi o apucă de amîndouă mîinile.

— Vorbeşte! strigă el, cu dinţii încleştaţi, care străluceau printre buzele-i albe de mînie. Vorbeşte, blestemato!

— Oh! strigă ea revoltată, ce vrei?

— Ce vreau?

Ridică pumnul strîns deasupra capului soţiei sale, îl ţinu aşa, nemişcat, ca o măciucă grozavă care, căzînd ar fi putut s-o omoare. După aceea apăsă pumnul pe fruntea Antonellei fără s-o lovească. Îi răsuci braţul cu atîta putere, încît ea trebui să îngenuncheze. După o clipă de uimire, ea înţelese totul.

Mereu îngenuncheată, cu un cot sprijinit pe parchet, ea închise, strîns ochii, buzele, ca şi cum voia să-şi stăpînească gemetele. Peste toate, în clipa aceea ea încerca o bucurie barbară simţindu-se iubită.

— Îmi faci rău... îmi faci rău! bolborosi ea în sfîrşit, cînd suspinele începură să-i străbată corpul.

Atunci el o lovi atît de puternic încît o răsturnă pe parchet cu un zgomot moale, înăbuşit. Chiar în acea clipă, ea leşină; închise ochii şi nu mai mişcă. Această nemişcare era apărarea ei, şi în acelaşi timp ceea ce se confundă mereu la femei; puţină prefăcătorie, fără voie şi pasivitatea curat senzuală. Nu trebuie niciodată să încercăm să cunoaştem firea intimă şi secretă a femeii; ar fi o oboseală zadarnică dacă am căuta să-i impunem legile aspre ale logicii noastre masculine şi de a pretinde să găsim în faptele ei, ceea ce poate că nici nu există.

Absorbit de gînduri, fără să mişte măcar, Rainiero o privea ţintă, cu sentimentul vag că-i făcuse un rău cumplit, pe care ea nu i-l va ierta niciodată. Nu regreta, dar simţea un fel de ruşine faţă de propria-i putere, şi în acelaşi timp un fel de mînie bărbătească că nu poate s-o bată. El spuse:

— Ridică-te! Nu face teatru!

Dar Antonella nu mişcă. Trecură multe minute mai înainte ca ea să deschidă ochii.

— Este foarte natural! Eşti ceea ce eşti! O adevărată femeie de stradă!

Numaidecît ea se ridică într-un cot şi îi răspunse :

— Destul ! Destul ! Nu spnue nimic mai mult !

Şi fără să mişte braţul pe care i-l sucise, scoţînd gemete ,ea se ridică încetişor, frîntă toată de durere. Cea dintîi mişcare a sa, fu să-şi încheie halatul. Pe urmă, începu să-şi mîngîie încetişor umerii, braţele şi mai cu seamă coatele care o dureau. După cîteva clipe încercă să-şi aranjeze cum putea, cu o mînă, părul desfăcut.

Cu spatele rezemat de oglinda cu trei panouri, prinsă în perete, Rainiero bătea cu nervozitate, cu unghiile în geam

— Bagă de seamă la ceea ce faci, Antonella. Este foarte periculos, ţi-o jur. Dacă te joci cu alţi oameni, nu face acest lucru cu mine. Nu sînt dispus pentru aşa ceva, deloc !

— Nici eu. Nu vezi că nu spun nimic. Eşti puternic, dar nu raţionezi şi vezi : m-ai bătut. Ce vrei să fac ? Nimic... Cînd ai să fii mai liniştit, îţi voi explica totul.

— Spune-mi, exclamă el, de cît timp este iubitul tău, prinţul Lanzo Equicola ?

— Nu sînt iubita nimănui, răspunse ea cu o linişte hotărîtă.

— Nu eşti iubita nimănui ? Şi îndrăzneşti s-o spui ?

— Da, o spun şi este adevărul.

El se clătină, făcu o sforţare vizibilă pentru a-şi reveni. Puse o mînă pe gîtul Antonellei, vrînd să-l strîngă, dar căldura, în acelaşi timp, tare şi fragedă, îl zăpăci.

— Nero, dacă mă mai atingi încă o dată, voi striga... Da, am să strig...

— Dar, pentru Dumnezeu, pentru ce minţi ? Am citit adineauri scrisorile lui. Eu însumi... le-am citit cu ochii mei, cu ochii aceştia, — şi-şi atinse ochii cu degetul.

— De care scrisori este vorba ? întrebă Antonella, şi obrazul îşi schimbă expresia.

— Scrisorile pe care prinţul ţi le-a scris : scrisorile stupide de dragoste pe care un dobitoc bătrîn le-a scris soţiei mele. Nu mă crezi ? Nu ? Dacă nu mă crezi, pot să ţi le repet. Am citit într-una...

Zicînd acestea, el începu să spună pe dinafară, frazele de care îşi aducea aminte.

Femeia îşi plecă fruntea şi, cu buzele strînse şi cu o cută adîncă între sprîncene, asculta atentă. După o tăcere, spuse :

— Înţeleg... Aşadar, don Massimo mi-a furat cîteva scrisori şi ţi le-a dat. Dă-mi-le să le văd.

— Nu mi le-a dat. Nu le am.

Spuse cu tonul cuiva gata să admită lucruri de necrezut:

— Bine, atîta cît pot să-mi dau seama, tu ai aflat, în modul cel mai neîndoielnic că eu, Antonella, sînt iubita prințului Lanzo. Așa este?

El șovăi mai înainte de a răspunde, apoi spuse:

— Da, desigur, acum știu.

Dar în acel moment de șovăire fu deajuns pentru Antonellla.

— Minți! exclamă ea. Minți! Minți!

— O să vedem ,întrerupse el cu tărie, ca un om hotărît la orice. Haide! Vreau să văd unde sînt scrisorile. Nu uita însă un lucru: sau mi le dai sau se întîmplă ceva groaznic.

Antonella nu se mișcă.

— Scrisorile nu mai sînt aici, răspunse ea; le-am ars pe toate.

— Le-ai ars?

— Da, bineînțeles. Du-te, caută-le unde vrei. Ține, iată cheile, ia-le.

Rainiero dădu o lovitură de pumn atît de puternică în masa de toaletă, încît toate obiectele căzură.

— Le-am ars, pentru că nu am găsit necesar să păstrez o literatură atît de inutilă. Dacă prințul n-a făcut la fel — ceea ce nu cred! — poate că-mi va înapoia scrisorile pe care le-am scris... dacă tu o ceri.

Rainiero rămase pironit locului.

— Tu spui?

— La drept vorbind... eu nu spun nimic, tu ești acela care spui cu hotărîre că ai și avut în mînă o scrisoare dovedind că sînt iubita lui.

Trebuie să-l convingem pe prinț să-mi înapoieze scrisorile. Îți jur că omul acesta n-a ars măcar o pagină cît de mică... și totuși erau atîtea!

Vorbind, ea citea în sufletul curat al bărbatului ei, alegînd cu o măiestrie surprinzătoare argumentele care puteau de asemenea să o scape de răzbunarea groaznică a lui don Massimo.

Într-adevăr, într-o zi, înainte de întoarecerea lui Rainiero, avusese ideea de a arde scrisorile prințului Lanzo.

Se gîndise chiar să nu mai scrie nimic care ar fi putut s-o compromită, nimic care ar fi putut să trădeze prudența jocului ei femeiesc. Ea pricepea că într-o zi această catastrofă inevitabilă trebuia să izbucnească între ei, dar ultimul lucru pe care-l aștepta era șiretenia lui don Massimo Caddùllo.

— Nu te privește ce am să fac, spuse Rainiero după o scurtă pauză. Dar este ceva ce nu înțeleg. Dacă n-ai fost iubita lui, dacă omul care te mîngîia și care te săruta, n-a fost iubitul tău, dacă tu nu te duceai în apartamentul lui decît pentru ca să răsfoiești cîteva cărți de versuri și dacă, în sfîrșit, aceste scrisori puteau să-mi dea mărturia nevinovăției tale, pentru ce le-ai ars?

— Oh! foarte simplu, dragul meu! Din ziua în care am gonit pe don Massimo, am înțeles că el are să se răzbune. Bineînțeles, nu mi-am închipuit niciodată că va ajunge pînă la această josnicie, dar fusesem încredințată că, într-un fel sau altul el te va face să crezi că am un iubit.

Ea vorbea liniștit, cu un glas egal, fără să se grăbească, mișcînd din timp în timp brațul care o durea, cu un surîs mic ca și cum ar fi povestit o istorioară care nu o privea.

Dar Rainiero nu se putea împiedica de a o asculta, și, puțin cîte puțin, ceva dintr-această liniște pătrunse în sufletul său răscolit.

— Vezi tu, reluă ea, am făcut poate o greșeală: trebuia să vorbesc eu mai întîi. Pentru că... este adevărat, m-am dus în casa acestui om, am petrecut cîteva ore, chiar mai multe ore, singură cu el. I-am istorisit o grămadă de lucruri pe care pot să ți le povestesc și ție, dacă vrei. Îl așteptam să-mi vorbească de pasiunea lui, mi-a scris scrisori de dragoste. Eu îi răspundeam cu afecțiune, prin scris, sau chiar prin lacrimi. Am pus în aceasta toată răbdarea, toată arta de care te servești tu cînd dresezi un cal. I-am dat din mine, tot ce nu este femeie în mine, de exemplu, o sărutare cu o gură rece, nepăsătoare, pe un păr aproape alb... În sfîrșit, vorbeam despre teatru, literatură... de această veche și atîtătoare literatură de adulter cu care facem cunoștință de la vîrsta cea mai fragedă, cu ajutorul romanelor perfide cu coperta galbenă. Plecînd de la el, eram nespus de fericită că pot să rîd, cu toate că omul acesta pentru care am inventat dragostea, îmi insufla în același timp o mare milă.

El voi s-o întrerupă, pentru a-i pune o întrebare care se ivise spontan pe buzele sale, dar cu o mişcare autoritară a mîinii, ea îl opri. După aceea îşi dădu peste cap părul care o enerva, şi începu să-l pieptene, cu degetele-i subţiri şi lungi.

— Nu, lasă-mă să-ţi vorbesc ! Nu mă întreba nimic, nu mă întrerupe ! Sînt atîtea lucruri pe care nu le cunoşti şi pe care trebuie să ţi le spun. Pentru moment, n-ai decît să mă asculţi — şi trebuie să mă asculţi, după aceea — dacă am făcut rău — mă vei pedepsi.

Ea era în picioare, în faţa lui, înfăşurată în halatu-i roşu, care se strîngea în jurul corpului său tînăr, ca un vîrtej de flăcări în jurul unei statui. Vorbea aplecîndu-se sub povara părului său bogat.

— Da, mă vei pedepsi pentru tot răul pe care l-am făcut, dar nu ţie ; pentru toate nimicurile pe care le-am spus, dar nu ţie. Seara în care am fost la bal mascat... Îţi mai aduci aminte ? De atunci a început această poveste. Cît te-am iubit în seara aceea, Dumnezeule ! Te-am iubit atît de puternic, încît n-am putut să mă împotrivesc ispitei de a fi iubita ta, n-am putut să mă lipsesc de bucuria de a-ţi face cunoscut, fără ca să-ţi spun nimic, că eram pe cale să pregătesc pentru tine, pentru noi toţi, o mică invenţie, un joc dificil, încurcat, periculos... dar care trebuia să izbutească cu orice preţ. Ai crezut că am băut prea mult. Nu... adică da, dar într-un fel deosebit decît voi bărbaţii.

Se opri. Vorbise fără să se uite la el, dar acum ridică ochii asupra lui şi pe faţa ei era atîta blîndeţe, curăţenie şi durere, în acelaşi timp, încît s-ar fi spus că se născuse în ea un suflet nou, a cărui existenţă nici nu o bănuise.

— Poate nu mă înţelegi... Atunci nu mă vei crede.

El lăsă capul în jos şi nu răspunse.

Cu o mişcare spontană, cu un ţipăt pe care i-l zmulgea suferinţa, ea îşi puse braţele după gîtul soţului ei şi, aici plîngînd, aici rîzînd, începu să-l sărute.

— Cum poţi să crezi că într-adevăr am un iubit ? Că-mi place un alt bărbat ? Cum ar fi cu putinţă, de vreme ce în toate clipele vieţii mele, din ziua în care te-am întîlnit, nu m-am gîndit decît la tine, şi nu te-am dorit decît pe tine ? Răspunde-mi : cum poţi să crezi ?

El încercă s-o respingă.

— Nu ştiu... Ştiu că te duci să-l vezi.

Dar vorbea cu un ton șovăielnic, cu ochii închiși pe jumătate, ca și cum s-ar fi temut să o privească ; făcea sforțări, pentru a se împotrivi ispitei care îl cuprindea.

Între timp, Antonella continuă :

— Lămurește-mă, Nero... Dacă tinerii cei mai interesanți mă fac să rîd, pentru ce aș căuta dragostea unui bătrîn caraghios, a unui bărbat sfîrșit, care mă adoră cum se adoră numai Madonna și care-mi trimite în fiecare zi scrisori atît de plictisitoare încît, adeseori, nici nu le citesc ?

— Poate nu era dragostea... poate era altceva, murmură el, pentru a spune ceva.

— Atunci ce ?

— Patima... Știu eu ?

— Așa ! Curios, n-am ce spune ! Tu vrei ca pentru a-mi mulțumi dorințele, să alerg tocmai la un bărbat care, dacă nu mă înșel trebuie să fie... cum să spun, foarte șovăielnic atunci cînd este vorba să dea o formă practică cuvintelor sale arzătoare de dragoste.

De data asta, tînărul soț nu mai izbuti să-și stăpînească rîsul care aluneca de pe buze pentru a se pierde în mustățile-i foarte subțiri și foarte blonde.

— Și desigur că nu era pentru bani, spuse ea, pentru că sînt bogată. Nu era nici pentru a-l zmulge unei alte femei, cum fac desigur unele, pentru că puțin îmi pasă de ele.

— Bineînțeles că nu, făcu Rainiero. Dar poate pentru simplul motiv că se numește Lanzo Equicola, prinț italian adică pur și simplu din ambiție.

— În sfîrșit ai spus-o ! Da, dintr-o ambiție care pentru mine nu este, decît dragostea ta. De aceea mi-am dat osteneala de a face să-și piardă cu desăvîrșire capul pe un om bun, foarte drăguț, credincios și cred, cu totul neajutorat. În asta constă mica mea fantezie, drumul, oblic, întortocheat, care mă va duce unde vreau. Privește : tatăl meu pentru ca să aibă banii de care avea nevoie, s-a făcut cămătar ; tu, pentru ca să te salvezi, te-ai căsătorit cu fiica unui cămătar ; și eu, pentru ca să ajung într-adevăr femeia soțului meu, pentru a vindeca toate relele pe care le-au făcut alții ; pentru a da — oricît de absurd ar putea să pară aceasta ! — pentru a da fericirea omului pe care-l iubesc, mă duceam în casa unui prinț bătrîn și, cu ușurință, mirîndu-mă de mine însămi, am inventat dragostea pentru acest om cu bun simț, dar care n-a vrut să țină seama de părul său alb.

Rainiero îi răspunse :

— Înțeleg. Și acum, pentru un alt om cu bun simț care nu poate să creadă toate aceste viclenii, una mai încurcată decît alta, născocești un nou joc... inventezi credința.

— Nu, taci ! strigă ea, și îi puse o mînă peste gură Taci ! Fă din mine tot ce vrei, dar mai întîi ascultă-mă ! A venit momentul cînd în viața noastră, care n-a avut pînă acum decît un caracter provizoriu, trebuie să se ajungă la o soluție. Trebuie negreșit să mă lași să spun tot și să merg pînă la capăt. Imaginează-ți că două ființe străine au trăit una lîngă alta fără să-și dea osteneala să se cunoască. Este vorba chiar de noi doi, de mine și de tine. Închipuiește-ți că unul din noi a început dintr-un moment oarecare, să vegheze la liniștea celuilalt.

Închipuiește-ți, de asemenea, că unul din ei, neputînd să uite vreodată ceea ce era nesigur, în căsătoria lor, îndura cu o perfectă nepăsare, credința grijulie pe care celălalt i-o oferea fără să-i ceară nimic.

Eram tu și eu. Dar, tu nu puteai să iubești pe „ragazza", tînăra fată neștiutoare care, fără să stea în cumpănă, a aruncat pe fereastră, în stradă, mica-i viață, — dar o contesă Gilli, primită în casele prinților romani, — aceasta, da ! O contesă Gilli pe care mai mulți patricieni, nu numai un prinț ! o voiau și nădăjduiau să o aibă ca iubită, o contesă Gilli care reîmprospătează și poartă cu o frumoasă demnitate numele tău care-ți redeschide ușile închise și care se lasă să fie luată drept o soție necredincioasă cu scopul ca numele tău compromis să ajungă din nou numele unei familii onorabile, — o contesă Gilli care nu este numai femeia ta, ci întreaga ta viață...

El stătea acum în fotoliul rotund, cu coatele rezemate pe amîndoi genunchii, cu tîmplele strînse între mîinile-i nemișcate. Nu mai simțea nici ispită și nici intenția de a-i răspunde, dar, din cînd în cînd, încrunta sprîncenele, ca și cum se revolta contra vorbelor Antonellei.

I se spunea acum, că femeia lui nu mai era a lui și toate vorbele și toate lămuririle ei nu slujeau decît să răscolească în el, din ce în ce mai puternic dorința și nevoia de a ști dacă această învinuire era adevărată. Și pentru a doua oară în viața lui, i se păru necesar să ia o decizie se-

rioasă. Această hotărîre o căuta în momentul de față cu aceeași simplitate, alegînd calea cea mai dreaptă, cum fac oamenii de bună credință, cînd nenorocirea îi pune la încercare.

El spuse :

— Așadar, pentru a te face iubită de mine, credeai neapărat necesar să-ți iei un iubit ?

— Un iubit ? Oh ! spune-i cum vrei, îmi este tot una... dar află că acest om era mai degrabă apărarea mea, pentru că în lume, nu se dă ceva pentru nimic și mai cu deosebire femeilor.

— Așa ! Și tocmai pentru asta îmi istorisești această fabulă stupidă. Prințul este un om ca oricare altul.

— Și m-am achitat cu toată dărnicia. Bineînțeles, nu era singurul om care ar fi fost dispus să-mi acorde protecția.

— Dar ceea ce spui tu este oribil !

— Nicidecum, te rog ! Era cît se poate de practic. Dacă un bărbat în vîrstă nu ajunge să-și dea seama că este caraghios să iubească în amurgul vieții, mi se pare că o femeie are dretpul de a-l face să înțeleagă greșeala lui și chiar de a-i dărui cîteva iluzii, atît de plăcute și tot atît de scumpe ca însăși tinerețea. Nu-mi aduc aminte unde am citit o frază care ,după părerea mea, găsește un răsunet imediat în toate împrejurările vieții noastre : „Nici un adevăr nu este atît de frumos ca o înșelăciune care pare să fie adevăr". Vezi tu : dragostea este la fel. Cel puțin dragostea care am inventat-o eu. Nu clătina din cap, nu spune nu. Pentru că dacă voi bărbații, aveți poate o inteligență superioară nouă — așa cum vă place să credeți ! — noi femeile, avem în schimb acest spirit simplu care la urma urmelor, este prea deajuns pentru a stăpîni geniul vostru. Cu tine, în acest moment, nu sînt femeie ; sînt „nevasta ta' și asta este altceva. Îți vorbesc ca și cum aș fi goală pînă-n suflet. Privește : dacă vrei, pot să îngenunchez și să pun mîna pe cruce ca să-ți jur că nu m-am gîndit niciodată să făptuiesc cea mai mică crimă față de tine. Înțelegi tu, Nero, trebuia să izbutesc cu orice preț ; de nu, eram în pericol de a te pierde, ceea ce pentru mine ar fi fost întradevăr cu neputință, pentru că te iubesc... Și în orele acelea,

acolo, cînd îi vorbeam lui, îţi vorbeam ţie. Şi prefăcîndu-mă că prezenţa ta îmi devenea supărătoare, îl rugam să mă ajute, să te îndepărtez de mine. Îi spuneam că nu mă simt fericită decît atunci cînd nu erai cu mine, cînd zile întregi erai la club, cînd nu te vedeam. Pentru că ştiu că-ţi iubeşti cariera, regimentul, uniforma pe care ai purtat-o ani îndelungaţi, singurul meu vis era ca să poţi redeveni ofiţer cum erai cînd te-am cunoscut. Ştiam că prinţul avea mulţi prieteni la ministerul de Război şi i-am spun în mai multe rînduri: găsiţi un mijloc, prinţe, de a-l face să intre din nou în serviciu. În cazul acesta, aş fi mai liberă, mai singură, pentru că te iubesc prinţul meu, te iubesc, pe dumneata care eşti un om rafinat şi cult, în timp ce el nu înţelege nimic! El nu se pricepe decît să încalece un cal şi să-şi poarte cu strălucire sabia. I-am vorbit astfel ore întregi. Îl fermecam cu glasul meu, îi hrăneam vechile-i nădejdi şi te arătam ca pe un om fără suflet, făcîndu-te să pari aşa cum nu eşti în realitate. Dar te cunosc bine, fii sigur de asta. Cunosc gîndurile tale, chiar cînd stai tăcut şi nu sufli o vorbă. Într-una din zile, prinţul mi-a spus: am rezolvat! Nu are decît să-şi prezinte cererea.

Rainiero deschise ochii mari, ochii săi de copil, care aveau culoarea azurului nesfîrşit şi nu spuse nimic, dar două lacrimi, se rostogoliră pe faţa-i palidă. Fără să vrea, fără să se gîndească că primea un tîrg ruşinos, el strînse mîna Antonellei. Aceasta spuse:

— Iată! Îţi aduc viaţa pe care o iubeşti şi care trebuie să fie a ta. Nu mai este nici o piedică în calea ta şi eu sînt aceea care-ţi fac acest mic dar. Dacă vrei, primeşte-l ca pe un lucru care m-a costat multă trudă. Dacă-l respingi, eşti liber să faci tot ce găseşti că este mai bine. Pentru mine, visul meu este cu totul altul: spune-mi că mă iubeşti şi asta este singura mea răsplată. Ce rămîne este uşor. Pentru a pune capăt poveştii mele cu prinţul, voi improviza o ultimă născocire, dar aş vrea să fie blîndă, dacă e cu putinţă, pentru că trebuie să-ţi spun că omul acesta a fost întotdeauna bun cu mine. Îi voi spune: „S-a isprăvit, prinţul meu. Renunţă la mine, uită-mă, altfel sînt pierdută!" El mă va asculta, fără îndoială pentru că părul său este alb şi că dragostea lui nu este decît o dragoste sufletească. Mă va asculta, pentru că n-am fost niciodată a lui. Şi deoarece am fost, probabil, cea din urmă femeie din viaţa lui, el mă va iubi, chiar dacă îi fac rău.

Vorbea, cu mîna pe ochi, nemișcată. Se vedea că era foarte emoționată. Părul răvășit, sublinia albeața impresionantă a obrazului. Ea adăugă :

— Cînd mă vei judeca, nu uita că un altul va suferi osînda dragostei mele crude.

— De ce plîngi ? întrebă el cu o voce tulburată.

— Nu plîng, nu vreau să plîng... Dar cîteodată, nu sînt decît o biată femeie.

O apucă de mîneca halatului și o trase pe genunchii lui. Ea căzu, obosită și fericită. Rîse, rîse, din ce în ce mai tare. Rîse ca și cum soarele răsărea în sufletul ei.

— Da ,sărută-mă, sărută-mă... este singurul lucru care îmi place. Sărută-mă, dragostea mea... suspină ea și, apăsîndu-și gura și buzele tremurătoare, pe ale lui Rainiero : nu scumpule, nu hotărî nimic pentru moment, ci gîndește-te numai că nu-mi pasă de nimeni.

A doua zi de dimineață.

Malvina era speriată de tot și pe cînd o îmbrăca pe stăpîna sa, nu contenea de a o privi cu ochii plini de spaimă. De îndată ce Antonella fu îmbrăcată. Malvina îi spuse, cu un glas atît de slab că ai fi putut crede că voia să se scuze de o mare greșeală.

— Vă cer iertare... doamnă contesă, dar trebuie să vă spun... trebuie să vă previn mai întîi... adică, trebuie să plec.

— Ce spui, Malvina ? Trebuie să pleci ? De ce ?

— Am primit veşti de acasă... mama mea e bolnavă... așa că trebuie să plec numaidecît.

Ea ținea între degete marginea șorțului de dantelă care-i plăcea mult lui don Massimo Caddullo și după ce l-a netezit și iar l-a netezit, deodată își acoperi cu el ochii pentru că, tulburată de teamă, sau de un alt sentiment, asemănător, ea începu să plîngă.

Drăguță, Antonella îi puse o mînă pe umăr.

— Dacă nu este vorba decît de atîta, nu trebuie să plîngi, Malvina. Vei vedea că nu este grav deloc. N-ai decît să pleci cît mai curînd cu putință. Du-te să-ți vezi mama și după aceea vino înapoi... Nu te gîndi la mine, pentru că Sofia va face serviciul de care am nevoie pe timpul lipsei tale.

— Vă mulțumesc nespus de mult, doamnă... numai că... Nu pot să vă spun tot... Și pe urmă cred că într-adevăr... mama este bolnavă. În sfîrșit, s-ar putea să nu mă mai întorc.

— Atunci, mi-ai spus o minciună !

— Nu doamnă, chiar adevărul. Sînt atît de bine la dumneavoastră şi îmi pare rău că vă părăsesc, dar...

Zicînd acestea, ea începu să plîngă.

— Ascultă, mititico, ce înseamnă asta? De unde ştii că mama ta e bolnavă? Ţi-a scris? Dacă vrei să pleci, fă-o... dar nu-mi povesti fabule prosteşti. Poate ai găsit un loc mai bun, spune?

— Nu, doamnă !

— Atunci ce ai? Poate că vrei să te măriţi? Sau poate ţi-a sucit capul vreun bărbat?

— Nu, doamnă, nu...

Ai neplăceri cu altă servitoare? Te-ai certat cu Sofia?

— Nu, doamnă, nu. Lăsaţi-mă să plec... Peste cîtva timp, poate... voi veni să vă văd şi vă voi povesti...

Cu toate sforţările, cu tot interogatoriul lui Rainiero mai întîi, pe urmă al lui Passadonato şi, după aceea al întregului personal de serviciu, nimeni n-a izbutit să-i zmulgă o silabă mai mult în privinţa plecării sale neaşteptate. Ceru încuviinţarea de a îmbrăţişa pe „doamna", ceea ce făcu, plîngînd cu hohote; îşi lăsă voaleta pe ochi, strînse mîna la toată lumea şi, însoţită de bunul şofer Pietrasanta, care nu mai înceta de a ofta, fu condusă la gară, cu aerul trist al oricărei despărţiri :

Dar mai înainte de a părăsi capitala pentru întunecoasa Bolonie, ea trimise baronului o scrisoare, concepută astfel :

„Dragul meu Massimo,

„Două cuvinte scrise la repezeală pentru a-ţi spune cele ce s-au întîmplat. La drept vorbind, nu ştiu precis nici eu însămi dar mă tem că de data asta, dornică de a te mulţumi şi de a face mereu ceea ce vrei, am avut nenorocirea de a face o prostie, — nu-mi închipuiam că se va sfîrşi atît de rău. Cred că ghiceşti despre ce vreau să-ţi vorbesc. În orice caz, biata Malvina pleacă, şi cînd mă gîndesc la aceasta, îmi vin lacrimi în ochi. Nu pentru că sînt dată afară, ci cu totul din altă cauză, dar crede-mă că trebuie să plec, mai înainte să se întîmple şi mai rău, deoarece trebuie să-ţi spun că în noaptea asta a avut loc o scenă teribilă între doamna şi bărbatul ei, atît de teribilă încît eu care dorm la acelaşi etaj (în casa aceea, fără să vrei, în timpul nopţii, auzi tot) mărturisesc că mi-a fost frică să

n-o omoare. Din cîteva cuvinte am putut să înțeleg că pricina era prințul... Gîndește-te la frumoasa situație în care mă găsesc eu! Asta a ținut pînă la orele patru dimineața și apoi, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, cred că au făcut pace în mod provizoriu. Dar cum aceasta nu poate să țină mult, este, posibil ca doamna să afle că este chiar vina mea. Iată pentru ce, sub un motiv oarecare, eu plec direct cu trenul de 9 și 27. Mă întorc la Bolonia. Iată adresa mea: Via Santo Stefano No. 42, la Gardini. „Gardini" este numele tatălui meu vitreg. Părăsind pe doamna, nu pot să spun cît mă doare inima, pentru că ea mă iubea ca pe o soră. M-ai silit să fac o faptă urîtă și nu m-am gîndit niciodată s-o compromit, și mă întreb totuși cum a putut contele să vadă aceste faimoase... Nu pot să-mi închipui că i le-ai arătat. Desigur că le-ai uitat undeva la vedere, cu neglijența obișnuită, a oamenilor care nu dau atenție acestor lucruri delicate. Și acum răbdare!... Nu mai este nimic de făcut. Singurul lucru pe care l-am „cîștigat" este că trebuie să plec fără să-ți dau un sărut și că tu, va trebui să-ți petreci duminica viitoare fără sărmana ta Malvina. Te aștept la Bolonia unde îți voi povesti totul cu mai multă liniște. Numai nu veni să mă cauți acasă; altfel mama mea mi-ar face o viață de iad.

„Malvina"

P.S. — Nu uita că la Bolonia, am multe cunoștințe și pe surorile mele și că nu pot să fiu văzută în public cu un bărbat.

IX

Cînd baronul don Massimo Caddùllo primi această scrisoare, post-scriptum-ul ei, îl făcu să rîdă cu toate că era în toane rele. Un moment, el voi să o rupă cu totul, dar se gîndi la adresă, reciti scrisoarea și o puse în buzunar. Apoi scoase un oftat lung de ușurare, la gîndul că printre atîtea nenorociri, această dragoste de duminică nu-l va mai desfăta.

Se uită la ceas și începu din nou să străbată încăperile mici ale apartamentului său pustiu. Rămînea acasă pentru a aștepta ca tragedia să bată la ușa lui.

Scrisoarea Malvinei fu singura noutate pe care o primi în ziua aceea. O reciti în mai multe rînduri și s-ar fi spus că el căuta în ea ceea ce nu era. O singură frază îi vrăjea ochii: „Aceasta a ținut pînă la orele patru dimineața și pe urmă..."

...Și pe urmă tragedia clasică se topi desigur în finalul romantic și vesel al tuturor comediilor de dragoste.

Dar, nici dragostea, nici răzbunarea nu voiau nimic de la el. Cu aceeași cruzime neîndurată, prietenia ca și dușmănia îi întorceau spatele. Sărmane don Massimo!

O ușă mai mult se închidea pentru el peste nădejdile care-l înșelaseră. La urma urmelor, viața lui nu fusese decît un coridor nesfîrșit, cu ușile închise...De se întorcea înapoi, de mergea înainte, rezultatul ar fi fost același: pustiul...

Nu pentru că lumea era mai tare decît el, — ea era pur și simplu mai rea ca el, aceasta era concluzia. Se scurseră trei zile lungi. A patra zi, după amiază, veni Passadonato. El sună cu atîta energie, încît părea că soneria nu trebuia să se mai oprească niciodată.

— Ce blestemată manieră, să strici soneria! mormăi baronul printre dinți și inima-i bătu cu furie în timp ce se ducea să deschidă ușa. Dar îndată ce-l văzu pe Passadonato îl salută cu un aer răstit, spunîndu-i:

— Oh! cavalerul!

— Mai încet cu glumele, dragă baroane, pentru că mi s-a promis — nu mai demult decît ieri — crucea de cavaler, și chiar mi s-a spus: „Este sigur ca și cum ai avea-o în buzunar!" Era fatal! Un cavaler al muncii, bineînțeles, pentru că n-am fericirea de a trăi fără să fac nimic, de exemplu, ca dumneata :astfel că, îmi este mult mai greu să ajung „cavaler al coroanei italiene". Dar, într-un fel sau altul, știi să faci meseria de profet, dragă don Massimo, și îți mulțumesc.

— Șezi, cavalere! spuse baronul, scurt și cu aerul unui om care vrea să ajungă mai repede la țintă.

— Putem să stăm și în picioare... Slavă Domnului, îmi duc anii cu vioiciune. Apoi adăugă după o tăcere scurtă: hei, dragă don Massimo, este cam multă vreme de cînd nu ne-am văzut. Ați fost bolnav? În călătorie, îndrăgostit, hm! Sau poate, ați fost pur și simplu convocat la o conferință la Palazzo Madona?.

— Să ne întoarcem la scopul vizitei dumitale, cavalere.

— Cu plăcere. Așadar, mai înainte de toate țin, să spun că ești un nemernic... Dar asta... așa între paranteze... De altminteri, fata mea gîndește la fel, Rainiero este aproape de aceeași părere și prințul de asemenea. Aceasta ți-o spun cu titlu de informație.

— De acord ! spuse baronul cu o liniște perfectă.

Don Massimo deschise fereastra care era închisă pe jumătate și, cu toate că musafirul său nu-i ceruse părerea, îi declară :

— Poți să începi ! Mirosul urît al țigării dumitale, nu mă deranjează prea mult. Și îi întinse o scrumieră.

— Așadar, vreau să-ți spun, că fata mea n-a fost niciodată iubita prințului Lanzo Equicola...

— Ah ! Nu ?

— Întocmai. Și dacă din întîmplare nu crezi, te rog să crezi. Și dacă nu vrei totuși să crezi, te rog să ai bunătatea de a te preface că o crezi. Și dacă totuși din întîmplare nu vrei... atunci aș putea să-ți fac o figură foarte urîtă, scumpe baroane.

Și deoarece don Massimo nu-i răspunse, întrebă :

— Ce spui despre asta ?

— Sînt dispus să cred, că tînăra contesă Gilli, născută Passadonato, n-a avut niciînd cea mai mică idee de ceea ce înseamnă cuvîntul „iubit".

— Așa, sîntem înțeleși.

— Dar sîntem întotdeauna de acord, cavalere.

— Nu întotdeauna și acum nu o să mai fim niciodată.

— Îmi pare rău...

— Mie la fel. Sînt foarte supărat de întîmplările care mă silesc în momentul de față să-mi aleg eu singur cravatele.

— Și va mai trebui să-ți alegi stofa hainelor dumitale. Nu prea știu de ce, îți plac stofele cu multe culori. Și mă întreb chiar ce găsești dumneata frumos... la ele ?

— La urma urmelor, este chestiune de gust.

— Sigur.

— Și acum, să sfîrșim. Iată ! Am venit să-ți cer, dacă nu te deranjează mult, să-ți schimbi domiciliul.

— De ce ? Poate că vrei să faci aici o garsonieră. În cazul acesta, bizuie-te pe mine, sînt la dispoziția dumitale. Și dacă este vorba de ceva foarte urgent, pot să te ajut...

— Nu, nu, dragă don Massimo, am vrut să spun, să pleci din oraș.

— Să schimb orașul ? Da, înțeleg.

— Dar ce înțelegi oare ?

Caddùllo nu răspunse. El se duse să se uite pe fereastră.

— Și atunci, nu înțelegi nimic ?

— Cum nimic ? Mă simt foarte bine la Roma.

— Dar Italia nordică este mai bogată. Ai putea foarte bine să te instalezi acolo. Oh ! Doamne, nu-ți spun să pleci pentru totdeauna, nu ! Șase luni, opt luni, un an... la nevoie doi ani. Nu-ți place Florența ?

— Nu ! Oh, accentul acela toscan ! Acel „c" aspirat îmi zdruncină nervii, îmi face rău la inimă.

— Și Turin ?

— Cu piemontezii n-am putut să mă înțeleg niciodată.

— Geneva, Milano, Veneția ?

— Îmi sînt cele mai nesuferite de pe pămînt !

— Capri sau străinătatea ?

— Ce vrei să fac în străinătate, cavalere ? Mă cred un om util țării mele, un bun patriot și rămîn aici în capitală. Din moment ce nu vin la dumneavoastră, îmi veți îngădui, nădăjduiesc, să-mi aleg reședința care-mi place. Dacă nu, fă să fiu asasinat, ar fi mai simplu.

Passadonato își umflă pieptul său enorm.

— Atunci ! să luăm alt drum. Cît vrei ca să pleci ?

— Nimic, foarte mulțumesc. Sînt bogat. N-am nevoie de nimic. Acum, trăiesc foarte bine.

— Se poate trăi oricînd mai bine ! Îți propun o afacere... o afacere ca oricare alta... Îți reamintești ?

Don Massimo nu putu să-și stăpînească o mișcare nervoasă, care-i schimbă înfățișarea.

— La urma urmei, lasă-mă în pace ! spuse el, necăjit. (Dar necazul lui nu ținu decît o clipă, pe urmă își recăpătă tonul obișnuit). Sînt aici și rămîn aici. Spunîndu-mi să plec de aici, este ca și cum ai cere Papei să se ducă să mănînce la Porta-Pia.

— Păcat, răspunse Passadonato. Am venit tocmai pentru a-ți face o propunere foarte interesantă.

— Adică ?

— Adică, venisem să-ți ofer o sumă oarecare pe lună, cu condiția să nu mai fii văzut pe străzile Romei. Dacă nu-ți convine, îmi retrag propunerea și îmi cer iertare...

— Nu, nu-mi convine!

— Foarte bine! Atunci, țin să-ți spun că voi găsi o mai bună întrebuințare banilor mei.

— Cavalere, spuse don Massimo, extrem de iritat, dacă nu mai ai nimic altceva să-mi spui, ți-aș fi foarte obligat să iei, cum se spune, drumul raiului.

— Tocmai asta aveam de gînd. Te rog să mă ierți că te-am deranjat...

Passadonato se îndreptă spre ușă, și se opri.

— Mi se pare că ai niște scrisori... Fata mea, te-ar ruga să i le înapoiezi.

— Ah! asta este altă afacere, cavalere. Mi se pare că le-am aruncat în foc. Mii de salutări...

Și închise ușa.

Se părea că tragedia începea cu un prolog comic.

Don Massimo nu mai ieșea aproape deloc. Din timp în timp, foarte rar de altfel, își părăsea casa pentru a merge să mănînce într-un mic restaurant. După ce-și cumpăra un pachet întreg de jurnale, se întorcea grăbit, pentru a se închide în apartamentul său pustiu.

Don Massimo petrecea zile întregi în așteptarea miraculoasei iubiri. Fiecare zgomot de pe scări i se părea că aduce pe cineva la ușa sa. Cîteodată dădea fuga la fereastră, ca și cum, în zăpăceala lui, strada putea să-i descopere prezența îndepărtată, trăsura nedeslușită a aceleia pe care o aștepta cu înfrigurare. În mersul vertiginos al orelor și al zilelor, simțea apăsînd asupra lui apropierea unei catastrofe, lipsită de precizie, de materialitate, dar care venea cu un pas greoi, plin de o amenințare necruțătoare.

Pentru el, toate zilele vieții erau egale, apăsătoare și încete, pustii și triste. Și apartamentul, cu toate mobilele sale aproape elegante, nu era decît refugiul singuratic al unui suflet întunecat, al unui om disperat și învins.

Simțea deja oboseala celor dintîi ani ai bătrîneții, ivindu-se neînduplecată în adîncul spiritului său. În ceața viitorului îndepărtat înainta încet, greoi, în întîmpinarea sa, ceva nedeslușit, care-i umplea sufletul de spaimă... Da, fără îndoială, nu era departe ziua în care acest sărman don Massimo Caddùllo va fi și mai obosit și atunci oamenii îl vor uita.

Această așteptare zadarnică îi slăbi nervii încordați, care nu-l mai ascultau... Dar în a treia zi după vizita veselă a lui Passadonato, soneria sună cu adevărat. Don Massimo dădu fuga să deschidă ; inima-i bătea cu atîta putere încît nu izbutea să-și stăpînească emoția. Ai fi crezut că baronul era beat. Deschise ușa și văzu pe prințul Lanzo în persoană. Cu toate că nu era chiar cel pe care îl aștepta, îi zîmbi amabil și se dădu cu politețe în lături, pentru a lăsa să treacă musafirul. Prințul intră, în salon. Amîndoi erau triști și suspicioși. Înainte de a începe convorbirea, ei se priviră unul pe altul cu insistență.

Prințul spuse în sfîrșit :

— Îmi cer scuze că vă deranjez, fără să fiu chemat și aproape fără să vă cunosc.

Don Massimo răspunse :

— Prințul Lanzo Equicola este oricînd binevenit în casa mea.

Și pentru a doua oară, el împinse un fotoliu în care musafirul nu se așeză.

— Poate că vă dați seama de sforțarea pe care a trebuit s-o fac pentru a veni la dumneavoastră, spuse prințul, după ce-și regăsi cuvintele. Trebuie să vă spun că este o vizită căreia nici eu însumi nu știu ce nume să-i dau. Dar am venit încredințîndu-mă numai onoarei dumneavoastră... dacă este posibil.

— Da, este posibil, prințe. Cel puțin aceasta este părerea mea, răspunse don Massimo fără să se clintească.

Prințul, nu mai puțin liniștit și stăpîn pe el, spuse cu o voce hotărîtă :

— Dumneavoastră aveți cîteva din scrisorile mele ; am venit să le iau.

Atunci don Massimo începu să fixeze cu atenție propria sa mînă, întorcînd pe deget, în toate sensurile, un inel de platină împodobit cu briliante. Ridică asupra prințului ochii săi albaștri și răspunse :

— Prințe, nu admit nici o discuție asupra acestui subiect. Îmi pare rău că ați făcut un demers zadarnic.

— Nu poate fi zadarnic, don Massimo Caddùllo. V-o repet : nu poate fi zadarnic !

— Asta este părerea dumneavoastră.

— Poate. Dar este o părere care nu admite de asemenea nici o discuție.

— ...și asta înseamnă că aveți un ordin pe care trebuie să-l executați. Acest ordin, v-a fost dat de către o persoană pe care o cunoșteam destul de bine amîndoi, precizează don Massimo cu un ton sarcastic.

— Deoarece nu sînt în sluja nimănui, nu pot primi ordine decît de la mine însumi.

— Foarte bine! În orice caz, răspunsul este bun. Cît despre mine, nu voi da scrisorile nimănui, pentru că ele îmi aparțin.

Prințul se schimbă la față. Dintr-o dată părea foarte bătrîn.

— Ascultă, don Massimo Caddùllo, desigur că nu v-ați permite să vă purtați în felul acesta dacă aș fi un om cu totul liber, dar am trei copii, o casă onorabilă și o mulțime de răspunderi publice, fără a mai socoti o obligație mai intimă pe care o cunoașteți.

— Oh! prințe, vă înșelați îngrozitor! Am făcut pînă acum, în viața mea, tot felul de lucruri, afară de acela, de a da înapoi.

— Și atunci... știți cum se numesc aceste fapte?

— Creștere proastă, cred, dacă vă face plăcere s-o definesc! Dar, prințe, vă înșelați încă o dată. Puțin îmi pasă de vorbe, iar de discuția asupra acestui subiect, și mai puțin.

Prințul respiră îndelung, apoi spuse:

— În cazul acesta, don Massimo Caddùllo, vă implor să binevoiți a-mi da înapoi aceste scrisori.

Don Massimo, palid, lăsă privirea în jos. După o tăcere lungă, răspunse:

— Nu pot.

— Pentru Dumnezeu! Dar ce vreți să mai faceți? strigă prințul.

Și fără să mai poată să se gîndească, făcu o mișcare iute înainte.

— Nimic! nu vă fie frică de mine. Povestea mea s-a sfîrșit.

— Don Massimo Caddùllo...

— Nu, prințe. Voința mea este atît de puternică, ca și a dumneavoastră. N-am să vă dau înapoi aceste scrisori. Ele sînt, poate, rușinea mea, dar trebuie să le păstrez ascunse, bine ascunse... strînse bine sub greutatea groazei mele. Cu neputință!

Era atîta încordare dureroasă în glasul său încît celălalt începu să-l privească îndelung, cu uimire, ca și cum puterea nemiloasă a acestei neliniști sufletești îi vrăjea voința. Don Massimo adăugă :

— Poate că le voi înapoia într-o zi... dar nu dumneavoastră, bineînțeles.

— Cui, atunci ?

— Nimănui. A fost o idee fugară, nimic mai mult.

— Atunci, deoarece refuzați să-mi înapoiați scrisorile, trebuie să căutăm un pretext plauzibil pentru toată lumea, astfel încît, să vă pot cere satisfacție.

Don Massimo fu ispitit să-și bată joc de cavalerismul, cam de modă veche, al acestui om cu părul alb care, voia să-și riște fără teamă viața pentru femeia pe care o iubea.

Dacă țineți să vă desfătați ,răspunse el, sînt liber în toate zilele.Și așa în ultimul timp, nu prea am ce face.

El fuma, plictisit și în cele din urmă spuse :

— Dacă îmi îngăduiți, ideea dumneavoastră nu este deloc bună. Îndrăznesc chiar să spun că nu-mi pare nici serioasă. Cred că vom fi amîndoi ridicoli dacă ne vom bate pentru o femeie care n-a fost niciodată a mea și care — după propriile sale vorbe — n-a fost nici a dumneavoastră, și care, printr-un adevărat caz de necredință legitimă, ne înșală în prezent și cu mare plăcere cu propriul ei bărbat. Iată !

Nu vedeți că sîntem acum, unul contra celuilalt, striviți cu totul de o situație stupidă, de melodramă ? Noi ne credem foarte serioși, însă oricine poate rîde cu hohote de mica tragedie care ne sfîșie. Dumneavoastră, prințe, care sînteți un om cu adevărat superior, de ce vreți să vă faceți de rîs, să vă puneți la stîlpul infamiei, să desfătați pe amatorii de cancanuri, și să faceți toate acestea pentru o femeie care, cu adevărat, nu merită ? Vă jur că nu merită.

— Don Massimo Gaddùllo, răspunse prințul cu un glas șovăitor și făcînd o încercare vizibilă de a ocoli argumentele baronului, vă rog să tăceți, pentru că n-aș consimți niciodată să vă urmez pe această cale.

— Cum veți vrea, prințe. Dar îmi permit să vă spun, cu toată sinceritatea inimii mele, ca și cum aș fi umilul dumneavoastră prieten : alungați-o din viața dumneavoastră, pentru că este o plantă răufăcătoare și care n-are decît un scop : acela de a vă otrăvi.

Omul cu părul alb îl privea cu ochii săi de culoarea cerului și nu găsea ce să-i răspundă. În tăcerea adîncă distanța dintre ei părea că nu mai există. Întrebă pe un ton viguros și hotărît :

— Așadar, acesta este ultimul dumneavoastră cuvînt ?

— Da, prinţe, este cel din urmă cuvînt al meu. Aș fi vrut să pot face tot ceea ce ați fi dorit dumneavoastră, chiar nebunia de a ne bate pînă la ultima picătură de sînge... dar să nu vă gîndiți că-mi veți lua aceste scrisori, care vor apăsa poate pe întreaga mea viață...

El se înclină pentru a însoți pînă la ușă pe musafirul său, care plecă fără să-l salute măcar. Rămase acolo, pironit de ușă, sfîrșit, abătut... întocmai ca o paiață bătrînă...

Tragedia începea să ia acum un aer serios și parcă îl înspăimînta. Îl lua de braț, îl strîngea cu disperare...Ea veni în ziua în care, obosit deznădăjduit, nu o mai aștepta. Veni la sfîrșitul unei după-amieze luminoase. Intrînd în casă, ea nu făcea mai mult zgomot decît vîntul de seară. Purta o rochie răcoroasă, una din cele care se urzesc, se țes, pe cele mai fine războaie și care nu sînt decît un văl străveziu pentru a apăra goliciunea trupului atît de frumos ! Ca și cum ar fi vrut ca el să sufere, ea veni mai veselă ca oricînd, cu un surîs strălucitor în care o umbră plutitoare accentua culoarea buzelor. Ochii săi mari, serioși, erau plini de lacrimi de aur în stare să se întreacă cu lumina verii. O întîmpină cu o privire care voia să spună, că ea însemna pentru el toată muzica și toată splendoarea nesfîrșită a lumii.

De cum pătrunse în salonașul în care, într-o zi, Malvina venise să pregătească gazdei sale galante o ceașcă de cafea, și cînd se văzu atît de linștită în fața lui don Massimo palid și tremurînd de emoție, ea îi întinse mîna.

— Vă mai amintiți de mine, don Massimo ? Și-mi îngăduiți oare să vă spun bună ziua ?

El luă ușurel această mînă și o reținu un moment în a sa. Dar nu putea să-i vorbească. Nu, nu putea să-i vorbească. Deodată, emoția puse stăpînire pe el. Era oare dorința lui de dragoste, nenorocul, sau pur și simplu tăcerea adunată în toți anii din urmă, care bătea și renăștea în inima lui, mocnind mereu sub cenușă ?

— Ați încercat să mă asasinați, scumpe don Massimo... și este o minune că pot veni eu însămi să vă mulțumesc. Este pentru întîia oară cînd pun piciorul în casa dumneavoastră. Văd că nu-i atît de urît. Un apartament foarte drăguț

El îi întoarse spatele, făcu cîțiva pași, se clătină într-atîta încît se sprijini de biblioteca încărcată cu cărți, și își acoperi ochii cu amîndouă mîinile.

Antonella își puse pe masă umbrela de mătase cenușie. Mai puse pe masă un buchețel de flori albe de cîmp. Voioasă, făcea impresia că deodată căldura zilei de vară lăsa o urmă de soare pe obrazul său.

— Am venit să vă întreb dacă nu doriți din întîmplare, să mă omoriți pentru a doua oară ? spuse ea.

Dar, cum don Massimo nu-i răspundea și rămînea nemișcat, ea adăugă :

— De ce taci don Massimo ? Dumneata care vorbeai atît de mult... (Ea se apropie de el, îi puse o mînă pe umăr, dorind, fără îndoială să-l învingă și să-l facă să vorbească). De ce nu vrei să-mi răspunzi ? Fără copilării, don Massimo ! Eram prieteni buni și numai din vina dumitale s-a schimbat totul. E ridicol să te superi după ce m-ai tratat atît de rău ! Dumneata nu găsești, don Massimo, că e ridicol ?

Atunci el se întoarse cu atîta repeziciune încît era cît pe aici s-o doboare.

— Te rog, Antonella... Sînt un om mort pentru dumneata... mort pentru toată lumea... dar nu voi îngădui nimănui să rîdă de mine, asta nu !

Și, ca și cum voia să fugă de ispita de a-i face rău, el apucă cu putere cele două coloane, care susțineau biblioteca. Cîteva cărți căzură.

Numai în acest moment ea putu să-l privească în față și pentru prima oară obrazul lui o înspăimînta, o înduioșa, și simțea chiar remușcări, ca și cum își recunoștea opera în această devastare.

— Nu cred să fi rîs de dumneata în tot ce ți-am spus, cu toate că am poate dreptul. Nu este așa, don Massimo, că am dreptul ?

Era blîndă și ademenitoare ca o muzică fermecătoare.

— Care drepturi ? Şi care datorii ? Să nu mai folosim aceste cuvinte ridicole ! Acum este prea tîrziu. Ce s-a făcut s-a făcut. N-ai să înţelegi niciodată şi poate că eu însumi nu voi înţelege niciodată. Oare ce vrei în acest moment ? Scrisorile dumitale ?

Ea tăcea. Don Massimo se aplecă spre ea, atingîndu-i aproape cu buzele fruntea.

— Aştepţi scrisorile dumitale ? Răspunde !

Ea îşi mişcă uşor capul, fără să se fi putut înţelege din acest semn dacă spunea da sau nu.

— Aşa este ! Nu mai încape îndoială ! Vrei scrisorile. Deoarece nu le-am dat nici tatălui dumitale, nici prinţului şi pentru că te temi că mă voi servi de ele contra dumitale, vii singură să le ceri. Ce ticăloşie !

Ea mişcă din nou capul, dar mai puternic, ca pentru a-i spune că nu e adevărat.

— Taci ! De vreme ce îţi spun că e o ticăloşie. Eşti o femeie rea, o aventurieră plină de spaimă, nimic altceva. Nimic altceva ! Şi dacă n-am dat aceste scrisori trimişilor dumitale este pentru că voiam ca să vii aici.

— Era deajuns să mi-o spui şi aş fi venit, răspunse ea, făcîndu-se dintr-o dată mititică, ascultătoare în faţa mîniei acestui om.

— Minciuni ! Minciuni ! Mereu aceleaşi minciuni pentru toată lumea ! Ai răbdarea răutăcioasă, abilă a femeii care poate să cedeze tuturor cîte puţin din frumuseţea sa, pentru că ea nu iubeşte pe nimeni. Şi neglijenţa femeii care, pentru a izbuti, calcă în picioare inimile, fără chiar să le bage în seamă. Plăcerea rafinată, crudă, de a face răul pentru rău, acolo unde ea ar fi putut, cu sensibilitate şi afecţiune să aducă liniştea. Femeia pe care am zugrăvit-o eşti chiar dumneata în persoană.

O strivea cu greutatea unei adevărate condamnări şi ea se încovoia sub această învinuire, cu o stupoare amestecată cu spaimă, dar aproape recunoscătoare omului care îndrăznea să-i spună adevărul. S-ar fi crezut că cineva i-ar fi pus pe neaşteptate o oglindă în faţa ochilor şi i-ar fi spus : „Priveşte-te !“ şi ea vedea un chip care nu era al ei, un obraz pe care nu-l cunoştea, pe care nici nu şi-l închipuia măcar, dar care, cu toate astea, îi semăna mult mai mult decît adevărata ei imagine.

Ea voia să-i spună: „Da, don Massimo, este adevărat. Am venit într-adevăr pentru asta, dar nu numai atît. Desigur, voiam să-mi iau înapoi scrisorile, dar și pentru a te revedea, cu toate că mă temeam de pericolul acestei întîlniri. Ei bine! don Massimo: vroiam să-ți povestesc despre, izbînda mea. Am șovăit mai multe zile, dar m-am hotărît. Voiam să te privesc în ochi, zîmbind, deși mereu îmi inspiri teamă și neliniște. Voiam să înțeleg dragostea dumitale care are atîtea fațete. Uneori o urăsc, alteori ca mă înduioșează, și iată-mă... Scopul vizitei mele este foarte simplu. Am venit aici, pentru a fi cu dumneata, pentru a-ți alunga singurătatea. Aceasta sper că te bucură... Nu e așa?

Nu erau decît gînduri răzlețe, brodate de imaginație dar în realitate nu spuneau nimic. Un fior ușor străbătîndu-i corpul, aștepta ca vocea lui don Massimo să răsune din nou; ea se temea de plăcerea insultătoare a mîniei lui, nu izbutea să găsească o explicație plauzibilă a agitației, dar se simțea din ce în ce mai mult sub puterea fermecătoare a unei neliniști aproape senzuale.

El spuse în sfîrșit:

— Mi-ai trimis pe tatăl dumitale cu scopul de a-mi da bani, mii de lire pentru a mă sili să părăsesc Roma. Îți mulțumesc, scumpa mea, prietenă. Trebuie să-ți spun că, dacă aș avea nevoie de bani, aș prefera, întorcîndu-mă la vechiul meu obicei, să împrumut de undeva sau chiar să fur.

Antonella se grăbi să răspundă, punînd multă delicatețe în cuvintele sale:

— Deoarece știam că nu ești bogat, în timp ce noi sîntem... voiam ca, în cazul unei mutări eventuale, să nu ai cel puțin niște cheltuieli pe care nu ți le-ai dorit.

— Așa... după toate celelalte, gîndeai că vanitatea ar putea învinge dorința mea de răzbunare. Deoarece nu eram în casa dumitale decît un oarecare, puțin îmi pasă, Antonella, și găsesc că în fond oferta dumitale era cu totul îndreptățită. Mult mai puțin justificată a fost, după părerea mea, hotărîrea de a-mi trimite pe prinț cu aerul său de duce de Mantua, pentru a-mi cere cu o frazeologie demnă de repertoriul lui Scribe, aceste scrisori care te învinovățesc. Poate s-ar fi mulțumit dacă m-ar fi ucis...

— Prințul o dorea. Îți jur, don Massimo, că nu mai am nici o legătură cu el.

— Este adevărat? Și cine l-a înștiințat atunci că am aceste scrisori?

— Eu, bineînțeles. I-am scris. I-am scris o scrisoare de despărțire și, pentru ca să ies din acest labirint primejdios, a trebuit, să-i povestesc toate acestea... Și anume că dumneata mi-ai furat sau ai pus pe cineva să-mi fure scrisorile cu scopul de a le arăta soțului meu.

— Și prințul, ți-a adus la cunoștință convorbirea pe care am avut-o împreună?

Ea zîmbi cu ochii senini, mișcîndu-și încetișor pleoapele sub umbra deasă a părului său negru.

— Da, mi-a scris... mi-a scris de altfel multe lucruri. Voia să te omoare, don Massimo! glumi ea, dar de astădată, eu ți-am scăpat viața. Bietul om, este un adorabil *„vieux jeu"*. Închipuie-ți că-mi scrie zilnic.

— Și scrisorile, cum le primești, dacă nu sînt prea indiscret?

— Te interesează așadar, don Massimo? Să spunem că le primesc, de exemplu, pe adresa unei croitorese...

Ea își ridică genele-i lungi, două cercuri negre și s-ar fi zis că îl fixa nu numai cu ochii, dar cu tot sufletul său pervers și vinovat. Privirea sa se deschidea profundă ca o prăpastie din care nu te mai puteai salva, și unde ea voia să-l atragă sigură de frumusețea ei, sigură de puterea farmecului; cît de ciudată putea fi inima ei... Era convinsă că pe omul din fața ei nu mai putea să-l urască. Acum înțelegea că numai sentimentele adevărate, pe care le avea pentru ea, îl determinaseră să se răzbune. Cu teamă și revoltă Antonella simțea că îi este recunoscătoare pentru iubirea lui.

— Vreau acum, să-ți spun totul, Antonella, pentru că a sosit momentul să rup tăcerea, spuse don Massimo. A fost mereu, între dumneata și mine o neînțelegere pe care n-am găsit necesar s-o limpezesc atît timp cît mi-a fost îngăduit să fiu lîngă dumneata. Dar acum, cînd totul s-a sfîrșit.... nu este așa? întrebă el pe tînăra femeie.

Ea nu-i răspunse.

— ...acum că totul s-a sfîrșit, este de preferat ca neînțelegerea să înceteze, cu toate că este fără nici un folos pentru amîndoi. M-ai crezut întotdeauna un om interesat, un om necinstit. Dacă-mi plăcea să rămîn în casa dumitale, motivul era că te iubeam. De aceea, l-am șlefuit pe tatăl tău, transformîndu-l din cămătar în nobil, de aceea i-am alun-

gat plictiseala lui Rainiero, redîndu-i lumea pe care o pierduse din cauza superficialității lui, de aceea în societate nu mai conteneam să vă elogiez... Iar pentru tine Antonella am inventat în fiecare zi cîte ceva pentru a te impune unei societăți care nu te voia. Te-am arătat în teatre și pe străzi ca pe o orhidee rară. Toate astea nu erau deloc vesele pentru un om obosit de toate comediile răutăcioase cu care l-a dăruit viața. Dar... dumneata înfrumusețai existența mea și o făceai minunată. Te iubeam în fiecare zi mai mult și simțeam această dragoste apăsînd pe inima mea, ca o nouă nenorocire, cu totul uimitoare. Lanțul care mă ținea prins nu-l constituiau banii pentru că, bogat altădată, am știut să rămîn mare senior în sărăcia mea. Nu, acest lanț nu era altul decît gelozia înspăimîntătoare și speranța că, într-o zi, vei rămîne a mea.

— Don Massimo, spuse Antonella cu tristețe de ce ții să-mi povestești aceste lucruri ? Mi le amintesc... le știu...

— Nu, nu știi tot și, apoi este o plăcere care-mi îmblînzește inima, lasă-mă deci să vorbesc. Stai acolo, fii prietena mea pentru un moment. Mă voi așeza lîngă dumneata și vom sta de vorbă.

Ea tăcu așa, cum o rugase el. Asculta cu încordare, deoarece se simțea sub puterea acestui glas emoționant, tremurător. Atunci el îi luă mîna, o puse pe rezemătoarea fotoliului său și începu să o mîngîie încetișor. Apoi reîncepu :

— Am trăit o viață ale cărei amănunte nu pot să ți le povestesc și nu este vina mea dacă ea a ajuns astfel. Dacă vreodată ai cunoaște ceea ce poate fi dragostea unui om care se urăște și se teme de el însuși, în acel moment, mă vei înțelege.

El continua să-i mîngîie brațul, și-și înăbușea vocea pentru a-și ascunde teama care începuse să-l sperie. Deodată, își apăsă buzele pe mîna Antonellei a cărei mînușă acoperind-o nu-i ascundea căldura.

— Clovnul sub ale cărui podoabe mă ascundeam nu mi-a îngăduit să fiu un om ca oricare altul, și cu cît sufeream, cu atît el rîdea. Te supravegheam zi de zi. Nu înțelegeam destul de limpede dacă aveai vreun sentiment pentru bărbatul pe care, din întîmplare, ți-l dădusem, sau căutai să-i placi și să găsești drumul cel mai bun pentru a-l cuceri într-adevăr. Mi se părea că ai față de el, atitudini diferite în același timp.

Antonella strînse ușor buzele și privea undeva, fără țintă

— Știi multe, don Massimo. Continuă povestea dumitale și-ți voi răspunde după aceea.

— Da, povestea mea nu s-a terminat și aș fi putut tot atît de bine să nu o încep. La drept vorbind, dumneata o cunoști mai bine decît mine. Orice femeie interpretează dragostea care i se oferă, după cum crede de cuviință ; cîteodată o răsplătește, alteori se servește de ea. Și, în oricare din aceste situații, pentru victima ei, soarta e aceeași : disperare, suferință, tristețe. Dar dumneata n-ai făcut nimic cu dragostea mea și asta a fost cel mai dureros. Poate că n-ai vorbit niciodată cuiva cu atîta ură, cu cîtă mi-ai vorbit mie, atunci cînd, nemaiputînd să mă stăpînesc, ți-am spus ceea ce gîndeam.

— Da, don Massimo, ai dreptate dar nu voiam să te mint. Și tocmai acest lucru te supără ?

— Atît timp cît nu erai a nimănui, nu-ți reproșam nici nu-ți ceream ceva, spuse don Massimo. Și eram chiar hotărît să nu cer nimic în schimbul dragostei mele atît de disprețuite, cu condiția ca dumneata să nu iubești pe altcineva. Dar, îndată ce am văzut că nimic nu te împiedică să iubești, m-am gîndit că, nu voi întîmpina nici o dificultate în a te cuceri.

— Dar nu-i adevărat, don Massimo ! Este o eroare ideea dumitale fixă... Nu este adevărat ! N-a existat nici un fel de aventură în viața mea.

— Povești, povești ! Nu, eu nu sînt iubitul dumitale și nu te cred !

— Cum vrei !

— Da, așa este ! Cum vreau... Dacă ar fi fost după cum spui, n-ai fi simțit nevoia să fugi din calea mea. Nu se știe ! Poate că aș fi putut să-ți ajut și să devin un complice tot atît de îndatoritor pe cît de util ! Dar să nu mai vorbim de asta, Antonella !

Ea se supără.

— De ce, îmi spui asta, don Massimo ? Am depășit demult limitele unei glume. Gluma ajunge destul de serioasă !

„O glumă" se gîndi el și spuse :

— Antonella, tu crezi că Rainiero te iubește ? Ba nu zău ! Și crezi că un om cu adevărat îndrăgostit iartă astfel de lucruri cu atîta ușurință ?

— Dar ce știi dumneata ? strigă ea disperată cu glasul plin de neliniște.

— Nimic. Se prea poate... dar pot să-ţi spun un lucru. Eu nu sînt nici pesimist, nici gelos. Dar în povestea asta, deoarece iubesc. — da, deoarece iubesc ! — te-aş fi strîns de gît, pur şi simplu. Asta este toată diferenţa.

Rîse, răutăcios şi Antonella simţea că nu mai poate să-l suporte. Ea răspunse, supărată :

— Nu-ţi cer nici o comparaţie, cu soţul meu. Vrei să-l laşi în pace ?

Cu toate astea, cuvintele produseseră în inima ei durere ascuţită, care îi făcu rău, lăsîndu-i o arsură dureroasă şi vie.

— Aşadar, don Massimo, nu crezi că Nero mă iubeşte ?

— Ba da, ba da, răspunse el cu o voce insidioasă şi ironică. Te iubeşte, sînt sigur, ca pe o femeie frumoasă care-i place pentru că ea place mult altora. Da, da te iubeşte, fără îndoială, te iubeşte din tot sufletul său care... nu există. Din tot sufletul său care este acela al tuturor ofiţerilor, superficiali, pasionaţi după lucruri trecătoare. Şi avînd talentul suprem de a nu vorbi decît prin monosilabe. Fără îndoială, te iubeşte, cum trebuie iubite toate femeile, adică să le iei cu forţa cînd ai nevoie de ele, fără a încerca vreodată a le înţelege şi a fi înţeles.

Făcu o pauză şi apoi încheie :

— De altfel, aşa cum îl iubeşti şi dumneata !

Ea se repezi spre el şi strigă furioasă :

— Şi ţi spun că-l iubesc ca iubita cea mai geloasă, cea mai îndrăgostită care poate să existe şi că mă servesc de voi toţi cu singurul scop de a-mi face — cum să-ţi spun ! — o scară pentru a mă înălţa pînă la el, cu dorinţa de a putea să mă arunc în braţele lui, singurul bărbat pe care îl ador, ca să-l îmbrăţişez, să-l sărut...

Nu-şi mai dădea seama de cuvintele ei fără şir, în întreaga lui fiinţă simţind o durere cumplită, încît avea impresia că este la un pas de moarte. Adunîndu-şi toată puterea rîse.

Şi glumi, cu o ironie nemiloasă :

— Oare cine vă împiedică să vă îmbrăţişaţi ? Ofiţerul stării civile v-a unit. Biserica v-a binecuvîntat şi eu, don Massimo, am ţinut lumînarea. N-aveţi decît !

Se opri ca să respire şi adăugă :

— Numai, iată tragedia: aceeaşi scară pe care dumneata o urci, Rainiero o coboară cîteodată. Şi cum ţin să fiu nepărtinitor pînă la capăt, priveşte ce fac.

El luă din buzunar o legătură mică de chei, deschise în grabă o cutie metalică, scoase cu degetele tremurînde, cîteva foi dintre multe altele puse cutia la loc și închise sertarul.

Apoi se întoarse și se apropie foarte mult de Antonella ; după o clipă, începu să numere paginile pe care le întinse apoi tinerei femei.

— Sînt cele trei scrisori ale prințului Lanzo pe care ți le înapoiez cu mii de scuze. Erau trei și îți înapoiez trei Cred că le cunoști numărul.

Apoi adăugă, mai înainte de a i le da :

— Mi se pare că sînt cam prost scrise.

Cu o mișcare repede, Antonella luă foile și fără să-și arunce ochii pe ele, le aruncă pe masă.

— Vedeți ? îi atrase atenția don Massimo. Toate lucrurile socotite importante sfîrșesc astfel, aruncate ca niște hîrtii fără importanță.

— Și acum, spuse el, îngăduie-mi să fiu imparțial. După ce am adus soțului dumitale marele serviciu pe care-l cunoști, țin să-ți aduc unul la fel și dumitale.

Făcu o pauză impresionantă și spuse :

— Este neîndoios că fostul locotenent te iubește cu o dragoste nebună... dar cîteodată se distrează. Cunosc o mică Nini, o femeie frumoasă pentru acei care o găsesc frumoasă — nu însă pentru mine, îți jur ! Și această Nini, crede că are același drept ca și dumneata. Nu pentru că Rainiero se duce des la ea, nu ! Dar din timp în timp, își îngăduie totuși această mică distracție. Într-un cuvînt, împarte, cu dreptate, mîngîierile sale între nevastă, caii săi de curse și mica Nini.

Pe neașteptate, Antonella îl apucă de haină, apoi de cravată și arătîndu-și dinții, șuieră cu furie :

— Dacă minți vai de dumneata !

Atunci el făcu la fel : o apucă de umeri, dar mai brutal :

— Nu, Antonella, nu mint ! Nu mint niciodată ! Este chiar acea femeie care, la ultimul bal mascat, a dansat cu Rainiero și căreia i-ai dat acea palmă faimoasă.

— Ah !... Adevărat ? exclamă Antonella.

El o privea acum pieziș, cu ochii închiși pe jumătate și își spunea că, după această seară, poate că nu o va mai vedea niciodată. Ea nu va fi niciodată a lui, deoarece, geniul, sufletul, devotamentul, credința, patima însăși, nu atrag o femeie. Ceea ce o atrăgea are alt nume, este o pornire care

nu se poate lămuri, care este în ea, care o determină să dorească un om, pentru că îi este mai aproape decît oricare alt bărbat, pentru că ea simte că lîngă el, cu el,poate fi într-adevăr femeie. În acest moment între ei doi, era un fel de vrăşmăşie fără milă, o ură care trebuia învinsă.

Era ultima uşă care se închidea în viaţa-i întunecoasă, El voia numai să-i vorbească mereu, pînă la ultima suflare ; să-i îndure ironia, dar să fie lîngă ea, să-l insulte şi să-i facă rău, dar să rămînă cu ea, lîngă ea, s-o ţină prizonieră în acea cameră, înlănţuită în braţele sale, pentru a nu-i spune decît un lucru : că o iubea...

...Alţii ar mîngîia-o ar săruta-o ; alţii ar cunoaşte murmurul răguşit, fiorul îmbătător al glasului ei, răsuflarea-i întretăiată — alţii... dar el niciodată !

Şi totuşi, toate acestea ar fi putut să i se cuvină lui, El începu să regrete că nu a luat-o cu forţa într-o seară, că nu a ademenit-o în serile în care, singuri, petrecuseră atîtea ore neuitate de intimitate. Ar fi trebuit s-o ia fără să stea la îndoială, cu forţa, cu mînie, aşa cum prinzi o pradă, punîndu-i o mînă pe gură pentru a-i înăbuşi ţipetele, zmulgîndu-i rochia uşoară care îi acoperea trupul.

Don Massimo spuse însă cu un ton convins de neputinţa absolută a ofertei sale :

— Aşadar, acum poţi pleca...

— Da. don Massimo, este tîrziu. Nici nu-mi dădeam seama că este atît de tîrziu.

Atunci, el îi strînse mîinile, hotărît să nu o lase să plece, pentru că ştia că, dacă pleacă, ar fi fost pentru totdeauna... Că nu va mai reveni niciodată. Şi, la acest gînd, o teamă puternică, de neînvins, ca moartea, puse stăpînire pe dragostea lui tragică.

— Nu mă părăsi ! şopti el, înclinîndu-se cu privirea plină de grijă şi de disperare, către buzele tremurătoare ale tinerei femei înspăimîntate.

Pentru a se feri de mîngîierea lui ea îşi aplecă cu iuţeală capul, cu un dispreţ vădit.

— Nu pleca de aici, Antonella, nu pleca pentru că ar fi foarte important ca tocmai în seara aceasta...

Tăcu. Braţu-i căzu din nou. O oboseală cumplită îl copleşea. Cu toate astea, făcînd apel la ultimele sale puteri, el reuşi să-şi recapete vorbirea, dar glasul lui nu-l mai ascul-

ta. Era glasul unui om pierdut, al unui om care luase o hotărîre de care poate nu-şi mai aducea aminte. Nu, nu mai era don Massimo.

— Antonella... bolborosea el mereu, sînt un om disperat ; pentru mine, nu mai există nimic, decît clipa aceasta în care eşti cu mine. Rămîi aici, spune-mi un cuvînt... dă-mi ceea ce are toată lumea... puţină iluzie, şi te voi ierta, da, da, eu nu dumneata. Mai rămîi încă puţin, nu mai mult de o o furie surdă şi de o milă neobişnuită, copleşită de asemenea clipă... rămîi pînă ce voi avea curajul de a te părăsi.

Antonella îl privea fără să mişte, speriată, cuprinsă de o furie surdă şi de o milă neobişnuită, copleşită de asemenea de ura sa contra acestui om şi de teama că nu va putea să-i scape. Ea nu-şi dădea seama de sentimentul, care domina în inima ei ; gelozia sau frica de această singurătate periculoasă, de această dragoste sinistră ?

— Don Massimo, se rugă ea cu un fior de spaimă, lasă-mă să plec. Voi reveni, îţi făgăduiesc, dar acum... e prea tîrziu... acum...

El o strînse cu putere în braţele sale tremurînde.

— Să pleci ? Nu, nu, nu încă... (Cu răsuflarea oprită, buzele-i căutau pe acelea ale Antonellei şi, prin părul delicat al tinerei femei, el aspira căldura parfumată a corpului ei care se apăra). Căci a sosit acum momentul cînd pot să gust şi eu puţină fericire. Ce-mi pasă dacă nu-ţi place ? Ce mi-a dat lumea, ce mi-ai dat dumneata însăţi, ca să nu fur un moment de plăcere ?

Cît eşti de frumoasă, Antonella ! Asta e tot ! Frumuseţea dumitale ! Nimic altceva. Vrei să-ţi vorbesc şi despre mine ? Doreşti să cunoşti toată povestea mea ?

Cui i-ar fi dat prin gînd că don Massimo Caddùllo, chiar el, avea poate o copilă, o fetiţă. Da, spun *poate !* O fetiţă care a ajuns o femeie ca dumneata. Dar este mult timp de atunci...

O ţinea mereu în braţele sale, tremurînd de o teamă voluptoasă, împotriva voinţei, căutînd toată plăcerea pe care ar putea-o scoate din această violenţă rece.

El se gîndi, că noaptea se apropia, noaptea fantastică şi cea din urmă, domnia fricii cînd raţiunea rătăcită îşi pierde orice putere împotriva asaltului gîndurilor iraţionale, care cuprind mintea şi inima. Se gîndi din nou că ea era frumoasă, nespus de frumoasă şi că nu va fi niciodată a lui.

Cuprins de îndoială, pe neașteptate, el o pipăi, ca și cum voia să se încredințeze că într-adevăr ea era. Cum ea nu mișca, el o sărută pe genele-i subțiri, ușor, părînd că se teme să nu o înspăimînte...

Apucă din nou mîinile delicate ale Antonellei între ale lui, și începu să le acopere cu sărutări.

Ea se ruga :

— Nu, nu, don Massimo... Asta-i nebunie. Îți făgăduiesc, îți jur că voi reveni la dumneata.

Dar glasul său trăda teama care îi paraliza vinele, îi aținea nervii : s-ar fi spus că el nu auzea aceste cuvinte fermecătoare, că se credea liber să înfrîngă orice împotrivire și să facă cu ea tot ce vrea. Brațul tinerei femei era acum dezvelit pînă la cot. Ea răspîndea un parfum amețitor de pudră, și de parfum atît de răscolitor... Fără să-și dea seama, chiar fără să vrea, el strînse, din ce în ce mai puternic pumnul Antonellei. Mîna lui urca, dornică, nesățulă către umăr, era gata să-l apuce cu totul, în întregime. Răsuflarea-i caldă, arzătoare, o învăluia, o subjuga cu puterea irezistibilă a pericolului apropiat. Cutremurîndu-se, tînăra femeie aruncă o privire în jurul camerei aproape întunecate, privi fereastra în care se răsfrîngeau luminile străzii, în cîteva licăriri slabe, jucăușe. Îi veni în gînd să strige, dar se temea mai presus de orice să-i scape cel mai mic țipăt. Atunci își puse mîna liberă pe fruntea lui don Massimo și, dorind să-l respingă ușor, ea îi spuse cu un glas foarte blînd :

— Don Massimo, îmi faci atîta rău... Nu aici, te rog nu aici... Este tîrziu, s-a întunecat... Mă așteaptă... știi bine că mă așteaptă...

El auzi numai fraza aceasta din urmă. Strîngînd-o și mai cu putere, el zîmbi :

— Ei și ! n-au decît să aștepte !

Și răsturnă capul, brusc, își vîrî degetele în părul ei, o strînse, o acoperi cu sărutări, rîzînd forțat și sinistru. Ea încercă să se zmulgă, voi să țipe, dar pradă fără apărare, nu putea să facă nimic. Cu disperare, ea îi strigă :

— Niciodată ! niciodată !

Și căzură. Geamurile vibrară plîngător: porțelanurile tremurară, în adîncurile casei răsună un zgomot înăbușitor. Atunci don Massimo, apăsă cu mîna gura Antonellei și așteptă.

Casa rămînea tăcută, nemișcată. Chiar zgomotul străzii, se sfîrșea. Rîse tare pentru că, gîndul revenea, repede și captivant. Își dezlipi degetele, chircite, înghețate, se uită la femeia care zăcea nemișcată și rînji... Apoi, cu voluptate, o sărută pe buzele însîngerate, cu o sărutare lungă și dureroasă ca agonia și spuse, îngăduindu-și o ultimă glumă:

— Vezi, cît de îndrăzneață este o femeie care spune: niciodată!

Îndată ce Antonella deschise ochii și aruncă lui don Massimo o privire împăienjenită și tulbure, cel din urmă act al dramei îngrozitoare era pe sfîrșite. Începu lupta. Se rostogoleau în praful covoarelor, se încolăceau cu respirația oprită. În sfîrșit, se desfăcură, se dădură înapoi, tăcuți, îngroziți, îngenuncheați.

Auziră un zgomot înlănțuindu-se în adîncul scării, urcînd, mărindu-se, apropiindu-se, alergînd de-a lungul zidurilor, propagîndu-se într-un ecou pe care acesta îl trimiteau înapoi. Atunci, deodată, fără să raționeze, orbește, don Massimo, scoase un pistol lucitor din birou, îl așeză în tîmpla Antonellei și descărcă arma. O văzu căzînd. Fără să o privească, el se întoarse cu aer absent către cele două ferestre care dormeau, liniștite, scăldate de fiori sclipitori. Se îndreptă, clătinîndu-se, către acel albastru roșiatic, ca și cum ar fi vrut să se încredințeze de existența unui incendiu îndepărtat care, aruncă limbi de foc pe cer, stingînd astfel luminile străzii.

Nu văzu nimic. Simțea numai că avea o armă în mînă și că această armă îl va ajuta să aleagă între viață și moarte.

Străbătea camera cu pași înceți, șovăitori. Se opri lîngă Antonella, o privi cu o dragoste sfîșietoare... voia să ia cu el, ultima imagine a femeii pe care o confundase cu viața lui. Apoi, tot încet, el întoarse țeava pistolului spre tîmplă, trase de două ori, de trei ori, atît cît a putut să țină arma...

Tiparul executat sub cd. 6/1991 la I. P. „Filaret" III
Coli tipar 11,5 Tiraj : 30.000

Vivaldi

Preț 68 +
2 T.L.

70 Lei

ISBN 973-95310-2-4